

Forismedy Miloh
Ex

Pannonia Books
2 Spadina Road
Toronto 4, Canada

ÉLŐ KÖNYVEK
*
MAGYAR KLASSZIKUSOK

AZ ELŐSZÓT ÍRTA
GRÓF KLEBELSBERG KUNO

ÉLŐ KÖNYVEK

★

MAGYAR KLASSZIKUSOK

XV. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán	Kapi Béla	Radó Antal
Baltazár Dezső	Kéký Lajos	Rákosi Jenő
Berzeviczy Albert	Kozma Andor	Ravasz László
Császár Elemér	Lányi József	Sajó Sándor
Dézi Lajos	Négyesy László	Szász Károly
Galamb Sándor	Pekár Gyula	Tordai Ányos
Hevesi Sándor	Pintér Jenő	Vargha Gyula
	Voinovich Géza	

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

VÖRÖSMARTY MIHÁLY
MUNKÁI

HARMADIK KÖTET
EPIKAI KÖLTEMÉNYEK

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGEJZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

PH
3132
K5
röt. 15

Nyomatott finom tamentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

1090143

CSERHALOM.

EGY ÉNEKBEN.

1825.

Néma borongással megy az őskor lelke fölötted,
Cserhalom! és nem kér emlékül oszlopot ércből;
Oszlop vagy magad, oh diadalmak halma, meződdel.
Téged még az erős természet szüle magából,
Hogy mint embernek gyarló munkája, felejtett
Porba ne szállna tetőd, hanem állna, míg emberek élnek.
És a harcos apák hírének lenne tanúja.

Árpádnak honját Salamonnal sok baj emészte,
Az meg nem rendült, romlatlan férjfi erőben
Állván hőseivel: főkép a társas egyesség
Napjaiban temetője lön ellenségi hadának.
Oly vala, mint a két végcsúcsos földközi szálkő,
Mely keleten s nyugaton kitekint az egekre s midőn itt
Nap veri, ott éjnek rémfátyola leplezi ormát;
Elfáradva leül a villám mély közepében,
Nem rengetheti meg, nagyságán nem mehet által:
Úgy Árpád honját veszedelmek mennykövi csapván
Nem rendíthették, közepén túl nem hata mérgök.
Akkor az ifju király Salamon szép déli sudárként
Járt a seregek előtt, vele két fejedelmi levente
Ég áldása gyanánt, bölcs Géza s szekercecsapással
Rettenetes László, Bélának gyermekei, jártak.
Akkor együtt az erő, bátorság s józan okosság
Őr vala és akadály az enyészet napjai ellen.
Kétes az ütközetek forgása: Sajóra, Mohácsra
A jó honfi ma is könnyezve tekint, de ki retteg
Hallani a harcot, mellyet László keze harcolt?
Cserhalom! a te tetőd diadalnak büszke tetője.

Merre Ozúl, haragos kúnok fejedelme, hadaddal?
Visszalobog zászlód éjszaknak durva szelétől,
Háromszor fordul paripád, hogy visszaragadjon.

S nem látod magad is vijjongva röpülni fölötted
 A puszták madarát? Eljött, hogy téged emésszen
 S szállongó fiait meghozza lakozni hadadra!
 Nyargalnak, még nem tudják, hogy veszni jövének.
 Mint a farkas, mely juhakolba ereszkedik, öl, dúl
 S gond nélkül rabol a remegő falkában, azontúl
 Menne; de örvös ebek várják ordítva, közelget
 A boszuló pásztor s fölemelt villával ijeszti:
 Úgy haladának ezek gyilkos szándékkal. Utánok
 Pusztá maradt Nyírség; Tisza gazdag partjai nyögtek
 Vad tapodások alatt és vért mosa rólok az árvíz.
 Láttá Bihar pusztulását s nem tudta kerülni,
 Szörnyű halál takará a bátor férfiak arcát,
 Haldokló öregek jajgattak rajtok, elázva
 Honni rokon vérrel s keserű fájdalmas özönnel;
 Dúlt ágyon csecsemők egyedül fetrengve sírának,
 Ifjú anyjokat a táborral gőgös Ozulnak
 Vad katonája vivé pórázra kötözve; szűzekkel,
 Nem közös indulatok láncán, hajtattak az ifjak.
 Jött agg Erneyei is. Dúltan vala mindene. Még egy
 Kincse van, úgy véle, a szöghaju nyájas Etelke.
 Nincs többé, csak üres visszhang felel: «Édes Etelkém!»
 «Sírba ha tettem volna magam, hogy mélyen az undok
 Földnek alatta hever, tudnám; ha zajába sodorván
 A Duna nyelné el, tudnám hogy szőke habok közt
 Tagjait úsztában pusztító halsereg űzi.
 Láttam volna halál ágyán hervadni mosolygó
 Szép fiatalságát, kétség nem nyomna: megáldanám
 Istenemet s túrnék. Most nézek s nincs mire; szólok
 És az üres visszhang gúnyol felelettel. Elálltak
 Könnyeim: azt kérdem, van-e még jó Istene a vén
 Ernyeinek, vagy csak haragos kéz villog az égben,
 Mely lánggal fölírja bűnét és megveri érte?»
 Így panaszolt az öreg s meg' visszacsatolta rezegve
 Hangzó fegyvereit. Hogy harcra riaszsa királyát
 S Béla dicső fiait, búsan, de sietve megindúlt,
 És az ürült teremek szomorún döbbsentek utána.
 Már hegyen ül terhes felhőként népe Ozulnak.
 Sátor alatt pihen ő hímes szőnyegre terülve.

Lábainál buzogánya hever, hadi kürtje fejénél,
 S a letüzött dárdán kalpagja; de oldala mellett
 Kötve maradt a kard: hüvelyén szörnyű keze nyugszik.
 Lejt, vigad, ordítóz, zsákmányát hordja elébe
 A szilaj ifjúság; dalt mond szép rabja siralmas
 Arcairól, dalt a harcokról s győztös Ozulról.
 Csak maga Böngérnek fia nem jó, a magas Árbocz
 Csak maga késik még rabját közörömbe keverni.
 Mint áll a sas, mely fiat öröz fészkes üregben,
 S messzire, bár éhes, nem mer távozni fiától:
 Úgy állott ő a sátorban csendes örömmel
 És aggodással, vele ott állt néma szoborként,
 S hajh! más érzéssel a szöghajú nyájas Ételke.
 Nézte az út síkján, László hada nem ver-e port még?
 Nem jön-e atyja fehér zászlót lobogtatva kezében? —
 Minden csendes volt, egyedül hangzott az örömtől
 Cserhalom, és hangját a környék visszafelelte.
 Nem jöve még László, nem volt még atyja kezében
 A lobogó címer; de legott eljöttek az ifjak,
 Árboczot üdvözlék s a lánykát nézni megálltak.
 És legelőbb eljött s így monda bogárszemű Kődör:
 «Szép a hattyú, midőn távol honjának egéből
 Csendesen érkezvén idegen tó habjain ül le.
 Ott az özönt könnyű lebegése hasítja, s leszállnak
 Hold és csillag ezüst sugarakkal játszani hozzá.
 Oh Böngér fia, boldog vagy, szebb a te leánykád,
 S nem feketébb, mint a hattyúnak tollai, keble.
 Kár hogy könnyet ereszt; de te Árbocz menj letörölni
 A bús lány könnyét: forró az, elégeti arcát.»
 Erre felelt komoran Böngér fia, termetes Árbocz:
 «Menj tova, jó Kődör, ne beszélj nekem illyet: enyelgést
 Nem tűrök én soha is, mikor arra nem ösztönöz elmém.»
 S elmene az tüstént; de helyette csoportosan eljött
 A szilaj ifjúság és volt ki mosolyogva inígy szólt:
 «Oh Árbocz, ha szeretsz, szedd rendbe rabodnak alakját.
 Nézd hogyan elfordúl: arcát betakarja előttünk.
 Termete mily sűgár, s mégis mily teljes, igéző!
 Hablebegés minden kis mozdulatja. — Parancsold
 Szólani, bár minden szava tíz aranyomba kerüljön;

Mondd, hogy nézzen rám, s szép íjamat itt hagyom érte. »
 Jött még egy s a lányt megnézhén monda : « Bolond vagy,
 Hogy nem örülsz Árbocz, hagyj bár kis időre pihenni
 Szög haja árnyaiban, fogadom, hogy többet örülök,
 Mintha ma száz tengert kirabolnék gyöngye javából. »
 Harmadik is jött és így szóla : « Ne mondjatok annyit :
 Én magam érdemlem, hogy szép szót mondjak előtte.
 Jól teve, hogy bé nem takará kis lábait a szüz :
 Olyak azok, mint a tajtékból fútt halom, és én
 Mily boldog lehetek, ha csak azt illetheti ajkam.
 Lába nyomát csakugyan tőlem nem tiltja meg Árbocz,
 Azt itthagya talán a porzó tiszta homokban ;
 Én pedig egyszeriben paizsom lapjára kimetszem,
 Elviszem a földnek minden részére csatázva,
 S lányt keresek, kinek e lábnyomhoz lába hasonló. »
 Legbátrabb vala Dember, erős magzatja Czikának.
 Szőke fodorhajjal teljes két válla, piroslok
 Arcai, termete nagy s deli, pillantása hegyes tőr,
 Szíve sebes szélvész s lobogó láng arra, mi szép s nagy.
 Ez beszökött, a lány arcát megnézte s elámúlt ;
 És mikor a szó visszakerült ajakára, imígy szólt :
 « Árbocz! téged az ég megbüntet, hogy kiraboltad,
 Vagy maga e lánykád rablá szépségit az égtől
 S most büntetve van itt. Asszony nem szülhete ilyet,
 Tég nem táplálá ; hanem élt fenn illatözönnel.
 Elkerülék őt a szelek és harmatba fűroszté
 Arcait a hajnal, s mert arcai szebek azénál :
 A hajnal csak azért lett szégyent vallva pirossá.
 Nézzed bár szemeit ; mi van ottan földi? Az éjféli
 Legfeketébb foltját napnak közepébe ha tenném,
 Még az lenne talán szeme nyílt fényére hasonló.
 Oh Árbocz, mondd s a hajnalt leimádkozom érte,
 Elhozom a napot és minden ragyogásit az égnek,
 S itt hagyom érte neked, mert ő maga szép nap előttem.
 Így szólt ő ; de nehéz gondok s fájdalomok epeszték
 A szomorú lánykát ; Árbocz pedig álla közöttük
 Félig emelt karddal s így szólt kifakadva boszúsan :
 « Vagytok-e még többen s mit akartok fecske beszédük?
 Vagy vígságtokat én megháborgattam-e, hogy most

Rajtam üt e sok nyelv s fületem nem hagyja nyugonni?
 Hagyjatok el, bizony itt az idő, hogy hagyjatok el már,
 És ki ezentúl is háborgat játszi szavakkal,
 Annak néma-vakon hasznosb lett volna születni;
 Mert én némává s vakká teszem őtet azonnal.»

Ő így szóla s haragja elől hátráltak az ifjak.

Dember kardra csapott. Még ez végére sem érvén,
 Jött maga gőgös Ozúl, a lányt megnézte s imígy szólt:

«Hah! bizony ok nélkül sátorban nem marad Árbocz,
 Kincse van, őrzeni kell. Ifjú, halld, amit Ozul mond:
 Add nekem a lánykát, od'adom Zeje lányomat érte,
 Énekes és ragyogó, mint legszebb csillag az égen,
 S harmatnál gyengébb: nem volt még férfikarok közt.
 És adok öt fiatal hadi mént, mind gyorsat, erőset:

Nyergesek és aranyos csótárral gazdagok, és bár
 Kérj még rá valamit, kész érte megadni vezéred.»

Erre felelt szaporán Böngér fia, természetes Árbocz:

«Tisztelet, oh diadalmas Ozúl! és hála tenéked,
 Hogy Zeje lányoddal megkínálsz engem, utósót
 A harc hősi közül; de bocsáss meg, nem szabadulhat
 Árbocz ezen lánytól: hozzá van szíve lekötve.

Amit ezentúl még mondasz, fejedelmi ajándék:

Oh de habár paripád mind széltől volna foganva

S rá a csillagos ég közepéből lenne kiszegve
 Legragyogóbb takaró, az mégsem kedves előttem
 E lányhoz képest. De ha gyáván küzdve találandsz,
 Vidd haza őt bizvást és engem fogj be lovadnak.»

Elvégzé Árbocz s így válaszol erre vezére:

«Meg nem gyűlöllek, noha kissé büszke vagy Árbocz!
 Elvárom harcod hírét; de ha gyáva vivó léssz,
 Rajtad ütök s e lányt feleségül bírja lovászom.»

«Nem soha!» szólt Árbocz, s megüté a kardot előtte,
 És iszonyú szemeit vérrel tarkázta haragja.

Megfordúla Ozúl s elmentek az ifjak utána.

Így mulatának ezek, mikoron már fölkele a nép
 S Ernyei kürtjétől hangzott széltében az ország.

Fölrobbant Salamon csattogva királyi hadával,

Jött az erős László, jött Géza, boss-zúsan eredtek

A rohanó seregek pusztult szélére Biharnak.

Árbocz csillapodott látván, hogy nincs ki boszontsa.
 Könnyű ruhát s tigrisbőrt tett paizsára, szelíden
 Eltörlé a lány könnyét s oda vitte leülni.
 Ő pedig ült kis lábaihoz s biztatta szavával.
 Akkor megnyitván rózsás szűz ajkait a lány
 Szólt s kedves hangját a lég is játszva emelte :
 «Bajnok! téged erős, de szelíd atya nemze s öröm közt
 Bíboros alkonyban születél kegyes édes anyától :
 Nem bántasz magad és mástól bántani nem engedsz,
 Hogy jóságodnál rabságom kínja nyugodjék ;
 Téged azért, mikor Istenemet kérlelni borúlok,
 Szüntelenül bizodalmas imádságomba csatollak,
 Hogy valamerre menendsz, érezzék fegyvered élet
 A csata vérmezején s rettegjen jőni halálod.
 Csak soha erre ne jőj : inkább a kölykes oroszlánt
 Vagy dél sárkányát merd fölháborgani, mint a
 Hármás bércek urát s termékeny Hunnia népét.
 Csattog az, és fölkelnek ezek, fölkelnek az ifjak,
 S a pártás szerető nem fél gondolni reájok.
 Nincsen erő, melyet meg nem győznének erővel,
 Nincs rohanás, melyet rohanással meg nem előznek.
 Csak maga a fejedelmi vitéz, a baltacsapással
 Rettenetes László, seregekkel mérkezik és győz.
 Oh Árbocz, tudom én, hogy Ozulnak népe veszendő,
 És te talán meg is átkoznál, ha elérne halálod,
 Hogy, noha jól tudtam, nem szóltam semmi veszélyről.
 Mondom azért, jőj el, sőt fuss, amennyire futhatsz ;
 Mert ha csak el nem nyel seregestül Cserhalom, itt ér
 Benneteket s letipor Salamonnak szörnyü hatalma.
 Oh jer hát, kísérij el atyám teremébe : talán még
 Ott vár, ősz hajait szomorún tépdelve miattam.
 Jer, ha elébe megyünk, meglásd, fog sírva köszönni,
 Sírva köszönni neked, hogy lányát visszaszerezted.
 Válságú amit bírhat, elhozni szabad lesz.
 Dúsan térsz haza, s majd ha lovad megbotlik az úton
 Nagy testhalmokban, s nehezen röppennek odább a
 Jól lakozott madarak, megdöbbsz, kérded az éjtől :
 Mely nép táboroz itt? és nem fog senki felelni,
 S ím meglátod Ozult, véres képére süt a hold :

Akkor az ősz bajnok lányát tisztelve megáldod
 És a nemzeti gyász mezejéről búsan odábbállsz. »
 Nem szereté a rablánytól ezt hallani Árbocz.
 Mégis visszanyomá lázadt lelkébe haragját,
 Fölkeresé a lányka szemét, s így monda viszontag :
 «Mit mondasz nekem álmokat, oh szépséges Etelke?
 Nem tudod azt, hogy szó nem ijeszt el bajnokot? Ember
 Kell oda s öldöklő fegyver ; de te mily csapodár vagy,
 Hogy fenyegetsz? — A rózsza megint be akarna borulni.
 S nem tud, mert keblét melegíti az ifju verőfény,
 Harmat reng levelén, és a völgy hús szele rá fú :
 Mind inkább kiborúl azután, s bimbója mosolygóbb.
 Úgy te szeretnéd homlokodat fellegbe takarni,
 S az jobban kiderül ; örömet ráncokba kevernéd
 Barna szemöldökidet ; de azonnal visszahuzódnak,
 Mint délszakra menő naptól a könnyű szivárvány.
 Bús, komoly is lennél ; de mosolygó kellemek őrzik
 Arcaidat, s szebb vagy, mikor ezt elrejtteni készülsz.
 Halljad azért, és tudd, mire szánt el tégedet Árbocz :
 Honnosaid minket nem fognak elérni ; vidáman
 Ülnek azok hús csarnok alatt hadi dalra figyelve.
 Sok borral társára köszönt, s nem tudja, hogy avval
 Issza halálpoharát ; mert nincs már, akire gondolt.
 Mink azalatt tova száguldunk, s bár jőjenek aztán
 Hőseitek, vagdalhatják a visszasüvöltő
 Esti szelet, vagy az árnyékot, mely barna homályban
 Lengve fut és hosszú rémmé nyujtózik előttök.
 Minket ugyan többé nem fognak lelteni, s köszönjék,
 Hogy nyilaink által nyomorún nem hálnak el ők is.
 Én pedig elviszlek tenger szigetébe keletre ;
 Szózatossabb ott a csalogány és berke virítóbb,
 Lengedezőbb a szél, szebben tündöklök az ég is
 S kis csemetén nemesebb izlés almái pirulnak.
 Abba madár sem jó innen ; fáradva zuhan le
 A sas is arra röpültében s örvények elisszák
 Szárnyait : embernek bajos út, csak századik éri.
 S jőjön bár maga, kit nevezél, a baltacsapással
 Rettenetes László, s vele honnod ürüljön is, elvész
 S tengeri szörnyeteg fiait táplálja hadával.

Őt, mikor a fényes fegyverben látja leülni
 Amélység hala, rá mozdul s közelíti örömmel
 Emberevő száját puha szép tetemére kinyitván.
 Csak te kesergesz tán, de haszontalan ; akkor erőmmel
 Nem bírhat kényed : jobb hát kebelemre borulnod
 És örömet hoznod fiatalságomra sziveddel.
 Boldogságomat én tőled nem foglalom ingyen,
 Amire vágyad ered, fogod azt bírhatni kezemből,
 S kedveden áll, Árbocznak rabja, vagy asszonya lenni. »
 Így szólott ravaszúl, hogy Etelke felejtse hazáját,
 És egyedül legyen ő kebelének gondja, szerelme.
 Balgatag! a síkon már megvillantak az ércek,
 Por kele és lobogós daliák vágtattak előre.
 «Talpra vitéz!» hangzott szájából gögös Ozulnak
 «Talpra vitéz!» hangzott az egész Cserhalmon utána.
 És kele a kunság zörgő fegyverrel, üvöltve.
 Megrendült ekkor s bámulva tekintgete Árbocz ;
 Mint kit aludtából földrázó dörrenet ébreszt,
 Úgy kele ő : elröppentek szép képzeletének
 Álmai és gondok, más gondok mint az irigylett
 Szerelemé, szálltak habozó lelkére setéten,
 Jött fegyverneke és paripát, dárdát hozza gyorsan.
 A fölilyedt deli lányka legott elhagyta ülését ;
 Nem rejté örömét, örömeiben könnye megindult,
 A siető Árbocz sírását búnak ítéle,
 Büszkén hordta fejét, s hadi indulatja hevében
 Hagyva előbbi szelídségét nagy zordonan így szólt :
 «Sírhatsz, akiket ott megláttál, halni sietnek.
 Sírj ; de utószor most, örömed várjon be csatámról.»
 Így szólván paripára szökelt és rendbe vegyüle.
 Két részről riad a kürt és csendülnek az ércek.
 Vad recsegések után örvény szakad a levegőben,
 S összeveszett hangok zavarékit hordja visítva.
 Fenn villámlik Ozul, haragos pej mén fut alatta.
 Sorra megy ő, hadakat rendel, fölkelte az átkon
 Szendergő haragot, s az ölés vad gondjait : egyben
 Megnémul az öröm. Cserhalmon rengve, csörögve
 Vaskoszorú villog hadijesztő férfi kezekben.
 Csak maga gyenge virág az emésztő körben Etelke.

Kétes öröm s bú-fogta remény változnak eszében.
 Nem láthat le, kemény hadi férfiak állnak előtte.
 Térdre borúl és kéri kegyét a mennyek urának.
 Veszsen-e? Hasztalanúl menjen kérelme szívéből,
 S szűz tetemét a harc iszonyú katonái tiporják?
 Meghallgassátok gyötrelmiben, oh egek őtet.
 Honját kéri, ti adtátok, ne ragadja el ember.

Hah! demi csattog alatt! mely nép rohanása közelget?
 Vassá váltak az emberek, a sok dárda Bakonnyá,
 És nem ló, röpülő sárkány viszi rémesen őket.
 Mintha velök hoznák az egész nagy földet, utánok
 Mozdúl az s panaszos porait föl hajtja az égre.
 Itt vannak, ritkulva leszáll a porköd: erősebb
 Férfiak a vasnál, és a sok dárda Bakonynál
 Szörnyebben villannak elő; habosan megy alattok
 A délceg hadi mén, üdvözli nyerítve az ormon
 Állókat s meredő füleit hegyesíti reájok.
 Nézzétek, kit föld legelől kapcsoltan arannyal
 Szép párduckacagány? ki lobogtat kolcsagot ékes
 Nyusztkalpagja fölött ragyogó nagy gyöngybe szegezve?
 Sasszemeit bátran veti kész seregére Ozulnak.
 Ifjú még, a férfiúság nem gyáva mohával
 Most barnúl, arcán szépséggel páros erőnek
 Dísze virít de szívét már is nagy gondok emelvén
 Méltósággal jár s forog a seregeknek előtte.
 Ó! s ki lehetne egyéb a hármás bércek uránál?
 Ó az! sárga lovát meghajtva hatalmasan üli,
 S az büszkén szedi szárait és alig éri meg a port.
 Alföldön született szélláanggal vemhes anyától
 És versent futa puszta mezőn a könnyű szelekkel.
 Most viadalra szokott s vasablát hordozza száján.
 Barna tömött felhőn az egekhez tudna rohanni,
 Oly sebes és könnyű: Salamon még akkor is ülné;
 Mert nincs nagyratörő lelkének semmi határa.
 Nem tova s csak kissé hátrább ősz Ernyei nyargal.
 Ernyei, kit késő fiak is tisztelve neveznek.
 Kész bajnok, de rokonkarok ellen sírva csatázó,
 Bús atya, honja egyes sergének mégis örülő,
 Most jól bízva halad mellette királyi urának.

Bölcs és tisztos öreg mellett szép látni az ifjat.
 Hajh! csak ez a hévtől inkább ne fogadna tanácsot
 És gonosz embertől, Mogyoród nem nyelne rokonvért,
 S csontokon ült szellő gyászt nem hordozna határin!
 Vagy hova tévedtem? Hallgass el, bánatos érzés!
 Győzni tanult hadakat látok száguldani: látom
 Veszprém s Tolna merész hadait, Zala népe virágát;
 A Duna mellékét látom fölkelni: Fejérvár,
 Honni királyokkal még akkor büszke Fehérvár
 Gyermekait magasan rengő dárdákkal. Utánok
 Nyitraiak jönnek. Komolyan megy előre vezérök:
 Nem ragyogó maga, fegyvereit láttatja ragyogni,
 S mennyei végzéshez mérvén a földi hatalmat,
 Elszántan, de okos gonddal viszi harcra vitézit.
 Tiszteld őt magyar és neve mondására hajolj meg:
 Géza ez, a győztös Bélának idősb fia, jámbor
 És örömet vesztő, csak kárán nemzete nyerjen.
 Most a dúlt Bihar és véres Tisza népei jönnek
 Rézbuzogányokkal; mentéik hátra lebegve
 Úsznak az alszélben; szemeikben néma boszú ég,
 A cserhalmiakat kicsapó szikrája keresvén.
 Mért rebeg a szózat Lászlót is közbe nevezni?
 László, a fejedelmi vitéz, amaz isteni férfi,
 Aki kemény erdélyi pejét ugratja közöttük?
 Nem föld ad neki lelkesedést: szüztiszta szívében
 Él az erős Isten s a nemzeti ritka dicsőség.
 E kettő viszi csendes időn s intézi csatáin.
 Nem villám vagy szélrohanás viadalba menése;
 Olly az, mint, ha leszállana, lenne az égnek uráé
 S emberi fegyverrel ha csatázna gonosz fiak ellen.
 Arcán lelkének teljes nagysága ragyog, s még
 Hódítóbb ez erős ifjúság kellemi által.
 Termete nem látszik romlandóságra teremtve:
 Szép, magas és izmos; vállán két bojtos oroszlán
 Bőre terül, széles mellén egymásba harapva
 Vastag aranyszájjal; paizsán Pomeránia hőse
 Látszik tört fejjel lehanyatlani Béla kezétől.
 Béla hatalmasan áll fölemelt dárdával előtte,
 Érte sohajt, rá vár a gyenge királyi leányka,

S már-már nyujtja kezét, koszorúját nyujtja kezében.
 Kalpagját hamuszín lobogó árnyéka takarja ;
 Rojtos két saruján súlyos sarkantyúja fénylik,
 Jobbjában villog s perdül a szörnyű szekerce.
 Nézi Ozul, bámúl a nép, elhúlten, ijedve
 Kérdezik a halmon : «Ki az a hadi férfi közöttük,
 Nagy s izmos vállal magasabb a többi seregnél?»
 Mint mikor a vizek Istene kél, nagy melle kilátszik
 És elnéz hullámi fölött : László is azonkép
 Vállastúl magasan látszott a többi seregből,
 És ha körülhordozta szemét, elláta fölöttük.
 Három erős apród jött sok fegyverrel utána,
 Íját hozta egyik s nyilait puzdrába szorítva,
 A másik buzogányt, s rohanó kopjákat. Utánok
 Jött, s egyedül a nagy dárdát hordozta Kelendi.
 Szálfa előbb, hegyen állt bokros szép fejjel az égnek,
 Ágai közt madarak fészkeltek : most oda fénylő
 Gyilkos acélhegy van faragott végére szorítva.
 Két kézzel bajosan s csak alig forgatja Kelendi :
 Béla dicső fia azt félkézzel emelgeti könnyen.
 Régi hazánk fia ő : unokák! örvendjetez immár
 Hallani a harcot, melyet László keze harcolt.

Összemegy a három vezető, komorodva megállnak
 A rohanó seregek. Nem máskép csendesedik le
 Tengeri partok közt a zajt még rejtegető víz :
 Csillám fut tetején ; de belül a nagy hevet érzik
 És iszapos gyöngyös fenekére lebuknak az úszók :
 A bölcs kormányzó csillámát messze kerüli
 S könnyü vitorlákkal siet a vészetlen öbölbe.
 És ím zaj támad, feketén fordulnak alulról
 A vad hullámok, hegyet, örvényt hányva setéten
 Tátogat a tenger, fölhíja üvöltve szakállós
 Gyermekeit s iszonyú rohanással harcol az égre.
 Nem nyughatnak alúl, fejüket rettegve ütik föl
 Tört tajtéka közül a mélység szörnyű lakói :
 Barnúl akkor az ég, s a napfény elfut előlük.
 Úgy nyugovának ezek ; de vitéz képeikre kiültek
 A rejtett haragok s az ölö hatalomnak alakja.
 Jel fúvaték s egszerre kitört a gyilkos erőszak.

Félig alájöve gőgös Ozul s már záporözönként
 Csengve röpült a nyíl két harcos népnek ivéből
 S a szabados köz tért sűrű árnyéka borítá.
 Rettentő, de nem ártó harc: fáradva leestek
 Porzó lábak előtt a vesszők, csak maga László
 Küldé ölö nyilat a nagy idegről gőgös Ozulra.
 Elment az s csillogva csapott paripája szügyébe.
 A megszőkkent ló nyöszörögve rogyott le Ozullal
 S az csak alig tartotta magát, hogy völgybe ne hulljon
 Messze vetett hegygel dárdáját földbe szegezvén.
 Látták s rémulten sietének elébe vitézi.
 Unta ez ütközetet Salamon s «a hegyre» kiálta:
 «Most ide, aki vitéz, a hegyre kövesse királyát.»
 És ki ne menne? «Temessük el azt, riadoznak az ifjak,
 Aki velünk nem jó» s mennek vetekedve nyomában.
 Ernyei szól egyedül: «Ne siessünk veszni, királyom,
 Van laposabb út is, meredek nagyon a hegy előttünk.»
 «Gyáváknak meredek, nem az a nagy bércek urának.»
 Így szól s egyszersmind nagyot ugrat könnyü lovával
 A tüzes ifju király, alig ér vele népe; de mostan
 A kunság ordítva lecsap. Száz kopja röpül le;
 A megütött paizsok nagyokat döbbenve repednek;
 Megrendül Salamon nyergében, hullnak az ifjak.
 Hasztalan, ő el nem csügged, folytatja vivását.
 Kardra kerül a harc, s ím a magyar ifju királynak
 Kardvasa villámlik legelől. Sok futna előle,
 Meg nem fordulhat: leesik csikorogva sebében
 S hengeredő tört teste lovak lábában akad meg.
 Most közelít Árbocz, szerelem s harag űzi csatára.
 Súlyos karjától leesik Bere, Szondi, lovastúl
 Megdől ez s csak alig lesz ment a szörnyü haláltól:
 Társai fogják föl sűrűen csapatozva nyomában.
 Már Salamonra vivé dárdáját Árbocz; ijedve
 Zúgtanak a távollévők: ősz Ernyei gyorsan
 Ott terem és az ütő dárdát elcsapja szivéről.
 Most gyalog indulnak fel többnyire: gyilkos acéllal
 Fordul meg Salamon bántóját szerte keresvén.
 Ernyeivel küzd az s elvágott dárdanyelével
 Visszacsap a nemes ősz bajnok képére boszúsan.

Arra rohan maga is, vele fölrandulnak az ifjak
 S elleneit víják: a kun vaskarja nem enged,
 S hosszú lesz a rövid út a nagy meredekre vivóknak.

Géza tovább lekerül népét kímélni ohajtván.
 Hosszu, de biztos utat választ a hegyre: vasazva
 Megy négy szegletben roppant dandára s tömötten.
 Nincs akadály, melyet meg nem nyomhatna. Előttök
 Bátor Opos száguld s csak alig zabolázza haragját.
 Menne, rohanna, röpülne, de nem hagyhatja vezérét.
 Messze kerüld idegen föld gyermeke, messze kerüld őt!
 Irgalmatlan erővel jár a harci veszélyben,
 S még kezeit soha ellenség nem hagyta el élve.

Gyors vágatva jön egy csapat a dandárra: erősen,
 Bár lassan, mégnyomja s halad bölcs Géza közöttök.
 Bátor Opost már a megölöttek vére borítja.

László közre marad s így haddal szerte körül van
 Véve Ozul. Hármias ropogással csattanik össze
 Két heves ellenség. Iszonyú torokkal üvöltöz

A győztös harag és nyomorúltan jajgat az inség.
 Cseng, török a fegyver, dörög a pajzs, harsog az érc kürt
 S a levegő nem elég a sok hadi hangot emelni.

Gyilkos népek alatt nyög Cserhalom, oldala síkján
 Vaslábú paripák dűlnak: port verne, de vérel
 Páros az, és letapadva borúl a gyenge füvekre.

Villámként fut s csattog Ozul a rengeteg ormon.
 Nincs helye, száz helyen is lecsap a seregekre gyakorta.
 Majd itt, majd meg amott tündöklök fegyvere: vissza
 Verdesi a közelítőket s biztatja vitézit.

Mint mikor a nádas tetejét szél úzi, zavarja:

Úgy kevereg s mozog a kelevéz s kard; ő buzogánnyal
 Döngeti elleneit, s valamerre megy, a zaj, erőszak
 Óvele jár: ott a rontó csata mérge. Miatta

Csak lassan kelhet Salamon. Még messze hegy alján
 Harcol Géza: de László jó veszedelmes erővel
 S a lecsapó katonák nem győzik elállani útját.

Jó legelőbb egy könnyű csapat. Kopjázva vet ellent
 Bajnokival László, azok egymást érve lehullnak
 Kopjavetési miatt; de vadan jó Cserge vezérok,
 Mint hegyi szálfá, magas lobogóval messze kitetszvéen.

Kétszer vet Lászlóra gerelyt, harmadszor eléri
 S rettenetest hangzik Lászlónak pajzsa ; de vissza
 Rántja ez a kopját s rohanón Csergére hajítja.
 Cserge bukik vesztére : saját vasa száll be ropogva
 Homloka nagy csontján s ő félrezuhanva lefordúl :
 Fut lova és az üres nyeret szomorún viszi hátán.
 Béla dicső fia megy tova s már öldökli, zavarja
 A másik csapatot. Katonái zajogva nyomulnak
 Dúló bárdja után s a kunság elfogy előttök.
 S ím más hadnagy jó feketés vaslapba ruházva,
 A csendes Kobut, és Lászlóra szökelteti ménét.
 Régi vitéz, lassú ártalmat hordoz eszében
 S nem kis erőt agg karjaiban. Rémitve csörömpöl
 A páncél testén ; László paripája megugrik
 S már Kobut a kelevézt derekához méri hegyével.
 El sem véti ; de Lászlónak peje újra megugrik,
 S elrohan a kelevéz üresen. Nem késik, azonnal
 Megfordul Kobut és tovatér Lászlónak előle.
 Most meghajtja lovát László s a szörnyű szekerce
 Fölkel ölö vágásra ; Kobut nincs itt, hogy elérje.
 Távolról rohan ő sarkantyút adva lovának
 S a kelevézt magasán László arcára feszíti.
 Mindent félrevet ez, kinyitott baljába szorítja
 A vékony kelevézt s Kobutot vele húzza magához.
 Akkor jobbjaival leesik nagy bárdja Kobutra,
 S amint megszegi vassisakát, nagy része kicsorbúl
 És lereped. Kobut elszédül s a másod ütésre
 Megcsörrenve ledül s ősz fürtei vérbe borulnak.
 Béla dicső fia megnézé s így monda «Merészen
 Harcola bajnokiért az öreg s tetemökre borult le.
 Meg ne tiporjátok ti Biharnak gyermeki ötét.
 Nem harcol többé, temetését várja porában.»
 Így szólt s elkerülék az elejtett testet az ifjak.
 Ő pedig a repedett bárdot levetette s Kelendi
 Jött a nagy dárdával elő. A harmadik osztályt
 Kergeti már László. Dárdáját félve kerülik
 A kunok és mással keverednek harcba körül.
 S ismét jó egy hadnagy, erős magzatja Czikának,
 A rohanó Dember ; de nem ellene, népe felé csap,

És Bihar ifjai közt száguldoz véres acéllal.
 Ellene megy László oldalt fordítva futását.
 Hallja zaját Dember s nem fordul vissza, tovább megy,
 Mint a vízszakadás, a völgyi vitézeket üzvéen.
 Nem retteg dúló csapatok közepébe rohanni,
 Csak maga rettenetes László, őt futja, kerüli,
 És dárdája elől bátor katonáin utat tör.
 Hasztalan! ott terem ez. Haloványság üli az ifjú
 Arcait és most élteben legelőször ijed meg.
 Megfordúl; de remeg sastoll lobogója fejével.
 Rettentőn közelít dárdás László is azonban,
 A rezzent levegőt zúgó rohanása hasítván.
 Mind Demberre kiált a kún, s ő rendbe szedődvén
 Helyt áll, régi dagályával fölkelte haragját
 S a hosszú kelevézt szúrásra feszíti; de László
 A szúró kelevézt ügyesen föltartja paizzsal,
 S egyszersmind suhógó dárdáját szörnyen emelvén
 A nyakszirten ütött Dembert megsujtja: lovastúl
 Eldül a nyomorúlt a völgybe hat ölnyire bukván.
 A nagy erőszakról Lászlóval tántorog a ló
 És lerogy összeszorúlt páráját nyögve kifúván.
 Szép, míg déli tetőn áll a fiatal fa, verőfény
 Járja fejét, lombjának zúgva hizelkedik a szél
 S gyenge virágok bujnak elő hűtözni tövénel
 Harmatos árnyékban; de hamar jó ellene szélvész
 S forgó harcaival csikorogva kirántja tövéből.
 Akkor napfénytől elhálnak az ifju virágok
 S hervadt lombjai közt szomorúan hallgat az alszél.
 Szép s ragyogó voltál Dember te is a magas ormon.
 Most az erősebbnek nagy sujtására ledőlvéen
 Éktelenül nyomod a földet, hova rablani jöttél,
 S majd beköszöntenek a véres por férgői hozzád.
 Új paripára szökik László, ijedezve kerülik
 Rettentővé lett karját a vert hadak. Ortos
 A negyedik hadnagy, jövetét nem merve bevárni
 Megszalad. Oktalan! a dárdát nem tudja kerülni:
 Az derekába merül s gonosz élet elnyeli gyomra.
 Még ki van, aki merész karját Lászlóra kinyujtsa?
 Hol vagytok, kiket a delelő nap láta örülni,

És elbújt rablástok elől? Hova lettetek ádáz
 Bajnokok? a hírért ki csatáz meg Béla fiával?
 Nincsenek! a szaladás legutolsó gyáva reményök.
 Még maga harcol Ozul s László katonái elesnek
 Karja miatt. Elesik szeme fényit veszve Zavartag
 És Kaba és az erős Kurzánnak erős fia Dombi.
 Jött Kalló, sebes örvényként forgatta kezében
 A láncos buzogányt s az messze röpülve halálos
 Gombjával szaladók hátát döngetve bezúzta.
 Most meglátta Ozult s csörgő láncára eresztvén
 A sujtó buzogányt iszonyún jártatta fejénél.
 Ezt is Ozul, az ütést kikerülvén könnyű bukással,
 Mellben vágta s szivét ketté osztotta. Legottan
 Ingadozott Kalló s buzogánya magára csapódván
 Láncával betekerte nyakát. Rávága Ozul még,
 S az lezuhant. Érted hala meg, szent földé hazámnak,
 És el nem jajdúlt, fenyegetve borúla porodba.
 Látták a szaladók s ordítva siettek Ozulhoz,
 Ó haragos szemeit forgatván harsoga rájok:
 «Im gátot vetek a holtakból, még hova futtok?
 Élni talán? Ide hát! még itt élet van előttem.
 Elvész, a ki szalad; szaladását éri halála.»
 Monda s erősített lélekkel vitte vitézit.
 Új harc támada most. Elbúsult lelkek ijeszték
 A győzők erejét. Valamint mély poklos üregben,
 Hol szilajúl sívó ördögfiak üldözik egymást,
 Oly vala itt a zaj viadalmi körében Ozulnak.
 Látta de nem kerülé azt a fejedelmi levante.
 Kardot rántva csapott közepébe s kiáltoza fennyen:
 «Jer neki, büszke vezér, vagy szívedet add meg előttünk.»
 S íme egész seregek mérgét hordozva szivében
 Eljőve gőgös Ozul. Mint pusztai borzas oroszlán
 Megrohaná Lászlót s paizsát elverte kezében.
 Visszacsapott ez s most vasaik veszedelmes erővel
 Összetalálkozván a léget messze betölték
 Rémitő csengésökkel. Borzadva remegtek
 A lobogók s fejeikre halál árnyéka setétült.
 És ha mikor Lászlót megszédíthette halandó,
 Most vala az. Diadalra szokott vágása Ozulnak

Balvállába hatott s vérét mellére kiontá.
 Már László keze is vágásra szegüle, de látta
 S elkerülé Ozul a villámló kardot azonnal
 Félrébb szöktetvén és új rohanásra irányzott.
 Nem várá emez, ellene ment és monda : «Ne örvendj
 Véremen, ellenség, fejedet viszem érte hazámnak.»
 Így szólt s egyszersmind megelőzve csapásit Ozulnak,
 Hármassal erőszakkal leütött nagy barna fejére.
 Szélvész markában kard nem sujthatna nagyobbat :
 Kettévágta fejét s mellcsontját érte hegyével.
 A hasadott fejjel leesett nagy teste Ozulnak,
 S melyen büszkén járt, lett a rút porral egyenlő,
 Nézők s nem láták többé katonái csatáját,
 S teste körül keserű szívvel harcolva elestek.

Cserhalom a meredek helyen is már meg vala víva,
 A vérben fürdött Salamon fölütött az oromra
 Elfoglalt ragyogó zászlót lobogtatva kezében.
 Már csak tetteiből vélnéd országok urának :
 Mindene tépve vagyon, tetemén nincs semmi királyi.
 Itt is megszalad a kunság, más részen előttök
 Áll a széledező dandárral, Géza s Oposnak
 Életvesztegető buzogánya kopog le fejükre.
 Merre, hová? nincs út, menedék nincs, gyász van előttök,
 Gyász nyomaikban ; dőlt feleiknek szörnyü halála.
 Árbocz is, a szomorú csatazaj zendülve fülében
 Megfuta Ernyeitől s rabját fölkapta ölébe.
 Vaddá lett veszedelmében, nem hallgata szóra
 S nem vala, mint ezelőtt, szerelemmel képe mosolygó.
 Féltés ült azon és vesztő borulása szívének.
 A lány esdeklő szemeit most senki sem érté,
 Tajtékzó paripán lebegett reszketve sikoltva,
 Vad szél hordta haját, vad szél hordozta ruháit
 S a bajnok vaskarja feküdt bús keble verésin.

Fenn vala már László s vállát bekötözni leszállott.
 Most hogy előtte rohant a lány gyötrelmivel Árbocz,
 Rá iszonyú szemeket vetvén végezte kötését
 S lóra kapott. Hangos dobogását messze kihallá
 A szaladó Árbocz «Haj! hát elvesztlek Etelke,
 És az irigy végzés téged sem hágy meg ölemnek?

Vesszek el inkább és te is akkor vész el előttem.»
 Így szól s visszatekint s fél dárdavetésnyire látja
 Gáttalan üzőjét villogva nyomába rohanni.
 Még egyszer meghajtja lovát, s keseredve szorítván
 A lányt melléhez, legutolsó harca elől fut.
 Mindinkább közelít a zaj. Már méri fejéhez
 A kardot László. Még jókor visszacsap Árbocz,
 És a gyilkos ütést vasa elhárítja fejeről.
 Ekkor tágulást lelvén a lányka, öléből
 Földre szökik szaporán. S most Árbocz szembe kerülve
 Harcol oroszlánként, melynek fölverte tanyáját
 A környéki vadász. Jó fegyvere mint az élő láng
 Villog markában s Lászlónak melle felé jár.
 S mintha tanyát ottan kívánna felütni örökre,
 Mind csak azon fárad; mélysége kecsegteti, abba
 Vágy belehatni s szívét onnan kicsikarni vasával,
 A szívet, a lánynak, mint vélte, ha veszne, jutandót.
 Harca dühösb vala, mint ártó. Vas várva csatázott,
 Melly iszonyú csengésekkel felel a sok ütésnek.
 Nem hever a legerősb daliának jobbja is addig;
 Dúlja, emészti az őt és megfárasztja sebekkel,
 Hogy végtére betört házként nyergére leroskad
 S tündér vágyaiból a halál veszi által az omlót.
 Csak maga állt már a győző s harc-nyomta lováról
 A vérsíkra leszállt. A lányka elébe borúla,
 És köszönő ajakát az örömnak hangja futá el.
 László a remegőt kegyesen fölemelte magához.
 Az kipihent karján s a holt Árboczra tekintvén
 Megszáná esetét s így szólt jó lelke hevéből:
 «Oh ha szabad még kérni nekem, hálával adósnak,
 Hagyd nekem e holtat: gondom van hült tetemére;
 Nem volt ő zordon, szerelem szép szózataival jött
 Lábamhoz, s mikor úr lehetett kényére, rabom volt.
 Tán vétkes s büntetni való, hogy rablani eljött;
 Ámde kisenvede már: én őt is kis csörge patakhoz
 Eltemetem s lobogós dárdát tűzök le porához.
 Fölszedem a kikelet rózsáit s parti virágok
 Bokraival sírjára teszem. Hervadjanak ott el,
 Mint ő is szomorún elhervada ifju korában.»

Megfogadá a fejedelem és enyelegve imígy szólt :
 «Hát a győzőnek mi jutalmat szána Etelke?
 Nem fog-e Cserhalmon neki is szentelni virágot,
 Mely hervadjon bár, más szebb kelhet ki porából?»
 Szebb vala ő, mint tudta s szívet csábíta szavával.
 Megnézé a lányka s szemét lesütötte ijedve.
 Visszaesett a szó ajakán, a gondolat elhalt
 Lelkében s piruló arcát égette szemérem.
 És mikoron mégis felelését várta mosolyogva
 A diadalmas hős, rebegő lány hangon imígy szólt :
 «Fejedelem! csak holtaknak kell adni halotti
 Tiszteletet s gyászos koszorút a hervatag ágból.
 Élő háladatos szívvel tiszteljük az élőt,
 S a győző neve kedves hang : leborúlva nevezzük.»
 Láta pirulását László s nem enyelge továbbá.
 Mint a tiszta harang kedves csengései, gyöngén
 Hangzott a rebegő lánynak szózatja fülében
 És lelkébe hatott : de az érzés könnyü hatalmát
 A nagy gondolatok kiveték tusakodva eszéből ;
 Mégis szép szemeit nem merte bevárni szemével ;
 Harc-koszorúzta fejét a szűnő zajra fölütvén
 Szerte körülnézett, de futókat nem mene üzni.
 Néma szelídséggel vezeté atyjához Etelkét
 És az öreg harcos karjába fogadta leányát,
 Elvetvén gondját, mellyel volt nyomva, szívéről,
 S így szólt elboruló szemeit magas égnek emelvén :
 «Mért mondott nyelvem panaszos szót ellened, oh ég!
 Nem büntetsz te, megáldottál bánattal, örömmel,
 S most a bánat után tisztább örömekre derülök.
 Oh már nem lesz üres vénségem, mert te velem vagy
 És a puszta lakot szavaid lány hangja betölti.»
 Így minden részről az örömnek napja beállott.
 Elragadott fiak és hölgyek rokonaikra borulván
 Gazdag örömkönnyek folyták a bajnokok arcát.
 Nincsen már csata. Rémitő hős csendben alusznak
 A rohanó daliák. Szél nem mozgatja meg őket.
 És most néma dicsőséggel lépdezve közöttük
 Összejön a három győző. Bámulva tekintik
 Egymást, mint kiket a villongás messze szakasztott.

Hosszú pálya, halál pályája terüle közöttük
 És iszonyú jeleket vágott a harc keze rajtok.
 Összejövének most s népestül térdre borulván
 Hálát zengettek diadalmas ajakkal az Úrnak.

Ők, kiket annyi halál meg nem fárasztthata, kikkel
 Nem bírt a hadi vész, az idő mélyébe merültek
 S hamvaikat már a szellő sem lelheti többé.
 Még maga áll a hegy, tetején sok század után is
 Véren nőtt füvel koszorúzva uralkodik a hír.
 Vajha, midőn oda tér honnunk fia, el ne felejtse
 Őseit és szabadabb lélekkel zengje utánunk :
 Cserhalom, a te tetőd diadalnak büszke tetője!

TÜNDÉRVÖLGY.

EGY ÉNEKBEN.

1826.

Mit tudtok ti hamar halandó emberek,
 Ha lángképzelőds nem játszik veletek?
 Az nyit mennyországot, poklot előttetek :
 Belenéztek mélyen, s elámúl lelketek.

Én is oly dalt mondok világ hallatára,
 Melynek égen, földön ne légyen határa,
 Amit fül nem hallott, a szem meg nem jára,
 Azt én írva lelém lelkem asztalára.

Csaba Bendegúznak volt hadverő fia,
 Béke napjaiban most nem csatáz vala ;
 De benn volt szívében szerelem dárdája
 S mélyen gyökeret vert, mint hegyi nagy szálfa.

Az elől bujdosott setét rengetegben,
 De nyugtot nem talált vadak űzésében ;
 Ledőlt elfáradtan a fakadó gyepen,
 S bár elszűnyadt, a bú ébren volt keblében.

Hallgassátok tehát Csaba kiáltását!
 Hegy, völgy! halljad te is, keserű panaszát;
 Fájdalmak szakasztván nehéz rövid álmát,
 Fejét fölemelé s így nyitá meg ajkát:

«Kicsoda keltett föl engemet álmombul?
 Kicsoda ébresztett rövid nyugalombul,
 Hogy keblem dobogjon oly rémítő vadul,
 Mint amely paizsra nehéz nagy dárda hull?»

Hogy megint megtudjam, ki a bajnok Dalma,
 Kicsoda Dalmának ragyogó leánya,
 Dalma leányának mily ékes orcája,
 S ékes orcájánál kedvesb mosolygása?

De minek tudom én hasztalan ezeket?
 Döngöre bírja a kisdéd szűz kezeket,
 Az édes ajakat s érte égő szívet:
 Szerencsétlen Csaba nem bírja ezeket.

Te büszke Döngöre! Karadó nagy fia,
 De bár lennél tüzes déli sárkány fia,
 Jónél csak előmbe, porrá zúzva hagyna
 Dárdám a mezőben, s apád megsiratna. —

De bús halálod is nekem nem nagy remény;
 Azért a szép Jeve nem lenne-e kemény?
 Csak te vagy előtte nyomos s kedves szemfény,
 Én setét s könnyü, mint szélvészben egy fűvény.

Azért Döngöre! én nem bántlak tégedet,
 Vidd haza békével ifjú szerelmedet;
 De mikor násznéped lakomnál lépeget,
 Búsongó Csabával ne láttasd szépedet.

Boríts hosszú fátyolt termete bájára,
 Dalt ne mondass vele napod vígságára:
 Benn a bús teremben megláthatná Csaba,
 Meghallaná dalát s szíve megszakadna.

Vagy vidd haza őtet éjnek kezdetével,
Tengeri nagy szélvész közelgetésével,
Hogy szépséges arcát setét éj rejtse el,
Dala örömhangját szélvész ragadja el.

Mégis — ne borítsd be arcát fátyolával,
Ha betekint hozzám szép pillantásával,
Setét lakomban is világos lesz avval :
Ne borítsd be őtet rojtos fátyolával.

Elejbe kimegyek apám tereméből,
Vizet viszek neki friss forrás öléből ;
Virágfüzért a völgy hímes mezejéből,
De könnyvet szememben szívem rejtekéből.

Talán megnézi majd fakadó könnyemet,
Mikor issza fényes csigából vizemet ;
Mikor kis kezével veszi füzéremet,
Tán megnézi vérrel fakadó könnyemet.

De mily gyermek mondá bolondul ezeket?
Nem Csaba szájából jön e lángképzelet ;
Csaba nem hiú szót, seregeket vezet,
Egy ingerkedő rém sűgá mindezeket.

Haj! nem ; te vagy Csaba, ezt te magad mondád,
De zúdulj rengeteg! ne halljad meg szavát,
Ne halld, ne viszonzd hegy, völgy riadását!
Ő maga hadd vigye s hallja csak panaszát.»

Így szólt ifjú Csaba s réz pajzsát megüté,
S magasabban üté dárdáját ég felé,
Futottak a vadak tőle mindenfelé,
Ő ment az erdőben s ment mind inkább belé.

De nyelves Kalatár hegyre futamodék
És a rengetegben kiáltása hallék :
«Csaba, te fél Csaba, te vadnak martalék!
Hova futsz? hogy hílak, szinte megrekedék.

Csak hasztalan futod a tágas ligetet,
 Döngöre ott vár rád habos Volga mellett,
 Hogy özönbe vesse siralmas fejedet ;
 S ha nem jósz, maga jó : itt is porba fektet.

Jeve hasztalanul siránkozik hozzád.
 Neked nem a csata, setét berek hazád.
 Mégis Döngörétől előbb törik dárdád,
 Aztán megyen Jeve Döngörével tovább.▶

«Jeve megy?» szól Csaba és megállapodik,
 De haragos szeme nagyokat villámlik.
 «Ki vagy te?» meg így szól és meg-megrázkódik.
 Amint füleiben szép Jevéje hangzik.

«Ki vagy te, vad hírnek ordítózó szája,
 Durva Döngörének durva katonája?
 De vígy hírt uradhoz szavaid díjába',
 Megmondhatd, milyent üt hős Csaba dárdája.▶

Így szólt s dárdanyéllal amazt hátban üté,
 Az is a szaladást nem igen felejté,
 Háta ropogását Döngöréhez vivé,
 És átkokat morgott Csaba feje fölé.

Csaba is erdőből, mint a vízszakadás,
 Kimene és futa merre volt a zajgás,
 Messze kicsillámlott fegyvere : csattogás
 Terjedett útjában s rettentő dobogás.

Nagy két vállán haja habozva repdesett,
 S mint mely köd beborit nyugatot, keletet.
 A zajgó vidékre oly setéten nézett
 S vive nagy szivében halált és életet.

Életet magának és a szép Jevének,
 Haragot és halált vitéz Döngörének ;
 Halált és haragot mind ő ellenének,
 De kedvet, életet magának, Jevének.

«Áldott Jeve, így szólt, nem hagytál el engem,
Azért kellett téged mindedig szeretnem.
Ha nem hízelkedik merész képzeletem :
Te szerettél, és csak úgy csaltak meg engem.»

Igazán Döngöre megcsalta hős Csabát,
Jevéhez rossz hirrel hordogatta szavát,
Jelenté Jevének Csaba nagy haragját,
Jeve félt s azért nem mutatá meg magát.

De Döngöre vadul Dalmát megkötteté,
Leányát kísérve magához viteté,
Kitűnvn, hogy mindazt csalárdúl mívelé,
Nem volt más tett hátra, mint az erőszaké.

Azért küldött büszke követet Csabára,
Bízában szerencsáját súlyos vaskarjára,
Hogy ha őt ledönti kedvese láttára,
Hírt s szerelmet vigyen őse hajlokába.

Most, mint gyászos napnak siralmas hajnala,
Jeve kísérők közt úgy közelít vala,
Lehajtott bús fején meglebbent fátyola
S látszott szép orcája csak gyengén általa.

Még sem olyan gyengén, hogy ne lássa Csaba.
Ő a kísérőkhöz mennydörgő szót ada,
Mennydörgőbb dárdával rájok lerobbana
S megfutott előtte Döngöre vert hada.

Csak maga nem futott Dalma szép leánya,
Szólt és könnyüitől ragyogott orcája :
«Oh ha megvetettél, hősök unokája!
S haragod Jevének szerelmét elzárja,

Légy oltalmazója legalább élte nek,
Add vissza ősz apját elhagyott Jevének.
Ne zengje bajnokok előtt büszke ének :
Csaba szeretője rabja Döngörének.»

Így szólván leborúlt, térdét általfogá,
Csaba őt lábától melléhez ragadá,
Nem szólott : szavait bánat s öröm fojtá,
Nem szólt : szavait egy könynek általadá.

Még sokáig tartá a lányt kebelében,
Mintha elkapását sejtené szívében,
Fejét lehajtotta hozzá szelídebben
S haja keveredett hajával széltében.

De csakhamar ismét nevelé haragját,
Álnok Döngörének esküvé romlását,
Háromszor réttentőn megüté paizsát,
Háromszor felelé hegy, völgy vissza hangját.

S hada, mint felhőből leszálló sassereg,
Vagy mint nehéz szikla, mely völgybe hengereg,
Úgy jött, s más részről mint pusztító fergeteg
Jöve Döngöre is, s vele nem kis sereg.

«Kicsoda áll ellent Karadó fiának?
Kicsoda sereget vezető karjának?
Feje előbb esik lábaihoz annak,
Mint égből mennykövek földre hullanának.»

Így szól nagy kevélyen Csaba boszújára,
Rázúg a két sereg iszonyú szavára,
De ő odább megyen s így szól utójára :
«Nincs nekem más harcom, csak az egy Csabára.

Csaba te bujdosó! hogy mertél kijőni?
Azért hogy Jevére kezét mersz nyujtani,
Rajtad vén keselyű fog törvényt tartani,
Mikor fiainak vesédet osztja ki.»

Szólna még, de Csaba ifjú erejében
Megrázzván a dárdát fölemelt kezében,
Kiveté, s elment az szélnél sebesebben,
Mégsem oly sebesen, mint ő volt mérgében.

Döngöre meghajolt előle fejével,
 Mégis megütötte sisakját hegyével,
 Leesett a sisak lobogós díszével,
 Döngöre megrendült, bánattal telvén el.

Csaba megállt búsan néma haragjában,
 És megnézé Jevét még egyszer harcában ;
 Kedves tekintetét elvivé magában :
 Hogy rontsa Döngörét annyival ádáiban.

De fölvevé addig Döngöre a dárdát
 És megdobá vele Csaba rézpaizsát,
 S még vete egy dárdát, nem hogy ölje Csabát,
 De megölje avval Dalma szép leányát.

S a két dárda elment szörnyen egymásután,
 Halovány félelem ült a lány ajakán.
 S míg Csaba ment, mint a bántott hím oroszlán,
 Halál jött Jevéhez Döngöre dárdáján.

Halál ; de leszáll a Nap ragyogó fia,
 Tündér ruhájával Jevét betakarja,
 Erős karjaival emeli magasra,
 Túl a napon egy szép ligetes csillagra.

Ott itatja őtet édes mézitallal,
 Kezeit csókolja forró ajakával ;
 De olyant, mint Jeve, mindez nem vigasztal,
 Földre kívánczik könye záporával.

Azonban a földön harc van két hős között,
 Az erős Döngöre s tüzes Csaba között,
 Vágják, verik egymást, s az összeütközött
 Kardok villámlanak gyors kezeik között.

Kicsoda áll ellent Csaba vágásának?
 Kicsoda Döngöre mennykőves karjának?
 Senki sem, csak Csaba áll meg vágásának
 S visszavág Döngöre puszta homlokának.

Leesik a nagy hős, még nagyobb estében,
Kiterjed a földön egész természetben,
Keményen hordozá kardját életében,
Fogva tartá most is hűlő tenyerében.

De győző Csabának nincsen mit örülni,
Látja szerelmesét magas égbe tűnni.
Hasztalanúl vannak öldöklő fegyverei,
Az erő, mely Jevét viszi, nem emberi.

Leereszti kardját vérengző kezével,
Földet eget megnéz rettentő szemével,
Minden homályba dől setétes néztével,
S a föld ing alatta ingó nagy fejével,

De most fölemeli fejét búsultában,
Lesujtja a kardot örült haragjában.
Milyen a vad állat dúlt fészke tájában :
Oly iszonyú Csaba, szíve szakadtában.

Elszórja kalpagát rengő címerével,
Elveti paizsát tündöklő rezével,
Letépi párducát, és messze veti el,
S megüti homlokát öldöklő kezével.

Szörnyű dobogással nagy mellét is veri,
Ismét szemét a nagy égre, földre szegi.
Végre hol Döngöre vérét a föld nyeli,
Temérdek testével magát porba veti.

És ül vad bánatban megölt társa mellett,
Némán áll a két had két bús vezér felett,
Csaba mutat köztök egyedül életet,
Szól és minden szava ordító rettenet :

«Mért kellett kardomnak reád csattannia,
Te vitéz Döngöre, Karadó nagy fia?
Inkább volnék magam bús földben annyira,
Hogy szemembe napnak ne hatna sugara.

Nem voltál te soha gonosz ellenségem,
 Tudtam mikor jöttél haraggal ellenem.
 Lehetett magamat dárdától védenem ;
 De ez jó s eltűnik : őt meg nem sérthetem.

S most hímes pamlagon szép Jevével pihen,
 Szerelme szavait susogja csendesen,
 Ajkát ajakához emeli hevében —
 Ne hígy szavainak oh én szerelmesem !

Ne hígy hizelkedő tündérek ajkának :
 Elhervadsz keblökön, aztán megtagadnak,
 S csúfja léssz örökké nemednek, hazádnak,
 S csúfja és keserve szerető Csabának. —

De minek beszélek üres levegőhöz?
 Nincsen halandónak szava tündér fülhöz,
 De van hadviselő karokban oly eszköz,
 Mely bizvást közelít tündéres erőhöz.

Azért, megölt bajtárs, nyugodjál véredben,
 Nem sokára én is itt fekszem e helyben,
 Vagy még lebujdosom föld alá mélyebben,
 Ha nem boldogúlok veszett örömemben.»

Monda s nagy erőben a földről fölkele.
 Megörült és zúgott a két sereg vele,
 Ő megállt helyében ; de lángban járt szeme
 S benne ült szívének rettenetessége.

S így szólt tovább nézvén az álló seregre,
 És kardját fölütvén a magas egekre :
 «Esküszöm az erős hadak istenére!
 Esküszöm őseim vitéz nagy nevére!

Nem jövök előbb meg s máskép mint Jevével,
 Fölverem a tündért apám fegyverével,
 S bár lenne tovább, mint gondolat mehet el,
 Én elmegyek hozzá s megjövök Jevével.

De tudom a tündér titkos gyűléseket,
 Setét erdős völgyben tartják ők ezeket,
 S mert az ég nem szenved földi örömeket,
 Idejárnak, földön töltvén az éjeket.

És te ravasz tündér! bár légy isten fia,
 A haragos hadak istenének fia,
 Ki kell még kardomat karodnak állnia,
 Aztán mehetsz bízvást szép Jevével haza.

És ha erősebb vagy földi fegyverekkel,
 Bírd a szép jutalmat boldogul, békével ;
 De tudom, ha harcolsz földi fegyverekkel,
 Mint villám a szirtet csattogva verlek el.

S bizony fölkereslek éjjél kezdetére,
 Hatalommal ütök rád és életedre,
 Ezt esküszöm vitéz őseim nevére,
 Esküszöm az erős hadak istenére.»

A két sereg akkor öszvekeveredett,
 Döngöre halálán nagyon keseredett ;
 De béke szavával egymáshoz érkezett,
 Mert csak a két vezér, míg élt, ellenkezett.

S most ezek betevék Döngörét sírjába,
 Zászlót és ravatalt tevének halmára.
 De Csaba fölmene Dalma hajlokába,
 S hogy megoldja őtet, közelít hozzája.

Aggott Dalma hallá már a bús híreket,
 Nem hagyja oldani a kötött kezeket :
 «Hagyd kötve, így szólott, oh Csaba e kezet,
 Hogy Jeve elveszett, tán csak ez vétkezett.

Mert Döngörét jókor innen ki nem tiltá,
 Döngöre őt azért vadúl megfogatá,
 Dárdáját Jevéhez halálosan sujtá,
 S míg te harcolsz vele, tündér szabadítá.

Azért nem ok nélkül birja őt a tündér,
Mert kit nagy bajában halálos végzet ér,
Az már nem emberé ; ha szabadulást kér,
S nyer az égtől, ahhoz tartozik mint rabbér.

De te menj el a nagy Kármán kardvasával :
Az megbirkózhatik főbbek hataimával,
S ha fölhalálsz őt s rajta üthetsz avval,
Annyi, mintha ember küzd ember fiával.

Azért, ha erősebb vagy, elejted őtet,
Ha ő erősebb lesz, ő ejt el tégedet.
De akkor nem látják szabadon e kezét,
S gyászos lesz hírében a Dalma nevezet.»

Keservesen így szólt. Az ifjú nagy szive
Forrott és habozott, mint vad tenger vize,
Mégis az öregnek utóján engede,
Kötözve hagyá őt, és más kardot veve.

Vevé nagy Kármánnak kardját paizs megül,
Hol meztelen hevert ragyogva egyedül,
Képek voltak metszve hátára kétfelül,
Irtóztatók : Csaba megborzadt ezektül.

Egy kised oroslán és körmös sas között,
Esdeklő szép leány kötve két tűz között,
Egy bujdosó anya, kit fia üldözött,
De Hadúr tiltólag állt mindezek fölött.

Más részről ismét állt hadak nagy istene,
Lábánál a sas és oroslán pihene,
Anyja kezében ült a kised, s nevetve,
A rossz fiú égett s a lány kért érette.

Ezek voltak Kármán kardjának képei.
Csaba nagy csattogva hüvelyébe veti,
Serényen süvegét és mentéjét veszi,
S magát, bucsút vevén, Ragadóra veti.

Ragadó, mint sólyom, könnyen járt alatta,
 S ő elment egyedül veszélyes útjára,
 Elment a titkos völgy borzasztó tájára,
 Nem hallgatott holló- s varjúkárogásra.

Varjak, hollók mentek elejbe, mint vizár,
 Zúgván és csevegvén : Csaba borzada bár,
 Tovább ment, s hol balról áll magányos határ,
 Ott röppent elejbe jövendölő madár.

Kétszer csattogtatá szárnyát a ló előtt,
 S iszonyút visított habos feje fölött,
 Harmadszor is úgy jött s ment hogy érne felhőt
 De Csaba megbúsult s nyillal utána lőtt.

Leesett a bús hír visító madara,
 Rá a hollósereg nyomban lerobbana,
 Marakodva mentek miatta egymásra,
 Csaba ment, nevetvén madarak harcára.

De most erdőhöz ért : setét lett utában,
 Lassú moraj hallott a völgy távolában,
 Akadozott a ló félénk futásában,
 De ura meghajtá s halada bizvábban.

S most áldozott le a hevítő napvilág :
 Rengett és suhogott a fákon minden ág,
 S mintha két fergeteg vadon tengerre hág :
 Egyszerre oly szörnyű lett a magányosság.

Bátrabb madarak is a tündérvölgy felől
 Vijjogva szárnyaltak fias fészkeikből,
 A nagy sas nem ült meg fia mellett belül.,
 Fenn állt s borzadozott kis ágon egyedül.

De meg nem maradtak ott a többi vadak,
 Sívó kölykeiket vívén, mint vert hadak,
 Sűrű csörtetéssel messze elfutottak ;
 Oly szörnyű volt éjjel a tündérvölgyi lak.

Itt egy róka bajjal martalékát húzá ;
 Rajta ment a farkas s vele megtapodá ;
 Itt a morgó medve kölykeit faldosá
 S hurcolá egy helyről nagy bajjal máshová.

Csaba Ragadója remeg e nézéstül,
 De félnek a vadak Csaba fegyverétül,
 Kitérnek előle gyorsan mindenestül,
 Maga bátor a hős s nem retteg semmitül.

Jeve s Dalma ötet nem hagyják rettegni,
 S bár lenne akadály és baj százszor ennyi,
 Mint megdőlt habokon a tenger isteni,
 Úgy át merne rajtok Csaba szive törni.

Most egy medvekölyket véletlen tiprata,
 Nyöszörögve kiment szegénynek párája ;
 De kétlábon állva jött a bőszült anya,
 Csaba is megfordúlt dárdával hozzája.

Morgott a vad állat, setét szája poklát
 Szörnyen nyitogatván, körmölni ment Csabát ;
 De Csaba ráhajtván serény Ragadóját,
 Végigveré veszett torkában dárdáját.

Körüle ugrálva sívó medvekölykek,
 Megölt anyjok miatt bús pártot ütöttek ;
 De ők is Ragadó körme alá estek,
 Csaba ment, dárdáján folyván a vércseppek.

S alig ment, sziszegve jött a kígyósereg :
 Ez vékony testével könnyen tovább pereg,
 Amaz karikába fonódva tekereg,
 Sok, fejét emelvén, mozog rémítőleg.

Mindezek közt Csaba szerencsésen halad,
 Elfutnak a kígyók, s bőrök hátra marad ;
 Setét lesz azonban, de Csaba csak halad,
 S most döbbenik szive, midőn maga marad.

«Magam vagyok tehát, így beszél magának,
S a fenevadak is egyedül hagyának?
De menjenek. Csaba elég lesz magának,
Elég viszálkodó Tündér hatalmának.

Vagy nem szép Jeve az, ki szenved e helyen?
És micsoda ember, aki érte megyen?
Én, Csaba vagyok az, s inkább sírom legyen
Vad farkasok gyomra, mint Jeve szenvedjen.»

Így szólván Ragadót vén tölgyfához köté,
Véres nagy dárdáját mélyen földbe üté.
«Rohadj itt, úgy monda, dárdám! és senkié,
Vagy légy ismét hozzád visszatért uradé.»

Ezt mondván nagy Kármán kardjával elmene,
S minden lépésével nagyobb lett ereje.
Alatta morogva föld is megrezzené,
Amint nagy erőben halada fölötte.

Mint felhő mentében nagyjá nevekedik
S erejét belefolyt villámok nevelik :
Úgy Kármán vasától Csaba erősödik
S halálos csapásra karja nehezedik.

De most megállt a völgy sikamló partjánál ;
Soha szem még szebbet nem láthatott annál :
Messze terjedt, s mintha fél tojást vizsgálnál.
Oly rendesen s szélén sűrű nagy tölgyes áll.

Közepén halom kél, virágos szép halom,
Egyedül húsz öles cédrus áll a halmon,
Alatta kis patak folydogál szabadon
S zúgó habjaival terjed holt nyugalom.

Azonban fölkelnek az éjnek csillagi,
Őket bús orcával fényes hold vezeti,
Fák tetején ülnek a hegy szélvészei,
A legmagasbikat három sárkány üli.

Az ifju néz s bámul s körül tovább megyen,
 Hogy a völgybe könnyű menetele legyen,
 S im egyszerre zendül a környék rémesen
 És minden kis forrás megindul a hegyen.

Indul s növekedik bujdosó patakká,
 Patakból dagadoz sebes áradattá,
 S hegy völgy ordít bele, amint szalad alá,
 Változván haragos féktelen csodává.

Csak alig tartja meg vitéz Csaba magát,
 Mosván az áradat meredő bokáját,
 Megáll mégis fölebb huzogatva lábát,
 Látván tóvá lenni tündérvölgy patakát.

Nem is tóvá, setét hullámos tengerré,
 Vize tündérvölgyet csordultig betölté,
 Félig állt vizéből a cédrus ég felé,
 Sudaras szép fejét szellő meg nem éré.

De most leröpült a sárkány két fiával,
 Az elállt viharok szörnyű hatalmával,
 Alattok vad szélvész harcolt a hullámmal,
 Ők fölül repültek hármas csattogással.

Zúgó fenekéről fölfordult az özön,
 Eloltott minden fényt a magas égkörön,
 Hajlott és csikorgott a cedrusfa közön,
 Setétség lett urrá ékes tündérvölgyön.

Setétség, rémarcú szülötte az éjnek,
 Melytől ily zavarban halandók rettegnek.
 Megröppent a sas is fölötte fészkének,
 S csak alig parancsolt szive félelmének.

Háromszor kiterült fekete szárnyával,
 Háromszor állt vissza anyai gondjával ;
 De bátran állt Csaba Kármán kardvasával,
 Bátran hős szívének nagyobb hatalmával.

Csak bánatban égett s epedő várásban ;
 S mintha a vad tengert széllel harcoltában
 Meg akarná inni hallatlan szomjában :
 Oly nyugtalan vala körülé jártában.

De most fiaival félre tért a sárkány.
 Morogva elállt a szélvész nagy fák ormán.
 Kékes boltozattal látszott az ég tisztán,
 S hold, csillag kiderült gyönyörű határán.

Még a víz hánykodott nagyságos mozgással,
 Lassan nagy hullámot forgatván hullámmal,
 Végre csendessé lett ezüst ragyogással
 S látszott a fa benne hosszú árnyékával.

Tiszta hab buggyant föl fának árnyékában,
 Tenger szép leánya a hab tisztájában,
 Fehérből a habnál és tisztább magában,
 Följöve mosolygó ártatlanságában.

Ezelőtt mélyen ült tenger fenekében,
 Apja erejével országolván ott lenn.
 Kis aranyhalait eteté jó kedvben,
 S úszó szörnyetegek játszottak körében.

Vízi borjak és a mélység órjánhala,
 A harapós farkas s emberevő cápa
 Együtt mulatoztak, szelídek általa,
 S szép lábai alá minden borúl vala.

Volt a nagy mélységben vízfalú tereme,
 Kis csillag ragyogott fölül közepette.
 Körül a falakban szép csigák serege,
 És gyöngyök villogtak gyönyörűségére.

De szabadon s tükrül állott a baloldal.
 Ott játszott a lányka tűnő árnyékával,
 Megérni kíváná ajkát ajakával,
 Hasztalan! betelt az hideg víz habjával.

Ez most egy forrásnak akadván vizére,
 Felszökött mélységből a szép föld színére,
 S midőn itt szokatlan szemmel körülnéze,
 Kevés lett ez árvíz szilaj öröme.

Elindult, meg-megállt vizet hasogatva,
 Fickándott, mint folyam legifjabbik hala,
 Míg az új szépséghez lassankint szokhata,
 Repesett, dobogott habos baloldala.

Szabadság! nem tudott, de érzett tégedet.
 Gyengéd ajaka még nem mondta nevedet.
 De midőn általad főbben emelkedett,
 Örömében onta legelső könnyeket.

Végre félijedve megállt a víz felett,
 Hosszasabban nézte a földet és eget,
 Megnézé közelebb a fakörületet
 S titkos új vágyódást magában érezett.

S mintha kis kezei éppen áldoznának,
 Főlemelve tiszta vizet mutatának
 A körülálló fák rendes szép sorának,
 Tiszta vizet az ég ezer csillagának.

Szűz fejét egy kissé fölvetvén így álla,
 Mintha mondaná : «Oh egek szép orcája,
 S eddig nem látott part gyönyörű sorfája,
 Üdvözlek én, tenger kékszemű leánya!»

S szomorú lőn, midőn a mennyek csillagi
 Nem jövének hozzá fényökkel játszani,
 Midőn láta mindent mozdulatlan állni,
 Vissza kezdett ismét öröme szállani.

De most kitért lassan az özön szélére,
 S maga nem vigyáztván s tartván semmijére,
 Önkényt bomlott haja gyenge szemérmére,
 S végső fodraival lábszárához ére.

Ott megállt egyedül a vizes part élén,
Csiklandó talpait lágy füvek emelvén,
Csaba háborodott e látás szépségén,
Tiltott gondolaton szíve megdöbbenvén.

De maga így szólott büszke nagyságához :
«Valjon mi az, ami engem e helyre hoz?
Az-e, hogy valamint tündér halandóhoz,
Úgy nyúljak magam is tündér szép leányhoz?»

Bizony! akkor engem méltán kinevetnek,
Kiknél dicsekedtem, a bátor seregek.
Akkor lever átka hadak istenének,
S kikre megesküttem, ősim nagy nevének.

Akkor ősz Dalmának kötve marad keze —
Vagy e kísértettől szaladnom kellene?
Nem! nem! ez segítsen, ily szépséggel tele,
Nem állhat e tündér kértemnek ellene.»

Ilyen gondolattal közelít hozzája,
De a megijedt lány remegve hátrála.
Csaba szólt : «Oh tenger kékszemű leánya!
Ne fuss, nem vagyok én fellegek sárkánya.

Csaba, hős Bendegúz vitéz fia vagyok,
Fájdalmam és lelkem gyötrelmei nagyok.
Lánykámat ölelik orzó tündérkarok,
Mondd meg égi szépség! rájok hol talállok?»

Megállt a kis leány Csaba szép szavára,
Közelebbről nézvén kedves orcájára,
Örült, hogy rátalált termete mására,
Örült a hangnak, de hang nem jött ajkára.

Odament és égő szemét megpillantá,
Ajkat ajakával egybe hasonlítá,
S midőn az első csók vált kis csattanássá,
Vigada és a hőst magához szorítá.

Égett, fagyott a hős, mint hegyi nagy szálfá,
 Mikor vad tengernek fürgetege rázza,
 Megrázkódott egész teste alkotmánya,
 S visszatért előbbi kemény nagyságára.

«Mit akarsz te velem, incselkedő leány?
 Így szóla, szépséged veszedelmes csalt hány,
 Nem felelsz, kérdésem előtted csak hitvány,
 De magadhoz vonzasz félre csalogatván.

Felelj, vagy menj tova!» És a bús leányka
 Visszarezzent Csaba ijesztő szavára,
 Most jött legelőször jajszó ajakára,
 Elment s bús habokat öltözék magára.

Csaba későn báná, hogy keményen beszélt,
 De jött a sárkány most hozván ég felhőjét,
 Beborítá avval tündérvölgy tetejét
 S lobogni engedé a villám erejét.

Lassú mormolással a víz elenyészett,
 De benn nagy zúgással tündér gyülekezett
 Kezdődött : egy nyílás volt, mely bévezetett,
 Máshol szörnyen feküdt köd s villám őrizet.

Szélről a fák mellett egy villám futkosott,
 Szakadatlan körülhordoza vad lángot.
 Sok közepett gyorsan s szabadon kigyózott,
 S tündérvölgy fölébe égő tetőt húzott.

Délről volt a nyílás veres boltozattal,
 Ott állt a sárkány két tarajos fiával ;
 De most a vén maga fölment vad haraggal,
 Hogy megharcoljon a felhők madarával ;

Mert élő állatot nem szenvedett körül. —
 Csaba e látásra gyorsan útra perdül ;
 Előle fut egy a sárkányfiak közül ;
 A másik vasától ketté vágva eldül.

A vén sárkány megjő szomorú sivásra,
S látván, hogy az egyik futva tovább áll,
Iszonyú mérgében ráhágdos nyakára
S ezt is megeszi a másiknak torára.

De Csaba már benn van a kék kapu alatt,
Bántatlanul tovább nagy erőben halad,
Mégis kissé megáll a vízkapu alatt
S fagyosan fut lelkén rémitő gondolat.

A vízkapu hosszan magas boltozattal,
Mint kemény márványból faragott sima fal,
Áll legvégül s benne emberevő nagy hal
Látszott heverni a szörnyek táborával.

Ott megállt az ifjú, és már megmotszana
A háborgó tenger rettenetes hala,
De a kékszemű lány elejébe áll
S Csaba menésének szabad nyilást hagyta.

Néma köszönettel nézett rá hős Csaba.
De az magát búsan elrejté a habba,
Mintha mondaná : «Oh kemény ember fia!
A kék szemű leány nem lát téged soha.»

S az ifjú tovább ment a vízkapu alól.
Zúgott a belső völgy tündérek zajától.
Ifjú kis csemeték keltek föld porából.
Ezek között jártak bujdosván párostúl.

Kiki foglalatos maga örömeivel,
Nem vigyáz, társával szomszéda mit mível.
Szálltében az ifjú fáknak levelivel
Takarja titkait s rá víg dalt énekel.

Benn az ékes völgynek dombos közepében,
A magas cedrusnak virágos tövében
Hét szivárvány vagyon egyesült szépségben,
Kisebbedvén mindig befelé estében.

A legbelső alatt szép lányka üldögel,
 Kit egy magas tündér hízelve ölel,
 S mert ébren nem bírhat tiszta húségével,
 Csábító csókokkal bájosan altat el.

Most a lányka feje álmosan nehezül,
 Termete hanyatlik gond és erő nélkül,
 Csaba irtózik és lángol e nézéstül ;
 Feje zúg s szemében szikrázó harag ül.

Ha láttál éjjélben tüzes kísértetet,
 Oroszlánt, kit vadász vassal megvérezett,
 Vagy villámmal járó halálos felleget,
 Csak úgy képzeled e szörnyű tekintetet.

Párducként felszökött a domb tetejére,
 Lelöké a tündért négy öl messzeségre,
 «Ébredj! » monda, Jevét emelvén kezére :
 «Ébredj és mondj áldást Csaba fegyverére.»

A lányka (Jeve volt) sóhajtva ébredé,
 Látott s szemeinek csak alig hihete ;
 De szabadabb lett a tündér lélekzete,
 Ordított s az egész völgy ordított vele.

S most mint sebes árvíz mind összezavarva
 Jöttek, riadoztak Csabának rohanva.
 Csaba széllel vágott : «Vissza! tündér! vissza!»
 Kiáltván kardjával teres nagy kört huza.

A tündérek visszahökkenve megálltak,
 Erejét érezvén Kármán kardvasának,
 Csaba nekicsap az ingó cedrusfának
 És a cedrus enged döntő csapásának.

Csikorogva kidől tövéből a völgybe
 S végig nagyot zuhan tündérek fejére ;
 Fut a hét szivárvány magas ég színére,
 Halovány setéség borulván helyére.

Maga áll középen mint uralkodó sas,
 A rettentő ifjú s kezében a kardvas,
 Három kört húz benn, és oda ül siralmas
 Képpel a lány : szeme Csabán csak gyászt olvas.

De bízik az s büszkén, boszúsan így beszél :
 «Ide hát, akiben nemes bátorság él,
 Ide hágjon körbe, itt villog a vas él,
 Ne féljen harcolni, ha orozni nem fél.

De bár jőjtek el, akik ide fértek,
 Jőjtek mindnyájan csalfa tündér kölykek!
 Azért vannak velem varázsos fegyverek,
 Hogy avval szépemért véres boszút vegyek.»

Rázúgott, ezt hallván a nagy gyülekezet,
 Hogy összeszaggassa, neki törekedett.
 A Nap fia rájok nyujtott tiltó kezét,
 Ó ment, a többi nép mind visszalépdesett.

Ő pedig szólt : «Társak! félre most e helyről!
 Senki ne reméljen cseppet is véreből,
 Magamnak is kevés az egy ily emberből ;
 Félre hát ti társak, félre most e helyről! —

S ki vagy te vakmerő, szegény föld gyermeke!
 Ki a Nap fiára gyilkos kezét vete?
 Szerencsétlen anya! ki téged visele,
 Szeme hasztalanúl sírással lesz tele.

De hogy tudd meg : miért érdemelsz inséget,
 Jeve, kit említél, nem illet már téged,
 Döngöre dárdáján halálos ítélet
 Jött rá ; én tartám meg s úgy nem ére véget.

Tied-e hát? nem az, tied csak halála,
 Sirathatod, éjet virrogathatsz nála.
 De jőj, lásd vadságod nekem mit használa,
 Tudom, kinná leszen minden hajad szála.

Álmot vetek a szép Jevére örökül,
Téged sebbe rakva itt hagylak egyedül,
S Jeve még is egykor kezeimbe kerül,
Oda, hol csillagom áll hév napon fölül.»

De Csaba is erre hirtelen felele :
«Nemes tündér! bár vagy hatalommal tele,
Megállj s megálljatok ti tündérek velem!
Halljátok, engem is vétek vezérel-e?

Vagy inkább vitézi kötelesség hozott,
S természet, mely erős érzéssel alkotott ;
Tegyetek magatok ebből igazságot,
Én ellenséggemmel kiállom a harcot.

Azt mondja : a lánynak enyém csak halála,
Sírhatok, éjeket virraszthatok nála.
Hol volt hát, hogy végső csókot adnék rája
S tennék fehér zászlót hűlt kedves hamvára?

Nem láttam, szép vérét nem látták szemeim,
Nem érzették hűlő orcáját kezeim,
De hogy élve ment föl, még látták szemeim
S kiestek kezemből véres fegyvereim.

Pedig inkább halva fekügyék sírjába',
Mint éltében dőljön idegen karjába.
S ha valaki akkor lelket önt hamvába,
Legyen övé, mert van hozzá igazsága.

Vagy minek beszélek idő vesztésére?
Tündér! tied a lány, ha engem versz földre,
Ezt esküdtem erős hadak istenére :
Enyém, ha én győzők szívem örömére.»

Így szólt s a nagy tündér a körbe robbana,
Jobbjában az acél fennyen megvillana,
S mintha nehéz mennykő egekből szállana,
Lépésétől a föld nagyokat dobbana.

De Csaba sem nézé rohantát csendesen,
Mint megeredt nagy kő, mely lefut a hegyen,
Úgy ment rá erővel s boszúval teljesen,
Végigmérvén kardját a tündér gyermekén.

Az pedig erősebb földnek hatalmánál,
Dühödötte szörnyű képpel előtte áll ;
De vész tündérsége Kármán kardvasánál,
S minden diadalma vitézségére száll.

Harcol, tüzesedik kezében a fegyver,
S mint lobogó villám, haragos szikrát ver,
Szeme ijesztőleg lángot és vért kever,
S Csaba megsikamlík erejétől kétszer.

Harmadszor vág ismét homlokúl Csabára,
Visszaugrik az a körnek határára,
De rettentőbb leszen arca borulása,
Öldöklőbb kezében kardja suhogása.

Mint szélről hajtott fa vadon erdejében
Visszahajol ismét szélnek ellenében :
Úgy fordult meg Napnak fiára fenébben
Az elbúsult Csaba égő szégyenében.

S most harcoltak elszánt kétes szerencsére ;
Alattok a kis domb fél öltre sűlyede,
Ingott a két vívó rettenetes feje :
Vasaik csöngöttek s hangzott az éj bele.

Most terült az éjféli rémséges fátyola,
Csattogott a sárkány s mentést parancsola,
Csabától, mint szirtek leszakadó fala,
Úgy hullott az ütés forró Nap fiára.

És az hanyatt dőlven nagy hosszan elterült,
Alatta terhétől a völgy is megrendült ;
De csakhamar sebes sárkányon elrepült,
S az egész sokaság magas egekbe tűnt.

Maga maradt a hős s Dalma szép leánya ;
 De szemét a tündér gonosz álma nyomja.
 Nem késik az ifjú, veszi karjaiba,
 S megy hol le van ütve lovánál dárdája.

Lovát nagy bajosan csak gyalog vezeti
 S szép terhét ölében ápolgatván viszi,
 Túl az erdőn puha gyöpre lefekteti,
 De keblét fagyasztó fájdalom terheli.

Hasztalan öleli a lányt ép karjával,
 Hasztalan ébreszti ajakát csókokkal,
 Hasztalan szól hozzá szerelem szavával,
 Siket füleinél minden szózat elhal.

Nem nyughatik, Jevét fölveszi nyergébe,
 S tüzesen szorítván zajló kebelébe,
 Mintha egyenesen sírba menne véle,
 Oly búsulttá leve, arcát gyász festvén be.

S úgy megyen Ragadón süllyedt gondolattal,
 Versent siránkozván harmatos hajnallal ;
 De alszik a szép lány s szél lebeg hajával,
 Hasztalanúl az is, nem bírhat álmával.

Hazaér az ifjú Jevével jó korán,
 Szomorúan zörget Dalmának ajtaján,
 Belép : ölében az elragadott leány,
 De csendes és néma s mint árnyék halovány.

Mégis nem vesz gyanút az ősz ezt néztében,
 Megoldatja kezét első örömeiben,
 S íme érzés gerjed a lány tetemében,
 Fölkél nagy vidáman ifjú kellemében,

És köszön hívének, köszön ősz apjának,
 Megeresztvén szavát édes ajakának,
 S ami szépet ég föld összefoghatnának,
 Mind együtt mosolyog hajnalán arcának.

Mint álom elröpül a bús emlékezet,
 Vigad Dalma s a két hadi felekezet ;
 De csak maga örül sok harcot szenvedett
 Fia Bendegúznak, bírván a szűz kezét.

Örül és öröme nagyobb a világnál,
 Mélyebb és magasabb tengernél és napnál,
 Tüzesebb, ragadóbb lángnál, áradatnál,
 Teljesb és hatalmasb minden gondolatnál.

S örül vele a szűz, Dalma szép leánya —
 De ti lánykák! most ne menjetek hozzája ;
 Nincsen az életnek több ily pillantása,
 Rövid, de századnál drágább birhatása.

A DÉLSZIGET.

TÖREDÉK.

1826.

ELSŐ ÉNEK.

Messze maradjatok el, nagy messze ti hitlenek innen!
 Nincs kedvem, sem időm mindennapi dolgokat írni :
 Újat irok, nagyot is, kedvest is, rettenetest is
 Egy kis gyermekről s egy délszaki pusztá szigetről.

Szép volt a gyermek, teli fürtű szőke hajának
 Árnya közül szépek csillagragyogási szemének ;
 Szép, de szilaj volt ő, szilajabb a bérci pataknál
 És szabad és harcos, nehezekre, nagyokra sovárgó.
 S a sziget áldott volt ; kereken, mint egy teli hold, a
 Földövező tenger viharos közepébe merítve,
 Képe hasonlító egy egész kis földi világhoz :
 Itt hegyes, ott völgyes ; keleten szikláit örök hab
 S fellegütő tetejét villámok erőszaki járják.
 Ellenben kies és terein puha pázsitot éltet.
 És ide néha kijár a gyöngyök tengere múltó

Habjaival s kis bokrok alatt elhagyja csigáit.
 A napot e sík táj tisztán láthatja sokáig,
 Látja, midőn távol hullámágyába lenyugván
 A csendes vizeket mosolyogva köszönti utószor.
 Hév ellen délről, fagyok ellen az éjszaki félen
 Parti sudár erdők terjengő lombot emelvén
 Őrzik szép közepén tavaszát a barna ligetnek.
 Itt élt a gyermek, nem hitvány póri nevedék,
 A villámlelkű Etelének gyermeke. Tévedt
 Csónakon őt ide a tenger hajtotta. Kilépett
 És úrnak mondotta magát. Elvette gyümölcsét
 A fiatal fától s megevé. Szomjában elitta
 A forrás vizeit. Néhol kis tarka kövekkel
 Játszva megállítá futtában az erdei csermelyt,
 Hogy tóvá gyűljön s belement délestre fürödni,
 S ott fürdött a hév sugarakkal s völgyi füvekkel.
 S ép vala s izmosodék ; de magában nyugtalan. Eljött
 Tollai díszében s dalt zenge az égi madárka,
 A magas erdőtől ordítva lejött az oroslán,
 Büszke szabadsággal megjárá partjait és a
 Tengereket nézé, mint aki parancsol azoknak,
 És hegyek és völgyek reszketve morogtak utána.
 A gyermek bámúlt s így kelt habozása eszének :
 Ím mik ezek hozzám képest? Vagyon adva ruhájok
 S én csupaszon járjak? s mi az a nagy sárga vadállat?
 Nincs keze, nagy testét két láb nem bírja, hogy avval
 Égnek emelkedjék, mégis mely büszke menése.
 És ha üvölt, én is tartozzam-e félni szavától?
 Ilyet gondolván a bérc tetejére kiállott
 Alkonyodás idején és a csillaghoz így szolt :
 «Szép kis ezüst csillag, menj el, kérdezd meg az Istent,
 Járjak-e meztelenül madarak csúfjára, hogy a dér
 És a forró nap szabadon pusztítsanak engem,
 S én, ki magamnak imént kivetődvén úr nevet adtam,
 Fussak-e a vadtól, vagy nincsen-e istenem is, hogy
 Vadtól rettegek s körmét tartozzam imádni?
 Szép kis ezüst csillag, kérdezd meg, nincsen-e tiltva
 A föld titkaihoz félnem s a tengerekéhez?
 Menj el, igen kérlek s adj hírt reggelre, ha megjössz.»

Elmene a csillag. Nehezültek tagjai a szép
 Gyermekeknek, míg szólt ; meghajlott térde, kezével
 A mennyet keresé s szeme a kis csillag után járt ;
 Föl nem kelt többé, ott nyomta szelíden az álom.
 Még aluvék, mikor a hajnallal megjöve s hozzá
 Így szólt a csillag lány szellemi hangon az égből :
 «Alszol-e még, te szilaj gyermek? kelj, verd el az álmot,
 Hírt hozok istentől, jó hírt neked úrnak az ormon :
 Nyitva legyen neked a természet kincse, az a hír.
 A föld titkaihoz, de nem a nagy tengerekéhez
 Férfi kis elméddel mértékletes-óva szabad lesz ;
 És legyen öltözeted felhőkből s tiszta sugárból ;
 És ha merész voltál magad úr nevet adni magadnak,
 A vad elől ne szaladj, vagyon istened, aki megőriz,
 Nem szabad a vadat és körmét a vadnak imádnod.»
 A gyermek hallá e szellemi szókat azonnal
 S ébredé s szóke fejét fölemelte zavartan az éghez.
 Szíve-repesve köszönt a kis csillagnak, az élő
 Istennek hálát örömében adózni felejte.
 S őt az erős isten meg nem büntette : mosolygott.
 Már mene a gyermek s halovány ködöt ölte magára
 És megszínesedék a köd s lőn könnyü ruhává.
 Teste setét zöldben, két lábát fedte piros bőr
 S tiszta fehérséggel díszlett kalpagja. Palástja
 Kék vala s a kiderült égnek játszotta le színét.
 Még csínos vala, nem ragyogó ; de ezüsti sugárt kért
 A kis csillagtól s csillámmal szegte palástját
 S rajta kihímzé a rétet s a réti virulmányt.
 A napot is feljöttében megleste az első
 Sziklatetőn s aranyát bőven hintette ki mellén
 S rojtosan ép combjain. Mennydörögni kezdé : lekapta
 A hegyi villámot s villám leve mentekötője.
 A mennykő leesék, buzogányúl vette kezébe.
 Gombja hibázott még. A sík rétekre leszálla
 És a visszamenő tengert kísérve, vadászó
 Ujjaival kis bokrok alatt elnyomta csigáit
 S gyöngyeivel raka sort mellén. Meglepte az alvó
 Kolcsagot a tavakon s tollát feltüzte lobogni
 S játszani szellővel. Jött a déleesti szivárvány,

A szigeten magasan kiderült szép boltja s az erdők
 Végein a mennyből földnek peremére lelépett.
 Ott termett ő s a kegyeletből lón öve színes,
 S szép vala és ragyogó s daliás mint Bendegucz és Bál.
 Így fölkészülvén, a nagy tengerhez aláment
 S tükre lón a tenger. Látá fölbukni alunnan
 Hajnalodó képét, a szörnyek tábori láták
 S úszni feledtökben bámulva megálltak előtte,
 Ó szilajon s büszkén kissé a szirtfokon állván
 Megmosolyogta magát és elfuta a nagy özöntől.
 Így élt s éjei csendesek és víg napjai voltak.
 A síkot, hegyet és barlangit kezdte bejárni
 Megmutogatva magát madaraknak s földi vadaknak.
 Mint egy kis pokol, úgy zúgottak az éktelen öblök,
 Sok kölykes fenevad moraját bömbölve magokból :
 Rajtok ment mégis s bántatlan tére közülök.
 Volt az oroszlánál s a tigris szörnyű tanyáján,
 S megszivelék őtet ; de mikor nekibátorodottan
 A vad kölykek után kezeit játékra kinyujtá,
 Gyilkos lánggá gyúlt szemeikben atyái haragjok.
 Hasztalanúl szólott, mentséget mondva ; könyörgő
 Szózatit ordítás dörejével nyomta el a vad
 S a berekedt barlang mindinkább rettenetes lön.
 Már az oroszlán kelt, szilajon megrázta sörényét
 S rendítő vala és iszonyú járása, körében
 Kölykeinek ; feje mint egy domb vad fákkal övezve,
 A gyermek futa és feledé, hogy van buzogánya ;
 Elfuta és bércnek völgynek szomorodva panaszlá,
 Hogy szava hasztalan, azt az üreg lakozói nem értik,
 S hogy kivel itt napokat töltsön, nincs társa közöttük.
 Végre leült nagy fáradtúl egy szirttorony alján. —
 Jobbján barna falak meredeznek, balja felénél
 Tátogat egy mélység, feneketlen, fénytelen és bús :
 Tán kapuként szolgál a túlsó földi világra ;
 Lába előtt csemeték, jobb földnek bokrai, nőnek.
 S ím mikor e szomorú körben kedvetlenül ülne,
 Szél kele bokrai közt s mely köztök sárga tövéből
 Zöld lombbal koszorús vékonydad szálát ereszte,
 Meghajtotta fejét a szélben s zúgani kezdé :

«Hangabokor vagyok én, sok hangokat összefogó síp»
 S mind a több csemeték zúgtak lassúdan utána.
 Hallgata a gyermek, nagy lelki gyönyörbe merülve
 Hallgata, mint ki körül ének zendül meg az éjben
 S kedves távolból jó megszakadozva fülébe :
 Érti, de szerzőjét nem tudva, epedve, gyanítja.
 Így várt egy kissé ; de tovább is rendre suhogtak
 A hangos csemeték s a gyermek titkukat érté,
 Tapsola és tombolt örömeiben. Gondolat ötlék,
 Új s nagyot ígérő, békétlen eszébe ; kiállott
 A vak mélységhez s lekiáltott tág üregébe :
 «Kelj ide forgósze! kelj föl nekem, ormok urának
 És te sodorj sípot a sok szózatú hangabokorból ;
 Hangabokor terem itt, sok hangokat összefogó síp.»
 Szólt s követ indított az üregbe, nehéz követ ; arra
 Fölkele forgósze! a földnek szinte beléből.
 Lenn vala még s moraját már is hallhatta : üres hang
 S tompa moraj volt még, de telibb és retenetesb lón
 Hirtelen, és hogy elért az üreg szájához, üvöltve
 S elfeketedve csapott a legszebb hangabokorra.
 Bús vala harca szegény csemetének ; sírt, mikor a sze!
 Örvé hajába kapott, szomorún nyögdeltek utána
 Társi ; de nyugtalanúl várá a gyermek ; azonban
 El volt ütve magas feje már, kisodorva tövéből
 Hangos kérge : helyén pusztán és dísztelenül állt
 A nyomorú törzsök, csak imént fejedelmi nevendék.
 Héja pedig síp lett, azt a sze! vette magához,
 Meglyukgatta s fölé! beszegé pintyöke torokkal.
 Szózatos és minden hangok hamar eltanulója
 Lón a síp s legelőbb a sze! így zeng vala rajta
 Élesen és hidegen, bömbölve, sivítva morogva :
 «Hej! ziv, ziv, zivatar vagyok én, fia a zivatarnak,
 Forgósze! vagyok én, levegői fenéktelen örvény,
 Örvény a földön ; örvény a tengerek árján.
 Port eszem a földből, iszom a nagy tengerözönből.
 Meg ne dobáljatok a köves úton gyermekek engem :
 Visszadobok követ és szórok szemetekbe csoportot,
 S elfutok és hegyen és völgyön ragadozva kerengvén,
 Por, fű és fa bolond lejtőre kerengnek utánam,

Mint te szegény gyermek, kit megtáncoltat ez a síp.
 Hajh! haragos zivatar vagyok én, fia a zivatarnak.
 Így zengett a szél s a gyermek kénytelen ugrá
 Lejtőjét ; de hamar buzogánnyal sujt vala hozzá
 S a szél a zengő sípot nagy ijedten elejté
 És futa gyermek elől, önnön sípjának előle ;
 Mert a sípba legott a gyermek kezde fuvalni
 S önnön hangjaival kergette meg a lesüvöltő
 Forgatagot, mely mindinkább lejtőzve kerengett
 Föl meg alá egyaránt és nem vala nyugta : dühödten
 A tengerre csapott, még ott is utána sípolta
 Kergeteges hangját a gyermek, s az tova zúgván
 A vizet és lebegő halait felhőkbe sodorta.
 Messze zavar színben látszott nyoma bérci folyamként;
 Végre lelankadván a nagy tengerbe merüle,
 S égbe sodort vizeit s halait még visszabocsátván,
 Nyögve kihalt tova, szintén egy más égnek alatta.
 Vad gyönyörűséggel nézett a gyermek utána,
 Háborodásának s a zengő sípnak örülvén. —
 Egyhangú vala még, rendítő, mint maga a gyors
 Forgatag, aki belé legelőször üvöltve lehelte
 Szózatait ; de tovább vágyott a gyermek ; akarta,
 Hogy minden fajú állathang sípjába szoruljon,
 Hogy mikor ő fuval, azt minden fajú állatok értsék.
 S im mitevő lőn? egy vermet keresett ki, nagy öblüt,
 Tér fenekűt, rövid és szűk végű sziklatorokkal.
 Ebbe vetette az állatokat, kiket anyjok elől vagy
 Nem bírhatva velök, távollétökben elorzott.
 Itt vala már a borz, a bolygó rókafiakkal
 A buta medveköllyök, az agyargó tigrisi fajzat,
 Farkasok és nyulak, a levegő utazói is, a már
 Tollasodó turölyük s búsongó gyáva galambok.
 Mind a mély kebelű fénytelen öbölbe lekötve
 Búsan együtt sírtak, vijjogtak, bögtek, ugattak.
 Most jöve a gyermek hurcolván két kis oroslánt.
 Bojtosodó nyakaikra veté két karjait és így
 Melléhez nyomván, az öblökhöz vitte le őket.
 Ott azok éles üvöltéssel harsogva megálltak,
 Hasztalan : őket is a zengő torok alja benyelte.

Függő bércek alatt a tüztelen éjszaki tájon
 Arva kietlen völgy feküdt, vak honja az éjnek,
 Hajnala nincs annak, deleit nem látja verőfény,
 És ha fölül csillag megyen el, besötétedik arca.
 Fényt egyedül a rettenetes villámok okádnak
 Árnyékába, az is közepét alig éri, elalszik.
 Mély pedig és undok : növevényei barna harasztok
 És nyavalyás kórók : tavait sár issza el és a
 Bokrosodó sás közt nehezen foly barna patakja.
 Fenn állt a gyermek, mikor a villámok ütötték
 Éktelen oldalait. Csak félig szürke homályban
 Nyílt meg az agg mélység : köderesztő öblei, kormos
 Szirtei tornyosodó fejjel felütődtek az éjtől.
 Rajtok erőtlén rémalakok csapatozva borongván.
 Borzadt a gyermek, mikor azt szemlélte, fehéren
 Hagyta piros képét a szívhez ijedve futó vér,
 Mégis ohajtásit nem tudta előlni : kívánság
 Szállta meg a mélység lakozóit hallani, látni.
 Háromszor megakadt elijesztő gondolatokban,
 Háromszor nekibátorodott, s mellére akasztván
 Forgatagos sípját, a rémek elébe megindult.
 Vékony sziklafalak befelé horpadva keríték
 Mindenütt a völgyet : rólok nem léphete útra,
 Vissza tövökhöz tért s buzogánnyal rést töre rajtok.
 És beereszté a napot, a nap déli világát,
 Melyre midőn megbontakozott a völgyi setétség,
 S a buta rémalakok szakadozva enyésztek, utána
 Ment maga is, a bűnfészekhez elére legottan.
 A puha földből ott sívó ördögfi csoportok
 Búttak elő, undok feketén és füstöt okádvá,
 Aprón s oly fölösen, mint a rét füve tavaszkor,
 Vagy vízár iszapos hagyományain a serevény fűz.
 Mindezek a fénytől nyavalyásan elesve heverték
 Lába előtt, kiket ő legelőbb meglátva, csodával
 Néze s utálattal, szólván hozzájok imígyen :
 «Hát titeket ki vetett ide el? ti keservesek, e sár
 Völgy fenekébe ugyan ki vetett el benneteket, hogy
 Oly sűrűen nőttek? szemetek mért gyűlöli a fényt,
 Melynek egyéb élő vigadozva köszönti derültét?

Vaj! mi nagyon nyomorúk, nyomorúk vagytok ti, s
 A ti tekintetetek. Még amit láttam, azok mind [útálat
 Hajnali szépségek, napok, ékes csillagi rendek
 Hozzátok képest, s maga a rút béka virágszál.
 Mert csúnya kis féreg fejetek van, rajta hajúl vad
 Tüske terem, s feketék vagytok, feketébbek az éjnél,
 Lelketek is feketén gőzöl ki belőletek, oly rút.
 S mely sanyarú szavatok! de tovább mit késem? ez a
 Szükséges nekem : elviszlek gödrömbe pihenni. [hang
 Sijjatok ott, hogy hangotokat sípomba fogadván
 Sípom után legyek én fajotoknak is egykor urává.]
 Így szólván kettőt lábánál fogva ragadt föl
 S visszafelé indult. A résre nyomúltak azonban
 Sanda irigy baglyok s fényét elfogni sietvén
 A bejövő nappal harcolva huhogtak előtte.
 Kétes fény vala már. Sietett a gyermek ; utában
 Szörnyen előtűntek már a rémképek, előjött
 Sánta vak apjával s inait kezdette harapni
 A sárkányfi, de ő buzogányát vágta fejéhez ;
 Ez megszédülvén, ráült, hogy rajta utazzon.
 S ím mi nagyon különös s könnyű vala visszamenése!
 Baljában viszi ördögeit, jobbában az izmos
 Mennykővel meghajtja lovát. Az nyögve pihegve
 Tántorog és a rést keresővel szerte csatangol.
 Végre fölért s szétkergetvén a baglyokat, a fény
 Országába kijött. Sárkányát visszariasztá,
 S hogy minden rút nép véletlen föl ne jöhessen,
 A rést, hasztalanúl, köveket halmozva, bezárta.
 Ment és ördögeit zajgó gödrébe vetette.
 Minden hang vala már, szép még nem. Egy égi madárka
 Sok színű s kecses, egy repülő kis tarka szivárvány
 Szálla ragyogva elő. Fiatal még s gyenge, de szárnyát
 Már bőven gyönyörű apjának tolla kiverte.
 S édesen és tisztán keltek dalolási : szerelme
 Ó téres ligetén a szép hajnalnak, az estnek
 S ifju virágoknak, vígan mulatoz vala köztök.
 Ezt az epedt gyermek kergetvén szüntelen, egykor
 Bokron elültében fáradtan fogta el és a
 Sziklatorokba vivé. Ott az keseregve siratta

Régi szabadságát ; de sirlalmán szíve megesvén
 A gyermeknek, ez őhöz így szóla szelíden :
 •Ah madaram, szép kis madaram, ne zengj te sirlalmat.
 Tégedet én az üreglakhoz nem veszni hozálak.
 Dallani hoztalak el, s ha sípom hangjába fogadta
 Énekidet, tova ismét a magas égbe bocsátlak,
 Hogy legyen ott örömed, s ha fölérsz istenhez, előtte
 Meg ne gyalázz, hanem elmondhasd : a gyermek imádód
 S boldog, igen boldog s azt zengi : hatalmas az isten!
 Így szólván madarát egy kis csemetére letette,
 Mely egyik oldalról az üreg szájára kihajlott ;
 Ott az megszállván, kis lyukra bezárta legottan
 A vermet gallyal, hantokkal is, és oda sípját
 Úgy helyezte, hogy a lyukat annak szája befogná.
 Tüstént gödrének megterhelt gyomra kiadta
 Hangjai rettenetes zavarát a hangafa sípon.
 Amint a komor éj két fattyja sivalkodik és bőg,
 Mint fene mérge miatt ordít a tigris, oroszlán,
 Fél, nyöszög a gyengébb, a sas fajozási visítnak,
 Mind egyszerre süvölt, ordít, és nyög föl alunnan,
 És a forgószél erejével zúgva kerengvén
 Még a csillagot is megtáncoltatja, ha nem fűt.
 S ím mikor a kisdéd szárnyas csattogva megindúl
 Zengeni, mind hallgat, mind elnémúlva nyugosznak,
 Csak maga bájosan és tisztán zendül meg az ének
 És a forgószél erejét is megszelidítve,
 Földet eget, tengert örömmámúlatba merít el.
 Lejtve vidáman jó a gyermek, visszaragadja
 Dús hangú sípját, s madarával az égbe hagyítván
 Teljes kedvében nem tud hova lenni szívével :
 Fut, riadoz, szökdel, s meg-megzendítgeti sípját.
 Ifjú madárka repül könnyű szárnyakkal azonban,
 Hála, öröm hangján zeng a hajnalnak, az estnek
 S ifju virágoknak ; szerelemmel repkedik ismét
 A hűvös árnyékban, s víg napjai visszakerülnek.
 A vad csorda pedig fiait keseredve nyomozván
 Gyilkos erőszakkal kél völgyeken, ormokon, erdőn
 És az egész sziget hangos robogása betölti.
 Harc zajog a földön, harc a levegőben, erősek

S gyengék közt egyaránt, s feddőleg néz le az isten
 A vadak a vermet, fiaik hangjára sietvén,
 Fölverik és kiki fajzattal megtölti tanyáját.
 Majd az erősebbek, dühöket fene méreg emelvén,
 Borzasan és sanyarún a gyermeket ölni rohannak ;
 Az pedig ül s a bájsípöt megzengeti köztök.
 S ím mi csodát támaszt! sűrűen csapatozva sietnek,
 Bátrak, félénkek, repülők és földiek össze
 S körbe sodortatván a forgószél erejével,
 Megrohanás helyett, dölyfös kényére kerengnek :
 Lejt az erős tigris, méreggel lejt az oroszlán
 Rázza fejét iszonyúan, rázza sörényét
 S keble tüzét égő törként hordozza szemében.
 Lejt a vad kúvasz, a sírok bontója sötéten
 Járja kerengőjét, könnyen szökdelve fölöttük
 Lejteget a párdúc, s agyarogva vonítja bajúszát.
 A szörnyű kígyó, csörgését megsziporítván,
 Forgó társai közt testét karikába csavarja.
 Köztük erőtelenül a kis sereg, ürge s egérség,
 A nyavalyás nyúllal majd félig halva forognak,
 Aprózzák, törik a táncot, most lábra kel itt egy,
 Majd egy más esik el s estében is egyre kereng, mind
 Részegek a síptól, a sípnak forgatagától.
 A lassú csiga is, mely gyöngyét kérni kimászott
 Társaival, nyomorúlt, a síp sodrába kapatván
 Kénytelen új füveken cifrábban mászni meg útját.
 Szinte az a játék tűnik a levegőben is : egymást
 Kergetik a madarak, gonosz ölyv, vad héja, galambok,
 Darvak, apró csízek mind egy karikába sodorva
 Forganak : a haragos sas leng feketedve fölöttük
 S gyáva kerengését felhőkbe takarni sietvén
 Szárnya serény vágásaitól sebesedve nyög a szél.
 A síp hangja sötét földnek kebelébe is elhat,
 Onnan egy-egy halmot zajosan fölvetve fejével
 A síp hangja után két ördög tör ki, egész rút
 Szörnyűségében. Megeresztett madzagok ágán
 Hord az egyik száraz derekához övezve tizenkét
 Kormos ikert, a legvásottabb kölykeket : és lejt,
 S mindazok éktelenül lejtenek marakodva körében.

A másik maga jó, bűnnel hízlalva, kövéren,
 S természetesen : négy árnyékot vet teste, világnak
 Négy tájéka felé, ártalmast s lélekijesztőt,
 Melytől a forrás fenekéig apadva kiszárad,
 S szerte tavasz hímzette mezők nyomorúltan elégnék.
 Lejt ez is, és a fényt irtózván, szinte lyukat néz
 A föld kérgibe, úgy oda van nézése szegezve.
 És ebben lele kedvet, ezek látása voná a
 Gyermeket ; ő ragyogó díszében halmokon ülven
 Nézte, miként a tarka sereg sípjának utána
 Jártá kerengőjét, most lassan majd sebesebben.
 Félre nem is nézett. Ott egy kis lánynak alakja
 Lenge szelíden elő. Mikor a vak sziklatorokból
 Megmenekedve szabad szárnyakkal evez vala égnek
 A kis tarka madár, első öröme neke szülte
 Akkor ez édes lányt, a légnek tiszta fölében ;
 És szellők nevelék füveken ringatva s virágok
 Bíborain. Gyengéd tagait betakarni leszállt a
 Csillagos esthajnal s szűz harmat téjjel itatta ;
 Lelke pedig fény volt, az örök fény tiszta sugára.
 E kisdéd remekét ég és föld látta foganni
 S csendesen állta körül ; maga a napok istene hozzá
 Adta mosolygását, hogy kezdene szíve dobogni,
 S a szív bánatok és örömök forrása megindult.
 Volt foganasakor a levegőnek méhe fehér köd,
 Melyből ő mint lágy kikelet rózsája feselvén
 Kellemes álomként képessé kezde simulni ;
 Végre fehér köde változván tündéri ruhává,
 Lány kele lassan elő, a legszebb testi valóság.
 Lábai mint az öröm zengése, lebegve röpülvén
 Teste kicsiny súlyát hordozták mennyei bájjal ;
 Arca mosolygás volt, szeme pillantása virág, kék
 Parti virág, melyből mikor éjet kerget el a nap,
 Ifju sugárral a leggyöngyebb harmatot issza.
 S ezt a sípba fúvó gyermek nem látta. Kifáradt,
 S halmának döntötte magát. Harsanva kifordult
 A síp markából : szemeit betakarta az álom.
 Tüstént a két bűn földnek gyomrába lesúlyed ;
 Örvendvén, noha bágyadtan, fészkeikbe siettek

A madarak, barlangba vadak s hús berki tanyákba.
 Összezavart csontaik épülete szinte kocogván
 Vert hadként mentek sántító hosszú seregben.
 A kis lányka pedig végig lejtette letarlott
 Síkját a rétnék s eltűnt a déli ligetben.
 Tiszta nyomán füvek és sok színnel büszke virágok
 Hamvaikból gyönyörű lábát csókolni kikeltek,
 És az elégett föld tavasz ékét vette föl újra.
 Még a gyermek azontúl is sokat üzte csodáit
 S napról napra vadabb szívüvé lőn vad gyönyöreiben :
 Sípja csapás lett a szigeten, maga rettenet és gyász :
 Minden rendű lakók iszonyodva futottak előtte ;
 Bújt a csillag is és gyászködbe takarta világát.
 Egykoron ismét így gyötrötte az állatok éltét,
 Jobbról gyenge nyögés jött szellő szárnyon azonban
 S bája hatalmától megcsendült lelke harangja.
 Arra tekintett és látá a lányka lebegtét.
 Ajkai közt a hang bámultan elállá, rekedve
 Megnémult a síp, maga, mint ki az álom után néz,
 Néze merőn s feledett mindent, ébredni csak akkor
 Kezdve, midőn a lány eltűnt a déli ligetben.
 Mily igen édes volt első látása, mi hévvel
 Vágya, kiterjesztvén kezeit, szót váltani tőle,
 Testvér kellemein tova is bámulni! de ez ment
 És a gyermek előtt az egész természet üres lőn.
 Újra sipot fútt és a lányka is újra előtűnt,
 Nem maga, föltűnt mind a sípnek szörnyetegeivel,
 S rettege a gyermek lánykáját féltve dühöktől.
 És az ezer hangú síp megnémúla, fúvóját
 Elhagyták az előbbi gyönyör s jó kedve csalárdúl.
 Nem vadakat keresett többé ; de kíváncsi haraggal
 Bolyga mezőn, avaron s a lánynak leste suhantát.
 Többször is így szigetét bujdosva bejárta, óhajtván
 A kedves tüneményt ; de nem azt, hanem életemésztő
 Bús sírnak fenekén, rossz ebédnél lelte Halálfit,
 Melly őt, fusson bár, valahára eléri bizonynyal.
 Mind a többi Halál, országos népek ölöi,
 Száguldozva kimentenek a nagy messze világra
 S ezt hagyták egyedül, hogy az egynek lenne halála.

Últ pedig anyja setét fészken a sárga Halálfi,
 Némán és siketen. Némán, hogy meg ne beszélje
 Senkinek is végét, siketen, hogy sírni ne hallja
 A nyavalyák fiait, s ha dicsőt kell rontani, meg ne
 Lágyuljon végén, bár nemzet epedne is érte.
 Pisla világ bolygott szeme mély üregében, erőtlen
 Csontai zörgöttek lélekborzasztva, ha mozdult,
 S gyászos enyészet volt vállára kerítve palástul.
 Szája kajánságtól vala halvány-kékre beszegve
 És csak alig takará sorait gyér barna fogának.
 Termete váz, szive kő, horgas keze fojtani termett.
 Most is játékból abban gyakorolta hatalmát ;
 Fojtogatá még a levegőt is, s lábhegyen állván
 Mint a vízbe haló, sápadtan kapkodva szerte.
 Puszta vidékénél nem látszik semmi is élő.
 Ami terenne talán, fojtó párája előlné ;
 Csak bürök, és keserű mérgek növényi tenyésznek.
 S köztök az éhes pók feketén és dongva csapongó
 Légynek, az eltévedt szúnyogoknak fonja veszélyét.
 Legtova fenn bagoly áll, éjfélt öltözve magára
 S durva jövendőjét tompult huhogása jelentvén,
 Agg denevérek közt örvend a síri homálynak.
 Fegyverek is vannak nagy számmal rejtve körében,
 S mindenféle segéd, rövid élet vesztegetői,
 Mint ugyanannyi gyilok fetrengnek az ifjukor első
 Vétkei bokrosodó nyavalyákkal rakva : továbbá
 A rút tobzódás álmától gyakran elorzott
 Éjei állnak mind rontó fegyverre lapítva.
 A sorsnak sujtó buzogánya is itt van, epével
 Nagy sebek és kínok vagynak gombjára beírva ;
 Lángsas az éh ; a szomj égő vérkeblű oroszlán.
 Maszlagi a bűnnek, s az irigység mérge kígyóként
 Mardokló szégyen, s a késő bánat epéje,
 Gyötrelmek, haragok mindannyi segédi Halálnak
 S szörnyetegek képét viselik mellette ijesztőn.
 A bús emlékezet szárnyas nyíl, mellyet az elmúlt
 Boldog idők szaladó pártusként visszalövelnek.
 A komoly elmetörés kedves kín kardja, setétlő
 Éles acél a vak kétségbeesés, lobogó tőr

A féltő szerelem: éget ha öl, ég ha nem ölhet.
 S életek és örömek hervadnak szörnyü tüztétől.
 Nyílt verem a vénség, bizonyos benyeléssel ijesztget.
 Mindez együtt ha kikel fogyató pártjára Halálnak,
 Hol van az, aki setét gödrébe ne dőljön előtte?
 Eldől! el! bár a nagy eget verdesse fejével
 S lába nehézségét poklok mélységei nyögjék.
 A gyermek mikor ezt látá, elfagytak agyában
 Minden gondolatok, kebelét megcsapta hidegség.
 Lélekezése fogyott. A sír szélére legottan
 Visszaszökék s szabadabb levegőből néze le hozzá.
 Láta, midőn az fegyvereit ragadozta soronként
 S még nem igen bírván, agyarogva hogy álla közöttök
 Éhes lón az alatt, lebukott térdére s marokkal
 Ette föl a sanyarú földet, nagy bőven evett föl,
 Mintha magát avval mélyebben elásni kívánná.
 A gyermek pedig elmene és hol sűrű szövészel
 Fákra fut a juhszalag, lógó fürteikbe fonódván,
 Hajlékony kötelet készíte ügyes keze abból.
 Most nekibátorodott s ellenségére lesujtá
 A súlyos buzogányt; szédülve ledőlt ez azonnal
 S hosszan, erő nélkül leterült a síri magányban.
 Akkor aláugrott győzője, nyakába vetette.
 Nyers ihszalag kötelét, kihúzá a hurkon az ürből
 S vitte tanyája felé. Megszűnt szédülni azonban
 S ellenkezni akart a sírű; de kötve nyakánál
 Fogva húzá őt a gyermek, nem tudva kegyelmet.
 Nem maga jött pedig, útja felén egy anyátlan oroszlán
 Látva dicsőségét, leve kísézője nyomának,
 És a nem siető rabnak mardosta bokáit.
 Mely jól jött, mi kívánt történet az ormok urának!
 Egy kedves helye volt: halom, álmai halma gyakortább
 A csend éjjelein. Maga állt az róna mezőben
 Villámtól menten s zivatartól meg nem üvöltve
 Fennyen emelkedvén egy idős tölgy déli tövében,
 Domboru zöld tetejét futamó árnyékival őrzé.
 Itt az örök tenger moraját, harsogva leomló
 Hegyvizeket kellő vegyületben hallani. Távol
 Látszanak innen azok, s a szem játékai rajtok.

A patak is, mely nem tova fut, csörgése zajával
 Lombuhogásba hal el s tündérálomra vet ágyat
 Dél vala s a gyermek fáradtan jött ide most is
 Új két társaival. Veszedelmes rabja fatőhöz
 Kötve alatt állott, maga fenn ült s a kis oroszlánt
 Könnyű szelidséggel simogatván csalta magához,
 És aludott, lankadt testét hamar érte nyugalma
 S ezt hamar érte csapás. Minek alszod el a napot? Így
 A komor éj s felhozta setét országa hatalmát [szólt
 Küzdeni a nappal. Minek alszod el a delet? Így szólt
 A dühödő éhség. Hova léssz munkátlan eszeddel?
 Szólt a fergeteg és elment harsogva fölötte.
 Háromszor dördült s föl nem kelthette az ég is.
 Csend lön azonközben, s a gyermek aludta veszélyét.
 Hév szellő jöve távolból s egy hű szeretőnek
 Hordta sohajtását. Fáradtan elére az egykor
 Szépéhez ; de hideg kebelétől visszaveretvén
 A nagy tengereken bujdosva kereste halálát ;
 Most ide lengedezett, s szomorún a síphoz ütődvén,
 Annak torkolatán elhalt a gyenge sohajtás.
 Tüstént megcsendült a síp, nem gyilkos erővel,
 Lassúdan és gyengén csendüle meg a szerelemnek
 Lágú epedéseivel híván a gyenge leánykát.
 S eljöve az mosolyogva, nem is kísérve vadaktól,
 Szép maga jött el most ; de Halál karjába kerülvén
 A dombnál ragyogó lelkét odavesztve rogyott le.
 Őt a durva Halálfi midőn rontotta, kegyetlen
 Kőszíve megmozdult hangos kopogásra, mosolyga,
 Mint lehetett s lelkét nagy örömmel nézte kezében,
 S nézte szelíd álmát, mert csak szenderegni látszott,
 Még csak alig szülvén pihegő kebelének ütése.
 Kellemesen nyugodott, mint egy kis habhalom, elmúlt
 Fergetegek partján, meg sem ringatva szelektől.
 A kis oroszlán ezt békén nem nézte : hatalmas
 Ordítással ütött a sírok gyilkos urára
 S fojtogató kezeit szilajon kapkodta fogával.
 Ébrede a gyermek. S így tűnt a lányka szemébe.
 Ott termett, kezeit rokonúl illette kezével
 S monda szelíden : «Kelj, ébredj szavaimra leányka.

Én vagyok itt, s édes húgomnak mondalak, ébredj.
 Nem kele az. Sípját rendité, hasztalan azt is,
 Szörnyei föltüntek, de nem a kis lányka : Halálfit
 Kérte utóbb, siketen s némán és visszatolólág
 Álla az a ragyogó lelket markába szorítván.
 S ríva nehéz szemmel nézett rá a fi-oroszlán.
 Akkoron a gyermek gyilkos rabjára rohanva
 Harcot kezd vala és harcolt vele három egész nap
 Rettenetes kopogás hallott a domb tetejéről,
 Amint a csontváz tetemét buzogánnyal ütötte
 Szüntelenül s az még nem akart engedni ; de végre
 Összerogyott rossz csontaival ; a gyermek erőt vőn,
 Elragadá vad körme közül a mennyei lelket,
 És megadá ismét a lánynak, cpedve, ohajtva
 Lesvén szemeivel, mint fog megnyílni az élet,
 S nem lese hasztalan : a kis egék megnyíltak előtte.
 Nem sok idő haladott, testvérek, lettek, enyegők,
 S kedvesek egymásnak. Folyamoknál játszva elülvén,
 Gyakran együtt versent suttogtak az esti szelekkel,
 S a sudamó halakat lesték kis túske horogra ;
 Vagy madarat szedtek, vagy együtt telepedve virágos
 Pázsiton a fejeikre hajolt fa gyümölcsseit ették.
 A tengerhez együtt jártak, szedegetni csigákat,
 Vissza együtt tértek bércekre, fenyérre, ligetre ;
 Nem feledék az erős Istent : leborúlva imádták
 Nap keletén és nap nyugotán s a fergetegekben,
 És az erős Isten kegyesen nézett le reájok
 És szűnyadni hagyá őket, szűnyadni az érzést,
 Hogy míg az ifjúság zsendítő napja derülne,
 Gyermeki szíveiket kora gond ne gyötörje s tilos vágy.
 Nyugszanak. Arcaikon boldogság álmai tűnnek
 Szűz ragyogásban elő, nem háborgatja szerelmek
 Ostroma szíveiket, nem sejtenek átkot az élet
 Gondjaiból ; az óhajtások s a csalfa remények
 Kínjai, és ezer indulatok hada, mint ugyanannyi
 Fergetegek mélyen kebeleikbe temetve nyugosznak
 S boldog időtlenség árnyéka borítja be őket.
 Mennyi zavar, mi veszély, ha csatára kiszállanak egykor,
 Majd ha setét örvényi közé iszonyodva tekint le

A szív, s a sebes ész szárnyát felhőknek ereszti,
 És mikor azt mélység nyeli, ezt szédíti magasság,
 Hol vegyen akkor erőt, hol irányt, s hova vész el az élet,
 Még az örök sors is, mikoron pusztítani eljő,
 Mennydörgő kerekét gyengén jártatja fölöttük.
 Ártatlanságnak kora, kedves vagy te, virágos
 Fához az áldásnak völgyében vagy te hasonló :
 Azt süriien koszorúzva fedik teli gyenge növények,
 Díszes az és látása remény a völgyek urának,
 A jövevénynek öröm ; de korán megrázza magát a
 Szél zivatarjaiban s a vész elhordja virágít.

MÁSODIK ÉNEK.

«Vége nyugalmadnak! kelj, kelj föl az álom öléből
 Szűnyadozó gyermek! Hadadúr és Szűdeli, kelj föl,
 Láss ragyogó napot és indulj sorsodnak elébe.»
 Hangzik az ég és e szavakat harsogja magából.
 Akik imént a gyermeki kort láttátok enyelgő
 Kéje lefolytában, halljátok az ifju napoknak
 Tetteit is : kik előbb név nélkül játsztanak, itt már
 Rettentő Hadadúr és bájos Szűdeli lesznek.
 Ah föl az álomból szendergő lányka! ki hagyna
 Tégedet, ily gyönyörűt, álomba temetve tovább is?
 Föl te szelíd alak, ég és föld nem hagynak alunni ;
 Föl te dicső gyermek, Hadadúr, föl Szűdeli. Elfut
 Rajtatok a sebes év szárnyas nyila, keljetek immár.
 És kel az ifju : sugár termettel szép jegenyére,
 Válla hatalmával vas erű sziklára hasonló,
 Melyen, mint eredő lombok, bomlottan inogván
 Hosszú setét fürtök vergődnek játszi fodorral.
 Bátorság magasítja fejét, magasítja viritó
 Arca vidámságát, az ver kebelére, szemébe
 Az teszi villámát, s erejével párosodottan
 A viadalnak mennyköveit készíti kezébe.
 Kél a szűz, mi nem úgy, mint volt álmának előtte!
 Kél vállán habozó aranyával sárga hajának
 Gazdagon, és fényben szép arca sugárai által.
 A gyermekkor szűnyadozó sok bája fölébredt

Termete nagyságán, hódító szikra világít
 Kék szeme mennyeből ; csókok rózsái feselnek
 Ajkain, a gyönyörök két kiseded halmait, édes
 Forrású kebelét lassud pihegése dagasztja.
 A két gyermek imígy egy újabb kor hajnala keltén
 Egymással szíves ellenben serdülve fölédred,
 Egy tüzes ifju, s a kegyes ég adománya, szelid lány :
 Ott az erő szépség, itt szépség leszen erővé.
 A szép lányka fejét, s lelkén áradva csapongó
 Önnön gondolatait nem tudja, nem érti ; de retteg,
 Édes baj kezd víni szivén, kezd víni nyugalmán.
 Már egymást a két szem együtt sugarakban ölelvén
 Kezdi szövetségét, majd a szív néma határit
 Megszegi reptével, s belső palotáiba hatván,
 Kedves ajándékul egy képet fest le azokban,
 S a szerelem titkos betűit lángolva leírja.
 Ég az erős ifjú, s így szól mély hangú szavakkal :
 «Ah ne temesd szemeidnek egét a földbe leányka,
 El ne temess oda engemet is, vagy kedves-e a föld
 Annyira, hogy nem mást, csak azonnak nézd feketéjét?
 Ím föld és tenger díszét fölvette az éggel
 S én ezeket mind nem kívánom nézni, ha látlak.
 Húgom-e még, ah, vagy mennyszülte leányka, ki vagy te,
 Hogy rád kell függnöm szemeimmel, óhajtva keresnem
 E szemet és arcot, s ez ajaknak hajnali nyiltát?»
 Karjait egyszersmind a szűznek elébe kitárván,
 Mint özön a földet, készült foglalni ölébe.
 Ott a fejledező lánynak szeme rajt' megakadván
 Elvesze bájain, a tüzes arcok déli világán,
 Nem tuda ellenkezni tovább, odahagyta magát az
 Ifjunak, és ajakán a csók csattanva repült el. —
 Rácsattant tüstént tiltó hatalommal az ég is ;
 S köztök az ősz tengert mélyen mordulva föladván
 Bércei fellegütő tetejétől sziklatövéig
 Megnyílt a sziget és egymástól válva levének.
 Szinte pirúl még ajkaikon lángjával az első
 Csók, terjesztve maradt kezeik majd érhetik egymást,
 Lábok előtt iszonyú mélység nyildoklik azonban,
 S ott, hol az édes öröm napját élné le szerelmök,

A hideg éjszакnak rohan el fagyvérü lakója,
 S régi, szakállos szörnyetegek verekednek az árban :
 «Szüdeli és Hadadúr, tova innen türni remélni»
 Hallják, s távoznak ; mert távozik a hasadott föld,
 A becsapó folyamot tengerré téve közöttök.
 Még csak az egy szemnek, mely égből vette sugárit,
 Áll szabad úta, keserves az is, s van telve könnyekkel,
 Rajta sötéten, alélt lelkök bús éje borongván. [zám?]»
 «Szüdeli, látlak-e még?» «Hadadúr megjősz-e te hoz-
 Így váltják egymást szavaik, távoznak azonban
 A szomorú partok, mint két testvéri hajónak
 Párja, kit a szélvész egymástól messze szakasztván,
 Erre egyét, mását tova hajtja dühödt erejével.
 Úgy válának ezek, nyugatot közelítve az ifjú,
 A szüz támadatot, mint két fejedelmi szoborkép
 Állván a parton, s egymásra hiába sohajtván.
 De Hadadúr többé nem türi nyugalmasan ; átok
 Kelt ajakán, az eget s földet vádolta s imígy szólt :
 «Ég! te kegyetlen vagy s nincs jóság csillagaid közt,
 Föld! te hitetlen vagy, töredékeny portetem, és én
 Mely hitvány! hogy ezen nyomorékot látni kijöttem.
 Látni! holott vakon és siketen, mint erdei törzsök,
 Mint darabos kőszirt, nyughattam volna hegyekben.
 Mért vagyok én itt, e zűr-mindent látni, vagy aki
 Fölhíttál, mikoron nem zűr voltam, mért fadarabbá,
 Mért darabos kővé nem hagytál lennem, alattam
 Akkoron a földnek mondhattad volna : repedj meg,
 S a lobogó villám magas országának : omolj rá ;
 A kő szózatidon porrá töredezve sem aggna.
 Vagy ha vagyok látó, szemeimnek elébe miért nem
 Undokot állítál, melytől borzadjon az élet,
 Mért nem szörnyeteget, melyet rázkódva kerüljek?
 Nem! legszebb remekét küldé le : szemébe tekintvén
 Lelkemet ott vesztém, ez ölemben zártam el őtet
 S érzettem gyönyörét, hogy most elhagyjam örökre!
 Nincsen erőm, hogy tengeren által elússzam utána,
 Nincs suhogó szárnyam hozzája repülni : előttem
 A nagy özönt sok idomtalanok hasogatva bejárják ;
 Jó, megy az égi madár, magam attól, aki teremtett,

Egy nyomorú szárnyat nem tudtam nyerni segédül.
 Hah, ti, kik ordítottok, szélvészek, imádjatok értem,
 S te könyörögj, villám, hogy rontson el általatok, mert
 Én e kínaimért többé nem imádkozom őtet ;
 Testvérként ölelem meg ez útált földet előtte,
 S lássa dicsőségét! — féregként porba vegyülök.
 Így elveszve, szilaj fájdalma hevében az ifjú
 Földre terült, mikor a lányt már nem is érte szemével
 S várta setét porban, hogy villám, fergeteg üsse.
 És üte a villám, dühödött a fergeteg : őtet
 Nem bánták ; ingó szigetével partra vetették,
 Pusztá kietlenség fogadá ott, sárga fővenynek
 Tengere, hol foganat nélkül vetnéd el az élet
 Magva javát, hol egész ország fonnyadna füvestül
 S rengeteg erdőstül. Állat nem lakhatik ottan,
 Nincs forrás, melyhez szomját enyhíteni jőne ;
 Csak maga áll a nagy sivatag, sivataggal övezve
 Hosszan s végtelenül, mely néha viharra fölülvén,
 Bujdosik ég s föld közt, hegyet alkot, völgyeket eltölt,
 S roppant nagy seregek temetőjét hordja magával,
 És ha leszáll, halál csendével nyugszik el újra,
 S hév napjain szél sem lebbenti meg árva határit.
 Erre midőn Hadadúr kínjától hajtva kilépné,
 Nagy-nehezen húzá tántorgó lábai terhét,
 S melyet rá Isten küldött, órjási doronggal
 Fegyveres árnyékát borzadva kerülte hiába.
 Szint' ekkor csendes partját a lány is elérte,
 Köny mosván arcát, kebelét fájdalmak emelvén,
 Átok ugyan soha nem ; de panasz hangzott ki szívéből
 Bús, egeket vívó hangján a vesztés öröme.
 Mint meghajtja fejét zivatarban gyenge virágszál,
 Szüdeli úgy hajtá le fejét búvában az ormon,
 Szép hosszú hajait ragadóban hagyva szeleknek.
 Őt pedig a tenger nem bántá fergetegekkal :
 Lenge fuvalmával kísérte keletkezeti parthoz,
 Csillapodó hátán szigetét hordozva szelíden.
 Ott az emelt parton ligetek mosolyogtak elébe,
 Hangosak és zengők patakoktól s lombi madártól
 S csak neki látszólag, látatlan alakban egyébként,

Kisdéd tündérek fogadák repdesve, futosva.
 Kisdeden oly gyönyörűk, mint egy szép szűzi mosolygás
 Szüdelit ők lágy karjaikon partjára vezették,
 Hol mikor az mégis bús andalodásba merülten
 Mind csak az eltüntért tengerre sóhajtana vissza,
 Szerte világ minden részére oszoltanak ők el
 S annak kincseiből lakot állítottak előtte.
 Mintha fúvott habból nőtt volna ki, gyenge-fehéren
 Úgy kele a szép lak lépcsőkkel övezve körösleg,
 S barna fenyűk magas árnyaiból kitekintve helyenként.
 Fenn aranyos tetején gyöngyöt hintett el egy isten,
 S vissza szegényül tért a nagy tengernek ölébe.
 Oszlopok őrzötték tágas folyosóit, azokból
 Nyíltanak a termek, hol az élet négy kora, jó és
 Bal folyamatjában, harcban s nyugodalma ezernyi
 Képeiben híven volt festve hatalmas ecsettel;
 Mindezek egy belső teremén végződtek el: annak
 Nyílt tetejét maga fődte az ég szép csillagi fénnel
 S délben egy árnyat adó tündér őrzötte nap ellen.
 Ottan az álmadozó szűznek vala nyúghelye, melybe
 Tiltva van a látás, más lábnak nincs szabad útja;
 Mert szent titka fölött őrt áll a tiszta szemérem.
 Ott hűvös esteken őt édes kín álma borítván,
 Pirholagos selyemágy dagadó hullámi fogadták.
 Így van ez itt; de ki bolyg ott a pusztában epedten,
 És sanyarú gonddal? Hadadúr az, kit vadan ingó
 Hosszu dorongjával követ a kísértetes árnyék.
 Mostan eláll s árnyát maga így szólítja boszúsan:
 «Vesszel erőtlen kép, mit akarsz te nyomomban? utánam
 Csúfságnak mit ügetsz mindenha? oszolj tova innen
 És az útált tenger közepén süllyedj le fenéig.
 Vagy rémíteni jósz? Hah, akkor mondd meg uradnak,
 Aki reám küldött, hogy nincs félelme szívemnek,
 És ha pokol küldött, mondd meg neki, jöjön egészen,
 Mert így szégyent vall s kacajomtól megreped a föld.
 De ha nem az küldött, nyomorúlt, térj vissza egedbe,
 Állj meg az Isten előtt, s nap, hold meghallja, ha mondod:
 Hogy Hadadúr nem fél sem egétől, sem pokolától.»
 Ezt csak alig végzé, villám jöve sebtén az égből,

S árnyékába csapott, sűgván egy szózat utána :
 «Tűrj ; de ne zúgj, s fáradva remélj.» Árnyéka legottan
 Földbe merült mélyen ; de leánya tűnik föl,
 Szüdelihez föltüntében termetre hasonló,
 S gyors szaladással eredt csábult Hadadúrnak előle.
 Nem haladott tova : barna vihar kergette fövennye
 És utólérte hamar, még csak szép ujjá maradván
 Künn a halmosodó fövenyen, fölnyujtva segédért.
 Azt az utána rohant Hadadúr megkapta s kigyóbőr
 Telte kezét, mikoron föl vonta ; kifogytanak immár
 Átkai, nem dühödött ; a domb tetejére leüle
 S tompa nehéz hangon szólt a sivatagba merengvén :
 «Tűrj és várj! Im várni fogok, míg itten az éhség
 Meg nem emészt, s ha fejemre homok hegy esik le, re-
 S csak hamar őt önnön vágynak elérte csapása. [mélni!]
 A napot érzé már, már érzeni kezdte hatalmát
 Égő szomjának s dühös éhségének, epedten
 És oda dőlve nehéz pihegéssel déli fövenyben
 Űlt az erős ifjú mintegy sírhalma magának.
 S látta Halált, az elestével nagy erőre jutottat
 Állni közel s iszonyú harcát elkezdni rajta.
 Éjszárnyon jöve távolból egy nagy sas azonban
 S kis gyermek futa árnyában kergetve lepéit,
 Aki midőn Hadadúr lábához elérne, lihegve
 Öszverogyott, s lepe s hús árnyék elenyésztek azonnal.
 De Hadadúr éltét még egyszer óhajtani kezdé.
 Fölkele, mint egy váz végső éhsége dühében,
 S ragadozó karját a kis gyermekre kinyujtá.
 Sejté a gyermek, s így szólt két térdre borulva :
 «El ne szakassz, ifjú, ne bocsáss szakadottan anyámhoz,
 Ím ha fejem megeszed, majd kérdezni fogja, hová lett
 Gyermekem a te fejed? ha bokámat rágod el, egyben
 Kérdeni fogja, ki tett sántává gyermekem? a húst
 Ha leeszed rólam, nem is ösmer rám, de ha mégis
 Olly igen éh vagy, egyik kezemet vedd s vígy el anyámhoz,
 Kérdeni fogja szegény, hova lett, kis gyermekem, a kéz?
 Én pedig így felelek : szépséges anyám te, ne búsulj,
 E kezemet farkas, s nem az ifjú, ette meg, inkább
 Vas kezet adj ezután, azt majd nem fogja megenni.»

Ezt hallván legelőbb kezdett borzadni magától
 S visszaesett fővenyágya felé, bár éhen az ifjú, [nincs,
 S szóla : «Eredj kis gyermek, anyádnak ölébe ; nekem
 Nincsen anyám, ki ha elmúltam, kérdezze, hová lett?
 Istenem egy volt, most az is el hágy veszni bajomban.»
 Bágyadtan mikor így szólott, zaj támada jobbról,
 Húsfalatot hozván három hollófi repüle,
 Azt beteg anyjokhoz napi táplálatra viendők.
 Most azon ütköztek, ki legyen bevívője, s csatájok
 Közben elejtették Hadadúrnak ölébe az étket.
 Mintha ki verméből, mely sírként nyelte be léptét,
 Kinccsel lelhet elő, nem másképp vette az égből
 E falatot Hadadúr, kegyesebbnek hitte az istent
 És nem zúga reá. Megevé pedig a levetett húst
 Félig, s még enyhét alig érzé, hogy szomorodtan
 Lábainál látá a gyermeket ülni, könyörgő
 Arccal : az ártatlant szívéből szánta, legottan
 Nyujta falatjából. A gyermek örülve ragadta
 S a hollófiakat kezdé táplálni, kezében
 Még egy morzsa maradt, azt izmos koncra nevelvén,
 Általadá : beteg anyjokhoz vigye ki a legifjabb,
 S mentek azok vidoran szegdelve az égbeli ösvényt.
 Bámulatos szemmel nézett minderre az ifjú
 És gyönyörűséggel ; de tovább is térdre borultan
 A jövevény gyermek még így folytatta csodáit :
 Kis poharat mártott a forró déli homokba,
 S azt mikoron kiemelte, hideg gyöngyökre megolvadt
 A homok és öbölét megtölté harmatitallal.
 Ezt mikor a lakozott ifjú enyhére megitta,
 Elszúnyadt s bajain az ital s nyomos álom erőt vett.
 Hús ölelésével fogadá szép hajnala ötét
 S a jövevény napnak, mint kedvest, nyájasan adta.
 Ébredvén maga lón ; de merészen szegte meg útját
 A gyermek nyomain szaporán hagyogatva csapásit.
 Ó mikor így egyedül a puszta határra törne,
 Fekve sivány porban karjához súlyosodtan
 Mennykövező fegyvert, buzogányát, lelte meg útján.
 Hogy tova ment : kardot szemlél villogni s örömmel
 Szegdeli a levegőt, ragyogó élének örülvén.

Majd egy kültre botolt, s belefúva hatalmas ajakkal,
 A nagy üres pusztát harsány hangjával előnté.
 Mintha setét berkét elhagyja anyányi oroszlán
 És legelőbb szabadába megyen, nem tudja, de érzi
 Adáz ösztöneit, tör, dúl, rohanással izenvén
 Harcot az erdőnek, s meg-megriadozva szavától
 Harsog egész környék, valamerre lecsörtet utában :
 Úgy Hadadúr önkényt erejétől lelkesedetten
 A dühödő harcnak harc nélkül is érzi haragját,
 És hadaz és kürtöl, fejedelme az árva magánynak.
 Hogy tova megy, lel arany sisakot domborra kiverve,
 S lel haragos lobogót tetején, egy fekete szárnyat,
 Melyen előbb a legszilajabb kerecsenfi csapongott,
 S a szabad ég mezejét nyugatig hasogatta kelettől.
 Most ide volt a szárny, emez égi vitorla, szegezve,
 Várva, hogy ütközetten, mint hajdan, előre hasítson.
 Nem tova volt a harcruha is, mely tiszta zománcú
 Kékes acélszálból szövetett és rojtos ezüsttel
 Szegve kevély ragyogást hintett a csorva homokra.
 Már ragyogott Hadadúr ezen öltözetében, örömmel
 Lángítván szemeit, mikor ím a pusztá fövénynek
 Vége felől hadi mén jött száguldozva, nyomában
 Hagyván a szeleket, kik előtte süvöltve kelének.
 Hogy közel ért, kis sárga fejét meghajtva viselvén,
 Meg-megrázta nyakán teli fodru sörényei bojtját.
 Nyerge finom csont volt, takarója virágos arannyal,
 Büszke pogány úrnak országoló bíbora hajdan ;
 S dárda hevert hátán, rettentő dárda körisből,
 Mely tüzes élével, mint ártó üstökös úgy jött,
 S a sebet és viadalmi halált csillogva kereste.
 E mén (Szellő volt) hogy elért Hadadúrhoz, előtte
 Földre borúlt s készült a hőst hátára fogadni.
 Meglőn az és a mén szilajodva repüle urával
 S vitte setét estig. Már a sivatagnak utóján
 Bokrok tűntek elő, forrás öntözte töveiket,
 S néhol egy árva virág s halovány fű lenge : továbbá
 Dombok emelkedtek, távolb órjási hegyeknek
 Bérce nyomúlt szigorún kéklő ormokkal az éghez.
 Már fenn a magason vadat üző héja kerengett,

És nyoma látszott a tévelygő vadnak alant is.
 Eljött a vad méh, keresé a puszta virágit,
 S kebleiken kipihenve, dalát dongotta magában.
 Végre füves dombon hat gím jöve sebtén elébe,
 S éles barna szemét szilajon rávetve robajjal
 Visszaszökött ismét tápláló rengetegéhez.
 Itt megeredt a ló, s amely folyam árja határúl
 Foly vala, általuszá s partján megszálla urával.

EGER.

HÁROM ÉNEKBEN.

1827.

ELSŐ ÉNEK.

Megnehezült az idők viharos járása fölötted
 Oh haza! halmaidon s letarolt alföldi meződön
 Régi halál lakik és dühödötten táboroz a harc.
 Sírhalmok hegyeid és völgyed sírgödör, ősi
 Nagyságod nagy romja magad, még állasz, utósó
 Harcodat állván a vas erőszak ütései ellen.
 Mélyen alászállott napodat félholdu pogányság
 Éje borítja, s vesző fiaid pártokra bomolva
 Egymást és fogyatékJavadat nyomorúltan emésztik.
 Büszke, világrontó seregidnek híre hová lön?
 Hol van erős Pécs, hol fejedelmid sírja Fehérvár,
 Hol Buda? hajh! vad igát hordoz s a szolga Dunában
 Megdőlt tornyai árnyékát borzadva tekinti.
 Még Eger áll, a puszta Eger, saszézske Dobónak,
 Honnan az eltapodott haza vég villámaint ontván,
 Már nem is önmezején, meg-megdördíti hatalmát,
 S száguldó törököt rettent és táborokat dúl.
 Ott Ali, s két földrész fiait tengernyi seregben
 Hadba vivő Amhát elakadt dúltában : ijessze
 Bár ezer ágyúival, fog rengeni tőle hegy és völgy

És az erős talpkő a várnak alatta megindúl,
Nem maga harc ijedelme Dobó s védői Egernek.

Díszesen áll Eger a termékeny völgybe kitéve,
S mintha leélt idejét álmodná vissza, megaggott
Várkoszorúzta fejét kisdud dombhátra lehajtja ;
Bús-mormolva fut a testvér habu csermely előtte,
S partjainál szüzek és nem enyelgő gyermekek egymást
S a boruló tájat félénken nézve bolyognak.

Vékony ködbe vonúlt és csendes az ég is ; alatta
Tévedező madarak járnak s a pusztá mezőben
Száguldó lovagot kísérik vizsga szemekkel.

Benn a mély csendet csak néha szakasztja meg a zaj,
A megütött fegyver zaja, s bús éjféli harangként
Zeng egyedül és messzeható riadással az őrszó.

Fenn pedig a haza bánatját hordozva szívében
Áll a harci Dobó. Vélhetnéd lenni szobornak,
Melyet ügyes kézzel fölségesen állata hajdan
Legragyogóbb korból a művész, s díszes alakban
Magtartott az idő, hogy utóknak lenne csodájok.

Vélhetnéd ; mert mozdulatát nem látni fejének,
Nem hadütő hős karjainak, de szemében ölö tűz,
A szabad elszántság megemésztő lángjai égnek.

Míg ez így áll s a csendes Eger patakárja susogva
Vissz pillanatokot, melyek nem térnek ezentúl
Vissza nyugalmanak, délről megvillan az ösvény,
S mint ki világrontó seregeknek hordja parancsát,
Büszke lovaglással követül jó Handsa tövéhez.

Tüstént megzendül Eger és nyugodalma fölédred
Álmaiból. Felszökkennek riadozva, zörögve

A nyugvó katonák, valamint nagy darvak az agg tó
Partainál ülven, ha fenyíti veszély jele őket,
Mind felrobbannak, szavaiktól zeng az egész tó.

Jó Robogó, nagy barna fejét a zajra fölütven,
Mint valamely bika, vagy deli méltóságos oroszlán,
Mely barlangjában meg nem tud félni dühétől,

És kijön a napot és erdőt rémíteni : úgy az
Jó le s feledtében hordoz nagy cserfa dorongot,
Melyet imént kúthoz gémmül faragának az ácsok.

Avval, mint valamely árboccal járja körül s a

Vad törököt s kísérőjét jegyzette halálra.
 Jöttek utána Vas, a vasnak testvére keménnyé
 Harcolt karjaival s mindünnen fürge huszárok
 S vaskalapos hajduk ; jött várnagy társa Dobónak
 Mecskei, még csak alig vetvén el póri dorongját,
 Mellyel az agg falból, példát mutogatva henyéknek,
 Új torony épülvén, köveket gördíte tövébe.
 Várnagyi szép kacagány fedi mostan vállait, arca
 Déli derülségén komolyan fut el árnya vitorlás
 Kalpaga szárnyának. Bátor lépése mutatja,
 Hogy nehezet nyomnak haza földén lábai s róla,
 Míg az alóla ki nem fordul, ő futva le nem száll.
 Jönek utóbb bámész pórok s munkája-felejtve
 Jó sok barna kövác, félig kész kardja vasával.
 Mindezeket bátran szemlélgeti Handsa ; de társa
 Csendes Omár egyebet látszik vizsgálni, merengő
 Két szemein bús emlékezet holdfénye ragyogván.
 A följedt hölgyek, köztök hattyúi Egernek,
 Két deli lány közelít, lebegő magzatja Dobónak.
 Ifjú Dalár s karján a már-már hervatag Ída.
 Termete még oly büszke sugár, mint lelke sugár volt
 Boldog napjaiban, de szemének lángja kiégett.
 Még csillag, de nem a szerelemnek csillaga : oly tűz,
 Mely hidegen s érzéktelenül néz pusztá vidékre
 Hóviharos felhői közül : nem kelnek alatta
 Gyenge sohajtások, egymást reszketve köszöntők,
 Nem dalok a kedves távolból, csak maga zúg a
 Jégkebelü éjszak metsző szele árva morajjal.
 Arca is, ékes bár, halovány rózsára hasonló,
 S rózsa ugyan : de örömharmat nem mossa vidámmá,
 Tüköre a múltnak, melyben hideg éjjeli holdként
 A ragyogó képnek bágyadt szépsége sugárzik.
 Látni, kevélységét hogy már megvítta maró bú
 S hosszú tünődések ; de nemesség örzi hanyatló
 Kellemeit s nem mer könnyü-gödröket ásni keserve.
 Ezt hogy látta Omár, sok erős év óta legelső
 Könnyei csordúltak. Mély föld gyomrába leásná
 Most tetemét, oda hol csikorogva fogantatik a vas,
 S zordon sziklák közt dúlásra születnek az ércek.

Hol nem látni fogyó napokat, dér-vette virágnak
 Porba lehullását, nem, mint leszen a tavasz össze,
 S büszke reményeknek gyémánt épülete rommá,
 Hajh, de hová legyen? elfordúl, s a fölriadott mén,
 Mintha baját tudná, szomorún fordul meg alatta.
 Hangzik azonközben siető lépése Dobónak,
 Aki futó lángként az oromról itt terem és áll,
 Mint valamely nagy özön, meg nem férhetve magában.
 Rá dőbbenve tekint a bátor Handsa s köszöntő
 Szózatokat készít, de Dobó kezd szólani hozzá,
 És szava, mint keze, rendítő, megelőzve imígy zeng :
 «Szólj török! e várhoz harcot hoztál-e vagy alkut?
 Vissza, ha alkudozol, hitlennel az alku nem állhat ;
 Vissza, ha harc kell is, készülj meghalni kezünktől.»
 «Ösmerlek», felel a kétszínű Handsa, «mióta
 Járod Eger mezejét, nincs ott maradása töröknek,
 Táborait töröd és seregét pusztítod erőddel.
 Szolnok alól jövök.» «A többit hallgasd el egészen»
 Szól lobbanva Dobó ; «mert Istenem, aki teremtett,
 Lássá, hogy elvesztlek, ha szavaddal játszol előttem.
 Csábító te is, aki talán nagylelkű Losonczi
 Láttad elestében s örülsz, hogy hinni bolond volt.
 Vagy tán nem tudjuk, mit akarsz vala mondani? Jöt-
 Szólnál, Amháttól, a száz seregeknek urától, [tem.
 S rettentő Alitól, ki Budán a mennykövek ormán
 Ül s lecsap a sasként veszedelmet hordva magával.
 Akik előtt eldőlt vérébe borulva Losonczi.
 S Szondi nem állhata meg, de hegyek rendültenek és a
 Gyámtalan ország is terhöknek alatta megingott.
 S Szolnok alól jössz most minekünk tán hozni kegyelmet?
 Véled-e, hogy hisszük? mi, kik ellen zenge panasztok
 A fejedelmeknél, hogy míg más békenapot tart,
 Mink végváraiból lábánál fogva lehuzzuk
 A törököt, hogy fegyvereink félelme miatt már
 Gyermekek sem foganik, vagy idétlent szül el az asszony.
 Ily panaszokra talán kegyelemmel jöttök-e hozzánk?
 S kell-e nekünk kegyelem, kik az ellen vasba borultunk?
 Vagy ti sokan vagytok, s e vár nem is annyi, hogy ebből
 Csak darab is jusson minden félholdú vívóra!

Gondolod és mosolyogsz. Lásd, én mindent tudok, im-
 Hallj választ röviden s vidd a seregeknek urához : [már
 Mink harcolni fogunk s e kisded kőrekesz itten,
 Melyre fog ütni, ha várnak nem, temetőnek elég lesz.
 Te pedig elmenj és seni ezentúl visszakerülvén,
 Sem most itt késvén, ne mulass várában Egernek ;
 Mert hitető szód lesz még egyszer jőve haláloed.»
 Végezi, s egy jel sincs az egész hős termeten, arcon,
 Mely ne mutatna halált. A földet véli forogni
 Handsa ; de ő szédül szégyen s félelme súlyától.
 Barna lovát némán fordítja s halál hidegétől
 Rázkodik, amint nagy Robogót elhagyja s egyébkor
 Büszke nyakán remegő lejtőt jár tolla fejével.
 Elmegy azonban, utána moraj s bús társa nyomulván,
 Mint szomorú árnyék megyen a maklári tetőkön,
 Társa pedig mikor a jól ösmert dombot eléri :
 Rajta megáll és visszatekint, valamintha tünődnek,
 Menjen-e. vagy jöjjön? de megindul végre s szívének
 Fergetegét látszik szilajúl elvinni magával.
 Kisded Eger! mi nehéz zivatart vontál te magadra.
 Százezerek fogják kapudat döngetni tekékkal
 S sztambuli bárdokkal ; környül hordozva vaserdőt,
 Nem had, egész ország ordítja tetődre hatalmát,
 Rengeni fogsz s tornyod s tornyodnak alapja mozogni.
 Így leszen és ijedést még sem láthatni Egerben,
 Életet inkább és zendülő kedvet : az elszánt
 Bajnokokon, mint láng, elterjedt lelke Dobónak,
 S egy sincs, aki magát ezreknek elébe ne vetné.
 Kardot, ölö csöveket s rohanó kopiáikat edzván
 Zörgenek és némely víg dallal örülteti társát.
 Van ki nehéz szüből elzengi Temesnek elestét,
 S társaiban vadölő párducnak kelti haragját.
 Agg maga s gondolatokba merül ör lelke Dobónak.
 Látja jövendőjét s mint veszedelem fia nem dől
 Abba vakon s botorúl ; de reá készülve hasonlít
 Száz patakú folyamot, mindent nagy gondja betöltvén,
 Minden részre levélhordó katonái kiszállnak,
 S a gyászhollóként szomorú hírekbe borítják
 Fél Magyarországot. Fejedelmét kéri segédül,

Kéri barátait és kik Egert megváltva kívánják,
 Mindeneket ; de gyűlésbe megyen maga Mecskei vár-
 Telnek azonban az élelmek szekereivel az utak, [nagy.
 S gőbölök és juhok érkezvén nagy bögve szorongnak
 A hidakon : köztök fölemelt botjával ügetve
 Hajt, terel a pór és rekedő torkával üvöltöz.
 Hangyacsapás az egész környék és hangyaboly a vár,
 Mely sok szép falunak jövedelmét elnyeli s a harc
 Éhen ülő fiait táplálja halálra belőle.

Szikszóban magyarok gyülekeznek. Hosszu gyűlés
 S zúg az ütött kasként ; ép szó nem hallatik ottan [van,
 A sínlő haza hangján kül, mely visszavonásnak
 Lángjaitól veszvén, siradalmát zengi közöttük.
 Azt vélnéd, hogy oroszlánok gyűltek be, kik ellen
 Nincs hatalom földön, s azok ők ; de tanácstalan ész-
 Szinte viszálkodnak, mikor a megye bő teremében [szel
 Mecskei megjelenik s ily szót emel a sokasághoz :
 «Gyűlt rendek, s ha akarjátok, rontói pogánynak :
 Ím eljött az idő rajtunk gyakorolni hatalmát :
 Amhát és Ali rabláncot csörgetnek Egerre.
 Már az erős Szolnok, Tisza Zagyva-kerülte falával
 Nyári futásától megürült s szolgálja töröknek,
 Így ha od' adjuk Egert, a felföld elkel utána.
 Jöttem azért segedelmetekért szólalni Dobótól,
 Hogy ha rokonvért még meg akartok menteni s a vár
 S vesztegetett örökünk, a jó név szíveteken van,
 Keljetek és a durva pogányt zabolázza csatátok.
 Mink ugyan állni fogunk, valamíg kő állhat Egerben,
 S vagy diadalmunk, vagy temetők koszorúzza nevün-
 Erre nehéz zúgás kele a szikszoí teremben. [ket.♦
 Szolnok eleste miatt sok szív döbönt meg ; Egerhez
 Kardok csördültek, de közöttük szólt az irígység :
 «Aki Eger jövedelmeiből aranyozza sisakját,
 Álljon elő s a várt az védje, ha tudja vasával.
 Úgy de nagyon könnyű a pénzt kizsarolni, s ha szükség,
 Kérni segítséget ; nehezebb ma találni bolondot,
 Aki fejét más vára fölött tekecélra fölüsse.»
 Volt ki setét lelkét cudarúl fölidézte pokolból
 A gunyoló vádnak s így szóla : «Ki mondta Dobónak,

Hogy békés mezején harcot tápláljon örökké?
 Nem maga verte-e meg Handsát s kergette Budáig?
 Nem maga villongott-e, midőn szép frigy vala köztünk?
 Ám ha vitéz, most álljon elő, most ezreket ölhet
 Mindennap, szép tetteiről mi dicséretet írván
 Távol ülünk s el nem ragadozzuk csillaga fényét.»
 E jég szókra sokan, jéggé változva szivökben,
 Álltanak és hidegen nézhették volna pogánytól
 Megdúlatni Egert ; de harag tüze forrva sokakban,
 A vízvérü magyart átokkal rakva gyalázták.
 Első, aki szavát fölemelte, Pető vala. Ifjú,
 S még alig arra való, hogy kardot rántson : elomló
 Fürtei selymével s gyengéd piros arca havával
 Illőbb a szerelem dalain ligetekben epedni,
 Mint hadi munkákhoz ; de nemes szíve mást mutat,
 A haza gyász napját, s hívságok nincsenek abban. [érzi
 Szép tettekre heves, hideg a csata vészeli ellen,
 Mind csövel, mind karddal erős, most fölkele gyorsan
 S ily repülő szavakat mondott feddékeny ajakkal :
 «Most van-e arra idő, hogy multakat összekeressünk
 Félelmünk takarójának? De maradjon örökké
 S ülve penészedjék, kinek édes az ozmani rablánc.
 Én megyek és szégyent hagyok itt a veszteg ülőnek.»
 Szóla s borúlt arcán szépsége haragba vegyülvén,
 Mint lobogó csillag mene s a sokaságon utat tört.
 Zoltai már ekkor kardot csörrentve kilépett
 Mecskeihez s haragos szemeit forgatta setéten.
 Majd végignézett megvetve az összeülőkön
 S szóla magában, mert nyilván heve szólani tiltá :
 «A nyomorúk! mégis nem szintén rútak alakban.
 Azt hinnők, deli férfiak és viadalra szülöttek :
 Megvan az ősi alak rajtok s a büszke tekintet,
 Mintha menendőké volnának váltani a hont.
 Én, ha ezek magyarok, lelkemre! kivetkezem : inkább
 Lógó németté leszek és vad lomha törökké,
 Vagy mi utáltabb még lehet a nagy földön előttem.»
 Legvégső kele Gergely elő, a Bornemiszáknak
 Nemzetiből, ki deres farkassal fődve setétlő
 Köntöseit, mint jó föld a sikertelen arany közt,

Ül vala sok ragyogó úrnak közepette : erővel
 Domborodó mellén hordozta zománcos acélból
 Gombjait és kapcsát. Süvegén őrt állá bagolytoll.
 Mintha hazájának gyászát keseredve viselné,
 Így vala ő, mind bús-feketén öltözve : hasonló
 A titok éjéhez, melyben nem látva fogannak
 Legragyogóbb tettek s az erő munkája virágozik.
 Lelke nyugodt tenger s a nagy természet öröklő
 Titkaival gazdag. Keze közt a csendes elemnek
 Jámbersága szűnik s erejét elveszti az ártó.
 E mellett nincs teste sovány csontvázig aszalva.
 Munkabíró s tetemes s első a hajdu vivásban :
 Csak gondokba merült nagy homloka s ráncba szedődő
 Arcai látszanak a sanyarú tudományra mutatni.
 Ez hogy látta Petőt, a kétes zajra fölébredt
 Szíve nagyon fáján, fölkel s ily szózatit ejté :
 «Esküszöm» és egyedül, mint a lélek szava, tisztán
 Hangzott e szózat, megrázkódtatva velőket :
 «Esküszöm! és a föld s az egek meghalljanak engem,
 És az erős Isten legyen e szavaimra bizonyság!
 Hogy nincsen nyomorúbb, nincs gyávább népe magyarnál,
 Nincs boldogtalanabb : magok a föld férgei, férgek
 Mind maig, egy méh sem lett ezredek óta szunyoggá ;
 Nem magyar a magyar, elfordult természete ; méltó,
 Hogy hamar elvessen, mert lennie szégyen ezentúl.
 Mért lakozunk mink itt? haj! mért hoztak ki apáink
 A főveny országból? ott elnyomorodva, ha fává,
 Ha darabos kővé változtunk volna, örökké
 Rejtve valánk: most ennyi világ nem nézne szemünkbe,
 Nem látná, hogyan elmaradunk a többi nemektől,
 A nemes országot mint hagyjuk lenni vadonná,
 E gyönyörök kertét inségnek pusztá helyévé.
 Vagy most is mire gyűltünk itt? Elhagyjukapadni
 Gazdag arany folyamát a megtérhetlen időnek,
 S végzésünk nincsen ; de nehéz vádakra fakadván
 Multakról perelünk, nem ügyekszünk óni jövendőt!
 Addig ugyan sem föld, sem az ellenséges egek nem
 Védik Egert : letapodva borul fölvára porába.
 Majd berohan kapuján Mahomed csordája, kiket rég

Tengerekig vertek diadalmas karral apáink,
 Dúlva bejárják most a szép felföldi mezőket.
 S Mátra örök tetején tűznek fel sztambuli címert.
 Ám, ha szegény magyar azt mondhatná is csak: «Elaggtam,
 Nem bírom a kardot s nehéz a hadi dárda kezemnek,
 És iszonyú nekem a pattantyú hangja, halálom
 A csata»: oh akkor jobb volna fekünnie porba
 S várni, mikor fognak hátán elügetni futamló
 Bajnokok, a nyeret jobb volna viselnie akkor,
 S rajta szegény eledelt aratóknak vinni nyarantan.
 Ím de különben van. Birodalmas termete gyorsabb
 A futamó szélnél, ártóbb a szirtszakadásnál,
 És ha kel, a csata mennyköveit hordozza kezében :
 Istene nincs, szíve nincs egy erőbe csatolni hatalmát!
 Jól van hát, ha ugyan kedvesb versengeni soknak,
 Versengjen bízvást ; majd a török üszkeit ő is
 Érzeni fogja lakán, s maga oltsa, ha oltani képes.
 Én megyek és innen minden jobb lelkü velem jó.
 Ami lakik bennem s a földnek titkos ölében
 Ártalom és rokon a rettentő képü halállal,
 Mind fölidézem most törököt pusztítani, és ha
 Ott veszek, a gyávát átkozva csukódik el ajkam.»
 Nagy keserűn így szól vala ő, mint orvos az ártó
 Régi betegséget gyógyítva keserves itallal,
 Melyet iván megrázkódik a boldogtalan ember,
 Érzi azonban erén enyhültebb vére futását :
 Így mikoron szavait hallották Bornemiszának,
 Lelkők megrendült, kezeik lemaradtak elővett
 Kardjokról, de hamar villámmá gyúlva haragjok,
 Mind csak Egert és hadbamenést zengettek egyenlőn.
 És végzés leve : (megnyomaték a visszavonásnak
 Bús szava, ezt végzék) : széledjen el a nemes innen,
 És kiki hozza hadát, valamennyit hozhat, Egerhez.
 Mecskei akkoron a bizodalmas hírrel elindúlt,
 És mikor a napok elmúltak hadi készületekben,
 Sok szabados hajdu s rohanó paripáju huszárság
 Jöttek a várhoz : magas Ungból, szép Abaújból,
 S kik zivatar-nyargalta Szepest s száz bércű Gömörnek
 Oldalait lakják s a tündér Borsodot, és az

Isten-itallal dús Zemplénynek téreit, ormát,
 Mindezek a várhoz jöttek sokféle csapatban,
 Oly tarkán, vegyesen, mint vad növények erednek
 Parlagi jó földből, mely, nem szaggatva vas éllel,
 A szeleken szálló magokat méhébe fogadja,
 És inikor a kikelet tél-hagyta határain elfut,
 Száz alakú fiakat hoz az ifjú sugárnak elébe.
 És ugyan ilyenek ők. Ki szabad mentéje lebegve
 Méne futásával röpködő sólyomra hasonlít,
 S pajkosan a kidobott kopiát kapkodja, lelógó
 Kardja csörömpölvén ; ki lator farkasnak ijesztő
 Bőre alól nagy erős mellét dőleszti : fejében
 Vas sisak és sasnak megeresztett szárnya fölötte ;
 Kik villámfegyvert, nagy puskát hordanak, avval
 Nem ritkán fordítva ütők, magyarosra cserélvén
 A viadalt, mint volt az apáknak idétte, mikor még
 Lomha nehéz óntól nem kellett félni vitéznek.
 Van ki setét medvét hordoz hátára terítve
 Borzasan és szörnyen, s hosszú dárdája toronyként
 Fekszik kemény vállát s a földet szántja, mikor megy,
 Sarkaival, mellén s combján vasháza zörögven.
 S mintha vadát az egész föld itt viadalra vezetné,
 Van sok ezüst körmű párdúc, fene tigrisi köntös
 Vállaikon, de oroszlánnak dühödése szivökben,
 Melytől megmozdúl az acél sok bajnoki kézben.
 Rázza fejét sok vas buzogány, a dárdafa reszket,
 És a fel-felütött fejeken sas szárnyak, ölyütoll,
 És minden madarak megeresztett tollai lejtnek.
 Mindezeket, balját aranyos kardjára nyugasztva
 Nézi Dobó csapatonként és üdvözli örömmel.
 Végre kisebb csapatok, de nyomosbak erős hadi rend-
 Állnak elő, mind természetes s vállokra kerített [del,
 Könnyű mentékkal lebegők a gyors paripákon,
 Fegyvereik jó kurta csövek s nagybányai kardok,
 S a pergő csákány, mely félkörű görbe vasával
 Vért szomjúzva kiáll s élet fitogtatja nap ellen.
 Tíz rézkürt harsog közepettök, s néha kitörvén
 Sír egyedül a tárogató viadalmas özönnel,
 Melyre dagályában megakadva fület hegyez a mén,

És a megbúsult daliának alakja setétül.
 Itt legelől jár ifju Pető erdélyi pejével,
 Melynek arany hímes takaró foglalja be hátát,
 S amint a dobogó földet gyors lába dagasztja,
 Könnyü fejét boglári alatt meghajtja kevélyen.
 A gyermek pedig ül fél szakra kerítve palástját,
 Mely kék habjaival dúsan dagadoz le kerekded
 Vállairól. Gyöngyös csillag kapcsolja be mellén,
 Széle szegett s lebegő két sarka virágos ezüsttel.
 És ez alól deli teste tűnik, mint tiszta virágszál,
 Gyöngyszemű szűk övvel ketté választva derékon.
 Csillagok és szép hold háromsoru gombjai mellén,
 S déli sugár combján, legszebb égszínre lehintve.
 Túri süveg koszorúzza fejét, rátűzve fehéren
 Habzik az ékes toll s rózsás arcokra vet árnyat,
 Melyeken a komoly elszánás nagy gondolatával
 Harcba vegyült szépség hős lelke vonásait írja,
 S erre hogy olvassák, két barna szem önti világát.
 Mind ezt ő nem tudva halad nemes úri negéddel,
 Fenn viszi jó kardját a kised Egerbe segédül.
 Ezt hogy látja Dalár, állván mellette Dobónak,
 Szól, s ha szelíd ágán bimbó szólamlani tudna
 Hajnali nyíltában, az szólna csak ily kegyajakkal,
 Tisztán és szerelem nélkül, mint szóla Dalár most :
 «Bajnok atyám, te, ki mindennél vagy erőre hatalmasb,
 Nézd, mely hősi csapong zabolázott ménen Egerbe.
 Őt, ha nem ösmerném s tudnám rokonodnak anyáról,
 Azt vélném, hogy egét vállára kerítve leszállt a
 Csillagos esthajnal, s a késő napra hadakszik.
 S nézzed atyám, mi kevély ; rövid üdvözlése hasonló
 Álomhoz, melyről, hogy volt, nem tudni bizonynal,
 Vajmi kemény lehet a harcnak törvénye, hogy aki
 Évvel előbb velem a violákért bolyga mezőkön,
 Most a legszebbet kész volna tapodni utában :
 Oly rátartólag megyen a hadi rendnek előtte.»
 Így csevegett a lányka, Dobó mosolyogva lehajtá
 Hősi fejét ; de nem úgy mosolyog vala lelke : betölték
 Azt a gondolatok s árnyéka veszélyes ügyének.
 S most jöve Zoltai, a legbüszkébb termet ezer közt,

És lova legrohanóbb valamennyi lovaknak előtte.
 Mint megyen a vigaság napján gyors táncra leányzó
 Vagy régen szeretett jegyesének ölébe menyasszony,
 Oly örömet meg ez a hadat és veszedelmet ölelni.
 Csillagnak nevezé paripáját vad gyönyörében,
 S Szemfénynek gerelyét, mint szokták hó szivek egymást
 A szerelem lágy hangjaival mosolyogva nevezni.
 S mint mikor ő kiveté, soha Syria náda süvöltőbb [hez
 Nem vala Szemfénynél, s mikoron, valamintha nyereg-
 Volna szegezve, megült, a tündér nem vala kellőbb
 Zoltainál, sem Csillag utóbb nem jára szeleknél :
 Most is agyindító kopjait pörgeti, hányja,
 S ahogy' utána kaptat, még tolla sem ingva fejében,
 Nem rohan és nem fut, sugarúl ott termeni látszik :
 Ló lovag oly könnyen szegik a levegőben az utat.
 Negyven fűrge huszár megyen ennek utána robogva.
 Végre, kemény gyalogok, Gergelynek hajdui jónek,
 S vér mezejü süvegen hordják a címeres ország
 Négy folyamát, s balról hármás nagy bércze keresztét.
 Jó maga Gergely elől buzogányos kézzel, alatta
 Nem robog a hadi mén, de kemény gyors lábai mérik
 A földet, míg lelke mereng hadi gondolatokban.
 Mindezeket befogadja Eger veszedelmes ölébe,
 Mint valamely örvény, melyből, ha bevette hajódat,
 Nem szabadúlsz többé ; még szemlélsz messze mo-
 Partokat és lobogót intó testvéri kezekből [solygó
 Hasztalanul ; többé nem tudsz megválni helyedtől.
 Úgy beszorultak ezek, de magok szántával : erősek
 A csatavész ellen, készek vagy halni, vagy ölni.
 S már fenntartja Dobó a véres kardot előttök,
 Esküszik arra hitet s állandóságot Egerben,
 S kétszer ezernyi halál mond hangzatos esküt utána.
 «Vesszen el, aki Egert magyarán nem védi halálig,
 Aki pogányra ügyel, ki szavát hordozza susogva,
 S nemtelen árulást kezd szőnie, szörnyü halállal
 Vesszen el ; álféje vettessék török ebnek elébe,
 S irgalom Istentől ne legyen lelkének örökké.»
 Rettentőn így eskenek ők s a föld-ali termék
 És az emelt várfal zengnek bele. Még Hegedűs is

Esküszik, a nyomorult ; de halállal fog kezét és az
Hívebb lesz, mint ő, nem fog távozni nyomától.

Már diadalma helyén pusztult Szolnoknak alatta
Sátoros ormaival mozog a nagy tábor : üvöltő
Hadnagyok ordítják a népet talpra s üvöltve
Kelnek százezeren, még egyszer hangzik üvöltés,
S ismét százezeren, kiket ölni vad Allah vezérl, a
Rettenetes, s ki szavát vérrel hirdette, Mohammed.
Szolnok alatt magasan foly együtt a Zagyva Tiszával,
Dőledező véres falakat hömpölyget alá, bús
Tűköre a várnak, melyből fél tornyok, elomlott
Várkapuk és paloták néznek bele pusztá tetővel.
Itt mikoron Nyárit vendég katonái magára
Hagyva kibujdostak, keseredten utánok elindult,
De hogy az ösvényről még egyszer visszatekintett
S tárt kapuit s az erős falakat szemlélte vivatlan,
Nem mehetett tova, megfordult, mert sír vala lelke
Ennyi gyalázattól. Betevé csikorogva vitorlás
Szárnyait a kapunak s harcolva rogyott le tövéből.
Társai két négyen voltak vele ütközetállók.
Itt most a szerecsen Menethám bontatja virágos
Sátorait, s Kámber, mint egy domb, fölveti vállát,
S a Tisza árja elől henye népét kergeti törrel.
Mert mikor a Tisza Zagyvához közelíte s az eldől
Szolnokot ott látá s alvó törökökre ragyogni
A szomorú holdat, háborgani kezde magában,
S lassu moraj hangján társához szóla imígyen :
«Hát ezek itt e gyilkos orok s hitszegve vitézlők,
Nyugtokat itt leljék-e közel szép partokon alván?
Vajmi igen rút népek ezek, szoknyába borított
Férfiak, elbőszült fene állatok emberi képpel.
Jer! ha nem ölhetjük, legalább pusztítsuk el innen,
Hogy soha partunkon békével alunni ne merjen
Eb török és lovait vizeinkből félve itassa.»
Szóla, s legott nagy hullámok fordultak öléből,
Meghaladá partját és a Zagyvába kicsapván
Mormola, mint ridegen bolygó bika mormol az éjben.
Zagyva is agg Mátrát szilajúl elhagyva, csikóként
Nyargala szét mezején mindkét partjának, özön lett

A lapokon s a dombok alatt mosogatta futó hab.
 Első, kit gyülevész árjával fölvere Zagyva,
 Agg Ulemán volt a tengermelléki hadakkal.
 Régi vitéz, de szerencsétlen sokszorta csatáin.
 Ez legelől nagy erős néppel megszállta Temesvárt,
 Két bajnok fiait ott ölte meg ifju Losonczi,
 És sok ezer népét : maga bajjal futhata, gyöngyös
 Sátora ott veszvéen s füstös tíz ágyú körötte.
 Akire dévajon a hajdúk ily éneket írtak :
 «Elszalad agg Ulemán, szoknyáját hagyja Temesnél,
 Jó s neki hajt Kampó, futtában döngeti hátát.»
 Mostan is álmából legelőbb ezt verte ki Zagyva,
 S amint kontytalanúl szaladott, víz mosta bokáit.
 Lóra kapott s így is folyvást kíséreti Zagyva,
 Mint szaladó gyermek nyomait kíséri maró eb ;
 Végre szabadra megyen, de levert sok sátora benn vész,
 S lustosan áll maga, nézi hadát, mint gázol az árban,
 Megszabadult mének mint rugják a vizet és a
 Sátor ezüst holdját marakodva hogy üzi halezred.
 Ezt látván megtépi haját, megtépi szakállát
 S szórja nagy ég ellen, míg ajka keservesen így szól :
 «Allah! te lásd, hogy nem méltatlan tépem az őszült
 Agg fejet és van okom hozzád fölnyujtani fürtét,
 Mert te tevéd ősszé s hagyod elpusztulni bajokban.
 És soha áldásod nyugalommal nem vala rajtam,
 De mikor épülnék, csúffá tevé s agg nyomorúvá,
 Hogy soha vén Ulemán téged ne imádjon örömmel,
 És te azért büntesd végetlen végig az élet
 Napjaiban, míg utóbb elvész s nem tudja miért élt.»
 Most valamintha setét távolban látna jövendőt,
 Monda tovább : «Ti is, akik még itt vagytok, örülni
 Nem fogtok, de megösmeritek hadakozva Egernél
 Hogy viadaltoknak nem örökké rabja szerencse.
 Sok török ott a harc mezejét keseredve harapja,
 S rajta pogány magyarok nevetéssel híznak Egerben.»
 Aki Szöged szép várában tartotta lakását
 S most itt Zagyva elől könnyű népével iramlék,
 Hogy fele száguldott, a zordon Musztafa hallá
 Agg Ulemán szavait s méreggel szól vala hozzá :

«Hát te miben vajudol, te szakállas vén dada? Jobb-e
 Kérgesedett száddal cudarúl káromlanod Alláht
 S szólni jövendőket hadainkra tudatlan eszedből,
 Mint hínod s vinned nyomorult népedre segédet?
 Vagy hallgass, vagy ezen szomjas nagy dárda megissza
 Véredet és nem lesz szavadon túl semmi jövendőd.»
 Így szólt a zordon, dárdáját rázva fejénél.
 De nem az ősz volt az, kinek illyent szólni lehessen
 Kártalanul; panaszát tüstént elvágta haragja,
 Bagdadi jó kardját kivoná vizes oldala mellől
 És nem szólt, de suhogva fütyölt jó kardja kezében.
 Musztafa dárdáját ketté osztotta derékon,
 S pozdorjává töré paizsát utat ütve szivéhez.
 Akkor azért nagy üvöltéssel harc támada köztök.
 Csak bajosan tompult dárdával hány vala ellent
 Musztafa s éktelenül tajtékozott ajka dühében.
 Most vala, hogy Menethám s Kámber följedtek az
 Hol Salamon hajdan diadalmát véresen ülte, [ártól,
 És Hunyad ősze világrontó császárra csatázván
 Hármasan a gyászos Várnáért állta boszúját;
 Hol végnapja előtt, még mint hadak istene, fénylő
 Holdakon és törökök testhalmán gázola véres
 Lábaival s a nagy Mahomednek látta futását,
 S látta szeméből, a jász ifjú vesszeje mint függ
 S mint viszi szörnyü hadát tábortalan, üzve magyartól.
 A sor alá fordult, Isten-büntette magyarnak
 Ennyi dicsőségek mezejéről futnia kellett.
 Most török állta helyét s Hanivár leve Nándoron úrrá
 S tízszer ezer buzogányt rendíte hatalma csatákon.
 Hogy most eljöve, hős karját csókolva tizenkét
 Hölgyei sírtanak a gyönyör-álmu teremben utána,
 Mind ifjak, mind most fakadó rózsái keletnek,
 Oly deliek, szemök olly égő a barna hajaknak
 Árnyaiban, hogy kín választást tenni közöttük.
 Mindezek a szerelem tündérei, sírtak utána.
 Mert nemes és hős volt s oly szép, oly büszke mosolygó
 Ifjúságában; de nyugalmat nem tudta tűni.
 Mint elrázza szelek keltén a vad fa virágát:
 Úgy hadak indulván Hanivár elrázta virágát

Élete fájának, a szép ifjúi szerelmet,
 Harcba rohant s ragyogó hírnek kapdosta sugárát.
 Itt telepedve nyugott most ő a Zagyva-toroknál,
 S mint egyebek, nem alutta el a szép hajnal aranyánál
 Kedvesb látását, de korán őrt járni megindúlt.
 Még csak alig ment, halk moraját hallotta Tizsának,
 S Zagyva zszibongását : hadait fölverte legottan,
 És valamerre rohant, paizsát csöngette vasával.
 Hogy pedig agg Ulemán viadalmát látta s dühöngő
 Musztafa romlását, oda vert villogva közökbe,
 És azok elválván, ily szózatot ejt vala bölcsen :
 «Mely szégyen törökök! mi veszettség rontani egymást,
 Mely nem is emberi düh? s te az ősz fürt téli havában
 Agg Ulemán bajtárs s nem gyermek Musztafa! ketten
 Keltek-e ily hevesen seregek láttára csatázni?
 Váljatok el! vagy azon holdat, mely pajzsotokon van,
 Vessétek tova s menjétek a vészlelkű magyarhoz,
 Mert ott visszavonás s egymás rontása kelendők.»
 Végezi, s mindketten szégyennel visszavonulnak.
 Hallgat még Ulemán ; de sebet visz Musztafa mellén,
 S véresen amint megy, mindkettőjökre boszúját
 Eskvén elkeverül szaladó népébe setéten.
 Agg Ulemán pedig ifjabbnak nem túrve parancsát
 Elszalad és népét vizeken nyargalva halássza.
 Nagy bajosan gázolnak azok ; de közöttük ijedve
 Száll rohanó ménen fátyoltalan a gyönyörű lány,
 Leila, és Ulemán! Ulemán! rebeg ajka. Örömmel
 Omlik elébe az ősz ; de világtól, féltve s szemektől
 A sátorba legott elrejtí. Haszontalan! őt már
 Meglátá Hanivár s fel fogja keresni, ha gyöngyül
 A tengerbe vesz is, Hanivár kész lenni bűvárrá ;
 Most megy azonban elébb s készül tova kelni hadával.
 Így kik part hosszatt nyugovának, kába zavarban
 Futnak ölö ártól ; de belebb is üvöltve kikelnek
 A hadak és Amhát áll tábort óva közöttük.
 Bő ruha hullámlík válláról s vérmezejében
 Gazdag arany hímek képeznek sokhabu tengert
 S fegyvereket sarkain koszorúval kötve bokorra.
 Nyuszt süvegén kolcsagtollát forgatja futó szél,

És forgatja fején szerecsenföld szülte lovának,
 Mely ha rohan, lábát a szem nem győzi követni
 Gyors rohanásában, de nyugottan s jámboran áll most.
 Mint lekötött szélvész s lángszellőt fúdogál orrán.
 A magas Amhát ül sok gyöngy-foglalta nyeregben,
 És vele lóháton seregek nagy gondja együtt ül.
 Száz aga száguld el, száz nyargal vissza körébe ;
 Mint sugarak járnak siető szolgálai : ragyogva
 Áll maga naptűzként s szeme a táborra világít.
 Gyémántos botját komoran nyugtatja kezében.
 S amint szerte tekint hatalommal, barna szakállá
 Göndören elterjedt bokrával lengedez állán.
 Csendes ez és okosabb, mint bátor, csak sokasága
 Adja bizottságát, és rejtett szikra szívében
 A hadi tűz, melyet ha kifejt baj acéla belőle,
 Mennél mélyebben nyugovék, leszen annyival ártóbb :
 Sok szerecsent, sok szörnyű tatárt puzdrával öveztet
 És legtöbb törököt hurcolt ez szerte magával,
 S számtalan ágyúkat, ki alatt föld renge, ha mozdúlt,
 S a patak elfogya, míg lovait megította vizéből.
 Most, hogy az ár hadait megháborgatta, parancsát
 Százfele hordották gyors száguldói s azonnal
 Rend lön az elbomlott seregek közt, s biztos egyesség.
 Szemközt a várból haloványan, mint egy ijesztő,
 Jött Ali szürke lován s nagy száraz termete látszék,
 Mint valamely csontváz, bőrrel beborítva, szemében
 Régi kegyetlenség s a káröröm üle borongva.
 Ezt iszonyú kezek a gyermekség tiszta korában
 Férfiuságából kivevén, hogy lenne nem ártó
 Óre szeméremnek, benn a sok hölgyű teremben
 Tarták szütemenül : gyönyörök forrási előtt ott
 Áll vala vágy nélkül sanyarún az időtlen aggság.
 Őt a mindennél epedőbb láng ajku sóhajtás,
 A hóhalmok alatt lobogó szív titkos ütése
 S csillagok, a legszebb hölgynek mosolyogva szeméből.
 Hasztalan ingerlék : szerelemtelen, életutálva,
 Ifjúság nélkül lön a vad gyermek öreggé.
 Minden tettei közt volt gyilkossága legelső :
 Szép Szelim, a nyomorúlt Fatimét ment látni utószor.

Kít vén apja hideg kebelén hervaszta, fiának
 Pusztítván örökét. Siralommal csókot egyíte
 Már búcsúzva Szelim, mikor őt e szolga megölte,
 S gőzölgő vérét az apának vitte be törén.
 Onnan elébb kelvén e szörnyeteg a hadak által
 Naggyá s népsanyarás által lőn rettenetessé.
 Benne vitézségét kivevén jó nem vala semmi,
 De minden gonoszok fészkeltek, régi dühének
 Tárgya kereszténység, hit népe rabeszközi voltak ;
 S illy fene ült a szép ország szívében, ez ontá
 Visszavonó magyarok vérét huszonötször ezerrel.
 Ez valahányszor alászállott villogva Budáról,
 Sok kövár, sok erős véghely pusztúla hadától.
 Most, mert Nyári sebét viselé még balkeze s legjobb
 Tíz lovagát kapunál ugyanannak előlte csapása,
 Hogy legalább üresült falain tölthesse boszúját,
 Elrontá azokat s így jött ki belőle nyugottan.
 Mint gonoszok lelkét kíséri pokolbeli őreb :
 Úgy ezen ördög után jöttek Veli s a dühös Arszlán,
 Az buzogányt, ez pörgetvén félholdú szekercét.
 Ennél még dühösebb embert nem szüle török nő,
 Nem bátran, de vakon rohan ez mindenha veszélybe,
 Mert dühital gőzölg ajakán s rejtekben ivott bor.
 Ily kísérekkel hogy elért Ali, szóla legottan
 Sok hadas Amháthoz, csak alig tisztelve hatalmát :
 «Amhát! a hadakat még meddig hagyjuk epedni
 S e két ronda folyam fertőjét nyelni csatátlan?
 Vagy tán azt vártuk, hogy mint gyámoltalan ürgét
 Tábori fészkünkől árvíz öntsön ki? kiöntött,
 Gázoltuk fövenyét ; jertek, rázzuk le Egernél,
 És a redves akölt, fogadom, tele rázzuk iszappal!
 Harci tanács kell még? kelten keljünk tova s gyóztünk.»
 Csak röviden nehezült szüből így válaszol Amhát :
 «Menj tova jó Ali! s bár ne siess károddal, ohajtom.
 Majd megyek én is utóbb s téled, ha beférkezel addig.
 Szállást és biztos nyugodalmat kérek Egerben.
 Végezi s elfordul, de vadan mosolyodva utána
 Néz Ali s megmozdúl kérges markában acéla.
 Így az egész tábor követet sem várva megindúl

Lassan s végtelenül. Hangos dobogása halottak
Országába lehat s zörejétől visszanyög a menny.

MÁSODIK ÉNEK.

Hajnal emelkedik, a viadalmak hajnala : vérszín
Váltja pirosságát, szellője halotti sohajtás,
S harmat gyöngye helyett párologó vért iszik a fű.
Sasfiak indultak ki sötét éjféiben Egerből,
Zoltai s ifju Pető s hű társok Figei, nyolcvan
Kísérőikkel, buzogányát vitte közöttök
Gergely is és Izsaszeg berken lappang vala lesben.
Erre kalóz törökök, mint terjed híre, jövendők,
És ezeket várak békétlen az egri vitézek.
Megjöttek, s ím a dobogást, mely zajtalan éjben
Elhangzott egyedül, rendítő harci süvöltés
Nyomja el és ropogó fegyver zendíti föl a zajt.
Első, aki magát láttatja vitézivel, Arszlán,
Aki nagy eldődink sírján gázolva, Fehérvárt
Bírja lakásául. Rettentő látni : oroszán
Fekszí kemény vállát s kerek pajzsára hasonló
Bört vona s bojtjaival környülfoglalta szegélyét.
Még patyolatján is, mint címert, hordoz oroszánt
Szép remekül kiemelt művel tűzöttet aranyból.
Útja körül meggyúlt ágat tíz ifju lobogtat.
Ez jöve ötször ezer buzogányt indítva magával,
Oly hotorúl, hogy majd éjente berontson Egerbe,
S győztösen Amhátnak seregét szemlélje faláról.
Őt kísérte Omár, nem tudva, nem üzve, hová megy.
S hétszázan mentek dárdás katonái nyomában.
Sorsa makacs lóként viszi őt zabolátlan erővel,
Mint fáradt lovagot s fásultat ezernyi csapástól.
Nem mutat ez ragyogó címert pályázva mezőben,
Nem gyöngyös boglárt. Mint szíve, ruhája is éjszín,
S barna zománcok alatt jó fegyvere rejti világát.
Mindezek elhaladák a lesben ülőket, előttök
Sátorokat vervén. Végül mint gyászfa lehajlott
Fővel csak maga nem nyughatván annyi ezer közt,
Álla Omár s tépett lelkének részei, ilyen

Gondolatok verték hajdanta kívánatos álmát :
 «Csalfa szerencse! miért rettegjen téged Omár még?
 Könnyü remény szárnyán botorúl hova törjön utánad?
 Elhagytad, hölgyül fogadá a bánatot, a Lút,
 Ágyasa lett a bűn s minden kínjával az inség,
 S vad kétségbeesés szántá el lángos ekével
 Élete szép mezejét ; sivatag most s az lesz örökké,
 Mert a boldogság ki van irtva belőle gyököstül.
 Még mivel áldhatnád? ha nem, ami vasát an is itt van
 S nyugszik erőtelenül, a rejtett arcu halállal?
 Vagy mivel árthatnál letijort lelkének ezentül,
 Mint az örökre nyugott, a már nem szörnyű halállal?
 Hír s te az életnek gyémánt koszorúja, dicsőség!
 A nemes ifjúnak hajdan kedveve mosolygók,
 Ah mindenre mosolyoghattok még, csak nem Omárra,
 Szégyene halmain áll, nem nézhet vissza reátok :
 S Ída magas mennynek hódító képe imént, most
 Hamvadozó csillag, haj! annyiszor égbe kiáltott
 S megsiratott Ídám, mért kellett téged Omárnak
 Látnia s láttodon a hő szívnek lángba borulni?
 Nem mondhatja tovább : álmodjál szépen Omárról,
 Mert te nem ösmered e gyűlölt nevet, a pokol és e
 Társai ösmerik őt, átokkal mondja hazája.
 A haza is, hah! a belső lángokban evődő,
 Hamvai közt átkoz, mert vérzett szíve kezemtől,
 S pusztítás által lettem szép földein úrrá. —
 Ím hogyan elvesztem! de tovább e bűn sora nem megy.
 Aki legelső jön s rám azt ordítja «magyart ölj»,
 Azt ölöm el s vele mindeneket, kik utána jövendők.
 Akkor tán ismét Hiador lesz bűnös Omárból,
 Isten is, aki elől bujdostam hasztalan eddig,
 Tán mikor elveszek így meg nem könnyezve, felejtí,
 Hogy voltam s nem kér rettentő számot ügyemről.»
 Így szíve zajdulván, omlott bús gondja Omárnak,
 Mint rideg öblökből omlik dagadozva setét ár.
 Szerte pedig bomlott csapatok telepedtek, az éjet
 S csendes csillagokat keltvén sokféle robajjal.
 De hogyan esti madár kirepül suttogva, jövének
 Titkon az öldöklők, s ki előbb, mint Zoltai? Tizen

Tűz mellett ültek vacsoránál barna pogányok.
 Őket egy ugrással száguldó Csillag elérte,
 Másodszotha szökék s nyílként elszállva fölöttük
 A legszélsőnek velejét vas lába kidönté.
 Zoltai akkor egész hatalommal fordula rájuk ;
 S mint gyermek kezitől elhullnak az őszi bogácsok :
 Úgy ez előtt az egész csapat itt elhull vala szörnyen.
 Megy tova s már Figedit harcban szemléli hadával,
 S mint két ágra szakadt villám, most ketten omolnak
 Karral, erőszakkal ; százanként hajtanak embert
 S a fölijedt tábort némán gyilkolva hasítják.
 Oldalt éri Pető a fegyverhányva futókat,
 S mint érett almát, szedi őket rendre dsidával ;
 Negyven régi huszár szabdal mellette haraggal.
 Csorda gyanánt így a tábor nagy része tömötten
 Fut, hol mindeddig meg nem mozdulva halálként
 Nyugszanak a hajdúk hademésztő Bornemiszával.
 Ott ezek a szaladó tábort cső végire várván,
 Mind egyszerre vasat nyomnak. Csattogva okádja
 A megütött sárkány haragos szikráit, utána
 Kétszáz villámlás rettentí az éjet, az öblös
 Ércutorok elbődül s ropogással szórja tekéit :
 És elmennek azok, kiseded szolgálái halálnak,
 Mint tolvaj denevér, szaladó törökökre rohanván.
 Sok, ki imént ízes falatok közt válogató volt,
 Most keserű ónt nyel s fogait bő vérrrel okádja.
 Sok nem renyhe karok lesznek rest, csonka darabbá,
 Legragyogóbb szemek a kialudt fényeknek ürévé.
 Még a férfierő roppant épülete, a mell
 S a vasümmög sem elég veszedelmet tiltani : hullnak
 Bajnokok és rohanó paripák ; sok lótalán ember
 Vész el iramlók közt, sok uratlan ló viszi nyergét
 Disztelenül s szomorú sívással nyargal előre.
 Míg ezek így vesznek, már Zoltai messze behatva
 Visszavivókkal küzd Arszlánnak sátora környül.
 Már kópjája kiszállt, mint gyors hű szolga, kezéből
 Elmene vérszomjas törével alaptalan után
 S Arszlán apródját nyakszirt a tűzbe szegezte.
 De szilajon fölkelt égő dühödéssel Oroszlán,

S négy bajnok szerecsen kelt föl vele ; lélekijesztők
 Ördögi képeikkel, mikor ülnek az éji tüzeknél,
 Dúló szörnyetegek s az enyészet szelleti harcban.
 Mindezek a szaladók útát rémítve elállták,
 S köztök az öldöklőbb Arszlán így harsoga messze :
 «Gyáva hitetlen nép! hova futtok nyúlszívek innen?
 Tolvaj ebek jöttek, nem bátor hősök Egerből.
 Álljatok el, mert e vérbíboros élű szekerce
 Még annyit megemészt, amennyi szaladni tudó van.
 Álljatok el ti hitetlen ebek! én aki fut, annak
 Testét e vassal, lelkét átokkal ölöm meg.»
 Így szólt s egyszersmind zászlót hordozva balában,
 Ölt az iramlók közt, szerecsen négy bajnoki vittak
 Más helyen a szaladók rémültségével, előttök
 Kopjákat hányván ; de merész rohanással az úzók
 Rendeit is bontják s győztös magyarokba merítvén
 Kardjokat, a diadal dölyfét rettegni tanítják.
 Mint hegyről lefutó nehezével az áradat omlik,
 S gátja találkozáván nagy zajjal visszatorulva
 A sikot és a hátrahagyott hegyhátat előnti :
 Úgy itt a szaladók vas gátatelve halálban,
 Összesivalkodnak s amelyen ijedve futának,
 A harcnak mezejét küzdő sokasággal előntik.
 S már a visszaütők s az ölelésben lankadozók közt
 Nincsen egyenlőség. Egyedül áll közbeszorúlva
 Zoltai százak előtt. Vért sírva vitézi szívében
 Hasztalanúl tör utána Pető, gyors Figedi testén
 Hasztalanúl viszi annyi sebét társának utána,
 És töri dárdáját ; vassá merevedve megállnak
 A törökök s holtak tetemén harcolnak az élők.
 Zoltai áll egyedül, s már nincs húsz ölnyi szabad tér,
 Melynek erős kézzel s elszánt hideg állapotással
 Még ura : szerte körül dárdákkal borzad az föld
 S hangzik ölö gömbnek szomorú suhogása fülében.
 Most hasad a hajnal, szomorún meggyújtja világát,
 Kénytelen a beszorult küzdőt árulni pogánynak.
 A tér megrövidül. Kis látköre rettenet és vész.
 Mindennél rettentőbbben a négy szerecsennek
 Látja nyomulását ; de magát is véres Oroszlánt

Látja megállított népével visszaroahanni.
 Még csak jó szíve és röplő kopjái segítik.
 A végsőt löki most s már a szerecsennek agyában
 Reszket az és velejét megfúrva lehúzza magával.
 Esve is oly iszonyún ott fetreng Afrika hőse
 S végső vágással dúlt földre meríti le törét.
 Annyival ádában megbúsult társai jönnek
 S véres Oroszlánnak hangzik riadása közöttük.
 Zoltaival szomorún forog a pályája-fogyott mén
 S reszket ülőjének veszedelmén mindenik íze.
 Másodszor ropog a kétszáz érc öble azonban
 S a romlás kapuján Gergely katonái betörnek!
 Mint ugyannyi halál, órásként gázol, öl és űz
 A fene hajdúság. De magányosan annyi ezer közt
 Kürtszava így hallik hademésztő Bornemiszának :
 «Zoltai megjövök» és legelül ott terme bajánál.
 Vas ruha volt testén s léptében inessze csörömpölt.
 Mint kapuval, látszott paizsával menni, fődötten,
 S mordályos buzogányt forgat vala jobbjá vigyázva.
 Ez valahányszor ütött, egy mordály süle ki benne
 S ellenségi közé magvát hintette halálnak.
 Most is nem mene ő fegyvert mutogatni bolondúl,
 De hamar a három szerecsennek elállva rohantát
 Közbecsapott. Pillantat alatt mint rongyot eloszták
 Pajzsát a rohanók s vas testén csöngé acélok.
 Ó pedig a vas alatt bátran közelítve az elsőt
 Mellben üté s buzogánya fején kisüvölte nehéz ón.
 Attól a szerecsen némán fordúla hanyattá
 S általütött torkán elakadt a szóval az élet.
 Társai elhültek s önkényt hátrál vala lábok.
 Még négyszer dördült Gergely buzogánya közöttük
 S annyiszor emberölő csőből kiröpültek az ónok.
 Hasztalanul verték csorbává kardjokat : ők is
 Nagy sebhen vesztek hademésztő Bornemiszától.
 Arslán ví vala még ; de mikor pattogva előtte
 Rengett a buzogány, megrémült szíve felejté
 A dühöt, elszaladott s mentségét bizta lovára.
 Kétszer fordult meg botorúl kísértve szerencsét,
 Annyiszor üzte setét Gergely, mint éjjeli felhő

A lemenő holdat s buzogányát rázta nyomában.
 Mint szabadúlt sólyom, száguldott Zoltai, szerte
 Dúla Pető s Figedit megölöttek vére borítá.
 A hajduk pedig ordítván a könnyü huszárral
 Versenyt futva, futó törököt gázoltak az erdőn.
 Csak maga harctalanúl nyugodott hős karja Omárnak,
 S mint ezelőtt, kardját most nem festette magyar vér.
 Mint álom folya el tündér ragyogásu patakban
 Szép kora lelke előtt, és a haza, mint becses ősz rom
 Múlt nagyság mezején, szomorún vonzotta magához.
 Már seregét elhagyva futott, amerre magyarnak
 Büszke kiáltását hallá, de nem érhte véget.
 A szaladó Arszlán törrel megszurta derékon,
 S amint barna lován látá elhajlani, monda :
 «Gyáva eb, itt vész el, te hitünk tapodója, te voltál
 Aki miatt szaladunk, de maradj el örökre neveddel
 S itt megemésszenek a farkasnak kölykei téged.»
 Szóla, s vitézségét itt hagyva hitetlen Omáron,
 Vitte gyalázatját a száz seregeknek elébe.
 Hátrahagyott kincsét sisakokkal marcona hajduk,
 Gyors lovagok mérték egymásra. Pető nyere sátort
 Gazdag aranygombbal, sisakot nyere Figedi fénylőt
 Gyöngyös ezüst műből, gyémántos sztambuli forgót
 Zoltai, legragyogóbb diadalt pedig a hademésztő
 Bornemisza, s ez volt a dísznek tolla sisakján.
 Visszasiettek, s ím amint mennének, az elhullt
 Testek halma közül ily szózat hangzik előttök :
 «El ne tiporjatok, oh diadalmas bajnokok! engem ;
 Nem kérek sokat, az minden kérelme szivemnek :
 Hogy ha keresztények, ha magyar név hívei vagytok
 Hagyjatok elmennem veletek s meghalnom Egerben.»
 Szóla, s nehéz derekát támasztá gyenge kezekkel.
 Mind bámulva körülállták és szánakozással,
 Mert idegen szájból, mint vélték, oly hatalommal,
 Oly tisztán hangzott sziveikhez az ősi magyar szó :
 Pajzsaikon vitték, a sors-üldözte Omár volt.
 Szép halovány ifjú nyugovék a nem-puha ágyon,
 Álma borongó volt, az aléló szellemek álma.
 De büszkén kis Eger kapuján bemenének az ádáz

Férfiak, elragadott zászlókkal díszesek ; a ló
 Délcegben robogott diadalmas urának alatta.
 Sok bíbort, sok rézüngöt hurcol vala testén,
 S drága török fegyvert s elszabdalt párduci hátat.
 Volt ki magas dárdán nagy barna szakállú töröknek
 Vitte fejét szörnyen s mutogatta az egri falak közt.
 Rab törököt pedig egy sem vitt, mert akit elért a
 Harc keze, általadá az örök nem-létnek ölébe.
 Fölségben delel a nap, az éj munkái setétek,
 Mint maga, feltűnnek borzasztó fényben előtte.
 Jó Ali s látja futó seregével véres Oroszlánt,
 Jó tova s gyászba borult Izsaszegnek eléri határit.
 Léptenként, mint aki kevély álmában ölelte
 Vágyai célát s most visszás képekbe ütődik,
 Meg-megakad s a romlásnak mezejében imígy szól :
 «Mennyi vitéz hever itt, te öröklő Allah! ha ennyi
 Kár nem elég egy vár elfoglaltára törökből,
 Én soha hű szolgád ne legyenek, s te, nem Istene, zordon
 Öldöklője vagy a népnek, mely holdodat őrzi, [közt.
 S bár csak egyet látnék, egy sincs magyar annyi török
 Akik egyébkor váraikban reszkettek előttem,
 Így harcolnak-e most? de nem is kell kétlenem a várt
 Csak vendég katonák, soha el nem hagyta magyar még.
 S itt magyarok vannak, harc által veszni kívánók. [nél
 Mit mond majd Amhát? de ne mondjon semmit! » Eger-
 Lássá, hogyan pusztúl, ki Alit haragítja fejére.»
 Balgatagúl így szólt s tovaszállt a vér mezejéről,
 Jött ezután nagy végtelenül a sok hadas Amhát,
 És ez is a romlás mezején így szóla megállván :
 «Vaj! mi hamis szó volt, mely engem idéze Egerhez.
 Itt nem azok laknak, kik harc hírére futókká,
 S várokat elhagyván tengőkké váljanak erdőn.
 Itt sasok és az ölő viadal vad párduci laknak,
 Rettentők, mint őseleik Nándornak alatta,
 Kiktől holdunknak vérrel be van írva világa.
 Rajta! tovább Amhát, itt nem jó késni sokáig,
 Gyászt lehel e térség, minden szellője sóhajtás.
 Bár, kik Egert lakják mind elpusztulnak erőmtől :
 Annyi alig veszhet, mint itt már elvesze bennünk.»

Szóla, s nagyon szomorodva tovább elszálla hadaival.
 Költözik a sok nép, mérföldek nyögnek alatta,
 Maklárt s szép Tihamér völgyét gázolja török mén.
 Éjszokról, hol az ősz István kipihenve, gyönyörrel
 Nézte kelő várát, fészket sok bajnak azontúl,
 Hol szép régi nevét hosszan fenntartja Királyszék,
 Ott is most patyolat süvegét mutogatja pogány fő,
 És sok erős hialok hurcolnak durva tarackot,
 S zörgő vas kereken feketés pokolöblű szakállast.
 Szerte pedig mind Almagyarig s Felnémeti dombos
 Földeig a zászlók s kopiák lobogói mozognak.
 Közben idomtalanúl a harc réz torkai, kürtök
 Rengetik a levegőt harsány szavaikkal, ezer síp
 Küldi süvöltését, perel a dob, csattog az érctál,
 S örvényez felütő zajolással az összeveszett hang.
 Mint tenger, mely hullámlik s nem háborog immár :
 Úgy telepedvén a tábor nagy teste, helyenként
 Még mozog és nyugtát csapatok levegési zavarják.
 Fenn Ali, mint felhő, völgyekben táboroz Amhát,
 Oly fölösen, hogy Egert könnyen vállokra kerítvén
 Bajnoki, mint morzsát, ragyogó Sztambulba vihetnék.
 Oh Eger! a sziklák nem tesznek téged erőssé,
 Minden erőd a bátorság, mely hős faidban,
 Mint az örök gyémánt ragyog és nem retteg időtől.
 Tárt kapukon jár még a bízott lelkű magyarság,
 Hord eleséget föl, vizet is tönlőkben Egerből,
 S gúnnyal itatja lovát a száz seregeknek előtte.
 Ég Hanivár, Kámber dárdáját rágja dühében,
 Cseltől tart Amhát : rohanásokat ója tilalma.
 Így szabadon szállítja Dobó a várba hatalmát,
 A várost pedig égeti és rombolja, hogy abban
 Várvédők ellen ne lehessen fészke töröknek.
 A tűzpor harsogva dobál sziklákat az égre :
 Dőlnek az oszlopok, a tér utcák házai földdel
 Lesznek egyenlővé. Szép hold felhozza világát,
 S romja fölött áll meg szomorú ragyogással az éjben.
 Nyugszanak : a vár és várnak környéke halállal
 Teljesen, a békét ölelik még alva, borongó

Alomban, melyet fel fog dörrenteni a harc,
S tünetiből órjas képét alkotni veszélynek.

Éjszaki vársarkon terem áll a föld kebelében
Mélyen, erőszak elől eltéve falaknak alája,
Ablakain csendes szellő suttag be s az elzárt
Lelkekhez tisztább levegőjét hordja az égnek.
Ott nyomos éjben erőtlen fény rezgéseinél csend
S nyugalom ül a megsebesült ágyára s körötte
Írt kegyes angyalként elegyít az aranyhajú szépség.
Ott kínlódik Omár nagy sebben, mint letörött ág,
Már csak alig függvén a létnek örök tövű fáján.
Élete még egy vágy, egy láng-forralta sóhajtás,
Mely ha nehéz búval kiszakad végtére szivéből,
Megszűnik és a lány többé nem hallja nyögését.
Ott tíz más sebesült keres írt testére s bajában
Szomju tekintettel minden mozgásra figyelmez,
S ín ajtó nyílik. Ída, Dalár borzadva köszöntik
A szomorú csendet ; két lilium ég kezeikben,
Két hósínű szövétnek. Az éj mint elfut az ékes
Hajnal előtt, a barna homály úgy oszlik előttök
És szépségök előtt. Kebelét föltárja setétség.
S a nyavalyások előttűnek sorvadtan ijesztők
Marcona képeikkel. Kitűnik fekvése Omárnak,
Amint elfordulva fejét karjára nyugatja,
S forróságában szavakat rebeg ajka : koronként
Tépi pogány mezeit s látszik harcolni magával.
Ott társát szólítja Dalár s így ejti beszédét :
«Nénike! nézdsze pogány török ott mint szenved az
Vedd oltalmad alá : én félek tőle, szegénytől, [ágyon,
Oh pedig olyan igen sajnálom, mert idegenben
Itt egyedül vagyon és nincs aki kesergene rajta.
Nem fog ez ölni magyart, de veszen kebelébe tanácsot
Végtelen Istentől s megtér gyógyulva hitűnkre.
Menj te azért s lásd el, magam addig odább megyek, és e
Némberiekkal az ételeket sebeseknek elosztom.»
És elmentenek, Ída legott fordula Omárhoz.
Összetalálkoztak, s mi nem úgy, mint egykor az első
Lángokban, szemeik, nehezek most régi keservtől,
S a szakadott szív éjével terhelve borongók.

Egykor szép szemeik sugaraiból szöve szivárvány,
 A kegyelem hida volt közös érzelmöknek az ösvény,
 S köztök azon, mint két várnak vendégi örökké
 Egymást látogatók, a vágy, a kiseded örömmel,
 S rózsza szeméremnek kocsián vonakodva te jártál,
 Oh szerelem s szíveik teremét felváltva köszöntéd.
 A tündér hidat és alakit föl vonta irígyen
 Régi hazájok az ég s föld kínját hagyta helyettök.
 Most pillantataik, mint testvér vándorok éjben,
 A sivatag mezején egymást rettegve gyanítván,
 Végre megösmerik és ámultan visszajednek.
 Látja Omár, hogy nem boldogság, nem szerelemnek
 Údve az, ami szegény Ídát hervasztja ; felejtven
 Önbajait, mély lelkéből így fejt beszédét :
 «Látlak-e, oh örök ég! esztendőnk mulva, veszendő
 Bús várnak közepén így látlak-e tégedet Ída?
 Még csak ez egy baj volt Hiadornak hátra ezerből,
 Hogy te is annyira légy, mint ő, boldogtalan! Oh ez
 Arc, ezen elfáradt szem mászt olvastat eszemmel,
 Mint mikor elmenvén kétség nyila ége agyamban.
 Akkor utánam kín s a félsz ördöge sűgá :
 «Fuss Hiador! boldog nélküled is Ída» s futottam,
 Mint kit az áradat űz s kebelében hordja kígyóit.
 És mikoron Hiador romjából lettem Omárrá,
 S vérzettem törökért magyar ellen az ütközetekben,
 Akkor is ördögeim sűgák, hogy vesszek örökre :
 «Jaj neked! Ída hitét még egy csók várja, csak egy még,
 Megvan! s esküiben Hiadornak nincs neve többé.»
 Mind ily gondolatok kergettek, mint vadat a vad,
 S ártóbban dúlt, hogy lakodat földúlja, acélom.
 Nem lele, megfáradt a bűnben lelkem : epedtem,
 Hogy boldogságod közepett még lássalak egyszer ;
 Hogy csak egy elszakadott sugarát felfogjam elorzott
 Údvömnek, csak egy eltévedt pillantat utószor
 Öntse beéjjeledett létem vadonába világát
 Szép szemeidből, szép szemeidnek gazdag egéből.
 S ah, hol vannak azok? mi kegyetlen bú üte pártot
 Ellened? ifjú kellemidet mely bánat orozza?
 S mely, mint játszi madár, dallal kele szíved eréből,

Ah hova lett szépségedtől az előbbi vidámság?
 Gyöngyei villognak bús láng-forralta szemednek ;
 Nem szólasz ; rózsás partokból, Ída, mi tette
 Sírrá ajkaidat, hogy némán, zárva találja
 Haldokló Hiador s bucsuját ne vehesse belőlök?
 Ezt nem idő, három rövid év ezt nem teszi : perc az
 A boldogságnak ; de maró bánatnak örökség,
 És neked is, nekem is, sok bajt tűrőknek, örökség!
 Oh az egész természetben nincs semmi örömhang,
 Nincsen erő többé, mely engem tenne vidámmá.
 Mert te is, életem és gyönyöröm szép mennye, boron-
 S boldogságodból nincs ami leszállana hozzám.» [gasz,
 Szóla, reá fájdalomiból így válaszol Ída :
 «Mit mondál Hiador, kiszakadt jobb része szívemnek,
 Mit mondál te nekem, vigyáztalan? oh ne riaszd föl
 Alvó bánatimat, boldogtalan Ída nyugalmát.
 Elmentél, törökért folyt bajnoki véred : az ég is
 Úgy engedjen meg, mint én kedveltelek, és most,
 Bár keserítetted, nem tud vádolni szerelmem.
 Nem, Hiador, Ídát nem örömmek hagytad ölében.
 Kérlelhetlen apám letörölte az élet egéről
 A szép csillagírást : neveinknek fénykoszorúját,
 S klastromi üszkökkel bús vár leve éji lakásom.
 Mint nem örülhettem, mint nem vala hajnalom és a
 Fájdalom ölyve sebes szívemet mint tépte, ne kérdezd.
 Kértelek, elhangzott panaszom vén falhoz ütődék
 S szentek szobraihoz ; minden kő halla zokogni,
 Csak nem az ég : attól nem jött valahára segítségem.
 Oh ne keress szemeimben eget, ne keresd az elomlott
 Kellemek árnyékát ; amint vala s most vagyon, Ídát
 Össze ne mérd ; mert semmibe dől kétszerte reményed.
 Egy van örömkor az életben, szép rózsá napokból
 A kék árja körül koszorúvá fonva. Vidáman,
 Mint bűvár, megy az ifjúság közepette. Jaj annak,
 Aki nem örvend itt s szilajúl elhánya virágát.
 Mink nem örülhattünk ; te futottál csalfa gyanúból,
 Engem elért darabos pályán a sors keze. Még egy
 Kincsem az elhamvadtt szerelem szikrája : setéten
 Ül lalkem mellette s fölül tündér suhogással

A bús emlékezet gyászfája lebegteti fodrát.
 Oh Hiador! ide térj, ha kivánsz Ídára találni.
 Itt leled őt honn, a szomorúság pusztá vidékén,
 Hol szép álmaiból s a multak gyászfonalából,
 Mint hálót, szövi gondköltő elméje regéit
 A boldogságnak, s Hiadonnal végzi, ha fárad.»
 Még sokat és búsán szólának örömtelen éjjel
 A szeretők ; de szívök könnyült a régi panasznak
 Szóra kerültével. Hiador fenn üle sebében,
 Ída köté be, s el-elszörnyedt láttára, szemében
 Faggyá lett a könny s hidegen futa végig az arcon.
 Elhajlott Hiador, s amint karjával utána
 Ída segítségül leborúlt, elcsattana bágyadt
 Csókja szelíd ajakán s ez volt búcsúja örökre.
 Mintegy ijedve kapá elhamvadt gyenge világát
 Ída s Dalárral az éj termét elhagyta sietve.
 De Hiadort mélyebben üté Arszlánnak acéla,
 Mint gyógyíthatnák ; érzé, hogy vége közelget,
 Mindennél inkább pedig érzé régi szerelmét,
 Mely hogy örökre kiégjen, még föllobbana egyszer,
 S tiszta gyönyör lángját árasztá minden érében.
 Akkor az elsebesült Hiador fölszóla utószor :
 «Elveszek ím, s nem bú, nem bánat erőszaka öl meg.
 Sebben sem halok, a vad Oroszlán kardja sebében ;
 Mert azt gyenge kezek kötözék el, szánakozó szem
 Harmatozott le reá. Nem is aggság visz tova engem,
 És nyomos esztendők ; de korán ép ifju koromban,
 Oh szerelem, lelkem szép boldogsága ! te ölsz meg.
 Még, ha van álom az élet után, csak egy álmot ohajtok,
 Egy pillanatot s nagy öröklét boldog egébe,
 S látni dicső Ídát, amint szemléltem először
 Bútalán évében, mikor ifjú lelke szemeiben
 És nemes arcain és tündöklött mindenik ízén.
 Ahogy először rám fordult nagy barna szemével
 Mindkétféle szerencsének birodalma, s hogyan szűz
 Ajkai elhagyatott Hiadort mosolyodni taníták.
 Oh csak ez egy látást engedd, mindennek adója!
 Vesszek el aztán, tégy morzsává fergetegidben,
 Tégy habütött szirtté s ne legyen több álmom azontúl!»

Így végezte szavát és álmai jöttek, öröklők,
 Mint a lélek, mely végnélküli képzeletével
 Messze jövendőben lakot állat előre magának
 S azt minden gyönyörök seregével teszi dicsővé.
 Ída jön, és halovány ajakát ébreszti hiába,
 Társai jőnek elősmervén a régi barátot,
 S hült tetemét ölelik : Hiadornak nincs sebe többé,
 Egy volt, a keserű élet s azt sírja befogta.

Hajnal arany kapuján a nap fejedelme kijött már,
 Szerte körül a háborodott néptenger előmlék.
 Közben Eger, mint kis sziget áll s néz fergetegére.
 Már kapuját vendéglakként nem tárja továbbá ;
 Mint a régi világ órjás temetői, mezőben,
 Vagy ki magát nágy bércek alá elzárta halálra,
 Áll olyan komoran s csak egy úta van : égbe sohajtás.
 Túrnak egész nap az ostromlók : dél, napkelet, éjszak,
 S a csendes nyugat el vannak foglalva kezöktől.
 Százezer ásónak remeg a föld kérge vasától,
 S mint tündéri művek, kis időn mély völgyei nyílnak
 S partjain új dombok tolakodnak az égre : alattok
 Ámhát és Ali s vén Ulemán ágyúi mozognak
 És nyelik a tűzport, töltöznek barna tekékkal :
 Készen az üszkökkel rettentő férfiak állnak
 S a jeladást várják. Még minden nyugszik : az egymást
 Pusztító elemek fagyait még szikra nem oldja,
 S mint anya, mely karján kártévő gyermeket altat,
 Béke nyugalmával hordozza tekéit az ágyú.
 A holló bátran siet el fészkébe, s fölöttök
 És Eger orma fölött nem fél költözni az esztrág.
 Alkonyodik ; mert ily csalokat gondol vala Ahmát
 Nappal irányzott ágyúit hogy üritse ki estve,
 S a véletlen ütött kapukon kész népe betörjön :
 A szerecsen Menethám, a döntő Kámber, Oroszlán
 És a hirkereső Hanivár, mint vont idegű nyíl,
 Álltanak a résen, berohanni, ha kellene, készek.
 Jel löveték, fényes gömb a maklári tetőkön,
 Melly egyedül, mint szép csillag, felszálla, s tűzével
 A bús alkonynak szabadon szegdelte homályát.
 S ím egyszerre kibődültek támentalan ágyúk

Egybecsapó felhők erejével s a viharoknak
 Szörnyű hatalmával heves ércek összedörögvén,
 Nagy sokféle süvöltéssel kirohannak azokból
 A por-emelte tekék, s amint a falba harapnak,
 Még tova eltévedt hangjok bömbölve, ropogva
 Bujdosik a völgyben s dörejével ijeszti az alkonyt.
 Távolságra földre szegett füllel nem nyughatik a pór.
 Mintha belül a nagy földnek vas szíve dobogna,
 Vagy beszorult órjás készülne kitörni belőle,
 Döngetvén gyökeres tetejét sok ezernyi ütással :
 Úgy sűrűen s hosszan zendülést tompa morajjal,
 S hall fojtott dörgést, nem régi csodáit az észnek.
 Itt ugyan a gömbök sűrűen szállongnak Egerhez,
 Döngenek a kapuk, a hulló kövek üldözik egymást.
 Látni tüzes vasnak röpülését néha közöttök.
 Sok mint könnyű madár, mely kél szárnyára lapályból,
 Elmegyén és akadály nélkül megjárja nagy útát,
 Görbe szivárványként fest lánghidat a levegőben,
 S rajta halált és tüzi veszélyt villogtat Egerre.
 Sok terhelt gyomrát földszint hordozza s koronként
 Megszökkenve tüzes szárnyával pázsitot éget.
 Majd ha kövekre botol, felemelkedik új dühödéssel
 S a remegő légen magasabban hordja hatalmát.
 Megszünik a dörgés s most nyilként négy kapu ellen
 Rontanak a vívók ; de nem álomfészek Egervár :
 Ártalom és törökök veszedelme uralkodik abban.
 Hosszu setét kapu áll roppant várfalnak alatta,
 Mely szűk torkával mind a két várra kiszolgál,
 És a ki- és bemenő katonákat rejti veszélytől.
 Ott a két várnagy száguldván összejövénck,
 S harci Dobóhoz imígy a bátor Mecskei szóla :
 «A török, úgy látszik, ki akar dörgetni Egerből.
 Mit gondolsz, ha kaput tárván, a nyugati árkon
 Vén Ulemánra ütök, (mert őtet láttam ez úton
 S rendetlen hadait telepedni) de úgy hiszem Istent,
 Hogy markába törendem az üszköt s szürke fejére
 Gyujtom az ágyúkat s minden népére ; te addig
 Hármasan a bögő mozsaraknak visszafelelhetsz
 S a gögös tar üvöltését így mára elöljük.»

Szóla, s tekintete úgy mutatá, hogy nem tesz üres szót,
 S szól szíve hírével ; de merész társára lenézvén
 Harc ijedelme Dobó, így szóla viszontag ezekre :
 «Amiket itt mondál, bajtárs, noha kárral esendők,
 Kétem sincs, hogy tenni mered ; de idő leszen erre
 Másszor is, úgy hiszem ; a törököt most várjuk elinkább.
 Szállni közel, látod, lövetinktől nem mere hozzánk.
 Ágyúi csak távol bömbölnek s a teke fárad,
 Míg ideér s belső falainkról visszacsapódik.
 Forró gömbjeit is gonoszul hordozza szerencse,
 Hulló szikra gyanánt pislognak szerte mezőkön.
 S mely bejön, elfáradt testét görgetve, peméttel
 Kergetik asszonyaink s nedves ponyvával az utcán.
 Várjuk azért, ha talán haddal jőnének ezentúl,
 S úgy hiszem eljönnek, mert már némulnak az ágyúk,
 S lassu dobaj, mint tolvajoké, közelíti kapunkat,
 Rajta merész bajtárs! most váltsuk vissza nevünket
 S gyáva pogány rabból tegyük úrrá, rettenetessé.
 Most mi lövöldözzünk : Gergelynek lángkoszorúi
 Megnyitják az utat, melyen törökökre tekéink
 Hulljanak, de ha ki még eljő falainkhoz, az éltét
 Mennykövező kezeink erejétől hagyja lehúyni.»
 Szól vala, s hóka lovát fordítá, visszalovaglott
 Mecskei is s a belvárbán végzette parancsát.
 Úgy lőn, mint akarák, Gergely koszorúi lidércként
 Elmentek haragos sugarakkal az éktelen éjben,
 És kitűnék tekenő paizsával Kámber alakja,
 Amint oszlopként buzogányát rázva közelgett
 S nagy lépéseivel sietett elnyelni az utat.
 A rohanók minden részről rémítve kitűntek,
 S mindennél inkább Hanivár, a nándori hadfő,
 Aki elül a vak levegőt szegdelte s röpülvén
 Sárkányvérü lován dárdáját hozta Egerhez.
 Tömve nyomúlt a nép s megvillana fegyvere. Mostan
 Lőtt koszorúi után a vár megbödüle mind négy
 Oldalain s jégzaporként elszórta tekéit.
 Negyven rézkeblű sudaras pattant ki először
 És ugyanannyi mozsár ontotta dörögve veszéllyel
 Megrakodott fiait. Reng, bűg, fűtyöl a levegőben

Sok rohanó teke s most nem az álló kőbe csapódik
 Vaskapun el nem akad ; de tör, és marcangol elébe,
 Száguldó törököt s mint véres szájú oroszlán
 Megdőntött sorokon rohanását jegyzi halállal.
 Már az okos Menethám nem kísért csalfa szerencsét,
 Megfordúl, s amint sisaktalan népe között fut,
 Még sokan elhullnak mellette ; de ő megyen és az
 Éjet, az öldöklő tűzport átkozza magában.
 Tébolyog és fene mérgében fú lángot Oroszlán.
 Elveszté az irányt kapuhoz s ment víni sarokra.
 Ott sűrű lövet érte hadát a déli toronyból,
 S amint a fal alól még sem mozdúla, keresvén
 A kaput és az erős falakat dárdákkal ijesztvén,
 Őt forró lúggal Robogónak hölgye megönté.
 Áll vala sasnőként, férjéhez szüire hasonló,
 Nagy deli némbéri fenn nevezék őt Zondorilának.
 Ez csak imént a tűzgombot kergetve merészen
 Járt a Eger közepét, most fenn várszegleten állván,
 A dühödő Arszlánt addig kísérte szemével,
 Míg tornyához ütött. Ott arcul érte süítő víz.
 Mint mely lombot az ősz első dere csap meg : azonként
 A török elhajlott s hullott sűrű barna szakálla,
 S a bajusz, arcának legbüszkébb dísze : hogy eszmélt,
 Megfuta s fél bajuszát sírván hordozta kezében.
 Kámbert út közepén elhagyta üvöltve az új nép,
 Hasztalanúl vittek kapudöntő karjai szálfát :
 Mecskei kopjákkal s csővel kergette falától.
 Csak maga hírkereső Hanivár nem ijedve lehulló
 Népe fogyásától, szágulda Egerre ; de nem lelt,
 Mint várát, leomlott falakat, nem tört kaput, épen
 Állt az egész oldal s fokait mutogatta kevélyen.
 Akkor az ifju nehéz dárdát elsujta kezéből,
 Mely a cser kapuban reszketve megállt vala ; nyomban
 Fölszólalt : «A síkra vitéz, ha vitéz van Egerben!
 Jertek, hírkereső Hanivárnak mondanak engem,
 S Nándorban lakom én : ki vívand meg Nándor urával?»
 «Másson jó Hanivár», hangzott le az egeri falakról,
 «Majd ha világos lesz. Ha meguntad az életet, ordíts
 Zoltait, és ez elől szörnyebben, mintsem akarnád.

Sőt valahol Hanivár terem és képedre hasonlít,
 Mind az egész hadhoz kész lesz beszélgetni halálnak,
 Annyira nem restel törököt küldözni pokolra.»
 Szóla, de hős Hanivárt tíz cső ropogása ijeszté.
 A kilökött aranyos dárdát elhagyta boszúsan,
 S amint visszarohant, paizsát hátára borítván,
 A kibukó holdnál suttogva repültek utána
 S messze lekísérték denevér szárnyakkal az ónok.
 Multanak a napok és egy sem harc nélkül. Az ágyúk
 Mint pokol öblei szüntelenül durrogtak Egerre,
 S vissza kemény választ eregettek kisdud Egerből,
 Mintha tanyát minden mennykő itt tartana s a föld
 Minden fergetegét ide egy táborba vezetné,
 Napról napra halál veszedelmei zúgtak, alá s fel,
 S Maklár és Tihamér s minden hegyek összedörögtek.
 Még sokszor kapukat döngetni kijár vala Kamber ;
 S ösmerték a váriak őt, ösmerte leginkább
 Nagy Robogó, ki sokat küzdött vele s hogy ne felejtse,
 Jelt üte holdviselő mellén dárdája hegyével.
 Még sokszor ragyogó pajzsát hordozta körül a
 Hírkereső Hanivár, és Zoltai! Zoltai! zengett
 Harcszomjús ajakán. Valamerre rohant vala, őtet
 A mindennél szebb Leilának szép szeme nézi,
 Az köte jelt balján, pirosan, mint arca, fehérlőt,
 Mely lobogásával nem hagyja nyugonni szerelmét.
 Jártak utána Pető és Figedi sólyom ikerként,
 El nem foghatták ; de gyakorta, ha hajnalodik már,
 Zoltai és Hanivár harcolnak Egervize partján.
 Visszarepül Hanivár s hova inkább, mint Leilához,
 Vén Ulemán végső sugarához az édes időkből.
 Titkon nyitja meg a sátort s amint bele járúl,
 A mennyet s minden gyönyörét oda zárja magával.
 Ott legalább így zeng Leilának ezüst szava hozzá :
 «Ah te vagy, ily pusztán dísz nélkül hagyva; ki bántott
 Téged oh Hanivár? mely bajnok szaggata így meg?
 Véredet arcaidon mely vad kar tette patakká?
 Nem harcból, de oroslánok barlangjaiból jössz.
 Szörny az ijesztő sárkányból s vad körmü huszárból,
 Mely neked ártata, mert ember nincs senki, vitézebb

S még soha ily kárral nem jöttél vissza csatából.»
 Így szólt s egyszermind eltörlé gyenge ruhával
 A vért arcairól, Hanivár mosolyog vala mondván :
 «Szép szemem, oh Leilám, te nagyon félnék vagy ; ez a vér
 Mellyet rajtam látsz, magyaroknak vére s ez arcon
 Bőrt is alig választ és még nem sírgödör a seb.
 Ellenségem is a legbüszkébb termet ezer közt,
 Nem dühödő sárkány ; nézd, mint száguld le kevélyen
 S már ma negyedszer vár viadalmat Egervize partján.
 Oh Leilám, te, ki minden előtt vagy erője karomnak,
 El ne felejtsd Hanivárt megvárni, míg eljön az álmos
 Alkony előtt, s a büszke magyart beriasztja Egerbe.»
 Szól s rohan a gőgös, Leilát odahagyva ; de zordon
 Musztafa jó besuhanva s szavát így ejti titokban :
 «Láttad-e a tépett Hanivárt megtérni? helyette,
 Mondd, mi nehéz harcot végezzen Musztafa, hogy ha
 Megleszen az, nyájas szavadat hallhassa szerelme?»
 Elföldi szép arcát s így szól a lányka viszontag :
 «Musztafa, bajnok vagy, megvallom ; mert Leilához
 Ily bátran berohansz ; de ha nyájas szómat óhajtod,
 Menj oda, hol harc van s ha megütnek az egriek, ordíts,
 Visszajövéen pedig álfejedet hozd el tenyeredben ;
 Akkor majd az öröm hangján fog szólni szerelmem :
 Mert Hanivárt többé nem lesz, ki gyalázza előttem.»
 Visszajiedt ily szóra s helyét váltotta legottan
 Musztafa s mint árnyék beborúlt vadsága szivének.
 Látta futó Hanivárt, amint a kopja kiállván
 Megsebesült combján, szomorún elszálla Egertől
 S Zoltait és diadalmi nevét ott hagyta ; magában
 Örvendett az irígy, de dicsőbb hírt nem mene nyerni :
 Zoltai kopjait rettegve kerülte csatáin.
 Hírkereső Hanivár sem jött alkonyinak előtte,
 Seb mia s szégyentől lehúzott sátorban evődvén.
 Mint bika, kit megvert szaruval tusakodva vetélytárs,
 Nem tart csordához, de megyen bömbölve, morogva,
 S messze, tanyátlan pusztákon hordozza haragját
 És az emésztő bút : úgy a nemes ifjú kerüle
 Embert és harcot, szigorún zárkózva magába,
 Míg az idő búsulyának nem szegte hatalmát.

Ah Leilát más gondokkal keseríti szerelme :
 A szép és deli hőst látá megfutni vitézebb,
 S mint képzelte, delibb hőstől, s a némbéri hűség
 Fája ledér vágynak termette fajulva gyümölcsét.
 Sírja hasonlítás szerelemnek : hős Hanivárnak
 Képe nem állott már egyedül a lányka szemében,
 Zoltait is látá s kezdett tünekedni, miért nem
 Adta szerencse születnie inkább jézusi népnél,
 Hol szeretett egyedüli nejét hű férfi ölelné,
 Míg honn osztozván rabnókkal házi szerencsén,
 Leghűbb lángjaiért nem egyéb, mint szolgálai ágytárs.
 Ilyen gondolatok kezdtek fészkelni agyában
 S gyakran Eger patakához alá sétálni merész volt,
 A megvíni jövő Zoltait szemlélte gyakorta,
 S félve s ohajtva futott a táborszélhez előle.
 Eljött az s a beteg Hanivárt sokszorta kiáltá
 Hasztalanúl ; Hanivár elvont sátorban evődék.
 Múlt az idő kíméletlen harcokkal azonban,
 Hat rettentő nap, hetedik napon a magas Amhát
 Felhúzatá éjszakra nehéz ágyúit ; azokból
 Félmázsát hordott a pornak erőszaka, izmos
 Vaskereken gördültek elé feketedve, köröttök
 Száz munkás ember mozdító karja vesződött.
 És látszék Ali rémalakú jelenése középén.
 Áll vala szép egyház sudaras két tornyival : ottan
 Már nem konga szelíd hangjával az esti harangszó,
 Ájtatos ajkáról ének nem zenge ; de durván
 A futamó katonák eltölték harci zörejjel
 S bőge setét ágyú törököt riogatva falától.
 Erre pogány gyalogok készültek rontani, tornyát
 Gyorsan irányozván ; de serényebb karja Dobónak
 Ott terem és maga érceinek megereszti haragját.
 Nyomban ölő szolgák kisuhognak az egri toronyból,
 Csengenek a megütött pattantyúk öblei, amint
 A jövevény vas gombolyagot nyeldeklik, alattok
 Bomlik az ágy s nagy tengelyeik szóródva recsegnek.
 Csakhamar elpusztúl az egész készület, evődik
 Cselkohló Ali s szürke lovát fordítja futásra.
 Ibrahim, a tűznek legügyesb szolgálja, derékon

Megszaggatva ledől, elsujtott üszke kezétől
 Messze hever s éltevel együtt pislogva kialszik.
 Mind az ijedt pattantyúsok ritkulva szaladnak,
 S a szélvész elütött koponyákat forgat utánok.
 Nem szűnik a rontó elemek dühödése azonban
 S nem töri már kétes tovaságból a falat Amhát ;
 Mint tenger, közelít, mely szirtet elönteni készül.
 Árkai mindinkább közelednek lángot okádva
 S a repülő tüzeket nem győzi oltani száz kéz.
 Reszket Eger, mint nyárfalevél, valamennyi kövével.
 Tornyai bomlanak, őrfalait gyéríti az omlás,
 S itt is, amott is régi tetők s magas asztagok égvén
 Minden gyült eleség hamuvá kezd lenni ; de bátor
 Férfiak is hullnak s minden nap az őrbeli népség
 Gyász temetésével szomorúbb lesz az omladozó vár.
 Mindennél inkább tesz kárt s veszedelmet Oroszlán.
 Ő közel a várhoz telepedt a boldog anyának
 Szent hajlékában, s mely ház égnek vala szánva
 A sanyarú földön, lett most egyszerre pokollá.
 Mecskei a nyilamó falrést éjente betölti ;
 Harc ijedelme Dobó villámként járja be várát ;
 Biztat, erősít és rohanókat hány le faláról.
 Ágyúi sem késnek felelőleg visszadörögni,
 S mintha ezer lélek lagná, védelmez is, árt is
 Ellenségének, mindent hadi karba helyezvén.
 Malmai szüntelen a tűzport szaporítva forognak,
 A gabonát nyers bőrök alá hordatja gödörbe.
 Földali termekben katonáit rejti veszélytől ;
 Válla világot kész fenntartani, rontani karja.
 Csak maga gáttalanul ront új fészkeben Oroszlán :
 Őt a vári lövés, fala közt elveszve, nem éri ;
 S szól komorodva Dobó s szeme a bús földre setétül :
 «Nincs magyar, aki pogányt el tudjon verni helyéből,
 Ott békén lakik ő, maradék lakainkra lövöldöz,
 Mink pedig elromlunk s a hadnak erős helye nincsen.»
 Végzi ; de ily szavakat nem türhet lelke Petőnek,
 Nem deli Zoltaié s elbúsul Figedi köztök.
 S mint mikor a szelek istene kél, fölidézve csapongó
 Szélveszeit s azok indulnak feneketlen üregből

Készen, egész nagy föld kerekét pusztítva bejárni :
 Úgy indulnak ezek harcintésére Dobónak,
 S Zoltai lángajakán ily szózatit ejti serényen :
 «Meglássad s valamennyien itt lássátok Egerben,
 A törökök magok is legyenek látói : porondot
 Gyermekek nem tapod el szaporábban s úti fővényvárt,
 Mint mi az ártalmas falakat megdöntjük örökre.
 Ott többé gúnyolásunkkal ne deleljen Oroszlán.
 Melyek láng bikaként bömbölnek szüntelenül ránk,
 Némákká teszem ágyúit és hatalomtalan ércce,
 Mint mikor a bércek fenekén még zárva nyugodtak
 És pokol öbleiket föl nem nyitogatta gonosz kéz.
 Sőt Isten, ha magyart engem félannyira kedvel,
 Mint hadi kedvemben törököt pusztítani vágyok,
 Nem lát több napot e gubahátú hitetlen Oroszlán
 S szent fejedelmink sírja fölött nem ijeszti Fehérvárt.»
 Így szólt s messze veté hüvelyét a kőre magától,
 S felkapa, mint könnyű tündér, derekára lovának.
 Sárga zománcával tündöklött kardvasa képe,
 A rohanó Tuhutum, amint kergette Gelónak
 Népeit és sisakán repkedve forog vala sólyma.
 Így száz könnyű vitéz kimenének titkon Egerből.
 Bátorság lőn fegyverök és villámi serénység.
 Dél vala. Őr nélkül lakozott a tábor. Oroszlán
 Benn magas egyházban dőzsölgete hosszas ebédnél.
 Kormos agyú ércek nyugovának szerte az oldalt
 Megbontott fal alatt. Rajtok keveregve tanyáztván
 Kontyviselő törökök víg vendégséget ütének.
 Tér vala legközepett dárdákkal körre kitűzve,
 Ott Eger ó nedvét szívogatván szomjú nadályként,
 Szőnyegen agg Ulemán, de gubás nagy bőrön Oroszlán
 Ültenek és szemeik nehezettek az édes italtól.
 Közben erős szavakat mondottak az égi Koránra,
 Mely az italt tiltá ; de csatákat is érte fejében
 S vendég társához hebegőn így szóla Oroszlán :
 «Én Arszlán vagyok és e bőr is alattam oroszlán.
 Régi, Tikirdárban vettem s kutya-szájú zsidónak,
 Mert drágára veré, koponyáját érte bevágtam.
 Az soha nem fog oroszlánbőrt árulni ; de lásd, a

Dér megütött s e fűrt bajuszomnak jobb fele. Allah
 És valamennyi öreg s apró isten van, azok mind
 Lássák meg, ma lerontom Egert és holnap iszom rá.
 Még ma iszom ; mert jó a bor mindennap ; azért ma
 Még iszom és holnap betörök várába Egernek.
 Éltessen magyarok jó Istene tégedet, Allah!
 Kár hogy nincs borod, a magyarok bora kedves előttem.»
 Részegen így szólt és eldőlt ittában Oroszlán.
 Társa nehéz szemmel nézé mosolyodva, de néha
 Fölkele, a néző szolgálakat visszariasztá.
 Néha pedig, hol rejtekben Leilája tanyázott
 Lányaival, besuhant az öreg, megapolta szelíden,
 S könybe borult, mikor a szép kéz forró hava téli
 Arcain elsiklott s megakadt simogatva szakállán.
 Hirtelen a szaladó Mamudot szemléli azonban,
 Amint vérbe borult balkarját húzva beordít :
 «Fussatok! a magyar, a törökök veszedelme közelget.»
 S részeg Oroszlánnak lábánál összerogy. Ébred
 S lábadoz ez, de nehéz feje nem tisztúl meg egészen.
 A leütött dárdát bajosan támolygva kirántja,
 S gőzölgő torkán értetlen hangot üvöltöz.
 Talpra szökött szolgálak viszik őt harcolva ragadván
 S agg Ulemánnal együtt a szűk ajtóra sietnek.
 Hallik az összeütött kardok pengése, robajjal
 Megtelik a csarnok s a ház nagy tére futókkal.
 Három krími tatár szaladoz tusakodva s agyargó
 Képek az elvesztett viadalt keseredve mutatja.
 Zoltai mint párduc, mint mennykő csap be utánok
 S már Tuhutum daliás képét vér festi acélán.
 Rádörrenti tatár a vastag idomtalan érc csőt,
 S ketteje mordállyal csattognak kurta kígyóként.
 Meg nem ütődve megy ő s a füstben elöldösi őket.
 Már szűk a hajlék, betör a tűzlelkü magyarság ;
 Ágyúkat, ágyúsokat pusztítanak, a gonosz ércek
 Tűzlukait rontják, beverik kopogatva szegekkel.
 Döntve kerek nélkül nehezevel porba merülten
 Áll a tíz hadi cső, leütött szolgálai fölötte
 Nyujtóznak. Soha ártani ők nem fognak ezentúl.
 Egy gond tartja Petőt, kirohan valamennyi huszárral,

S e lövetek fészket porral vettetni törekszik.
 Zoltai vágtat, öl, üz, szaladók közt kémli Oroszlánt.
 Hasztalan : őt repülő ménen szolgálai ragadják.
 Agg Ulemán ví még s víttában az éltes atyának
 Látni megifjúdott erejét, amint az időnek
 Melye fölött lebeg és sugarát megereszti turulként.
 Ó magas Ormándit s Bayt elfárasztja sebekkel
 S lánya körül, mint örvény jár csattogva ; de rájő
 Zoltai és az apát szédítve megéri csapása.
 A szolgálak, mint karvaly előtt a gyáva galambok
 S mint felhő nap előtt, gyérülve oszlnak el. Akkor
 Gyenge sikoltással Leilának bús szava zendül.
 S ahogy előtte nehéz fővel vén apja hanyatlik
 S szemben ölé ifjú közelít tündéri dagállal,
 Fájdalom és vegyes ámúlat kábítja : szívével
 Kötve marad keze, a zabolát nem bírja vezetni :
 Önkényt megszalad és viszi a ló harci mezőkön.
 Zoltai, mint szép csillag után a hajnal, elötör
 És forog és rohan a szaladót kísérve szemével.
 Figedi még kerget, de Pető pora dönti az egyház
 Oldalait : megbontakozik négy sarka, nehézkes
 Ormai rengenek, a torony elhullatja keresztét
 S fénylő bádogait darabonként messze leszórja ;
 Nagy zuhanás közben rommá lesz, s melynek alóla
 Nem kedves követet küldöztek Egerre, temetve
 Vannak az összezúzott kerekekkel szótalan ágyúk.
 Onnan, mert felhőt sejtének tolakodni hadakból,
 És az egész tábort szemlélik ezer fejű órjás
 Szörnyek alakjában fölkelni, az egri vitézek
 Visszaserénykednek. Menethám már harcol, az arcúl
 Megsebesült Baynak derekába hajítja dsidáját,
 S amint elrántott zsinegén meg visszarágadj, a
 Véré s élete végerejét elhúzza beléből.
 Így Szokol, így Ulemán sebe által lassú Toborzó
 Elhullnak ; de nyomúl a nép sokféle csatával,
 S vassal utat szabadít keresett várába magának.
 Foglyával bajosan nyargal maga Zoltai hátúl,
 Mint gyermek, mely szép madarát hordozza kezében
 S hordozná tenyerén, kis lelke hogy el ne szoruljon,

S hogy ne röpjön el, oly örömet zárná is az árvát :
 Zoltai nem máskép viszi foglyát óva, kegyelve,
 S amint visszatekint, Menethámot látja nyomában
 Nagy rohanó szerecsen tűz szemmel méri halálra,
 S méri dsidájával ; de futását szünteti a hű
 Figedi s megfordúl társát fölemelni bajából.
 Zoltai a tévedt dsidaszárt már húzza magával.
 S vissza pogány Menethám rángatja : közelget azonban
 Tarka török felhő s a hőst előléssel ijeszti.
 Figedi mordállyal rohanó Menethámot elállja,
 S nem rohanó többé, lova főbe ütődve lefordul,
 Úzők lábainál szomorún elszórva ülőjét.
 Figedi még Szkendert s Aigást vagdalja ; Regyefnek
 Zoltai visszacsapó erejétől kell leborúlni.
 Így két ifju vitéz sok bajjal elérnek Egerbe,
 S van nagy öröm s minden szívtől őszinte dicséret
 Tetteikért. Botorul gondatlan durva pogányok
 Most mint sáska sereg száguldnak szerte, de vissza
 Szégyenkedve üres nyomokat kergetnek, utánok
 A dörgő mozsarak lángkeblü tekéi ropogván.
 Akkor társának jobbot nyujt Zoltai s így szól :
 «Figedi, drága virág! veszedelmek fergetegénél
 És csak erős szívben nyílik a szép hírü vitézség.
 S ez jutalom nélkül maga is díj : engem azonban
 Több mint ritka vitézséged kísére veszélyben.
 Nézz ide, foglyom van, fátyol földi arca világát
 És a legdeliebb testet gazdag ruha. Monddssa,
 (Még én sem láttam) fölbontsam-e fátyola titkát,
 Hogy meglásd, s ha kívánod, mint magadénak örülhess.»
 Figedi könnyü moslygással ránéz vala, mondván :
 «Bajtárs! nagy dolgot tettél valahára kicsinyből,
 Multakat említvén, melyek mint nyomtalan árnyék
 Elmentek tőlünk s mellyekben, mint magam úgy te
 Forgottunk egyaránt. Jutalomnak nincs helye köztünk,
 S nagyról szólni tilos, ha barátság lelke vezérel.
 E kis ajándékot elvenném tőled, azonban
 Restelem a bűtort ; ne kívánj terhelni leánnyal,
 Sőt ha tanácsom kell, magad is hagyd menni szegénykét,
 Mondja meg öreinek, hogy még sokan élnek Egerben,

Akik férfiakat várnak falaikra s az asszonyt,
 Mint vándor madarat, szabadon szárnyára eresztik. »
 Így végzé a büszke nemes ; de szelíden emelvén
 Zoltai a fátyolt, kinyílék Leilának alakja,
 Mint gyengéd ibolyák nyílnak kikeletkori hóból.
 A deli lány ott állt, legszebb csemetéje keletnek,
 Szép nap az éjnek fürteiben. Fájdalma derengett
 Arcain, és amint az ajak rózsáit elére,
 Elhalt s föltámadt mint egy félelgi mosolygás :
 Oly kegyvel vala két kis ajak szerelemre tanítva
 S csókra szelíd természettől egymáshoz eresztve.
 Homloka holdmezejét, a kettős barna szivárványt
 S a lesütött szemeket ki ne nézze, s ha nézi, ne vesszen
 Andalodásában? Figedit némítva elüzi
 A késő bánat ; megyen és nem hagyja szerelmét.
 Társa pedig valamintha tovább szemlélni sokalna
 Ennyi dicsőséget, fátyolt ver rabja fejére
 És viszi, gondolatok szövéen új lelke világát,
 A magas Ídához s a kékszemü gyenge Dalárhoz.
 Sokszor elélemedett atya megjön az egri falakhoz.
 Rettentő váltságúl hoz hatezernyi leventát
 És dörög a kapukon s vas karral idézi leányát.
 Gyakran hoz sok aranyt s gyöngyöt két ölnyi füzérel,
 S kész minden kincsét fölígérni egy elragadottért.
 S amint a holtak mezején fegyvertelen ott ül,
 Vad fuvalom hajtván kor-dérítette szakállát,
 Néz és semmi remény jeleit nem látva halált vár :
 Párducok is szánnák ; de csatában szánakodás nincs.
 Harcait a magyar is harccal veri vissza, de senki
 A fegyvertelenen pusztítást tenni nem indul ;
 Él nyomorúlt öreg, és Leilához Egerbe sohajtoz.

HARMADIK ÉNEK.

Látja pogány Amhát, törökök hogy fogynak Egernél
 S vári vitézeknek még el nem csüggede karjok,
 Gond szomorítja szívét s nem tud menekedni magától.
 Végre gyűlést rendel. Sátort Makláron emelnek,
 Tágasat és tarkát ragyogó holdakkal ; alattok

Összejön a főbbség s zavarog sokféle tanács közt.
 Van ki javálja vívás nélkül hazamenniök inkább
 S szép tavasz indultán haddal megjőniek ismét,
 Mint hogy vesszenek így az időtől, egri sasoktól
 És százféle szerencsének mind balra jelentő
 Mostohaságától: de föláll mint fellegütő rém,
 A haragok minden viharával bús Ali s így szól:
 «Elszálljon, törökök, hát csak tova szálljon Egertől
 Ennyi had, ennyi vitéz s híret itt hagyja magyarnak?
 Egymás karjaitól valamennyi ne vesszen el inkább,
 Hogy még hírmondó se maradjon s régi gyalázat
 A nemesebb unokák ajakát szidalomra ne nyissa?
 Szóljak-e, nem tudom, olyan igen gyötör a harag, a düh,
 Hogy készebb volnék az eget káromlani: mégis
 Szólnom kell és szólni fogok. Mi tesz olyan ijedtté
 Benneteket s magyarok porfészkét olyan erőssé?
 A rendetlenség teszi azt és lomha tünődés,
 Mellyel az ellenség nevelé diadalmi dagályát
 Rajtatok és az egész seregen lett szörnyű csapássá.
 Így vagyon ez; de ha kárunkkal nem volna, kacagnám
 Dolgotokat. Biztos fala közt nam alutt-e Oroszlán,
 És csak egy ór állott-e, midőn kirohantak Egerből
 S a legerősb lakot elronták láttunkra? Csatázni
 Az megyen, aki akar, s míg bátrak vesznek, az álmos
 Születelenek távol bámulják, mint rohan és űz
 A kicsapó magyar és kardját mint festi török vér.
 Aki van is, bátor hadnagy, ha megéri az ágyú
 Népeit és futnak, maga áll ki csatára bolondúl,
 Szégyent s hírvesztő sebeket hoz visszaveretten.
 Nem, vezetők, soha így ne omoljon drága nemes vér,
 Szolgáink víják meg Egert. Országot emésztők
 Gyomraik éhével, föld hitvány terhei! Őket
 Mink kíméljük-e tán, hogy mint ugyanannyi gyalázat
 Szobrai álljanak itt csúfsággá téve nevünket?
 Víjanak, ágyúink rettentsék vissza futástól.
 Vesszen el ötvenezer, tetemén más ötvenezernek
 Új rohanása legyen s fogadom, kő sem lesz Egerből,
 Melyre botolhassunk és a felföldre csapongó
 Félholdat többé nem háborgatja magyar kéz.»

Szóla, de nem hallák örömet e szózatot a fők.
 És Hanivár, nehezen mozdul bár lába sebéből,
 Elfeledett fájdalmában fölemelte haraggal,
 Melyen támoltygott, az acélhegyű dárda hatalmát.
 Látta nehéz haragok felhőjét a magas Amhát
 S szólt megelőzve imígy, Alihoz fordítva beszédét :
 «Méltatlan szavakat mondál, s bár híred elég nagy,
 Háromszorta nagyobb gögöd megbántja szivünket.
 Halld Ali, jól látom, lobogó harag üt ki szemedből
 S mint egy oroszlán dül melledben az indulat, ámbár
 Düljön, s sziklakemény szívedet megeméssze, kimondom :
 Sem tiszted, sem okod nincsen vádolni : szerencse
 S nem rendetlenség okozott veszedelmet, azonban
 Legtöbbet magad ártottál azt mondva, hogy itt is,
 Mint egyebütt, egyenes rohanással várt előntvén,
 Harci tanács nélkül könnyű diadalmakat érünk.
 Minden tudja, csalódásunk mily szörnyű ; vitézebb
 És makacsabb népet soha még nem láttam ezeknél,
 Sem hadat értőbbet, s ha szívéhez szám is adódnék,
 E helyen oly békén, mint most, tanakodva nem ülnénk.
 Fáj, de igaz, mert Allah reánk így ontja csapását.
 Senki azonban ezen helyről távozni ne vágyjon!
 Húszezeren bátor törökök megöletve fekszenek,
 S halmai holtakból szaporodnak az egri határnak :
 Ez legyen a tudomány, hadainkat ez intse boszúra.
 Vér kell a véért ; ha kevés is, vér legyen a díj,
 Férfiaké és gyermekeké és szörnyű halállal
 A születendő is megölessék álnok anyástul.
 Holnap azért Veli és Menethám és Musztafa menjen
 S a hasadó hajnalt, ha lehet, viadalmok előzze.
 Húszezer, úgy hiszem, egy rozzant vár ellen elég lesz.
 A fáradtak után Kamber támadja meg a várt,
 S ország-rettentő gyalogim vele menjenek. Így még
 Holnap Eger közepén lakozunk s a gyáva keresztet
 Egyház ormairól kezeink rút porba lerázzák.»
 Szóla s gyűlés oszlék ; mert szólani senki azontúl
 Nem vágyott ; de hadához ment s készüle csatára.
 Forrot még Ali és megbántott lelke vesződék
 Durva tanácsokkal ; de elől mint őrszemű párdúc

Még állott fölemelt dárdával az ifju. Kimentek
 Szóttalanul legutók a nagy táborba vegyülvén.
 Éjjel az ostromló törökök már lesre mozognak.
 Éjszokról, hol Eger szomorún mutogatja nyílását.
 És sebes oldalait, közel a végárkot elállják.
 Sasfi nagy éhében forróbban nem lesi anyját,
 Mint ezek a hajnalt. S ím rózsás sátora nyilván
 Feljön ezüst csillag s az aranyhaju napnak előtte
 Szolga leányzóként megkezdi szemérmesen útját.
 Mely látvány nyugalom földén a tiszta szemeknek!
 Szép Kemenes tündér ligeteiben az ifju vadásznak.
 Aki korán az alászálló harmattal elindúl
 S első dombjáról nyugovó kalibákra lenézvén
 Mondja : «Nyugodjál még, szemeim szépsége, virágom,
 Szép Violám! lágy a hajnal szűz ágya, nyugodjál
 S álmaidat küldd el boldog képekben utánam.
 Megjövök a nappal s hozok özet, barna kis özet,
 Oly könnyűt szabados ligetében, mint te mikor kelsz
 S mosdani mégy hóként dagadó kis lábbal az érhez.
 Vissza pedig nem jössz többé oly könnyű futással ;
 Mert ott ér s kilesett utadat megakasztja szerelmem,
 Mint jó fegyverem a ligetek völgyében az özet.»
 Itt hajnal kedves jövetét nem előzi szelíd hang,
 De pereg a dob, az érckürtök harsognak, az ágyú
 Rettenetes morgást indít a messze hegyek közt,
 Összesivalkodik a sok ezer nép ; fegyvere villog
 És kezdődik ölés, ádáz munkája vadaknak,
 Musztafa visz legelől ijedelmet az egri falakra,
 Majd Veli és szerecsen Menethám föl váltva rohannak
 Holtakon és súlyos sebben pihegőkön előre.
 Néha utat nyitván, köztök dörrenve kisülnek
 S rengetik a rombolt belvárat idomtalan ágyúk,
 Akkor özönvízként zúdúlva meg összecsapódnak.
 Másszák a falat, újan tört résekre sietnek,
 S ordítások az ég üregét eltölti ; de helytáll
 Mecskei, mind csővel, mind karddal s mind hadi szívvel,
 Mely mint déli világ, ég bátorsága tüzeiben
 S hadviselő kezeit nem hagyja pihenni csapástól.
 Ó maga ferde nyakú Velinek derekába feszíti

A dárdát s hadi zászlóstúl letaszítja faláról,
 Melmetet és Rusztánt ő dönti le s torkon akasztván
 Könnyű Jakult horgolt halként elsujtja halottan.
 Hasztalanúl tör elő Menethám, mint éj fia s zordon
 Musztafa szörnyeteges paizsán mutogatva dagályát,
 Visszatörő Velivel népét unszolja hiába :
 A várfal minden réseit földi képe halálnak,
 Egy tüzelő hajdú, s nagy dárdás társa nyomában,
 Kamber jó ; de megáll, valamintha lenőve viselnék
 Lábai, harci helyén a bátor Mecskei. Ötszáz
 Hajdu visel mellette halált puskája tüzeben,
 S fenn Robogó, mint bérci fa áll, mely vetve szelektől
 S pusztító viharok közepett lön nagyra nevelve.
 Ez sok erős törököt lezuhant Kambernek elébe,
 S falra kapó Rézmánt két dárdacsapással elejtván,
 Vad-rémítőleg lábánál fogva lesujtja.
 A nyomorúlt elütött ágként nagy messze legördül
 S társait elroncsolt véres képével ijeszti.
 Mint felleg, melyet szelek elszaggattak, odább áll
 A vert had, de midőn a tornyos sarkot eléri,
 Szégyene mérgében másodszeri ostromot indít.
 Bolyky vezérkedik ott s Borsod hada őrzí személyét.
 Büszke fiúk, kék üngeiket lobogatva nem ágyút,
 Nem ropogó csöveket visznek törökökre ; de könnyen
 Somfanyelű csákányt pörgetnek s Bolyky előttök
 Farkas agyú nagy réz buzogányt emelintve parancsol.
 S hév vason oly sűrűen pörölyök zuhanása nem indul,
 Mint itt tar fejeken kopog a buzogánynak ütése
 S hallik csákánynak haragos pengésű csapása.
 Farkas agyú buzogány törököt marcangol az ormon
 S a tornyot küldött fenevadként őrzí ; de a hőst
 Hirtelen éri veszély. Ropogását hallani távol
 Emberölő csőnek, látatlan az ónteke megjő
 Nemtelen álkéztől s a bátor szívbe tanyát ver.
 Tornya előtt a hú bajnok nehezede lefordul
 És szeme, míg láthat, törököt rettentve csatán függ.
 Várja Sajó völgyén három szép gyermeke, hogy majd
 Visz haza rab törököt, csókját szerető neje várja ;
 Nem kelhet, várói elől elölte halála.

Még Bolykyt zeneg a megbúsúlt borsodi őrség,
 S a tornyot, míg áll, nevezik hős Bolyky nevéből!
 Ő a vértetejű kövön ott nyujtózik azonban
 És nem hallja nevét, nem hallja dicséreti hangját.
 Társait is hamar a pusztítás karja eléri.
 Gyéren az elfoglalt falakon szaladoznak, utánok
 Ferdenyakú Veli jó s van csorba szerkerce kezében.
 Da hamar új csapatot vezet ellene karja Petőnek
 S megfordúl a harc. Velinek maga állja el útát.
 Az fölemelt karral készíti fejére csapását,
 S villog az öldöklő fegyver: de megugrik előle
 S visszacsap és arcát kardjával eléri az ifjú.
 Megszédül Veli, vágja Pető másodsor is arcúl,
 S most, mint a megütött kis makk vén tölgyfatetőről,
 Úgy várszegletről elhull Veli élete fogyva
 S mély árok partján két ölnyire messze lefordúl.
 Akkor az ifjú kiált: «Így torlom Bolyky halálát.
 Csalfa pogány ebek! ám jertek, ha lehullni magasról
 Tartja kívánságtok; másszátok el a falat; addig
 Nem heverünk: hollóknak adunk eledelre valókat.»
 Ormon az ostromlók inkább szaporodnak azonban
 S Kamber elül véres dárdával az öröket üzven
 Ifju Petőre megyen. Dárdáját hármas ütessel
 Elfordítja Pető s az acélt elvágja hegyéről.
 Balja pedig mordályt készít elsütni pogányra;
 De darabos követ a török elbőszülve ragad meg
 És elsujtja, Pető térdül megütődve lerogyván,
 Hasztalanul kisül a megütött cső s Kamber üvöltve
 Ránt ragyogó kardot, tetemét hogy elüsse fejétől.
 Harc ijedelme Dobó most szállt a falra hadával.
 Reng nagy arany sisakán barnás lobogója, setéten
 Domborodik rojtos paizsával balja; de jobbját
 Súlyos acélával nagy apáknak tölti be kardja,
 Mely soha még csorbát nem szenvedte annyi csatában
 S éle körül hatszáz életnek látta hunyását.
 Így jön nagy daliás termettel messze kitünvén
 S villogván vasa és rettentő két szeme égvén
 Bátorodásától. Nem várják jőni pogányok,
 Falhosszatt nyomorún szaladcznak előtte, magában

Áll Kamber, harcát készül végezni Petővel.
 Hogy pedig a súlyos dobogást meghallja, Dobóra
 Visszatekint. Mint mely gyermek csínyt kezd vala tenni
 S lát sanyarú gazdát közelíteni, nyomban elállnak
 Minden mozgástól kis tagjai, s nyúlt keze hagyja
 A bajosan már megmászott idegen fa gyümölcsét :
 Úgy Kamber meglátva Dobót elakasztja ütését
 És az ölés vad munkáját nem végzi, de rendül
 Új féelme miatt, mint dombon nagy fa vihartól.
 Kél bajosan talpára Pető s a várba letámolyg,
 A várnagy pedig öldöklő munkája hevében
 Fénylik erősei közt s dörgő szava hangzik az ormon.
 Háromszor döntő Kambert fárasztva megüzi,
 Annyiszor a szálas gyalogokkal visszatolong az,
 S Musztafa és Menethám s minden török ellene zúdul.
 Hasztalan áll Gergely haddal melléje, kezében
 A ropogó buzogány már mind elszórta halálát
 S lassabban szolgál megürült gombjával urának.
 A sokaság s elszánt lélek közt gyászos alakban
 Áll a kétes harc rontó dühödéssel egyenlőn.
 Ekkor hagyja Dobó törökök kárára csatáját.
 Ágyúhoz megyen, ott készít más harcot azokkal ;
 Amint legsűrűebb csapatok tolakodnak, az egyház
 Tornyáiból megereszti szavát tíz durva szakállas
 S hosszan az elfoglalt falakat köszörüli tekékkal.
 Oly sűrűen nem hull tavi nádnek rende kaszától,
 Mint itt elhullnak teke által harci pogányok.
 Száz iszonyú alakot visel a váratlan enyészet :
 Itt kéz, ott a fő szakad el roncsolva, deréktől
 Elmarad a gyors láb, a mell be van ütve s az elszórt
 Tagzatok, egy testnek szépségi, nem ösmerik egymást.
 Fut Menethám, tekenő paizsát elhordta szökő vas,
 Musztafa annyi halál közepett fél állni továbbá.
 Harc ijedelme Dobó másodsor is erre tüzelget
 És maga másodsor viszi víva törökre hatalmát.
 S ím Kamber még áll, mint szirtkő áradat útján ;
 Áll egyedül nagy büszke pogány, veszedelme dacára.
 Felveszi a rohanást s keze nem szolgál örömükre.
 Akiket ér, oszt szörnyű halált, két kézzel emelvén

Életölő bárdot s ádáz munkája hevében,
 Hogy csaknem maga van magyaroknak hagyva, felejtí.
 Ám hogy hallja Dobót közeledni, ijedve föleszmél
 S nagy keserőséggel viadalmát váltja futásra.
 Nincs csata már. Csalmás katonák rémülve szaladnak :
 A magyar öl, kerget, hadi kedvét tölti napestig
 S véresen és hangos riadással tér meg Egerbe.
 Így ha mezőn untig lakozának s dúlakodással
 Szomjokat oltották, megtérnek nagy robogás közt
 Tátrai farkasok és ordítva köszöntik az erdőt.
 Csend van : künn és benn, nyugalomnak napja ; dühökkel
 Amhát és Ali s küszködnek százféle tanácscsal ;
 Egriek örvendnek lakozással s közben az eldölt
 Várfalat építik, csendben sem híve pogánynak.
 Mint nem bízva hajós nyugovó tengerben, örökké
 A látkört vizsgálja, veszélyt és fergeteget vár :
 Úgy ezek őrszemmel nyugovó táborra kinézvén,
 Ősmert fergetegét fölfogni, ha kellene, készek.
 Ída magányos sírhalmán bús andalodásban
 Ünnepet ül szomorú emléknek s hasztalan elmúlt
 Napjai szép álmát, e játszó képzeleteknek
 Porrá lett tündérpalotáit, visszasohajtja.
 Így az enyészetnek partján még nyílik utószor
 Liliom, és egyedül virrasztván éjjeli holdnál,
 Árva fejét elhajtja hideg kebelére halálnak.
 Őrzi Petőt enyelegve Dalár és őrzi nyugalmát
 Tábor-rettentő apjának, kikre az éjek
 Elharcolt álmát delelő nap hosszan elontja.
 Zoltai vészek után más harcát érzi szívének.
 Ül szemközt gyönyörű Leilával s még zavarában
 Hallgat az és szemeit felnézni nem oldja szemérem,
 Zoltai hős pedig ily szózattal idézi szerelmét :
 «Szép rabom, én édes diadalmam, mondcsza, mitől van,
 Hogy nem örül lesütött szemed a nap déli világán,
 S nézve setét földet ridegen hágy ily közel engem?
 Olyan igen ha szeretsz szívetlen földre lenézni,
 Vajha setétedném földdé, puha völgyi mezővé,
 Hogy megemelhetném rózsás kis talpadat és az
 Érből partra jövőt csiklandnám gyenge füvekkel.

Oh mint fogna szívem lábadnak alatta dobogni,
 Te pedig ily gyönyörűn addig néznél le, míg ismét
 Lelket venne szemeid sugarától a fagyérű föld
 S én föltámadnék szerelemmel öledbe borúlni.»
 Erre felelt (s hajnal hasadott szűz ajkain) a lány :
 «Rab vagyok és nem örül szemem a nap déli világán ;
 A földnek sem örül ; de lehúzza hatalmasan ahhoz
 Félelem és bánat, mert tán hideg ágyba szorítva
 Rejti szegény Ulemánt, agg megkönnyezetlen apámat
 És Hanivárt, ki nekem kedves szót monda leginkább,
 Nagy sok ohajtással szívemnek ígérve szerelmet.
 De te kegyes vagy az árvához, nincs töre szavadnak ;
 Sőt minden szavaid tövisetlen játszi virágok,
 Melyekkel rabodat kedved van tenni vidámmá.
 Allah ne adja hogy eltávozzék kedved irántam,
 S elfordult szemmel Leilát bünteni kívánjad ;
 Mert keserű idegen lagnál szenvedni leánynak
 Méltatlanságot s méreg-forralta szidalmat.»
 Erre felelt a hős, a szárnyas kopja vetője :
 «Hagyd el az aggodást, szépségem, déli virágom !
 Agg Ulemán s kit imént nevezél a harci mezőben
 Gyűlöletest nekem, élnek még, bár búban evődők.
 S úgy hiszem, eltisztúl hadaiktól egri határunk ;
 Mert már a kapukon dörgetni hiába meguntak.
 Csak te ne aggódjál ; mint ők, nem vagy te pogány vér,
 S kit mondál, Ulemán téged nem nemze ; de ülven
 Fenn szépséges anyád özvegy teremében, az elzárt
 Börtönből hozzája fogoly magyar ifju mosolygott,
 S egymással vágyó szemeik szerelembe merülven,
 Úgy termél, mint égi virág kórótalan ágon,
 Csendes óhajtásból és angyali gondolatokból.
 A szellő is, mely legelőbb megszálla, magyar volt,
 Szép Magyarországból hozzád költözve, mikor még
 Gyermekeded volnál, játszván a parti csigákkal
 Nagy tenger szélén s magad is gyöngy, gyöngyre vadásznál
 Még akkor kicsiny ajkaidat csókdomos magyar száj,
 Olyan igen nem vagy törököt szolgálni teremve.
 Mostan azért leszesz itt egyedül szép hölgye magyarnak,
 Allah helyett Istent nevezendesz, csorba világu

Hold babonája helyett járulsz térdelve kereszthez.
 Karcsu magyar mezben lesz termeted éke kitetsző,
 S Zoltai, én leszek az, ki ölelni fog abban örömmel.
 Jöjön bár félföld harccal, harcolva mególak,
 Vagy jöjön szerelemmel bár, szerelemmel is első
 Én leszek, olyan igen lángol keblemben az érzet,
 Hogy mennyet földet meg tudnék dúlni miattad.»
 Így szólt s egyszersmind kezdé illetni szelíden
 Ifjúi tagjait, a pihegő két halmot, az ékes
 Kis kezet, és félvén tévedni vidéki vadászként,
 A selymes haj alatt ragyogó síma vállon akadt meg.
 Mint tündér követek, pillantati jártak azonban
 S annyi gyönyör közt a választ megvinni felejték.
 Leila pedig fölemelte szemét, hol, mintha remegne
 A fénytengerben lemerülnie, ifju hajóként
 Látszott úszni szemérmesen a hollói sötétség.
 Ily szemeket nyita s már nem volt nagy bánat azokban.
 Pillantat vón rajtok erőt : mosolyodva veszének
 Zoltai hős alakán s hosszas leve andalodások.
 Meg környül vigaság zajgott, így ketten ülének
 Ébren is álmodozók örömeiktől s új szerelemtől.
 Hév nap jött Ulemán lányát üdvözleni, a lány
 Nem vala már ; halovány szép nőt lele földi teremben,
 Amint a gyönyör álmaiból virradva kifejlett
 S fürtei felhőként karjára legöndörödének ;
 De hamar a viadal rettentő napja beállott,
 Minden hős falon állt, fenn minden hadviselő kar
 Mennyköveit viselé a harc forralta haragnak.
 Mind estig dörget s falakat ront sok hadas Amhát.
 Reggel erős csapatit megereszti vitára, de a rést
 Mecskei gondjából kosarakkal töltve találja.
 Azt hinnéd, nem is emberi mű, oly csüggedezetlen
 Éjjel is a napokat pótolták egrü vitézek.
 Bámúl a török és harcát megakasztja csodája,
 Még inkább megakasztja Dobó s a táborig úzi
 Emberölő Kambert, és Zoltai, Figedi sebbel
 Rakva is a törököt hegyeken száguldva fogyasztják.
 Örül megcsalatott Ali ; s hogy nem bírhat Egerrel,
 Titkon emésztődik, mint elzárt hegybeli sárkány ;

A népnek letörött dölyfét nem akarja mutatni,
 Lelke azonban, mint szélvész forgatja tovább is
 A harc gondolatit. Kétszer megy tőle Dobóhoz
 Nagy kegyelem mellett várat fölkeríteni követség.
 Nem hisz az, és a kő, mellyen fenntartja lakását,
 Nem siketebb a várföladás hangjára Dobónál,
 Sőt, hogy híre legyen, mint tisztelnek meg Egerben
 Ily rendű követet, s méltó boszujában azokra,
 Kik merték alacson bérrel kísértetni hírét,
 Hírhordó törököt tűzhöz térhelyre vezette,
 S hadnagyok és népek gyülekezvén össze pogányhoz
 Súlyos ítélőleg komorul ily szózatot indít :
 «Gyáva török, te útalatosabb valamennyi pogánynál!
 Téged még soha senki tudom nem láta hadak közt
 Véres acéloddal fáradni veszélyteli névért,
 Sem soha bátorság nem készített merni nemesbet :
 De kedves súnynod orul éjkósza bagolyként
 S békekövetséggel hazugúl várakba beszállnod
 Mellyekhez harcban közelíteni volna halálad.
 Ám hogy ezen kedved be ne hozzon még valahára,
 Most pedig a jutalom ne maradjon el érdemeidtől,
 Fogjad íme levelet, mellyet sátán Ali küldött,
 Snyeld be, ha élni szeretsz. Magad ízeld benne mi jó van,
 És magad a keserűt ; de megedd, mert Istened, Allah
 Tudja meg, e lobogó lángnál fogsz sülni különben.»
 Szólt és a küldött levelet nyujtotta pogánynak.
 Últ nyomorú ember haloványan az estveli tűznél,
 Úle keresztbecsapott lábbal s reszketve fogadta
 A neki gyászlevelet s szomorú vacsorája beállott.
 S amint a száraz falatot nyeldekleni kezdé,
 Teste alutt tejként és szürke szakállá rezegvén,
 Nagy hahotával örült a nép s biztatta evésre.
 És ő folyton evék ; de fanyar munkája bajában
 S a fűtő hévtől arcát elfolyta veríték,
 És betelék, ha mikor nehezebben nyel vala, kinnak
 Könnyeivel szeme s bús fuldoklás fogta be mellét.
 Majd a főbb vezetők a tüztől visszavonulván,
 Nem nézhette tovább a nép e száraz ebédet
 Szánakozás nélkül ; bort adtak, az egri hegyeknek

Lángerejű nedvét bőrfedte kulacsban az inség
 Bús katonájának : «Ha eszel, mondának, igyál is.
 Ördög bár magad, ördögnek vendége te nem vagy,
 Hogy ne igyál, ha evél.» S ez az égnek emelve keserves
 Két szeméit nagy hosszan ivott s könny telte szemét be,
 Nem keserű könny már ; de tanú jólléti gyönyörrel.
 S amint szájáról levevé az erőteli ajkat,
 Mintha nyomó nagy kő most gördült volna szivéről,
 Hosszú sóhajtással szabadított melle szorongtán.
 Ismét nagy kacaj és zúgás kísérte ; de védék
 A bor szellemei őt s nem hagyták esni zavarba
 A hahotás zajtól : elkölté nyögve falatját
 S még egyszer nagy hosszat ivék a drága italból,
 Akkor végre Dobó közeledvén adta parancsát.
 «Menj török és mondd el, mint vendégelnek Egerben :
 Ám soha, sem te ezentúl még, sem akárki utánad,
 Hírrel Egert ne zavarjátok ; mert nyárson epedsz meg
 Mind te magad, mind cimboraid, valamennyi jövendő!»
 Szólt s mene s mindnyájan helyeikre menének utána
 A daliás nézők, ki pihenni, ki örre, ki fegyvert
 Fenni csiszárokhoz, készülvén új viadalra ;
 Kába török pedig a várból útjára megindult,
 Áradozóbb kedvvel, mint jó vala : félelem és bor
 És az öröm s a tűz fölemelték lelke hatalmát
 Szédületes fönségre, de lába hanyatlani kezdett,
 Ingadozón, mint a beteg oszlop, végre lemondá
 A hűséget, urának erőt nem nyujtva haladni.
 Útközben lerogyott és álmái égi leányok
 Voltanak ; álmái, mert Ali ostora pattoga hátán,
 Amint ébredte, hogy nem tért gyorsabban urához.
 Így nem tántorodik s hívségét őrzi Egervár.
 Sokszor üvöltve török lovagok száguldnak alája,
 Tesznek nagy fogadást, tágas, szabad utat ajánlván,
 Sőt a harc árát és mindenféle szerencsét,
 Csak hagyják el Egert, készek megígérni kötéssel.
 Nem hallgatja Dobó, rá kürtei visszariadnak,
 A haragos dobokat perdítteti s ami zajolhat
 Mindent zajba hoz, a törököt hogy hanggal is üzze
 S csábító szavait várába ne hagyja beszállni,

Mert látatlan elindúl a levegőbe kelő hang,
 Nem képes kard, dárda elállni bizonytalan útát,
 S gyakran erős várak falait megrázza : Losonczi
 Erre tanu. Akit sok harc nem győze letörni,
 Hitt az erős bajnok s hamar elvesze rossz szavak által.
 Innen szégyennel távoznak azonban az álnok
 Kontyviselők s vas válasz alatt görbednek utokban.
 Más cselet kezd Ali most, földszín neki már nem elég, a
 Föld kebelébe vonul, ott túr mint esti vakondok,
 S állukakon menetelt készít a várba hadának.
 Gergely is akközben munkál mély földnek alatta.
 A ként és savakat s valamennyi halálszer az ércben
 S ellenséges elem nyugoszik lekötözve fagyában,
 Mind fölkelti hatalmával tudományos eszének,
 És teszi jól gondolt keveréssel kárhozattossá.
 Ott minden kis erő akaratját várja urának,
 S szolga gyanánt kiszabott idejéhez méri hatását.
 Így kerekék s nyúlt átalagok gyors vesztegetői
 A rövid életnek, sarkokba lerakva nyugosznak.
 Fenn gyász boltozaton jól elzárt mécsei szórnak
 A terem éktelenül sűrűdő éjébe világot.
 Szendergő munkái között ártalmas eszének
 Ő maga, mint rém, jár, mint felhők gyujtogatója,
 S tompán döngi rideg lépését vissza setét föld.
 Párduc kápa fején s van barna palástja nyakában,
 Mely titkos jeggyel hosszat be van írva fehéren,
 S balról a haza bérceivel dagadozva világít,
 Pajzsa hever földön s mellé rézdárda letűzve.
 Így kegyelem nélkül jár és el-elállva meredten
 Néha lenéz, valamintha halált szemlélné utában.
 S ím egyszerre vasas kelevész felütődik előtte,
 S mint egy sír, terhes zuhanással megnyílik a föld.
 Csillapodásában Gergely dárdát ragad ottan,
 S mint ki mezőn ürgét, vagy készül lesni vakandot,
 Áll mozdulatlan ; de kimász a likra setéten
 Sáros agyú török és amint borzadva körülnéz,
 Embert s rettentő fegyvert lát mérve nyakához.
 Visszazuhanna ; de már parthoz van torka szegezve
 Rézhegyű dárdával ; s hörgéssel végzi nyögését.

Zúg az egész alság s törökök riadása kihallik.
 Most az arany dörgő porait megeresztgeti Gergely,
 És azok a mászó testekhez ütődve kitörnek
 Régi nyugalmukból. Ropogások lélekijesztő :
 Reng az ütődött föld erejőktől s reszket egész lak.
 Úzi setét Gergely némán s nem szünteti harcát ;
 De heverő hajdúk a nagy rengésre betörnek,
 S elbámulva gödör partján szemlélik uroknak
 Néma vesződését, amint szalmába borított
 Kénköves átalagot gördít le lobogva. Parancsát
 Adja legott s azok a gödröt tusakodva befojtják.
 A törökök pedig elvesznek sokféle halállal ;
 A bevetett portól sok megszagatva enyészik :
 Futtában sokat a kénkönek füsté lehullat,
 S melyet vájának, sírrá lesz rajtok az ál-ür.
 Még kétszerte kemény Alitól hajtatva megindúl
 A török és árkát titkon furdalja Egerhez,
 Annyiszor ellene ás hademésztő Bornemiszával
 A magyar és harcát nem rémül ennyi veszély közt
 Mélyen az elroncsolt földnek kebelébe levinni.
 Hol csak erőtlén rög s sziklák morzsái tenyésznek,
 S élet az elrejtett porban nem tartja lakását
 A föld színe alatt, oda szállva nem ember az ember,
 Szörnyeteg és fenevad, mely egymást marja halálig
 S mintha leszálltában közelébb járulna pokolhoz,
 Irgalmatlansága nagyobb s viadalna emésztőbb.
 Onnan is ellenségi közül diadalmasan eljő
 A magyar és véres kezeit hálával az égre,
 A minden tehető Istennek nyújtja lakához.
 Evvel sincs Alinak megtörve setét szíve : fával
 Töltet el árkokat és készül a Bolyky toronyra.
 Pusztítási alatt eldőlnek százados erdők
 És már a farakás nagy vári falakkal egyenlő
 Ormait alkonyodás idején föltolja kevélyen.
 Új rohanást onnan gondol kezdetni ; de feljő
 Gergely az éjnek műveivel, megakasztja dagályos
 Várra törésében. Legelőbb is hány tüzet és a
 Tornyosodó farakást két részről lángba borítja.
 Oltani a lángot törökök tusakodva rohanván,

Im oda gördülnek szikrázó rémes alakban
 Égő átalagok s mely van fenekeikre szegezve
 Zúgva sodorja tüzét a gyantás szalma. Bolondúl
 Sok török a fától hordót elölelni törekszik,
 Akkor az összehevült elemek roppanva kitörnek
 S pattog az elrejtett mordály, leteríti az oltót
 És sok százat az átalagok tűzárja emészt meg ;
 Mert mint hangya jön a török és elfogja tömötten
 A láng környékét ; de legottan az átalagokkal
 A kerekék páriját Gergely gördíti koronként.
 Játéknak vélnéd, csak alig pislogva lobogdal
 Kis tűz talpaikon : de sebes forgása keréknek
 Kelt szelet és rejtett lobogását kelti tüzének.
 Már is lángba borúl, már forró talpai szörnyen
 Égetik a földet, nyomaik csillogva maradván
 Mint lángfarkú kígyók szikrákkal jegyzik az utat.
 Ész nélkül oltók szaladoznak szerte ; de Kurtot
 S nagy Rusztánt a bátorság nem hagyja, dühödve
 Hajtják a népet s legelől magok oltani törnek.
 Ők dárdáikkal kereket fölvenni merészek
 S vállaikon viszik a fától sűrű hadnak elébe.
 Ott az agyakba szorúlt mozsarak dörrenve kisülvén
 Töröket és mérges szegeket szórnak ki. Tömötten
 Nagy sebbel holdnak szolgálí ledőlnek alattok
 S rágják a földet sok kín közt bögve halódván,
 Kurt pedig és Rusztán elszórt vérlepte tagokkal
 A holtak inezején meg sem vonagolva fekűsnek.
 Így minden részről hademésztő Bornemisának
 Lelketlen szolgálí miatt fut az élet ijedve,
 S pusztítások után nincs aki megálljon előttök.
 Már jön az éj, de magas szikrákkal elúzi homályát
 S a leütött erdők díszét megemészti futó láng ;
 Szörnyű világánál várnagy törökökre dörögtet,
 S csaknem egész sorokat megemészt jó célu lövése.
 Jobbkarját ott hagyja Memeth s eldőlvé fiastul
 A gyöngyös Delimán útját vérevel itatja.
 Oltani már örömezt szünnének, vesznek azonban,
 Mint kábult legyek a tűz örvényébe csapódván.
 Folyvást ontja Dobó bolygó soraikra tekéit,

Majd maga fegyverkezve leszáll és holdat ijesztő
 Jobbja setét dárdát nagy rémítéssel emelget.
 S amint keltében bús láng arcára világít,
 Látszik erősei közt, mint lépő tűszobor, útját
 Jegyzeni holtakkal s iszonyú százféle halállal.
 Ó Derielt szaladásában megtartja hadastúl
 Öldöklésével s a tűzhöz visszariasztja.
 Ott a láng szélén szaladoznak szerte, de a tűz
 És a dárda között menedék nincs : mind odavesznek.
 S véresen a dárdás diadalmát tartja fölöttük ;
 Csak maga megfordul Deriel kétsége buvában,
 A tűzből, hova lökte Dobó, perzselten előáll
 S füstösen így ordít, hogy reng bele mindenik íze ;
 «Ördög! mert ember soha nem lehet ilyen ijesztő,
 Megrögzött fenevad, ma te vessz elzúzva kezemtől,
 S égj magad úgy, amint Derielt égetni akartad.»
 S egyszersmind fogait csikorítván mérges agyával,
 Elhoza egy szálát megemésztő tűznek öléből
 S ellensége fölé nagy szörnyűséggel ereszté.
 Zúgva leszállott a lobogó nagy szálfa, s Dobónak
 Hős feje megszedülten erős mellére lehajlék ;
 De hamar a villám lélek fölkelti hatalmát,
 S kábúlása után ösmer dárdája vasára
 S égő köntöse közt ösmer Derielre. Csapását
 Már nem várja ; de hátrálván torkába feszíti
 A véres vasat és másodszeri megrohanással
 Ahonnan kiszökött, az emésztő lángba ledönti ;
 Népe hasonlóul törököt ront tűz-vas erővel.
 Öldöklési után így, mint büntetni leszállt sas,
 Néma dicsőséggel megtér várába pihenni.
 Kedveze még eddig s csak enyelg vala könnyü szerencse
 Egri csatázókkal ; de hamar víg arca borulván
 Jött mint kísértet, s lőn romlásokkal ijesztő.
 Izmos nagy torony állt tűzporral töltve nyugatra ;
 Ott a por halmát véletlen szikra kivette
 Síri nyugalmából. Ropogással tört ki, hasonló
 A tüzes Aetnához, megrázta Egernek alapját
 És minden falait s a tornyot, mintha erőtlen
 Morzsával játsznék, haragos felhőkbe keverte.

Egyszersmind őt férfiakat megszagatta s malmot
 És falakat döntött s nagy pusztulásban egész táj
 Hirtelen árja miatt, gyász lett füstfogta romokkal.
 A legerősb bajnok megrendült őri helyében
 S tántorodás nélkül nem tud vala állni ; de ingó
 Medréből a kis patak is reszketve kiömlött
 S elszórt habjaival bolygott járatlan utakban ;
 A maradék házak pedig égtek bús lobogással
 S lángjok az elrémült arcokra vetette világát.
 Láták s nagy örömríadás közt jöttek Egerre
 Szédelő törökök ; de Dobó fenn álla hadával
 S rend és bátorság származtak lelke tüzéből :
 Őt nem ijeszté el balképű szerencse, csapás nem
 Csökkenté erejét : őt szelleme isteni sasként
 Szálla Eger veszedelmi fölött villámot emelve.
 «Égjen el, ami tüze, úgy mond, e kőfal alattunk
 Nem fog elégni s mi ezt védjük hadakozva halálig.»
 S mintha porában kárt tűz nem tett volna, törökre
 Ágyúkat is dörget s rettenteni kezdi falától.
 Malmot azonban s várfalakat jobbítani rendel
 Pórt és műveseket s kárát pótolja okosság.
 Így csak alig veszedelmétől fejtődik Egervár,
 Ím fölemelte fejét még álló tornyai ellen
 Nemtelen árulás s kezdett szerződni pogánnyal.
 Mert Hegedűs susogó Halinak kezd hinni bolondúl
 S szíja halálmérgét az ígéret csalfa hitének.
 Este gyakorta megyen résen suttozni törökkel
 S társai közt a várföladást intézi ; de Gergely
 Meglepi őt s viszi rettenetes vallásra Dobóhoz.
 Nincs kegyelem. Feje, társai közt, elcsapva legördül
 S véresen írja cselét az elárult egri kövekre.
 Künn szomorú hírrel vár Vas, küldöttje Dobónak,
 Két tíz társaival s három Nagy hős rokonokkal ;
 Mint fészkébe madár s eltévedt sólyom urához,
 Visszakivánczik és szeme mind csak Eger fele fordul,
 Mind csak azon van bűja : ha vész, nem veszhet Egerben
 S annyi dicsőségből nem jut koszorúja nevének.
 Mint darvak, kiket ösztön hí költözni koronként
 Téli hazákon túl és túl sok tengeri vészen,

Meggyülekeznek előbb tanakodni az útközi rendről,
 És vezetőjük után önként csapatozva kiállnak :
 Úgy itt csak kevesen, de vitézlő férfiak álltak,
 Gondosan aggódók, mint juthatnának Egerhez,
 Ott őket nem várta gyönyör, nem könnyű szerencse
 Kéjelmét keresék ; de voná a tiszt szava őket
 És a szent haza, s mely koszorú a férfi nevének,
 A nemes elszántság vagy győzni vagy esni dicsően.
 Némán álltanak és komoran nagy messze kinézők ;
 Kémszemeik tova jártanak a tengernyi hadak közt
 Mérve kemény pályát, kinyitandót hős kezeikkel
 S tán valahára jelest vérök hullása becséről.
 Őket ugyan nem távolság tiltotta Egertől :
 Egy rövid óra elég nyargalva elérni tövéhez,
 Ám veszedelmekkel borzasztók utai : rajtok
 A megölő hadnak szórt tagjai rémalakokként
 Nyujtóznak ki körül s a sűrű pisla tüzeknek
 Hamvainál virraszt iszonyún a tábori éjféln.
 Végre kiáltott Vas s így szólt nagy halkán : «Előttünk
 Íme az éj s ha szerencse akarja Egerbe mehetnünk,
 Int az idő ; de barátaim, itt végződik az alku
 S arra, mi nem lehető, kötelesség nincsen, azért is
 Aki halálra magát, vagy renden túli művekre
 Érzi erőtlennek, távozzék míg lehet inkább,
 Mint hadi munkáink közepett megbánva merését,
 Hagyjon el és szégyent s kárt hozzon harci utunkra.
 Inkább térjen meg feleinkhez most s vigye hírért,
 Hogy mi kiküldetvén, nem lelve segédet Egerhez,
 E táborra üténk, meghalni a várba menendők »
 Szóla s körül nézett ; de reá valamennyi vitéztől
 Kelt javaló zúgás : «maradunk» mondának egyenlőn.
 Akkoron ismét Vas szólott s folytatta beszédét :
 «Ezt vártam, magyarok, ezt várá tőletek a hon.
 Bár hadi nagy munkát s rendítőt tenni csekély szám,
 Halni vagyunk elegen s tetemes kárt tenni pogánynak,
 Fényes példáulul lehető (ha vezérli okosság
 Harci merésünket) várvédőinknek Egerben,
 Hogy sokaság bátor fiakat rémíteni nem tud.»
 Szóla s legott menetök rendén tanakodtak. Előttük.

A táborszélen föl-alá járkálva mozogni
 Látszott őr török, azt lesből nagy csendben előlni
 Végezték legelőbb s három testvér Nagy azonnal
 Tette ajánlkoztak ; de közölök sors mene annak,
 Aki középső volt s ez örömmel utára megindúlt,
 Társai várakozó mély csendben visszamaradván.
 Ő a kard hüvelyét elvetve mezítelen őrül
 Vitte magával a kékes acélt s vin övébe tűzötten
 Két töltött mordályt. Ravaszúl, mint róka, kerengvén
 Csakhamar a tábor közelébe jut. Ott csemeték közt
 Álla sugár topoly és a holdnál messze kinyujtá
 Képtelen árnyékát. S már a török üle szunyátán,
 Álma hatalmával küzdvén és mintha vigyázna,
 Néha fölütve fejét : de koronként visszahajolt az
 S kontya tekercsével vállait felváltva köszönté.
 Kedveze a szellő, tábortól jöve, pogánynak
 Nem vive keltő zajt s a földön mászva közelge
 A veszedelmes kém, jövetét szüntetve koronként
 S csaknem lelketlen némán a síkra lapulva ;
 Majd mint csalfa kígyó, mely útján elleneket sejt,
 Meg-megemelte fejét s a holt táborra benézett.
 A csere széléhez jüta már s a szunyadozó őr
 Épen bólíntott. Idejét most vélte az ifjú
 S felszökkenve legott a hosszú fához elére,
 Onnan egy ugrással törökig juthatni remélvén
 S már a gyilkos acélt jobbába emelte. Azonban
 Halk dobogást hallott s rázkodva ütötte fejét fel
 S görbe vasát kapván, felszökkenne könnyű hiúzként
 A török és szemeit környülhordozta gyanúsan.
 Majd ismét a földre borúlt, a füre szegezvén
 Nagy-vigyázva fülét, ott hallgata, vára sokáig
 És a megdobbant ösvényt kitanúlni óhajtá.
 Őt azalatt fa megől meg sem moccanva vigyázá
 A magyar, elszántan megdöfni, ha rajta jövendne,
 Álla szobormüként némán és csendesen és várt.
 Nem nyugovék meg az őr, a cserét kezdette kerülni
 S vizsga szemeit fölíjedt érzelmei messze ragadták.
 Néze, vigyáza körülmenetében s néha belépvén
 A bokrot megüté s ha sűrűbb vala, kardja hegyével

Kémlelgette belét, haladott majd újra s körülment.
 Nagy pedig a fa körül kémgondosan óva kerengvén
 Így is rejtve maradt s kikerülte üzője figyelmét.
 Ekkor az őr dörögve megint ült régi helyére
 S szidta csalárd füleit, majd néhány békeigéket
 Monda Koránjából s a kellemes éjjeli társ, a
 Szembekötő álom fáradt érzékit eloltá.
 Akkor előlépett lábait könnyüden emelve
 S elfojtott lélekzettel már háta megett állt
 A török őrnek az ifju s vasat mért pusztá nyakához.
 Am mikor a kardot vágásra emelte, szorítást
 Érte kemény jobbján s gyilkos szándéka hiú lön.
 Megdöbbenve, de egyszersmind nekiszánva tekintett
 Vissza Nagy, a gátlót kész megtámadni ; de holdnál
 Néma csodálattal ismert öccsére, ki, hajtván
 A nemes indulat őt, bátyjának utána megindult
 S gyors-ügyesen nyomait képes vala érni. Csodájok
 Csak pillantati volt. Nem szólott öccse ; de kendőt
 Olda le, balkarján lobogót s készüle lekötöni
 A török őr száját. Jól érté bátyja s javalja
 Szándékát, térdre bukott s míg öccse kötötte
 Kendőjével amaszt, ő karjait általölelvén
 A vergődőnek nem hagyta lerántani nyügét.
 Megkötözé most a két ifju s kötözve vivén, őt
 A társakhoz elért s azok örvendék az örömjelt.
 Oldva lön a török és elkezdett vallani : merre
 Volna veszélytelen út, hol fekszik gyéren az alnép,
 Merre vonultanak a kerülők, a táboros Amhát
 Sátora merre vagyon, szélvész paripái hol állnak
 Almos jászol előtt ; s végtére könyörge, ne ölnék
 Őtet el itt, vinnék inkább mint foglyot Egerbe.
 S ő szolgálja keresztyénnek kész volna közöttük
 Megvénhedni, remény nélkül, hogy visszajöhessen.
 Szörnyen hallgatván ránéztek a várba menendők
 És nem volt kegyelem szemekben. Térdre omolva
 A nyomorú még kérni akart ; de csapatva legottan
 Elgördült feje és a vér felbuzga nyakából.
 Ő hadi ösvényét eljárta ; de a magyaroknak
 Gondja tovább terjedt. Céljok vala szökve csatázat

S öldöklés nélkül, ha lehetne, bejutni Egerbe,
 Karddal vágni utat, ha bajok támadna ; s azonnal
 Férfias elszántan nyugovó táborra menének.
 Sok hadi munkától fáradtan aludtak Egernek
 Ellenségei, csak távol sétálva alá s fel
 A vég őrei. S csendesen és vigyázva kerülvén
 A sürüebb csapatot, kijelelt ösvényen előbbre
 Mentenek a hősök, kijutandók szinte csatátlan
 És akadály nélkül, akadályt ha nem adna merészség.
 Vas legelől mene, hátvédül maradának utósók,
 A három testvér, csak alig zablázva vitézi
 Kéjeik ösztöneit s már a csapat épen elérte
 A ragyogó sátort, melyben közepette hadainak
 Őr nélkül bizton nyugodott a táboros Ámhát.
 Nem tova széllábú paripái dobogtanak. Itten
 Három testvér közt elvesztő gondolat ébredt.
 Menjenek ők, mondának együtt, de mi hátra maradván
 Itt e sátornak kebelébe, ha Isten akarja,
 Vagy karddal, vagy orúl bejutunk, és híre kelendő
 A tettnek, melyet kísérteni alkalom indít.
 Összebeszélve tehát legelőbb is az ólba menének.
 Meggyilkolva lovászt és aki körül vala, mindent,
 Három arab csődört kikötének dárdanyelekhez,
 Hátaikon, ha zavar támadna, futásra kelendők.
 Majd egyenest utokat vették Ámháthoz ; előttük
 Barna Halil fekvék, paizsára terülve hanyattúl
 Konytviselő feje, sűrű szakáll barnítva be mellét,
 És mellette körül kopjái letúzve valának.
 Mélyen aludt s az egész környék hallhatta, hogy alszik :
 Harsoga s felhorkant megakadt lélekezete néha,
 Mint a vadkanoké, borzasztó fúladozással.
 Ezt legelő az öreg Nagynak végezte ki kardja,
 Ketté osztva nyakát a díszes barna szakállal
 S horkantásai megszűntek. Mellette szelíden
 Ifjú öccse nyugott, kobozát még tartva kezében,
 Melynek hangjainál szederge el. Útba esőleg
 Ennek is öldöklő kezeiktől kelle halálba
 Mennie ; ő mulató kobozát nem pengeti többé.
 Így Juszufot s Szkendert megemészté kardjaik éle,

És a vizsga Jakult, ki kinyúlt kopjára hajoltan
 Ülve aludt és pusztá nyakát feltárta ; de őt is
 Nyakcsigolyánnagy erőszakkalmegütötte magyarkard.
 Így mint néma halál ádázan előrehaladtak.
 Ám nem adá a sors végezniök e hadi munkát.
 Egy lekötött csődör felrántá nyugtalan ésszel
 A letüzött dárdát s lázadtan forga helyében,
 Majd érezve szabadságát, sőt hajtva, ijesztve
 A zörgő nyéltől, mely nyomban utána huzódék,
 A nagy tábornak kezdett futamodni s nyerítve
 S lángot fúva iramt, valamerre ragadta szilajság.
 Gázolt sátorokon, nyugovóknak testein, álmát
 Szörnyü rugásával sok erősnek tette örökké.
 Így mint a szélvész folyvást szilajodva csapongott
 S szerte jaj és ijedés s hadi zaj támadtak utána.
 S a roppant tábor mint egy nagy szörnyeteg ébredt :
 Száz meg ezer kar emelte vasát, sok száz kapa lóra
 És végigtapodott nem ritkán társai rendén.
 Sok rettenve kiálta magyart. S a zagyva tünődés
 És százféle kiáltás közt egymásba ütődök
 Vítanak oktanul, nem hallva, nem értve meg egymást.
 Volt ki közöttük rendre ügyelt. Lovagolva kerülvén
 A tábort Delihám ébresztett vesztegen állni
 Mindeneket, maga ment baj okát megtudni hadával.
 Mindinkább ébredt azalatt a tábori népség
 És fegyverre kapott. Közel állt Vas társaival már
 A táborszélhez s hallván e rettegető zajt,
 Monda : «Vitéz társak, nem jó hírt hallok amonnan :
 Ébredsz a tábor s mielőtt a síkra kijutnánk,
 Harc töröl el ; kiki menjen azért, amerre szerencse
 Nyitja utát s vigye társainak hírét meg Egerbe.»
 Szóla s kelő törököt, ki lovat tartott vala féken,
 Karba csapott, hogy fékkel együtt keze szára lehulla ;
 S lóra kapott maga s elszáguldoza vérnyoma látszván
 Szörnyü rohantának s holttestek szerte nyomában.
 Társai példáját követők vérontva haladtak
 A veszedelmes úton s borzasztó látni haragjok
 Éjjeli munkáját : százképü csodái halálnak.
 A testvér Nagyokat már akkor elérte veszélyök.

Ők mikor a vad zajt hallák s a harcra riadva
 Ébredező tábort, kezeik merevedve szünének
 Néma csatáiktól. Feledett lón büszke merényök
 S messze, reményen túl lebegett a fénykörü célpont
 Egy gondjok vala még, menekedni. Felülve lovaikra
 A két bátya futott ; de az ifjabb hátramaradtnak
 Ámhát ébredező szolgálai utána esének,
 É szomorú zajon a két testvér visszatekinte,
 Láta vesződni nehéz, megölő harcában az ifjat
 S őket menni tovább nem hagyta nemes szívök ; egyben
 Visszarohantanak öccsöknek bántóira rontván.
 Annak már akkor kebelét megjárta hideg tör
 S halványan leborúlt lábaiknak elébe ; de ők is
 Nagy sokat Ámhátnak szolgálában elkeseredve
 Öltének el, sokakat karjok fárasztta sebekkel
 S zaj vala s rémületes csörgés körülöttök. Azonban
 Őket is a sokaság az öcséhez alázta. Feküdtek
 Vérbe borúlt arccal három testvéri levante
 Egymáshoz hívek életben s szép hősi halálban,
 Hajh! nagyon is méltók megöletni pogány kezek által :
 Sok törököt kezeik munkája kiirta, míg éltek.
 Vas haladott azalatt, megölöttek vére borítván
 Fenn ragyogó kardját s hú társai vágva nyomába,
 Mint kiki tud vala, ment ; de jövének szembe tizenkét
 Százan jó lovagok Delihámmal s szerte beállták
 A rohanók útját s kezdődék gyilkolatos harc.
 Könnyü török lovagok sűrűen kopjázva üték meg
 A kisszámu magyart s ezek ellentállva lehultak
 Egymásnak láttára s pogány tombol vala rajtok.
 Vas maga, mint villám száguldoza s félve kerülték
 A hold népei őt ; de megy ő, sokszorta kiáltván
 A testvér Nagyokat s keserű nem vennie választ :
 A Nagyok ő neki már nem fognak visszafelelni
 És nem társaikból csak egy is ; mind halva feküsznek.
 Végre futásnak ered, viszi a széllábú arabmén
 S kezdődik szabadabb téren pályája. Utána
 Jó Delihám száguld : de vasán a visszaütőnek
 Megszédül feje s kábultan nyergére lehajlik.
 Senki azon túl őt nem kergeti. Ám nyilakat visz

Vérző testében s paizsán sok kopja dörömböl
 Őt viszi a jó mén szélvész rohanással azonban,
 S oly közel a várhoz törökök kíséрни felejtik.
 Így nagy fáradtan hajnalra bevágtat Egerhez,
 Döngeti a kaput és bekiált harsogva Dobónak,
 Pajzsa nyelét balján üresen hordozza, fejében
 Fél süveg ül, fele lógva ütött vállára hanyatlik,
 Kardja törött, arcát s kezeit beborítja setét vér.
 Senki sem ösmer rá, mind elborzadva tekintik,
 Annyira lett harc és sebek által rettenetessé.
 Csak maga sejti Dobó, kapuját megnyitva előtte,
 S amint öldöklő jobbját megfogja, imígy szól :
 «Élsz-e vitéz ember? Hajh! mint vagy téve csodává
 S elszabdalt tested mint van szörnyítve sebekkel?
 Mondd-sza, hová lettek hű társaid, a Nagyok és a
 Hűsz egyebek, mind kedveseim s villámi karomnak?
 Vagy ha halál mezején ők elfáradva lehulltak,
 Mondd : mikor érikez a megszállott várra segítség,
 S hű fiait fölvaltja-e már valahára hazája?»
 Erre felelt, megrázkódván bánatja hevében,
 A véres bajnok s ily szózatot ejte Dobóhoz :
 «Elbámulsz-e Dobó, te vitézek csillaga, rajtam?
 S társaimat kérded? de ne kérdezd őket, alusznak,
 Ott, honnan többé nem fognak kelni csatára ;
 Én pedig eljöttem, hogy meghalhassak Egerben.
 Mert tudd meg, fiait föl nem válthatja hazája.
 Itt a Szász, ott Maksa henyén ránk nézve hevernek,
 S a magyar oly kőszív, nem mozdúl semmi bajunkra.♦
 Hallja Dobó s nagy lelke fölött mint fellellemlik
 Fájdalom és bánat ; keseredve siratja hazáját,
 Szép haza tégedet és a nemzeti szörnyű hasonlást!
 Mégis csüggedség nem látszik semmi vonásán,
 Nem hadi tetteiben. Mint nap, mint fényes acéllánc,
 Tündöklök veszedelmi között a rend, az erőnek
 Támasza és az eső várat nem ereszti bukásra.
 Most, mert látja, nem épülhet másokra reménye,
 Százezerek harcát maga készül vinni hatalmas
 Vállain ; őr hadait gyűjtven egy helyre, közöttük
 Áll daliás nagyságában, mint déli magas fény,

S lelke dicső elszántából így ejti beszédét :
 «Bajnokok! a várt nap, mentségünk napja közelget :
 Vég viadalmával készül ránk jőni pogányság,
 S vagy győzünk vagy esünk, dolgunk itt éri határát.
 Földbe ne nézzetek, élőt az gyomrába be nem vesz,
 Égbe se, ott Isten gyávának nem lakik és jó
 Természet tilt a levegőn kirepülnötök innen :
 Kardunk a mentség s a szívnek bátor ütése.
 És van okunk jó fegyverben bizakodni : csatáink
 Edzették azokat : van okunk táplálni szivünkben
 A bátor dobogást ; mert az tarthat meg ezentúl.
 Senki azért elkábultan sokaságra ne nézzen.
 Isten akarta, egész seregek pusztultak előttünk,
 Isten akarja, segéd nélkül ma csatára kiszálljunk
 Végre pogányokkal, s díjunk, amennyi halandó
 Embereké lehet a nap alatt, legyen annyi dicsőség.
 Vagy mi nem is magyarok, nem azok maradéki vagyunk-s
 Akik előtt fejedelmestül országok elestek,
 Kiknek előtte világrontó Mohameddel alászállt
 A ragyogó félhold? Fel! buzdúlj régi magyar szív,
 Élni tanulj, nem halni : halál a névtelen élet!»
 Így szólt s bátorodást olvasván a csata véres
 Hőseinél, őket csapatozva falakra kiosztá.
 Már bomlottak azok, s a várrom, kőhalom inkább
 Mint védhely, szomorún beteg oldalait mutogatja
 S a benn forgódó hadakat jól látni kívülről :
 Annyira tépettek mindennapi ágyulövéstől.
 A magyarok romlott falaikra kiállnak utószor
 Némán s rettentősséggel nézdelve le ; vélnéd,
 Hogy minden romon egy bujdokló Márius áll meg :
 Olyan igen sanyarú halovány képekkel ijesztők
 Nyugtalan álmoktól s viadalmak fergetegétől.
 Ámhát ellenben minden hadat összeharancsolt
 S a szomszéd falukat kiüríté ; százszor ezernek
 Kelle ma fölváltott hatalommal törni Egerre.
 Hajnak előtt kezdik s költöznek szinte magas dél
 Fordultáig ; egész várnak környülete vasnak
 Rengetegét viszi, ágyúk alatt nyögdelnek az ormok
 S mint sűrűen szállt hó, a völgyet s dombokat egybea

Ellepi sok patyolat ; száz zászlón lengedez a szél
 S zárva van a kis Eger, mint habtól tengeren a szirt,
 Mint kor-dúlta hajó, melyet sok fergetegekkel
 Kerget erős hullám s partját nem tudja találni.
 Zeng a jel s hármas viadal zendül meg utána
 Kürtökkel, dörgő mozsarakkal s a sok ezernek
 Oly riadalmával, hogy eget ráz, földet üt és a
 Szomszéd falvakban szót nem hallatni zajától.
 A földült város köveit megmássza Oroszlán
 S Musztafa és Dervis sokasággal utána nyomulnak ;
 Egyszersmind Ámhát szolgálait, mint magas erdőt
 Hozza Memeth, paizsán szög mennek rázza sörényét.
 Még Ali sem fér meg vaddá szörnyedve dühében
 Árkai közt ; kirohan, népét nógatja szavakkal
 És iszonyúsággal ; maga Ámhát őrzi tanyáját
 S lesben ülő sasként népének jegyzi csatáit.
 Már szünik a dörgés, megürülten hallgat az ágyú,
 Puskák pattognak, kard cseng a kardok acélán
 És kezdődik ölés s romláson uralkodik a gyász.
 Itt Gyulait sujtott dárdával elejti Oroszlán,
 Pozsgai vágja Halult, őt Musztafa éri csapással
 S elválasztja fejét fent bagdadi kardja nyakától ;
 Zoltai, Figedi párolgók sok vérrel az ormon,
 Szörnyen az elcsapdalt fejeket törökökre leszórják.
 Nem szünik a sokaság s Dervis csikorogva Pribékhez
 Szúrja hegyes törét s azt mélyen mártja szívébe ;
 A falról Nagyivót lábánál fogva lerántja,
 Majd maga mint tűzvész felszáll az oromra s utána
 Nagy csapat indulván, zászlót feltűzni törekszik.
 Zoltai válla sebét elkötni kitére ; veszdik
 Figedi, mert fogait kövel megütötte Oroszlán.
 Jó Gergely s magyarok harcát már csaknem esőben
 Látja s pogány Dervist zászlóval örülni az ormon.
 Elbúsul, s nem szól ; de rohan Dervisre halálként,
 Hármas ütéssel zászlóját eldönti kezében,
 Egyszersmind oldalt Dervist megkapja : az ordít,
 S törre bukott vadként vergődik, Gergely azonban
 Húzza hatalmasan és amunt elsujtja kezéből,
 Fejjel aláfordulva leszáll az s hengeredését

Vérengző magyarok kísérik vad hahotával.
 Mecskei más részről Memethet puskázva fogadja
 És a legdeliebb sereget pusztítja lövéssel.
 Ötször az eltemetett hadakon jó új had, ötödször
 Visszasivalkodik és a várra tekinteni reszket.
 Mert kiegészített fala közt bennáll vala s éji
 Fáradásnak okos várnagy jól vette jutalmát.
 Fut Memeth is, paizsával együtt elhagyja sörényét
 S Mecskei dárdáját viszi elgörbedve nyakában.
 Legzengőbb csata hallatik a vég Bolyky toronynál.
 Ott fene Zádornik ; s vele bárdot emelve Zuhányi
 Vassal s testtel is a törököknek tartanak ellent.
 Mindenik áll nagy testhalmon gázolva ; de Kamber
 Hoz hadat és elhozza vasában ölö keze súlyát.
 Ott Zádornik előtt testvér Juricsokra rohanván
 Mindkettőt nagy ütésekkel fárasztva ledönti,
 És szaladó Kubikot dárdával hátbaszegezvén
 Véresen a szörnyű fegyvert elvonja szívéből.
 Hozzácsap, de kemény dárdáján eltöri kardját
 Zádornik s az ölö fegyvert már érzi agyában ;
 Őt Kamber nagy testhalmokról dönti hanyattá
 S karddal még pihegő mellét elvágja. Zuhányi
 Elrémul s bárdját viszi futva, de őt is eléri
 Kamber s eldarabolt testét áldozza halálnak.
 Handsa is és az erős Durak ordítózza csatáznak
 S másszák a falakat. Csak alig gyógyulva sebéből
 Most jön az ifjú Pető, van aranyozott puska kezében
 S gyors veszedelmet szór ; jön harc ijedelme Dobó is
 S visz kárt és romlást rohanó törökökre hadával.
 Sőt megürül a vár hallatlan bátorkodással,
 Küzdenek a nők is, a gyenge leányka felejtvén
 Ártatlanságát, vad ölés munkája közé megy.
 Fél az ürült várban maga lenni Dalár is, elindúl
 S megy reszketve szegény, atyját kísérve szemével.
 Mintha darázs-fészket zavar a gyermek keze, ott az
 Megzúdul, majd szárnyasait megereszti haraggal
 És azok elmennek környűlszállongva fülánkos
 Testeiket hordván, a bántót messze szalasztják :
 Úgy bántott magyarok meg nem férhetve falak közt

Messze vivó törököt kergetnek puszta mezőkön.
 Musztafa már fekszik csóvel leterítve Petőtől
 S a felvont mordályt bágyadtan tartja kezében.
 Kelne ; de lőtt derekát nem bírja emelni haragja.
 Jó lovon a szerencsen Menethám száguldoz azonban ;
 Ellene Vas viszi hosszú körös dárdája hatalmát,
 S amint egymáshoz recsegő szálfákkal ütődnek,
 Vassal az elfáradt szög kanca süvöltve rogy össze.
 De Menethám a fent idegen vasat érzi nyakában,
 Elmarad a lóról s győzője kegyetlen ütéssel
 A kiragadt dárdát másodszer sujtja nyakához.
 Sátorban Hanivár nyugodalmát nem leli, látván
 Ennyi gyalázatját a hold népének, erővel
 Fegyvert s mént ragad és gyilkos viadalra kiszáguld.
 Tündöklök sok arany művel szép köntöse, gyöngyös
 Féket tart bala s gyémántos kard terheli jobbját ;
 Úgy hiszi, még ma bemegy rohanással szép Leilához
 S a tolvaj magyaron nagy szörnyűködve boszút áll.
 Gyilkol is és vérét nem szánja, nem a hadi népet
 És maga új felhőt támaszt hatalommal Egerre.
 Figedi fut, Hanivár s Ulemán kopjázva vadásznak
 Élte után s nehezen mozdul szűk téren előttök.
 S ím habzó paripán sebesen jó Zoltai, társát
 Váltja csatájában s így szól a szembejövőkhöz :
 «Erre török! Hanivár, ha te vagy még, erre vasaddal,
 Vagy bár kettővel, mindkettőtökre megállok.»
 Akkor elállt Hanivár, megnézé s így ada választ :
 «Pusztítója szerencsémnek, te utálatos ember,
 Gyáva leányrabló! Hanivár nem retteg előtted,
 Sőt öröme szívedet megetetné görbe vasával.
 Most ugyan elválík, ki fog eltávozni nevétől.
 Jer neki! többszóm nincs, kardom fog szólni helyettem.»
 Így szólt s egyszersmind nagy ütéssel Zoltai pajzsát
 Ketté választá. Döbbenve lehulltak előtte
 A darabolt részek s kitűnék nagy melle födetlen
 Zoltainak, másodszer is a hős ifju dühülten
 Vág vala melléhez, de körül mint nyugtalan örvény
 Járt amaz és rését kémlelte halálos ütésnek.
 Mint szállonga leső turulé a vadra serényen

Ahova ér, szeme nézését ott éri csapása.
 Már Hanivár nem birja fejét, nem birja hatalmas
 Karjait, élete, a kedves rövid álm, enyészik
 S ellensége vasán háborgó vére setétel.
 Mondaná még Leilát nyildokló ajka, keményen
 Mondana tán átkot, de halál elzárja örökre.
 Figeditől Ulemán sebbel fut vissza rakottan
 S verve szerencsétlen vénségét húzza tovább is.
 Fenn villogva Dobó az erőszak művei közt jár.
 Százanként falütő törököt kerget le faláról ;
 Ötvenen egy halmon leterítve fekszenek előtte.
 S még harcol Kamber, Durakot még hajtja merészség
 Mint két tengeri szirt, nagy fejjel tetszenek ők ki
 S hosszas üvöltéssel tart a kétes had egyenlőn.
 Halla pogány sívást Robogó s ide tére helyéből,
 S amint föllépett, legelőbb is Handsa csatáit
 Láta meg. Az tüstént ösmert veszedelme jelére
 S reszkete hadviselő markában acéla ; könyörgött
 Egyszersmind s ily szót Robogóhoz monda serényen :
 «Monddza vitéz ember, be akarsz-e fogadni rabodnak?
 Ím én kész vagyok a harctól megszűnni ezennel,
 Harcok után pedig oly váltság legyen adva hazámból,
 Mely magadat s fiaid fiait nem hagyja szükülni.»
 Arra kegyetlen a rettentő hajdu felelt így :
 «Seni te rab, én sem urad, te hitetlen szolgál, de kinzód
 S öldöklőd leszek itt s a váltság ára halálad,
 Melyet kér kezeinktől a rég árva magyar hon.»
 Így szólt s a rémült Handsát megütötte derékon,
 Az pedig elhajlott és a vágásra emelt kard
 Hajladozó testét a földre lehúzta magával.
 Tesz nagy pusztítást más részen karja Dobónak,
 Kettévágja Bichirt. Ramadát tört melle sebével
 Ellassítva, magas zászlóját rántja kezéből
 S teste fölött áll meg, mint győző véres orozlán.
 Már paizsát s az arany sisakot tova nyujtja Karának
 S áll pusztán s heven a harctól s szál kardra bízottan
 Im nagy távolból jön azonban zúgva szökő gömb,
 A sisakot hű szolgástúl elrontja előtte,
 Sárti magát vállban s kardját kisodorja kezéből,

Ellenben gázol Durak a testhalmokon és fenn
 Rengeti a buzogányt, várnagynak mérve fejéhez ;
 A várnagy pedig áll s el nem lassudva sebében,
 Pusztá kezekkel ví s harcol félmázsa kövekkel.
 S mintha belőlök várt készülne emelni, vagy álló
 Csarnokot a halmon, nagy barnás szirttöredéket
 Hány olyan sűrűen. Nem használ harca Duraknak,
 Nem nagy teste : hajol feje megkoppantva Dobótól
 S szörnyen egész ember fekszik beborítva kövekkel.
 Kamber is és Robogó hosszú harcolnak utána
 Nyugszanak, a csatahelyt Kamber még mássza setéten
 S húzza nehéz derekát, a földet rágva dühétől,
 Majd nagy hörgéssel testét elhagyja az élet,
 S mint villáma fogyott felhő levegőben, eloszlik.
 Véresen ül Robogó véres kövön és vad örömmel
 A szaladó hadakat nézvén ott várja halálát.
 Nincs már aki Eger falait megmássza merészen,
 Mind a harci mezőn szaladoznak pusztá kezekkel.
 Hasztalan úz Ali, készebbek vasa által öletni,
 Mint heves ütközetben szörnyebben halni magyartól.
 Így a harc, mely kezdődött nagy rettenetekkel
 S tíz ország ordítását hordozta magával,
 Elhagyván fiait százféle halálnak ölében,
 Végződik csenddel s tévelygő lassu nyögéssel.
 És Eger áll, többé meg nem kísértve töröktől.
 Omladozott kövein vérengző férfiak ülnek :
 Ők tarták meg Egert s ez volt sasfészke Dobónak.

S Z É P L A K .

EGY ÉNEKBEN.

1828.

Mint zaj elől fut az erdőnek fejedelme, az alban
 Fölriadott szarvas s csörtetve az őszi levél közt
 Mindaddig viszi büszke fejét hátára hajoltan,
 Míg vég rengetegét szaladással eléri Bakonynak :
 Úgy az idő fut lelkem elől s vágyaimnak előle ;
 Elrohan a feledés honjába, hol a patak immár
 Nem csörög, ősz partján a fáradt szép Rege szúnyad
 S a rokon Álomnak szó nélkül nyugszik ölében.
 Téged is, oh Völgység! az idő kiragadjon-e tőlem,
 Szóljak-e mindenről, ha dal ébreszt, csak ne te rólad?
 És ha neved zendül nagy késő korra lejutván,
 Senki ne tudja, hogy oly szentté lett tájad előttem?
 Hogy fiatalságom tündérországa te voltál?
 Halmaidat koszorúzza borág, koszorúzza tetődet
 Százados erdőség ; köztök, mint égi maradvány,
 Nyúlnak el a völgyek, fiatal szépséggel igézők :
 Ott mikor elfáradt testem nyugalomra hanyatlik,
 Lelkem az ifjúság képét öltözve magára,
 Ábrándozva bolyong egyedül a csörge pataknál
 S szárnyain ismét a szerelemnek hordja bilincseit
 S hordja szelíd kötelét az elomló szőke hajaknak.
 Álmaiból virradnia, haj! mért kelle ; miért kell,
 Megsiratott szép völgy! szemeimtől messze maradnod,
 Hogy soha több víg hang dallód ajakára ne keljen,
 És legyen a dalban minden szava, mint szíve oly bús?
 De te nevezve maradsz kedve iben búmban egyenlőn
 Legkésőbb napomig, s mely tájaddon őrszi regéit,
 Állni fog emlékeim közepett a széplaki bús rom.

Elfárad, míg az erdőket megjárja morogva
 A rontó zivatar, s halmán, mint fülmilefészek,
 Csendesen áll Széplak, véstől nem bántva közöttük.

És Ugod és Zenedő, Széplak szép asszonya, ketten
 Új boldogságnak nem számlált napjait élék
 Kőfali közt, az öröm, s szerelem bájolta teremben.
 Hallgat egész környék ; nem háborgatja vadászkürt
 S nincsen örmzajolás vendégtől pusztá határin
 Elmúlt a robajos vigasággal büszke menyekző ;
 S mint zaj után nagy tengeren, itt úgy ünnepel a csend
 És minden gyönyörök mennyét elzárja magában.

A hajadon Zenedő mindennél szebb vala. Után
 Elfáradt a nap s hozzá nem láta hasonlót.

Most fejlődve szemérméből szebb szinte magánál :
 Nyildokló tavaszág, csigahajból félig emelt gyöngy.
 Angyaliságától szépsége vidámodik és nő,
 Mint ifjú csemeték naptól a völgyek erénél.
 És Ugod, a hősök bátrabbika harci veszélyen,
 Most a béke jutalmával dúsabban az ország
 Dús fejedelmeinél, a legszebb hölgyet ölelte,
 Kellemein szeme és jóságán szíve legelvén ;
 És illette kezét s mint méh új harmatos ágról,
 Csügg vala ajkairól ; csókkal hintette be arcait.
 Tündöklő deliség nem volt Ugod ; ifju vitézek
 Szép sora közt jelesebb arcút s termetre delibbet
 Láthata már Zenedő ; de szívében nem vala hívság :
 Hősséggel szereté a bátor férfias arcot ;
 És a nem hazudó szemeken vágyási betöltek.

Gyász, hogy Ugod nem volt bizodalmas iránta nejenek !
 Ő maga hű, mint sas ridegen kelt fészke hevéhez,
 Hű mint kardja nehéz karjához az érc hadi pályán.
 Néha gyanút táplált s kór gondolat üle fejében ;
 Nem hiheté, hozzá hogy hű legyen ennyi dicsőség.
 Ennyi magas szépség : rejté a vádat azonban ;
 S fogva szelíd kötélén tartá a boldog örömnök.
 És mikor így édelgve nyugott a hölgynek ölében,
 Nem vala semmi ború arcára jejelve szívéből :
 Csendesnek látszék, de mosolygó csende csalárd volt ;
 Lelke setét mélyén ült, mint poklokra lőkött rém,
 A féltés, a legpusztítóbb szörnyeteg ; és várt
 Pusztításra időt ; s hogy senki ne sejtse, fölötte
 Csalfa hinárként terjengett a játszi vidámság.

S ím bús hír jöve. Kóborló cseh had él vala orvúl
 Szerte az országban ; s mint a már veszni menő légy
 Dong szomorún, mikor érzi szelét az enyészetes ősznek
 S szálldogal és hitvány éltét elveszteni nem fél :
 Úgy ezek, érezvék Mátyás országa hatalmát,
 Bolygának, rövid életöket nem nyujtani, mert az
 Nem vala már lehető, de dulással tenni súlyossá
 Elnyugodott falukon s a marhás pusztá lakóin.
 Nappal az orrablók mélységes völgyben ülének,
 Onnan az áruló holddal kibukának az álmod
 Meggyilkolni s az alvókat szentetlen acéllal.
 Ezt hogy Ugod hallá, minden csöpp vére haragban
 Forr vala és fölkelte szilajúl a büszke nemesség
 Pártos ereiben, nem szidalom korholásra, de karddal
 Menni veszély ellen ; s bolygó istentelen orvosok
 Csontaival szörnyen beborítani pusztá mezőket.
 Nem tartá szerelem, nem az édes hang epedése,
 Mely Zenedő ajakán, mint a pattanni feszült húr,
 Bús rezgésbe merült s kérlelte haszontalan a hőst.
 Egy vala bal sűgő s nagy gyásszal monda jövendőt
 Éjjeles elméjén, de boszúsan visszariasztá
 A méltatlan jóst. S hol náddal s szőke füzekkel
 Borzas partai közt csavarog szilaj árja Kaposnak,
 S a Balaton küldötte Sió madarainak örülve,
 Vajda-Simontornyát ingó lápokkal övedzi,
 Arra szegé útját Ugod és húsz lóval elindúlt.
 De hagyta ősz szolgát és őrt mellette kilencet,
 Szerte vigyázókat s védőit az erdei laknak.
 Ő maga vasba borúlt s daliás vala ménen ülése.
 Csak paizsát, a réműletest, nem vitte magával :
 Az feunfűgge falán, s ragyogának képei búsán,
 S pilloga széle körül az acélnak barna zománca ;
 De közepén látszott, amint fejedelmi Kupának
 Eldarabolt testét hosszú szálfára tűzötten
 Őrzi setét hajdú, s hozzá komor éjféli holdnál
 Búsán az elnyugodott daliák árnyéki leszállnak,
 És iszonyún szemök és iszonyún nagy kardjaik égnek,
 Úszván ködkacagány az erőtlen vállon utánok :
 Az pedig elborzadva tekint a szellem-apákra

S állva rogyó félben dárdáját ejti kezéből.
 E paizs ősoktól szállott öröködvé fiakra
 És vala hősének diadalt, gyászára, jelentő.
 Senki azért örömet nem vitte csatába ; de őrzék,
 Mint hű emlékét az időnek, mely leborongott
 Véres napjaival, s hírt hagy vala vissza s nehéz gyászt.
 Így lön szép Zenedő egyedül, s mint árva borostyán
 Elfoly erőtelenül, ha közel nincs gyáma, fővényben :
 Úgy lehajolva nehéz bánatban szíve, sirás közt
 Ömledezett a hölgy ; s kebelébe lehull vala sok köny.
 Másnap, mint a tó, melyen zápor futa, még reng,
 A ragyogó mennyet már kezdi mutatni azonban,
 S harmatgyöngy szemmel belenéznek parti virágok :
 Úgy lön sok köny után a hölgynek lelke tükörré
 S benne szelíd jóságának szép menyje világolt.
 És hogy az elhúnyt nap harmadszor is eljöve, mint két
 Honni nyugodt vízből a szálló hattyú nem ösmert
 Országokba s az ég mezejét választja határul :
 Úgy kele csillapodott lelkében az üdvös inádság.
 Hol, mikor így rideg egyházban leborultan imádna,
 Messze Szilágyságból hozzá juta ifjú zarándok ;
 S félve nehéz térdét egyház küszöbére lehajtá.
 S kezde imádni, de lelkének kárára nem Istent,
 Nem sanyarú szentet, hanem áldott hölgynek alakját,
 Kit szeme s szíve csalódtában vélt istenanyának.
 Amint térdre hajolt, megzörrent fegyvere s tompán
 És döbbenve adá megütődött paizsa hangját.
 Megriadott a hölgy és némbéri szíve dobogván,
 Mint a vári harang, mely csenge halálra menőnek,
 Hangos ütéssel adá bal hírül háborodását.
 De hogy az ifju szemét, és látta habozva leomló
 Fürteit a kövön és esdeklő arca beszédét,
 S lány fiatalságát, melyen mint réti virányon
 A felhőtlen hold, ártatlansága mosolygott :
 Szánakozásba vegyült félelme s időtlen alakjai
 A képzelt bajnak zavarodtan osztak eszéből :
 S mélyen, az érzetnél mélyebben, egy ötlet, egy álom
 Villana meg lelkén, tilos a bírálatos észnek,
 És elenyésztek a kegyszívnek, mely szüli, fájó.

De tűnik és nyomokat nem hágy az erőtelen álom,
 Elvesz az ébredt ész sugaránál, s a deli nő szól
 Nyájasan ifjúhoz s minden szava tiszta szívesség :
 «Íjju, ha nem csalatom, jövevény vagy, messze lakóknak
 Vére, szerencsédde honnott megférni tudatlan.
 Szólj, javadúl mi lehet, mit kíván hosszas utadnak
 Fáradsági után, mint látom, csüggeteg elméd?»
 A gyermek pedig álmodt óhajt, tusakodva magában,
 Álmodt, ezen látás gyönyöréhez örökre hasonlót,
 Mely ne mulandóság, ne idő játéka, de lenne
 Megmaradandólag lelkének adatva sajátúl.
 Fölkel azonban, utószavait hallvára örömmel
 Angyali szép nőnek, s hozzá így ejti beszédét :
 «Áldott légy, deli nő, áldott a föld is, az ösvény,
 Mellyen, hogy meglátnálak, s a sorssal azontúl
 Megbékélhetnék, hozzád hagyva jutni szerencse.
 Sok napot és még több boldogtalan éjet utaztam
 Úttalan út rögein s embertelen árva határon ;
 S mellyet imént mondál, a legjobb szív adománya,
 Kegyszavad oly régtől egyedül jártomban az első,
 Mert egyedül szeret a pusztult ház gyermeke járni
 S boldogokat ragyogó bőségben látni nem örvend.
 Oh csak egy elhagyatott rejtek, csak egy enyhet adó szobor
 Jusson házádban a sok bajt tűrni menőnek,
 Újra erőt veszzen, emléked szentség lesz eszében,
 S mint eddig, gyásszal nem fogja bevonni világát.»
 Szóla s nehéz feje, sok gondtól s új gondolatoktól
 Meghajlott balválla fölé, nap ütötte kalászként.
 De Zenedő az elandalodót fölemelte szavával.
 És szállásra hívá, táplálatos étkeket és bort,
 És ada sok szép szót hozzá, mely életadóbb az
 Éteknél s léleknevelőbb a tályai bornál.
 Így kipihente magát és kezde vidúlni az ifjú.
 Orbai Kálmán volt, a rég nagy hírű Kupáknak
 Törzsökiből végső s Ugodokkal ükére rokonság.
 Nem tudhatta. Setét alakokkal az ősi regékből,
 Melyeket atyjától hallott, vala lelke borongó.
 S már különözni mesét nem bírt elméje valótól,
 Mert gyermek vala még, mikor atyja leszállt az apákhoz.

S anyja szülő kín közt halt el siratatlan előtte :
 Árva korán, idegen házaknál tenge s hideg kéz
 Nyujta nehéz eledelt a sokszor sírva evőnek.
 Így nőtt, így serdült, s most így hordozta tizenhat
 Éveit a földön s nem lel vala rajta rokonvért.
 Benne az egy lélek, más nem volt semmi atyáról,
 S szökve csak egy paizsot mentett meg az ősi falakról,
 Mely portól feketedve s borús vala régi jelekkel,
 S kardot, az ütközetek villámát hajdan. Ezekkel
 Mindkét féle szerencsének harcára megindult.
 Mindezeket, s amit rideg után türe, tapasztalt,
 Esti komoly csendnél elmondta beszédes ajakkal ;
 S szánák és szereték hallói : de monda csatát is
 Hunyadi tetteiből, amint tarkázva regékkel
 Múlt napok álmaiból meg-megfordultak eszében.
 Néha pedig tévedt szemeit Zenedőre felejté,
 S végzeni nem tudta kezdett szót. Mosolyodva meginté
 A deli nő akkor ; s hallgatta regéje csodáit :
 A ragyogó hajú lányt s a tündérkerti szerelmet.
 Nap nap után így mult ; Orbainak három örömnap.
 A negyedik nap fegyvereit vizsgálta Ugodnak ;
 Kedve lőn oly fényben, mint fenn azok, égre ragyogva
 Látni magáét is, s tisztítani kezdte leülvén.
 Elsőbb is kardjára hozott munkája derülést,
 Mely, mint nagy köd után kitörő nap, régi homályból
 Úgy emelé ki hegyét s öldöklő éle világát ;
 Egyszersmind szép markolatán a gyöngysor előtűnt :
 És örvende szelíd sugarának az ifjú. Azonban,
 Hogy paizsára került a sor, borzadva tekinté
 A szigorú jeleket, gyásznak gyászképű betűit ;
 S amint törölgető keze végig surrana rajta,
 A falról hozzá le-levillant pajzsa Ugodnak.
 Majd ezt, majd meg amazt vizsgálván kémszeme, látá
 Végre csodálattal, hogy párt lele hajdan időkből.
 Lelke merengő lett ; rokonát képzelte Ugodban
 S hordta bizonyosságát balján, a gyászjelü vértén,
 De szíve mást keresett. Szégyen tiltotta rokonnak
 Vállaltatni magát, a dústól árva nevetlent.
 «Majd ha nevem Mátyás ajakán fog zengeni, úgymond,

S a haza, mint idegen, nem zárja ki híremet, akkor
 Lássanak itt ; vagy mint kiömlt víz folyjon el életem
 És ne legyen nyoma elboruló szép ősi nevemnek.»
 Elszánt lőn hamar és röviden készüle nagy útra ;
 Mégis az elválást nem tudva kiállni, levélben
 Szíve nehéz napját így írta le szép Zenedőhöz :

«Elmegyek ; így megyen a leidézett lélek az égből,
 Angyali nő! tőled megyek el sorsomnak elébe,
 Mely mikor álmodozám, villámban cseszte vezér fényt,
 És megrendített ; de vón elvihatlan erővel,
 Mellyet imént feledék, hosszabbá tennem az útát.
 Oh te, ki tisztább vagy, mint szó mondhatja, kinek szép
 Élete folytában legrosszabb tette is áldás,
 Angyali nő, ha időtelenül szállok ki, ne vádolj,
 Hogy búcsúzatlan hagyom el gyötrelmeim enyhét ;
 Hogy mikor útra megyek, nem nézhetem a lekötő szem
 Bájait észbomlás nélkül ; hogy gyenge szemem fél
 A napot, oh téged szépségek napja! bevárni :
 Mert láz lelkem, ez egy lélek, kiszakadna belőlem.
 Ím én semmi, az élet nagy könyvében üres lap
 S szél játéka vagyok, mint pusztán vad fa viharban,
 Mégis ohajtásom marad itt, nem jő velem útra ;
 Ott eped egyházad küszöbén s ne feledj el, azon kér,
 Hogy nemzetségem ki van is bár búmra törölve,
 Még legyen, aki nevem hírét meghallja, ha élek,
 S mondja : Szegény gyermek méltó vala, hogy befo-
 Még sokat írna le andalgó elméje tanácsán, [gadjam.»

De fut az éj, a szárnyas idő hatalommal idézi.
 Útnak ered s az írást köszönetnek hagyja jeléül.
 Mint ha madár szabadúl, melyet lép tartá, szegénynek
 Sok hím-tolla fogó gyöngyön ragad, ő megy azonban
 És örvendi szabad szárnyait suhogatni ; de még fáj
 Új sebe, elragadott tollát még sínli magában :
 Így mene Orbai, ott veszvéen szíve Széplakon ; ifjú
 Lelke azonban örült a szép hajnalnak, az erdők
 Halk suhogásainak. Viruló völgyekbe lenézett
 S látta kies téren Bonyhádott messze határos
 Falvaival s délről szomszéd patakokkal övezve.
 Andalgása között madaraktól kére jövendőt ;

Fenn dallának azok, fiatal bogon ülve fölötte,
 A napot, a nap arany sugarát várván, de közöttök
 Sírva nyögő csalogány bús szót zendíte s az erdőt
 Eltölté, csak imént szökevény társára, panasszal
 Minden utána hajolt, és sok sirodalmas ajaknak
 Fájó szózatival hangos lön az erdei mély csend.
 A gyermek fájdalmak ölen ringatva reményeit
 Hallá a dalokat s még inkább andalodott lön.
 Így haladott ; s tova tér és hegy maradoztak utána.

Már jöve vissza dicsőn, ha dicsőség porba leverni
 Orrablók seregét, a hős Ugod. Elborulának
 Ellenségei a honnak, letöretve vasától.
 Társai örvendék szép bátorsága jutalmát ;
 Áldák a mentett lakúak. S amint mene végig
 Falvak előtt, vagy büszke nemes várának előtte,
 Sok szép szem daliás menetét kísérve csapongott
 Gyors nyomain ; s tetszék a bátor férfi sokaknak.
 Sok dicsérte lovát, sok azon könnyűded ülését ;
 Fegyvereit mások, ragyogókat sok hadi tettel ;
 Mindnyájan pedig őt, a bátor lelkű segédet.

De fekete szárnyát fölemelte az átkozatos hír,
 Nem tartotta magány, erdőség nem vala gátja ;
 Jött hegyen és völgyön s hazugúl így suttoga szerte :
 «Ím mi jeles hős ez! kár, hogy míg messze vesződik,
 Honn jövevény gyermek, korcsok nemzője bitangol
 Szép örökén s bűnnel fertőztet régi nemes vért!»
 Megrendüle Ugod hallván, s a benne lakó szörny,
 A féltés, fölemelte riadt lelkében alakját,
 Csillapodott azután. De nem ész, a büszkeszívűség
 Győze baján : «Maradok, mondá, ne gyanítsa leső szem,
 Hogy van okom megítélt házamhoz visszasietnem.»
 S úgy lön. Balra hagyá Szekszárdot régi falaival,
 S hol most fünevelő halmát mutogatja Leányvár,
 Pusztá lakatlan domb, ott akkor büszke falakkal
 Messze fehérlő lak palotáiba készüle térni
 S várni, míg árnyékát boruló lelkének elűzné.

Már mene, ahol az út befelé nyita kurta tekervényt,
 S mint száradt fának még élő ága, virágzott
 Sok fiatal hárssal, melyek mind két felen órként
 Alltanak és suhogó lombbal vendéget idéztek.

Mert szívesen a vár két agg szüze, minden utasnak,
 Kit vihar ért vagy baj fárasztta, nyitottanak enyhelyt
 S gondjok alatt, mellyet nevelének, az égszemű lányka,
 Sok fiatal hősnek befelé fordula futása.
 Jósok is, és sebet orvoslók vetekedve valának
 A szüzek ; és nagy volt bizodalma ezekhez Ugodnak.
 S ím ahogy mene, megszökkent s felhorkana méne.
 Útfelen a füből felvillant Orbai pajzsa ;
 Fáradtan maga benn alvék terebély fa tövében
 Néze Ugod, s poklok játékát vélte ; lenéze
 Másodszor s iszonyú lelkét tele nézte haraggal ;
 S a legijesztőbb vád már nem vala távol esztől.
 Megborzadt, mint elközelítő vészben az agg tó,
 És odazuga lován s megüté dárdával az ifjat,
 Mondva : «Or eb, kelj fel s alugyál el örökre vasamtól,
 Vagy valld meg, paizsom, ha nem orzott, mint juta hozzád?»
 Nem hallá; de futott félébren az ifjú; s halálát
 A fák közt befelé szaladozva kerülte. Nyomában
 Vágtata és megölő dárdát perdíte az üző.
 A két agg látá egyenetlen harcban az ádáz
 Bajnokot és az előtte serény lábakkal iramlót
 Védtelenül s az ütő vasa által szinte veszőleg,
 Megszánván bebocsáták őt ; de Ugodnak előtte
 Félve kaput zártak. Künn, mint sziklába csapott hab
 Áll vala ez, szíve roncsoltan. Megütötte dühében
 A kaput és beletört az erős nagy dárda kezéből.
 Rengett az : de nem engedte még s a várfalak ormán
 Megjelenék a lány, az időnek régi tanuja,
 A legidősebb szüz ; s mert mondani kezde jövendőt,
 Mély üregű szemeit bel láng forgatta dühülten.
 Mint a gyászmutató boldogtalan óra határán :
 Elfonnyadt keze úgy állott lemutatva Ugodra,
 S míg szólt, szürke haját a szél hordozta csapongva,
 Mintha tavaszba telet szálaival akarna beszőni.
 Szólt pedig így, s vékony s rezgő vala hangja s halotti :
 «Mit zörgetsz, mit akarsz boldogtalan, e helyen? állj el.
 Itt csak béke lakik ; de te menj el, vidd tova sorsod
 Förgetegét, mely homlokodon le van írva setéten.
 Vért látok kezeden, melyet vizek árja le nem mos,
 Tűz nem emészthet meg. Menj el, valamerre szemed lát ;

Csak ne hazádba, hol a szép nő aggódva reád vár,
 Gyász neked és gyász a balsors-üldözte, magának.
 E szavakat mondván elhagyta az ormot az agg szűz
 S lón egyedül Ugod a haragoknak hagyva s magának.

Három gondolatot forgat vala lelke leginkább :
 Szolgáit fölhíja-e, várt megvívni? vagy a gyász
 S szégyen elől haza földéről elfusson örökre
 És soha Széplakot és a nőt mosolyogni ne lássa?
 Vagy pedig elmenjen meglátni, mi dúla sajátján
 S a bűn részesein maga tartson szörnyü bírálást?
 Erre hajolt ; mert asszonyokat megvívni dicsőség
 Nem vala s a bolygás nyugodalmat nem szerez annak,
 Kit csevegő hír bánt s bizonyost még nem tud. Elindult,
 Réműletes paizsát, mint vélte, balára emelvén.
 Messzé kitért, valamerre rohant, a vándor az útból,
 S összelegelt vadak a vad elől riadozva futottak ;
 A szolgák pedig a rohanót száguldva sem érték ;
 Messze zavart rendben maradának méne nyomától.
 Szép Zenedő! jobb volna neked nem lenni születve,
 Vagy soha nem lelned féltő szeretődöt Ugodban,
 Nem hiszen asszonyban hűséget, s hosszú szerelmet :
 Eltemet a szörnyü, hogy megrendüljön utánad
 Lelke s szokott útján tévedt elméje ne járjon.

Kertében szomorún a szép nő járja tekervény
 Útait, és az időt, mint rossz vendéget ohajtja,
 Míg eljőne az álom utóbb, elrázni magától.
 Elmaradó férjén aggódik. Az összeszokott lét
 Csak fele értékét s azt is bánatba keverten,
 Bírja szegény ; s gyakran követül elküldi szemének
 Szép sugarát örömes hírt kémleni távol Ugodról.
 Még nem sejti szegény, a jók gyászára veszendő,
 Hogy férjének esztét lekötötte az átkozatos vád ;
 Hogy nem mer dühödő szívvel házába belépni
 S kertbeli bokroknál csúsz el lappangva kígyóként.
 S úgy van. Ugod fél, a gyilkos szándéku, magától :
 Nem közelítheti még küszöbét, győződni akarván.
 Vagy nem hinni tovább, vagy egészen lenni gyanútlan :
 Ez forog elméjén s el nincs választva határral.
 Azt gondolja : «Magányában kell látnom az egykor

Üdvönnél inkább kedveltet, ah a csapodár nőt.
 Majd ha tanú nélkül itten, hol véthete, haj! itt,
 Hol legelőbb ölelő karját szerelemre nyitotta,
 S most idegen névnek fel fogja sohajtani hangját,
 Majd ha előállok s nem mer megvárni szemével ;
 És ha egyet kérdek, megkérdem : hittelen asszony,
 E paizs, ősz korból legszentebb hősi maradvány,
 Hogy juta más kézhez? Jövevénynek kelle, s mi bérért
 Kelle odább adnod, te hitek tapodója, te asszony,
 Nem feleség többé, te nevemnek sírja! — s ha erre,
 Mint hiszem, a nyomorú nem lel szót annyi ezer közt :
 Vesszen el, e vasnak légyen temetője szívében.
 S oh ha — de azt nem, Ugod, soha nem fogod érni az élet
 Napjaiban, hogy megnyughassál tiszta szerelmén —
 Oh ha megérnéd azt ; de gyanúk hallgassatok, addig
 Nem sietek ; nem rontok előbb, mint megtudom a bűnt. »
 Így szólt a bőszült. Csendes kívána maradni,
 És meg-megmozdúlt remegő markában acéla.
 Láta nejét, s mi nem oly szemmel mint egykor ; el omlott
 Mint árnyék, minden szépsége gyanúja ködében ;
 Láta busongását és monda : nem engemet illet ;
 A szaladó jövevény hagyta bút bűngondos eszében.
 Végre megállt a hölgy, hol előbb ártatlan örömmel
 Űlt ernyős fa megett s mondotta regéit az ifjú.
 Ott bolygó szeme kis csalogány fészkének alatta
 Láta fehér levelet gyéren meghintve betükkel.
 És levévé ; mert mily asszony nem tudni kívánó?
 És mi gonosz van ezen? Végig futa rajta szemeivel ;
 S amint bús szavait bámult lelkébe fogadta,
 Kis könnyü, szánakodás szép könyje, lepördüle arcán.
 Kisded csepp, te öröm s bánat harmatja, mi vagy te?
 Vaj? mi vagyon benned mennyből elegyítve s pokolból,
 Hogy rontó egyaránt s áldó tudj lenni s miattad
 Most egy egész élet lemerüljön időtelen éjbe!
 Fölkel Ugod. Nem bírja magát, nem bírja haragját :
 Összebeszélt szerelem titkát a vétlen írásban,
 S bünvallást lel az ártatlan könyű szent elemeiben.
 Mint feneszájú ló, viszi a harag, a vad erőszak.
 Felcsörrenve megáll s így dörg le nejére : « Tekints rám,

Én vagyok, álnok hölgy. Ösmeresz-e, halálodat engem?
 Haj de ki ösmeri meg, melynek gyönyörében alutt el,
 A kiderült mennyet, ha be van keltére borulva,
 S nap ragyogása helyett, villám szegi barna határát?
 A szellőt, ha viharra lett, ösmerjük-e többé,
 Értjük-e megbődült morájában előbbi sugalmát?
 Így az elámult nő többé férjére nem ösmer ;
 Arca szelídségén nem tud képzelni ölö színt,
 S mely eddig szerelem vágyát suttogta, szavában
 A rettentőt, a gyilkost, félelme nem érti.
 Földöntúli világ rémét gondolja. Sikoltva
 Megszalad a remegő ; s oda rogya, de vad kerecsenként
 Ott terem a szörnyű : s melly ége lobogva dühétől,
 A kiemelt gyilkot hölgyének eloltja szívében.
 S mintha pokol zúgná, tompán ily szókat üvölt rá :
 «Halj meg, s szégyenedet vidd sírba, elaljasodott nő!
 Ott nem lát meg Ugod, ha keseregsz az új szeretőért.»
 Ezt alig mondá, hogy előtte az áldozat eldőlt :
 S szép szeme játékát elzárta halotti sötétség.
 Hűled Ugod s már érzi súlyát tettének. Elég ok
 Már nincs a földön, melyért meg kell vala ölni.
 A késő vendég, a bánat, már beköszöntött ;
 S elhúnyt nyugta fölött sanyarú gondokkal evődik.
 Mint sűrű felleg után lobog a megütött fa magában,
 S nincs zápor többé, mely lángját oltsa vizével :
 Úgy egyedül és olthatlan tűz lángol Ugodban.
 Hosszan néz le s merőn s a hajnal rózsavilágát
 Nem leli, mint ezelőtt, liliomra hasonlatos arcán.
 A mozdulatlan tagokat, s a szóttalan ajkat
 Ahogy látja, kitör küzdő türodelme magából.
 Nem szól és szeme nincs könnyütől búbában elázva,
 De szabadon vad gondolatok dulakodnak eszében,
 Melyektől nem tud menekedni. — Azonban az elhullt
 Kis level ott fetreng. Attól fölserken az ájult
 Eldühödött harag és még egyszer lángol agyában.
 Lángszemmel nyeli a sorokat. Végigfut először
 S ismét s harmadszor ; s a bünszót nem leli benne.
 Majd teremébe rohan nyomorúlt! ott mintha keresné
 Elmaradott hölgyét. S ím pajzsa setéten alánéz

Képeivel ; megakasztja futó lábának iramtát.
 Most már látja világánál a szörnyű tudásnak
 A szövevényt. Mi eget dúlt föl s tett vad keze rommá,
 Érzi ; s mi érzelem az! mint tépi el élte nyugalmát!
 Keble kiég, mint a bel lángtól hamvadozó hegy,
 S benne tanyát kétség s szilaj álmok képei ütnek.

Elvesze már Ugod. Árnyékát hordozza futó láb.
 A föld ing neki már ; maradását nem leli rajta.
 Mint hegyen indult kő, megered, nem tudja, hová lesz
 Még esze sírja fölött egy gondolat él zivatarként,
 Nagy s iszonyú, mint tette, s ez őt hordozza vadonban,
 Adáz farkassal gyakran virrad meg az erdön ;
 Gyakran az éjvel jár egyedül, mikor állat is alszik.
 Mint bolygó rém jó mult boldogsága falaihoz,
 Ott suttogva nevét hölgyének ; majd rohan ismét.
 S így rövid élte lezúg, mint hirtelen árja viharinak.
 Ordas agyú kölykek marakodnak tagjai rongyán ;
 S szánakodó rokonok nem tudják jegyzeni sírját.

MAGYARVÁR.

TÖREDÉK.

1830.

Dőlve, magányosan áll, az enyészet képe, Magyarvár.
 Késő romjaiban. Lejön a szép Kúma hegyéről
 S nem leli nagyságát ; elporló néma falaknál
 Hajtja vizét szomorún ; árnyék sincs benne azokból,
 Mely magas ormok előbb az eget csillogva keresték.
 Ott piruló hajnal nem, dél sem kelti föl a zajt ;
 Csende van : éjenként ordítják csak föl az éhes
 Farkasok álmaiból ; kövein, hol hősök alusznak,
 Kósza kígyó sziszeg és halovány gyom rázza szakállát
 Nem vala ezred előtt, nem két ezrednek előtte
 Ily letarolt e vár ; akkor volt híre javában,
 Harcos Orod nemzetének, Dalmának időtte.
 Im roppant kőcsarnok alatt ott nyugszik az ifjú,

Nem maga : karjaiban harcok villámi nyugosznak.
 Mély pokol a tenger, s mi riasztóbb fergetegénél?
 Ó nem rettegi azt : dühödéseit győzte hajóján.
 Járt a fényszerető perzsánál, látta hatalmas
 Róma hadát, s viadalmaiból megtérve negyedszer
 Marcona Verrestől, kit elölt, hadi jelt hozza arcán.
 Hogy megtért, vendégi alatt döbögének az ősi
 Csarnokok és teremek ; maga is tort jára, vadászott
 Kiskori társaival s örömeiktől zenge Magyarvár.
 Mind elmúlt ez is, újra magány foglalta be létét.
 Nemzetsége kihalt : kora sírba temetve szüléi,
 Húga Zarándnál él. Maga van, mint éjjel az árnyék.
 Oszlopain paizsok s aranyos szép fegyveri függnek,
 S elragadott zászlók, Verres zászlója hegyében
 Ül komoran egyedül a büszke tekintetű sólyom ;
 Szárnya nem is lebben, csak néha riad meg az omló
 Kúma zaján s hegyi szellet után kapkodva vadat les ;
 Ó maga messze kinéz : kicsiny a tér, mely van előtte ;
 Lelke rideg sasként nagy egész országokat eljár
 S kérdi, mi van még ott, mellyel mérkezni ne tudna?
 Dobban azonban az út, bajnok közelíti határát
 Büszke Magyarvárnak, s míg tart a rajta tünődés,
 Ím már ő megszálla, madár lova vesztege, hullván
 A tajték, mellyel habzik vala szája, körösleg.
 Kék selyem ing lobogott a szélben harci ruháján
 S hímes ezüst szegetét játszatta az égi sugárral :
 Kalpaga barnás volt ; de tetőjén inga fehér toll,
 S csid vala jobbjobban. Arcán, mind mindig, az épség
 S ifju vidámság ült. Fegyverneke s békei társa
 Ez vala Dalmának. Soha ezt búsongani ember
 Nem láthatta : vidáman folyt jó vére ereiben,
 Szinte miként foly az ormi patak délesti lapályba,
 Mely vígan csörög el kis partjai virágai közben,
 És csak néha, midőn menetét kőhalmok elállják,
 Váltja zaját s vizeit harsány suhogással özönné.
 S így vala ő örömetest dévaj s elmésen enyelgő
 A békés napokon ; de serény a harc idejében :
 Ott esze járt, itt dárdáit forgatta vitézül.
 Most hogy elért, megörült, s így szóla Orod fia Dalma :

«Dévaj Igar, mi hoz ily későn s hímzetten előmbet?
 Barna vitézt vártam feketés vaslapba borítva,
 S ím a nap fiaként tündöklő úrfi közelget ;
 Nász van-e még Ügödön, vagy tán itt nőszik Igar ma?»
 Így szólván fejedelmi kezét nyujtotta Igarnak,
 Az pedig elfogadá s ily szózatot ejte viszontag :
 «Nincs még nász Ügödön, sem Igar nem nőszni jön erre;
 Téged jó egyedül üdvözleni s látni hatalmas
 Engadiból s Ügöd erdeiből, hol imez ruha bármily
 Ékesnek lássék, vad fák is termenek illyent.»
 Illyeneket szólván, nagy örömmel nézte vezérét
 S híreit elmondá. Szólt a tarkói Zarándról,
 Szólt Keviről, a száz teremű Koppánynak uráról
 S hősekről s deli szüzekről s országos ügyekről.
 Majd tova megjárá a rég nem látta vidéket,
 Megfordult fejedelmeinél a kúmai várnak,
 Ifjúnál, aggnál, hollóhajú hölgyeinél is,
 S kedvet adó vala és örömes mulatása körökben.
 És mikor így hete múlt, nyugatának napja beállván,
 Lőn maga Dalmával, nagylelkű fiával Orodnak.
 Éjjeledett. Szomorú rémekkel jött el az árnyék
 S a zaj sírjánál ünnepelni szálla be a csend.
 Még nem tündöklött a menny ; de törötten oszoltak
 Fellegi, és a nyílt csarnok közepében ülőknek
 Lassanként kiderült kéklő szép sátoros öble.
 Sárga haját rázván most tűnt föl egy északi csillag,
 S majd egyedül ragyogott aranyos lángjával az éjben.
 Tiszta világa elől az egek kis fényei bújtak
 S a kibukó holdnak haloványság telte be képét ;
 Eljött s visszajjedt odvához az árva sötétség
 Szárnyasa ; jókor elült keselyűk szálltak ki helyette
 S még egyszer napot, és napfényt keresének az égen.
 Látta s imígy szólott nagylelkű Dalma Igarhoz :
 «Haj! Igar! én heverek s nevető szép csillagom itt van.
 Ím hogyan önti merész sugarát a fénytelen éjbe,
 Mintha az álomidőt kívánná tenni rövidebbé.
 Vagy csalatom, vagy ez a csillag már ösmeri Dalmát.
 Szinte midőn Sírász gyönyörű ligetébe merültem,
 Így jöve akkoron is lobogó arany üstöke szegvén

Éjjeli ösvényét s haza intett kéjem öléből ;
 Itt vagyok! estenként tünetek változnak előttem,
 Kél, szünik a szélvész, a záport üzi verőfény,
 Kúma lefoly s napokat viszen el folytában, örökre
 Elvesztett napokat, hullt gyöngyeit a nagy időnek,
 Kik, föld kincseivel váltsam bár, meg nem adatnak
 Ifjúságomnak, kisdéd pályámon ez egynek.
 S még én veszteg ülök. — De nem így! legyen ez ma utósz
 Tettek után török, és munkát ha nem adhat ez a föld,
 A pokol álljon elő, avval lesz harca karomnak ;
 Hogy mikor a nyugalom napját közelíteni látom,
 Lelkem üres ne legyen nagy tettek gondolatától.»
 Dalma imígy zárá fellengő lelke beszédét,
 S tisztelvén szavait még hallgata társa ; de a hős
 Nem titkolta szívét, így szólt kérdőleg Igarhoz :
 «Bajtárs, hű követője valál mindenha utamnak,
 Most, hogy Etel mellett rokonink szomszédaik által
 Hadba idéztetnek, bizonyos hír hozza, magadtól
 Hallom, napnyugáton dölyfében háborog és az
 Engadiak hírét nem tiszteli a ravasz örmény.
 Mondd-sza, ha völgyeiből kürtömmel fölverem a jászt
 És a büszke magyart dárdák viadalmira hívom,
 Menjek-e föl-, vagy aláragadó folyamához Arasznak,
 És ha megyek, kísérsz-e megint bajtársi karoddal?»
 Erre felelt Igar és komolyabb lőn arca szavával :
 «Fejedelem! hogy atyád volt éltem gyáma, hogy a hab
 Torkából te levél annak mentője, s letarlott
 Hegylakomon, tova harci mezőn jártomban, ovója
 Nemzetségennek, nem elég elmondanom, érzem,
 S rút feledékenység soha nem lesz bűne Igarnek.
 Menj el azért, valamerre akarsz, valamerre visz a vágy,
 Nincsen az távol, sem sziklás bérci magasság,
 Nincsen az a mélység, mely megfárasztana, harc, tűz,
 Tátogató örvény s Ármány örök éje, holottan
 Lélekdöböntő ugatással hangzik az őreb :
 Mind nem elég szörnyűk elijeszteni engem utadtól ;
 És mégis, ha szabad tanakodnom szándokod ellen,
 Jódra hajolt elmém másképp fordítja tanácsát.»
 Megszüint s csillapodást olvasván Dalma szemeiben,

Már szabadabb lélekkel imígy folytatta beszédét :
 „Amit Etelközről mond a hír, mind igaz, úgy van
 Nyúgaton is, mind elmondottam, azonban Ételnek
 Hős ura csak keljen, szomszédai sírba remegnek
 S Engadi még magas a ravasz örmény kurta vasának.
 Indúljunk egyedül : okod úgy sincs menni hadastúl.
 A jász völgyeiben és a térföldi lakók közt
 Még szomorognak anyák, még nem vén özvegyek éleek,
 Kik Baku tengernek szeleit siralommal egyítik :
 Sok deli férfiakat temetett el az éhes ölébe.
 Hadd serdüljön az ifjúság : gyakorolja jövendő
 Harcaihoz kezeit ; de ha mégis kelleni fognak,
 Ints, vagy izenj, pillanat alatt nyomaidba suhannak.
 Menjünk hát egyedül, im hí szép tája nyugatnak,
 Hí Terek és az eget lecsaló szép völgyei hínak.
 Erdők és havások harsány folyamokkal üvöltve
 S nyári hűvös patakú ligetek változnak utunkban,
 És valamerre megyünk, rokonok szíve, honna fogad be.
 Vár Keve s bátyja Zaránd és a harc ősze Tugorkán,
 Vár magas Engadiban fejrázó Kende, ki ellen
 Nincsen erő, nincs hős, a harcnak nincs veszedelme,
 Aki ha rázza fejét ellenkezetében, akár az
 Ég föld rázkódjék és azt harsogja : nem úgy lesz!
 Oly bizonyos jelt ad s akaratját nem szegi szükség.
 Im rád vár ez is és ösmerni kívánna, ha jőnél.
 S mit késsem? tele van futamó híreddel az ország :
 Rólad dall a szűz, téged vár titkon epedve
 Jász Iboly, a völgyek s a halmok dísze Homanna ;
 Csak maga hallgat még a sárga fodorhajás Elvő,
 Magzata Kendének. Ligetében rejtve virágzik,
 S a közhír nem mer közelíteni tiszta nevéhez. —
 Fejedelem, ha talán csevegésre jutok ma, ne vádolj ;
 Nem hallgathatom el, meg kellene tudnod utóbb is :
 Láttam egy országot, hegyi téren fekszik ; előtte
 Kék távolban az agg tenger hullámi forognak
 S fodros rengetegek kosszorúzzák pázsitos alját ;
 Fenn a hajnali táj, közelebb szépséggel az éghez,
 Mint nyomorú földhöz, meg nem vénhedve virítván,
 A boldogságnak szerelemmel nyitja magányát.

Ott mulat a deli szűz. Láttam s a gondolatoknak
 Tengere lelkemben kiapadt szépsége tüzétől ;
 Megnéztem s szemeim lekötötte rajta veszének.
 Szóltam s nem voltak szavaimnak hangjai, most hogy
 Szólhatok, ezt mondom, s kevesebbet nem lehet immár:
 «Rózsánál rózsább, gyönyörűbb valamennyi gyönyörnél.»
 Ment, én árnyékát, magamat nem tudva, követtem :
 Még az is éj színét nem vette magára : pirongott
 Arcai hajnalaként és visszamosolygani látszék.
 S e kis tündért egy örményföld-szülte királyfi,
 Egy nyomorult Tigrán, epedezve vadássza szemeivel.
 Külföld fajzatihoz fejrázó Kende nem adja,
 Mégis ez a Tigrán veszedelmes csalfa hitében.
 Fejedelem, nem jössz-e alá a lányka bajához?
 Jój le, riaszd el ohajtóit, s ha szívedre kerítéd,
 Mondhatod a napnak : szálljon le alunni! az éjnek,
 Hogy besötétedjék ; maga sárga fodorhajas Elvő
 Több neked a napnál, több a szép csillagos éjnél.»
 Erre magas lelkün mosolyogva felel vala Dalma :
 «Bajtárs, mint sokszor, most is szűk földi határon
 Túljárnak szavaid ; de nekem, bármennyibe teljék,
 Tetszik ajánlásod ; lemegyek, megnézem előszült
 Hősünk lakhelyeit, fejrázó Kende hatalmát.
 S nem hunyom el szemeim hódító kellemek ellen,
 Hölgyeket is nézek. Megnézem, szebb-e Magyarvár
 Hattyuinál kebelök. Megnézem Hajnalon Elvőt,
 És ha Tigrán ellen karomat kérendi, halálban
 Ellensége leszek karddal, dárdával, ideggel ;
 Többre nem int elmém. Láttam s tán szebbeket annál
 Nem látnak szemeim ; de nekem nem csillagom a lány.
 Gyenge virág, kebelén még reggel ringadoz a gyöngy,
 Színe jön, illata kél, gyül édessége ; de mézét
 Méhek s a csapodár lepkék ragadozva fogyasztják.
 Illatit ingadozó örvényivel elnyeli a lég ;
 A dél jó s ragyogó gyöngyét lángjával elissza.
 Lankadoz : akkor már többé nem kedvese a méh,
 Pillangók kerülnek s üres a lég árja szagától,
 Perkedt szirmaitól szomorodva búcsúzik el a nap ;
 Még csak egy az szellő, mely kórójához ütődik,

Zeng neki gyászdalt és az is elhal nyögve tövénel,
 A hír tiszta sugár, azt nem fárasztja meg ösvény,
 Nem nyeli el mélység, sem alatt nem hagyja magasság,
 Szerte repül szabadon s ragyogása parancsol az éjnek.
 Én ez után sietek! kelj, kelj tova csillag az égen,
 Dalma fölébredt már, lelkét sugaraiddal ereszti.»
 Így végzé szavait s nyugalomra betére Igarral,
 De Igar így szólt még szerelemmel víva magában :
 «Fejdelem, a lánykát mért mondád gyenge virágnak?
 Szép a gyenge virág ; de ha gyöngyét a nap elitta,
 Nincs szeme, mely rajtad csillagként telve forogjon,
 S mely ha tovább fordult, eged is beboruljon utána ;
 Nincs haja, mely a bérc ragyogó déleesti ködénél
 Szebb legyen és pihegő kebelét őrizze szemedtől ;
 Ajaka nincs, melyen csókok szűz hajnala keljen
 S mely napot és holdat tudjon megkötni szavával ;
 És ha szakasztani mégy, nincsen habi lába virágnak,
 Mellyel az áradozó patakon túl fusson előled ;
 És szíve, mely ha rokon lettél hozzája, szeressen,
 Jó szíve nincs, melynek dobogása megáldja szerelmed
 Álmaid és az egek dörgésit elűzze füledtől.
 Fejdelem! a lánykát mért mondád gyenge virágnak?
 Szép, hamar is hervad ; de dicső is, kedves is a lány.»

A csillag beborúlt, rémeknek hagyta az éjfélt
 S nemzetek álmainak. Szenderg a hírre sóvárgó,
 Várni az új kedvest szeretője megúnja s lenyugszik.
 Szűnyadoz a rabló ; de nem a boldogtalan, az még
 Fenn van az inséggel és nem jön ölelni halála.
 Ártá ez, a pártus földnek fejedelme, míg a nap
 Fenn vala boldog egén, most bús árnyéka magának.
 Mint zivatar-kergette levél, bujdossa hazátlan
 A neki szűk földet s nyugodalmát nem leli rajta.
 Fergeteget keres a hegyeken, gyász éltet az elzárt
 Völgyek ölén, hogy az emléket beleölje szivéből,
 Él az azonban még és halni nem engedi őtet.
 Most is, mint keselyűk, szagatják őt az ijesztő
 Gondolatok, s ősz fürteivel hajtják ki az éjbe.
 Kúma sötéten foly, közepett csapdosva haboktól
 A nyomorúlt ember kormánytalan üli hajóját.

Látköre barna homály, szeme, lelke halotti sötétség.
 Keble kiégett hegy, melyből mély tompa morajjal
 Szózat emelkedik, élőknek, holtaknak ijesztő :
 «Hajtsatok el, viharos tengerhez hajtsatok engem,
 Oh ti sötét éjnek habozói, hogy ottan az örvény
 Nyeljen el, és ne csekély habban, hullámban enyésszem,
 Hogy magasan fekügyék a vízbérc lelkemen, annak
 Vad zuhogásaitól siketüljek, hogy, ha fölöttem
 Nemzet pusztúl el, vagy esik rabigába, ne tudjam.
 Ott ha az égő nap föl akarna találni, ne leljen,
 És ha kívánnám én még egyszer látni, ne lássam! ---
 Vagy minek is láttam? Te sötétség éje borúl el,
 Bús alakod ne legyen mint lelkem alakja világosb.
 Mért lelkem gyászhoz nincsen szoktatva? Miért lelt
 Inségnél egyebet, hogy most, mikor abba merül el,
 Képzete a nagyról, s hogy az elmúlt, bújja ne volna?
 Vagy hol van, ki velem tudjon mérkezni panaszban?
 Atyja halálán sír? Az atyát én láttam elesni
 Agg hófürteiben, s bűnöm vala benne, hogy elhullt :
 Átká maradt rajtam. Szép hölgyet veszt vala s kedvest?
 Kettőt vesztettem, a földnek gondolatánál
 Szebbeket, és jókat. Szívemen hervadtak el és most
 Csendes Araltónál nyomorultan porlik alakjok.
 Gyermeakit ölték el? Szépen, mint déli pagonynak
 Szálai serdültek fiaim ; gyász hajnalom eljött,
 S lábam elé gördüle fejök. Iszonyodva elölték
 E karok a gyilkost, de fiam nem támada többé :
 Mind eltépetten tavazó vérökben aludtak,
 S őket nem siratám. Egy nemzet lelke vesződék
 Végső napjaival. Szemlélnem kelle veszését
 S csak siratám : többé nem voltam menteni képes.
 Itt vagyok, a vas sors kerekétől törve, futólag
 Bujdosom a földet s még halnom nem szabad : árván
 Egy gyönyörű lánykám, ifjúkori gyenge sugára
 Boldogságomnak, kísér szakadatlan utamban.
 Mint sanyarú árnyék, megyek én mellette : szememnek
 Fénye csak ő s csak szemeiben nézelhetem a rám
 Nem haragos mennyet. Keze törli le arcomon a bút
 S ajka nyugalmat zeng. Éhemben is ő etet, és ha

Szomjuzom, ő hoz italt kisdéd tenyerében az érből.
 Szíнем előtt szúnyad s még egyszer látom az elmúlt
 Örömet álmaitól viduló arcára kifestve. —
 Ébred s ágyamat ő veti meg puha parti füvekből,
 S csendes az én álmom, mint aki örökre alunni,
 Mélyen alunni fogok. S ím ekkor kél föl az átok.
 Lányomat a rablók álmostól messze ragadják ;
 Végszava borzasztó siketen, mikor ébredek, akkor
 Hangzik el a sivatagnak ölén. Ordítva, tapodva
 Kérdezem a földet s zivatarral válaszol, átkom
 Fölveri a vas eget : villámát küldi, s nem öl meg! —
 Haljatok el ti, kik élők még hallgattatok engem,
 De ti, kik a sírban lakozátok, keljetek alvó
 Színtelen árnyékok, velem itt töltsétek az éjet,
 Míg az utált napnak nem hat kebelébe világa.»
 Szólt, s a szellemapák iszonyodva húzódtak utána,
 Fenn sanyarú rémek szilajon röpdösve suhogtak,
 A komor éjfélnek s hangzó kínoknak örülvén.

Dal kel az erdőkön és a deli Hajnal előjő :
 Mennyei gyöngyeiben múlódad földi virágok
 Mosdanak és csillog s életre vidámodik a lomb.
 Hol zuhogó Terek a hegyet és szép völgye határát
 Fölveri álmaiból, ott egymást nézve sötéten
 Két idegen lép föl, Csimor és az ölő szemű Bendeg.
 Titkos barlangok lakozói Koros vize mellett,
 Kik mint tévedező turulok járnak ki rabolni,
 S a puszták ijedelme nevők, s éj színe ruhájok.
 Ékes az és szilaj ifjúság mosolyog ki szemeiből,
 Ez haragos lelkét arcán hordozza sötéten
 S szörnyű tetteivel túl áll java élte határán.
 Köztök az elragadott Szübál, szép árva leánya
 Hontalan Artának, báránként lépdegel és néz
 S minden meglebbent árnyéktól várja halálát.
 Szólítják, de szavát a félelem árja megölte :
 Nem felel, a felelet búsan vagyon írva halálszín
 Arcain és remegő tagjának mindenik ízén.
 Mégis mintha Csimort látván jobb volna reménye,
 Ahhoz jár közelebb s kérőleg függ szeme rajta,
 És Csimor is hozzá örömetest mosolyog le ; de Bendeg

Nem túri e látványt. Mint tengeri szörny az özönből,
 Úgy üti föl vad mérge magát egyszerre, s szemében
 Ül az ölé szándék, lángos karikái forogván.
 Erti Csimor, s keze a boton áll s most hirtelenebbül
 Mint a gondolatok, hatalommal előrerohannak
 Som buzogányokkal döngetve halálosan egymást.
 A kis lány, mikor e viadalt szemlélte, szabaddá
 Lön s futa bérceken, a félelmek nyomtalan utain.
 Minden másra vakon, csak nem viadalmok ügyére,
 Küzdenek a rablók lobogó dühödéssel azonban,
 S fegyverök és fejük és mellök kopog a sok ütésben.
 Bendeg ütötte Csimort legutószor mellben, utána
 Bendeget agyban emez, s mint föld indúltakor egy bérc,
 Úgy rendült meg ütésétől a rettenetes fő.
 Felkacag erre Csimor Szűbált nem látva közelben
 S mond szilajon: «No ugyan volt mit koptatnod erődet.
 Hol van az édes lány, a harmat, az égi virágszál!
 Nézd, föld nyelte felét, fele mennybe repült el, azonban
 Itt van szép nyomain sanyarú árnyéked, öleld meg.»
 Így szólt s még vadan elhangzott hahotája tovább is ;
 Nem felel erre amaz, de dühülten fúva haragját
 Lóra kap és minden bokrot földúlna tövestül,
 Csak hogy az elvesztett Szűbált még visszakerítse.
 Asszonyalak lebegett a távol déli hegyekben.
 Sok keresése után ez tűnt föl előtte, legottan
 Arra csavarta lovát ; de csalólag el-elvesze a kép
 Lombok alá jutván s foszolékony ködnek alája ;
 Bendeg előszáguld : országokat adna egy áldott
 Szép egyenes földért ; de hegyet kell másznia, s keskeny
 Úton irigy ágak rángatják túske karokkal.
 Ballag, üget Bendeg s ezer arcú tarka jövendő
 Háborog elméjén ; vágatna, röpülne ; de késik,
 S a futamó árvát kegyelem felhője takarja.
 Ballag, üget, mint vad morgó bika az aldei réten,
 S megleli végre, kit üz ; de szilaj paripája megugrik
 Hogy közel ér s maga elborzad, látvája bosszúsan
 Nem gyönyörű Szűbált, — az aszott hideg elbori jós nőt
 Most nyílik ajka sötét sírként s így dörgi ki átkát :
 «Oh hogy epednél meg! hát téged szürke boszorkány,

Téged, aszott féreg, te hegyek sárkánya, ki hitt le
 Tégedet Elborról, hogy most förtelmesen itt állj?
 Aki mohos sziklákat eszel s felhőket iszol rá,
 Ferde sivány bocskor, ki magas fészkedben üvöltve
 Nőszöl az ördöggel, ki megett sántítva dőcög s már
 Elfáradt az idő : hogy mersz te megállni, holottan
 Gyenge futó lánykát keresek tusakodva? dögölj meg
 Sföld be jövendődet, buzogányom mondja: bűnös vagy !»
 Szólt s fölemelte botát ; de az asszony, egy éktelen óság.
 Ellene állt, haja borzadván s szeme lángba merülvén,
 S tarta varázsvesszőt, mellyen bemetélve jövendők
 Képei tűntek elő, jó rossz egymásba zavartan,
 Mint föveny, és az arany, mint felhő, s tiszta verőfény.
 Ezt suhogtatta felé s ím a vész terhe alázúg,
 A viharok szárnyát zápor nehezíti ; zuhogva
 Hordanak egy tengert, az egeknek régi haragját ;
 A hegyek is, kik alatt felhők tolakodva morogtak,
 S ködtelenül láták a mindig tiszta verőfényt,
 Felleg alatt nyögnek s szikláikon omlik az árvíz.

A ROM.

EGY ÉNEKBEN.

1830.

Hol Siva végetlen fövenyében lankadoz a nap,
 S csendes Araltónak zaj nélkül nyugszanak árjai,
 Félre világ robogásaitól, egy puszta lak ormán
 Két Isten harcolt elszántan régi haragból.
 Első a dulás komor Istene, Rom, jöve, és az
 Elhagyatott lakon, a szélvésznek bús palotáján,
 Hol szomorú volt a napnak tüneménye, ha feljött,
 És szomorú, ha lement, élőt nem látva körösleg,
 Merre nehéz ón lábaival sétált el az óság,
 S ami előbb fény volt, abból nem hágy vala többé
 Semmi csodálandót : — ott Rom kívána tanyázni,
 S messzünnen feltolt falakat készül vala tenni

Földdel egyenlőkké. Véd, a ház őre, kiállta
 Ellene és mentő paizsán fölvette ütéseit,
 A rombolni jövőt nagy erővel visszazegezven.
 Ők ugyan éjtt nappá, nyugodalmat téve csatává,
 Mint két béri vívó, küzdöttek folyton az ormon
 Ötven egész évig ; de azonban győze Romisten.
 Égi hazája felé elszállt a pusztá tetőkről
 A Mentő szomorún, és a fejedelmi gyönyörök,
 A hírben ragyogott Országok háza, leomlék.

Rom pedig a düledék palotán fölütötte tanyáját,
 Nagy Siva pusztáin egyedül őrszellem az éjben.
 És ha ki szürke világánál félholdas időnek
 Jőne felé, láthatta miként tört oszlopon ülven
 Hosszu szakálla mohát lengették pusztai szellők,
 S várkoszorúzza fejét zsibbadt könyökére nyugasztva,
 S szomorú sivatagba miként nézett ki merően,
 Messze Araltónak látszván hallgatni zúgását.
 Évekig így és túl azokon gyász gondolatokban
 Fárasztotta esztét, s ha talán vész harsoga által
 S a főveny országát felvették szárnyai, akkor
 Ébredne álmaiból s hullván gyér hosszú szakália,
 Zenge szilaj dalszót és a zivatarba sóhajtja.
 Már század múlt el s még nem jöve senki, az elmúlt
 Fénynek hajlékát romjaiban látni, sem utast
 A vak eset s balsors meg nem téveszte s az Isten
 Nagy fogadást gondolt, így szólván végre magában :
 «Ki legelőbb düledékeimet leborulva köszönti,
 Teljesedésbe hozom háromszoros álmait annak.
 Boldoggá teszem őt, fogadásom tartja s ez így lesz!»
 Szóla s körüljárdalt őt gond kísérvé személyét
 S mélyebben sülyedtenek a düledékek alatta.
 Múlt az idő s untig változtak benne zaj és csend.
 Sokszor az ősz Romhoz lemosolyga az égutazó hold,
 Fellegeket gyakran látott harcolni s koronként
 Dúlva sötét vésznek ment által rajta haragja.
 Ő pedig ült egyaránt s kőhalmai omladozának.
 De mikoron másod századnak folytanak évei
 S a forró fővenyek pusztáin nem vala szellő,
 Harmatot éj nem hinte alá, regtől pedig estig,

Mintha világot gyujtana föl, heven égete a nap ;
 Ifju kalandor jött egy távol honni vidékről.
 Sors és a szerelem nem hagyták béke ölében
 Lennie boldoggá, nem harcok fürgetegében.
 Búva futott a két hatalomnak előle, szívének
 Gondjaival, s hogy senki ne lássa, ez árva kietlent
 Választotta utúl. Melytől nem rettege s mely baj
 Annyi ezerből még egyedül vala hátra — halálát
 Vélte találnia itt. Lankadtan s lelke-szakadva
 Lép vala lassan elé s lerogyott a barna köveknél.
 Tüstént fekte helyét meglágyította Romisten,
 S ő, nemes Országok feledett ivadéka, lakatlan
 Földön erőtelenül feküdt : vas fegyveri rajta
 És mellette, nehéz keziből elhullva, heverték.
 Szelleme tükrében feltűntek az álmok azonban
 S láta kies tájat dombbal változva s virágok
 völgyeivel ; pásztor tanya volt, kis hajlak az ormon,
 Kút csorgott tövinél, gyéren körülötte gyümölcsfák.
 A ligetek csendét patakok csörgési vidíták,
 Kisded bokrok előtt szökdelték fűrge juhnyájak
 S a vezető ürünek mélyen hangzott ki kolompja.
 A nyáj pásztora ő, legkönnyebb póri ruhában
 Íjasan és balján teljes puzdrája zörögven
 Köztök járt egyedül s a nyáj örvende urának.
 Ébrede most s mit imént álomnak véle, való lón.

Legszebb pásztori táj közepett, már távol előbbi
 Gondjaitól, bámulva magán és mindenben, ott járt
 Nyájai közt, fiatal pásztor sorsverte vitézből.
 A vezető ürünek hallotta zörögni kolompját,
 Láta vidám ihait szökdelve legelni, s előtte
 Minden az álomtól festett tárgy képe jelen volt.
 Így élt jó ideig. Gyakran megjárta virágzó
 Völgyeit, ormairól gyakran letekinte vidáman,
 Távól az elsiető patakoknak lesve futását.
 Íja vad állattól s nem erőtlen karjai védék,
 S kiktől búcsút vőn, embert nem láta határin,
 S elszánt lelkének mi öröm nem látnia embert!
 A keserű osztály nem bántá : fája gyümölcsseit,
 Nyája tejét nem ohajtá el szomszédos irigység.

S méreg nélkül folyt epedő szomjának az ép kút,
 Villám nem keresé alacson kalibája tetőjét :
 Béke ölen egyedül állt az, nem lakva bajoktól,
 A csend és nyugalom gyönyörének hagyva tanyául.
 S a boldog szerelem s bal sors feledője így szolt :
 «Járj kies utaidon, ligetemnek nyája s tenyésszél,
 Völgy, te virágozzál, és szellős dombja lakomnak,
 Folyjatok el csendes patakok, mérői időmnek,
 A koszorús partok kebelén, hogy kelve, lenyugva
 Víg csevegésiteket lelkem meghallja s örüljön.
 Csak soha embertárs s ember szülője, az asszony,
 Meg ne zavarhassák ridegét e néma magánynak.
 Nem! soha emberi nép e tájat látni ne jöjön!
 Jobb társak nekem e szédelő nyájak azoknál,
 És e néma mező s fedezője az égi derület.
 Vajha szemem még mindezeket láthassa sokáig.
 Vén fejem így a béketanyán fáradjon el egykor
 S testemet a völgy harmatozó ibolyái fődözzék.»
 Szolt s az üres levegő kebelébe fogadta beszédét
 És elenyészni hagyá a térnek végtelenében.
 Így tölté az időt, ura és uralója magának
 S éle remény- és vágytalanul, nézője futamló
 Napjainak ; de soká nem tarthata békelakása.
 Lelke hamar betelék örömeivel az egyszerű tájnak,
 Kis laka, nyája s az egy környék, a mindig egyenlő
 Hajnalok és estvék unalomnak tárgyai lőnek.
 Még az örök tavasz is, mely nem sorvasztva teleknek
 Vészeitől ligetén folyvást zöldel vala, bántá
 A kipihent szívnek megjöttek előbbi reményi,
 Visszakíváncoztak tova pártolt vágyai : embert
 S emberlakta vidéket kért a puszta magányért.
 Mint partot haladó folyam árja, zajogtak agyában
 A raj gondolatok s nyugodalmat lelni hiába
 Mentenek el, mind a nélkül tértek meg urokhoz.
 Egy vala még kísértetlen s azt tenni megindúlt.
 Elment a romhoz, leborult a barna köveknél,
 Ott elszúnyada és feltűnt a második álom.
 S lát vala álmában bércekkal büszke vidéknek
 Sziklafejű csúcsát vetekedni egekkel : az erdő

Méla, borús folyosóival, és — hol az álmodozásnak
 Szent országa van, agg lomboktól rejtve világnak,
 Ahova ormairól forráshoz járva le a vad,
 És egyedül zavará robajával az alkonyi csendet :
 A titkos teremű völgyek megnyíltak előtte.
 Bérci sorok hátán folyamok harsogva futának,
 S a hegy alatt szélt és hosszatt meghintve falukkal
 S a falu népeivel, gyönyörűn zöld róna virított ;
 Közben egész tájnak látója, az úri lak állott,
 Büszke toronyviselő tetejével messze ragyogván.
 Ő pedig amiket elláthat vala, völgynek, oromnak
 És ura leggyönyörűbb rónáinak, ébrede s lelkén
 Vágya betölte után, az öröm szilaj árja csapongott.
 Mint idegen földön hosszú utazásban időn túl
 Elmaradót, fiatal szolgálak és szolgáléányok
 Údvözlék urokúl s az imént bús ifju, lakója
 Pusztai kunyhónak, népes palotában örömmel
 Szállta meg és fényes pályát ígére magának.
 Ólaiban paripák, szél s tüztől vemhes anyáknak
 Gyors ivadéakai tomboltak ; s kürt, fegyverek álltak
 Termeiben, célhoz repülő szolgálai vadásznak ;
 Csüreit eltartó gabonával rakta meg a nép ;
 Lélekadó bornak tele volt nedvével az albolt,
 S ménések és csordák legelének szerte, sajátí :
 Dús gazdát mutatott a ház, urodalma hatalmast.
 Nem volt késedelem, vendégei jöttek ; az ifju,
 A tehetős gazdát szomszédok s messze vidéknek
 Vándori látogatók. És ő nyílt kedvű barátja
 A fiatalságnak, tisztelni tudója az érdem
 Őszeinek, minden rendnél ösmert vala s kedves.
 Háza szilaj kedvnek lett víg fogadója, kaputlan
 Udvara vendégért látszott mosolyogva kinézni,
 S szüntelen a járt út hoza és vive látogatókat.
 Gyakran az ifju sereg fölment harcolni vadakkal
 És a szarvas ünő és sokbogú híme, az ugró
 Zerge, s ki szellőként fut, az özfi, lehulltak az ifjak
 Vesszeitől ; s ha ki sárga vadat, vén bojtos oroszlánt
 Kergete föl, ha szilaj párduc szökkent meg előttök,
 Vagy makkevő kannak hallott robogása, erővel

Állt az erő szemközt s ellentállása mulatság
 S kéj vala szívöknek. S mi gyönyör volt inni patakból,
 És ha ki eltévedt, a kürtszó lassú nyögését
 Messzűnнен jött szél szárnyán elfogni s utána
 Váró társainak fáradtan jutni körébe ;
 Ott lejtős halmon pázsit nyoszolyára pihenni,
 S vígan elosztótván nem finnyás étkek ebédin,
 Hallani másoktól és mondani tréfa beszédet :
 S hány nyilat és mint vitt hátában el a makkevő kan,
 A kőszáli szökő mint hulla le szökte felében
 Nyíl ütven derekát, a párdúc merre osontott
 És az oroszlánnak fene bögésére ki rémült ;
 Ilyeneket hallván zöld halmon látni területen
 A széllábú bikát, hűvös források ivóját,
 Ahogy hátravetett szaruval még mintha szaladni
 Vágyna, merő szemeit dőlesztve kinyúlik, eláradt
 Vére halálszerző sebből szivárog azonban
 S a rohanó lábnak nincs többé semmi hatalma.
 Így mulatának ezek s a bérchát zenge utánok!
 Ha pedig a vizes ősz s zivatar-nyargalta mezőkön
 Nem vala dísz többé s a kedv a társas örömmel
 Szűkebb térre szorúlt, termeikbe vonultanak akkor
 S vagy tündér regeszón függöttek egy éltes ajakról,
 Vagy vigadó dallal hallottak hárfai zengést,
 Hol gyönyörű lányok legszebbike horda piros bort
 S a szomjnak nevető kellemmel tölte kupákat.
 Végig mindezen a szabad úrnak kénye csapongott
 S kezdte hanyatlását. Nem elég volt lennie dúsnak
 S játszi barátságot és látnia szolgálja szerelmet :
 Szíve rokont keresett s szívet, mely érte dobogjon.
 Tág urodalmaiból egy hely vala kedves előtte,
 A zárt völgy ; ott ő kisdud halom oldala mellett
 (Vérlobogó volt a halmon, zászlója halottnak)
 Láta ülő lánykát szomorú gondokba merülve.
 A halovány bánat gyászolt szépséges alakján
 És leomlott hajait szabadon ragadozta futó szél.
 De gyönyörű fiatalság volt minden tagon és a
 Bánat után sanyarú nyomait nem hagyta sötétség :
 Tetszett a gyász és a gyásznak szép viselője.

S már közelíte, verő szívvel, készítve vigasztó
 Szózatokat ; de ijedt őzként fölrebbene a szűz
 S merre borongós utcáit megnyitja az erdő,
 Elvesze a lemenő völgynek végében. Utána
 Hasztalanúl sietett, nyomait sem lelta az ifjú.
 Így sokszor jöve a völgyet s a völgyi leányzót
 Látni, haszontalanúl vágyván az előle futóhoz.
 Honn az egész élet megfordult. Vizsga cselédi
 Kedvtelenül láták megtérni, s ha honn vala, búsan
 Űlni s merőn és szóttalanul távolba kinézni.
 Társai elhagyták a tölök visszavonulót,
 S ő egyedül a völgy szeretője s a völgyi leányé,
 Nem vágyott rájok s a ház csendes vala és bús :
 Csak maga a háznak rémlelke dobog vala benne
 S hosszú sohajtás volt szívének néma beszéde.
 Majd hogy az oly sokszor látottat bírni reménység
 Nem csalogatta tovább, elhagyta kevély laka táját,
 El gyönyörű rónáival a bérc rengetegét is
 S túl azokon szomorú düledéken lelta Romistent.
 Fáradtan leborúlt kövein s jött harmadik álma.
 S mit látott, mi kívánt tüneményt, mely ritka szerencsét !
 Állnia gyászdombnál látá a völgyi leánykát
 Búja siralmában, mint rég vala állni szokása,
 Majd hogy sejte tanút, félénk szaladásnak eredni,
 Ő pedig a szaladót, mint könnyű felleget a szél,
 Űzte merész lábbal s a sír környében elére.
 Ott amint epedő ajakát hév csókra kinyitná,
 Ébrende s álmainak nyílt szemmel látta valóját.
 S még kétlé, még féle, hogy álmodik és zavarában
 Szólni tudatlan volt ; de örömmel látá leomló
 Fürtöket a pihegő kebelen fodrokba szedődni,
 Látá dicső szemet, a léleknek mennyei tükrét
 S halla patak zengésű szavat, szerelembe merítőt
 A szív hangjaival. S a szűz, mint aki örömmel
 Futna s marad, ha utóléré szeretője örömmel,
 Két gyönyörű ajakat nyitja meg s így szól vala hozzá :
 «Haj! boldogtalan én, mi kegyetlen kéz zavar engem
 Gyászom napjaiban? s te ki vagy, mely föld nevedéke,
 Aki, mikor jövök és mikor elmegyek, anda szemekkel

Bánatomat lesed és könnyeimnek hulladozását,
 És nem hagysz egyedül lennem gyászomban az édes
 Testvéért, nem hagysz siralommal nála mulatnom!
 Őt nekem, a gyönyörűt, egy atyától jó anya szülte
 S ketten az emlőről tehetetlen gyenge leánykák
 Függettünk csecsemők. Remegő lábakkal egyenlőn
 Kezdtük az életadó földet tapdosni s erőtlen
 Szókat együtt csevegénk (mondják) még gyermek ajakkal.
 Majdan serdülők, játékon növe örömmek
 Társaivá, e völgyhöz együtt járánk le virágért,
 Itten együtt fűzénk, koszorút a zsenge tavasznak ;
 És gyönyörű volt ő, s örömem s öröm én neki míg élt ;
 Most pedig itt hervad megemésztő pornak ölében,
 S árva keservimnek meg nem hallgatja nyögését.»
 Így szólt a testvér elhúnyt testvére poránál
 S szép feje megnehezült búval kebelére lehajlott.
 Erre varázsoltan vesztegle az ifju kalandor
 S vétke gyanújában csak alig vala szólani képes,
 Szólt pedig így s mentő szavait mondotta rebegve :
 «Engedj meg, te keservim után megadója szivemnek,
 Engedj meg, gyönyörű, ne nekem, sok kellemeidnek ;
 Mert csak azok ragadák hozzád tündéri erővel
 Lelkemet, és a lélek után e szolga tagoknak
 Késni lehetlen volt. Jöttem, mert kelle s az észnek
 A szív láz zaja közt nem hallott semmi parancsa.
 De ne legyen gondod, gyászodban senki ezentúl
 Meg nem háborgat : szent az mindennek előtte.
 Csak ha kijősz, ha siralmid után hazatérni megindulsz,
 Engedd a leghőbb szerelemnek járni nyomodban,
 Hogy veszedelmektől ójon, hogy lássa szemednek
 Fényeiben sorsát mosolyogni ; s ha bánatod enyhül
 S képes léssz ön búdon kül hallgatni panasza,
 Akkoron elmondom, mi nehéz gyötrelmek emésztik
 Ifjú napjaimat, mint nem lehet élnem ezentúl
 Néküled, és mi halál küszködnöm csalfa reménnyel.»
 S úgy lőn, mint mondá. A gyász órái lefolytak
 S enyhült bánat után szerelemről halla varázsos
 Szókat az édes lány s ellent nem mondhatta szíve ;
 Abban az új vendég az örömmek nász seregével

Megszállott s az egész házat fölverte zajával :
 Győzve lőn és odaadta magát szeretője szívének.
 S a szomorú palotát, az urával bűba merültet,
 Újra robaj tölté ; a fény beleszálla ragyogni.
 Mindünnen koszorús lánykák, velök a vigadó nász
 Jöttek ünneplő dísszel s a völgyi leányka
 Rózsa szemérmében gyönyörűn fellépe közöttök ;
 És áthágta rideg küszöbét, még gyenge menyasszony,
 A nőtlen háznak, s örömet vive abba magával :
 Kedv vala künn és benn s a kedvnek tapsa körösleg !
 Mindennél inkább pedig éreze üdvöt az ifju,
 S a szerelem karján kipihent sok régi csapástól.
 Kétszer az álom után már látta világi szerencsét :
 De boldog vala most s gyönyöreinek kútfeje háza.
 Évek után fia is serdült, szép mása virágzó
 Anyja vonásainak, atyjának mása erőben ;
 Új öröm és a boldogság hű záloga köztök.
 Jaj neki! hogy küszöbén túl hagyta csapongani vágját !
 Várost és falukat ment látni s azokban az élet
 Búját és örömét ; s vizsgálta, tapasztalta mindent.
 Egy népet lele, mely gyéren vala s lelke törötten
 Ósei honjában, melyet megronta örökre
 Harc és visszavonás. Termékeny ugarban ekéjét
 Hasztalanúl vezeté, nem örült munkája díjának.
 Átok volt az egész földön. Másnak vete a kéz
 S másnak gyűjte kepét. A tőt más mosta veríték
 Csöppjeivel, más itta borát nyugodalma helyében.
 Még az erős folyam is, mely gáttalan úton aláfoly
 önként ontja szabad vizeit, idegennek adózott ;
 Dús arany aknáját idegennek nyitotta meg a bérc —
 Ily népet látott, a pártus népnek utóját
 Látta ; de rajtok persa királyt és persa hatalmat.
 S újra sötét gondok dulakodtak lelke nyugalmán :
 «Im mi derék nép ez, gondolta törődve, mi méltó
 Istennek képét a nap láttára viselni,
 Mégis mely nyomorú, mint van rabigáig alázva.»
 S már elméle, hogyan gyűjtsön hadat, a had után mint
 Tégye virágzóvá népét s a földet alatta,
 Óseinek földét. Komoran tért vissza s tűnődve

S a megijedt háznép alig ösmert szótlan urára.
 A szép hölgy kérelmeinek zárt keble ki nem nyílt ;
 Régi vidámságát meg nem hozhatta szerelme,
 Gyermeke látásán örömes mulatása rövid volt,
 Honn vala hontalanúl : lelkét nagy gondjai bírták.
 Már had-gyűjteni ment, már társat idéze segédül
 S a nép harcának titkon forralta veszélyeit :
 De legelőbb az öreg Romhoz járúla tanácsért
 S vágyaihoz képest még kére negyedszer is álmot.
 Új kérelme szavát a Rom hallotta haraggal
 S engede, kényén túladván s fogadatlan az álmot ;
 Ah nem vágyaihoz képest, azok ellen adá meg.

Álma kietlen volt, szomorú és pusztá sötétség.
 És nem látta, de borzasztó bús hangokat érte.
 Két roppant hadnak távol hallotta csatáját,
 Hallott szembe vivó sereget ordítva lehullni
 S kardcsengést, megütött paizson nagy dárda törését
 S úrtalanúl szaladó paripáknak bús dobogását,
 Végre halálhörgést s zajt ; többé semmit azontúl.
 Majd kiderült a táj és látta kietlen Araltót,
 Nagy Siva bús fövényein a napnak látta lehúnytát,
 S haj mi nem úgy ébredt, mint volt nyugalomra menése,
 Álma való képét látá és látta sötéten
 Fénylő fegyvereit, hű kísérőit utának.

Így kele fel s mint jött, tova ment a messze világba,
 A hírben ragyogott fejedelmek végivadéka,
 Nőtlen, hontalanúl, fényes birodalma elesve,
 S a rideg országnak szomorún elhagyta homokját.
 Rom pedig ült egyedül és a sivatagba kinézett.

A KÉT SZOMSZÉDVÁR.

NÉGY ÉNEKBEN.

1831.

ELSŐ ÉNEK.

Még egyszer fölemelte szavát Sár róna vidékén
 S hosszú nyögésekkel, minemük a haldokolóé,
 Megszűnt a zivatar. Csendes lőn mélyen az alkony
 És kijövének az alkonyinak szeretői. Csapongva
 S földet korholgatva röpült a fecske magányos
 Andalgásaiban, s eleségül gyenge fiainak
 Kis férgekre s füben pihenő bogarakra vadászott.
 Mely rémulve búvék, hallván a dulakodó vést,
 Zöld kapujánál ült immár a kis tücsök és víg
 Társaival vígan feleselt egyhangu dalokban.
 Hallott a dongó buta kóborlása is, amint
 Meg-megütődve rideg hangját elszegte koronként
 S lomha nehéz szárnyon szomorú zúgással odább kelt.
 Messze pedig, hol völgyeiben maradozva foly a Sár
 S késő habjai közt resten nyujtózik az omboly,
 Bús panaszát az úszók négy lábú serge zokogta,
 S a vizek országát idegen hangokkal ijesztvén
 A bikatorkú bölöm durván felbőge; csak embert
 Nem látott e táj. Ember, ki az estnek örüljön
 És szenderre csaló összhangját értse gyönyörrel,
 Ember nem jön elő. Sámsonnak háza miért van
 Most oly rajtalanúl? A nép, mely benne zsi-bonga,
 Ünnepet ül-e talán? Vagy pusztá-e s néptelen a vár.
 A daliák fogadója s merész küldője csatákra?
 Vagy ki az, aki sötét fegyverben a belteremekből
 Lélekdöböntő léptekkel előtör, az ifjú?
 Mért az egekbe kiáltó bí rémulétes arcán
 S vérkönye megjegesült tükrén az iszonynak alakja?
 Ah Sámson fia, későn van megtérni csatádról,
 Jó Tihamér! késő meglátnod az ősz atya házat,

És látnod, mint lön néphonból árva halommá.
 Mit használ neked a diadal dühös Ottokar ellen,
 Mit használt lenned győzőnek bécsi Rudolfért
 S László híre neked? Megtérnél íme rohanva,
 Hogy hamarabb honn légy, megjárnád szárnyas öröm-
 Ős lakod utcáit s nincs szemközt aki találjon, [mel
 Vágyva beszálnál s a házban nincs aki fogadjon.
 Mit használ most a nép-hagyta falakra kiállnod,
 Megtépett hajadat felszórnod az égiek ellen?
 S emberölő kezeiddel erős vas melledet ütven
 Borzasztón az alélt csendet fölrijeszteni ismét?
 Mit használ dúlnod magadon kora gyászra jutottnak?
 Ságion azért vígan laknak rontóid ; apádat
 És az egész családot kik elölték, a fene vívók
 Osztoznak kímélt javadon. Ságvár ura örvend,
 Vad Káldor, hogy társ nélkül dús háza ragyoghat,
 Hogy, ki öreg daccal várának tart vala ellent,
 Már nem sérti szemét a szomszéd sámsoni háznép.
 Hol most Ság borait termeszt, hol Urhida dombján
 Sok munkái után viszen a nép sárga gerezdet,
 Ott a Káldorok, itt Sámson vérsége tanyáztván,
 Két ház volt régtől szomszéd a róna határon,
 Régtől ellenség, dühös és békülni tudatlan ;
 Hol, valamintha velök lett volna születve, fiúról
 Szálla fiúra harag s nem szűnt rombolni ; de évről
 Évre nehezbbé lön ; mert megtorlatlan ölések
 Adtak ölésre okot vég nélkül s vad szíveik közt
 Rémitő emlék állott alkotva halálból.
 Majd egy atyát kellett megtorlani, érte adóúl
 Szép fiatal bajnok hullott el, egy ép deli testvér
 S mellettök nép számtalanúl. Nem tette szelíddé
 Őket sem nyájas szerelem, sem férfi barátság,
 Sőt dúlt a szerelem s vaddá lett, mint az oroszlán :
 És vagy káldori szűz vagy sámsoni gyenge leányzó
 Lön, ha talán tetszék, veszedelmes célja vitáknak.
 És a párt csak csillapodott békében, alattos
 Ártalmat forralva, s gyanút nehezítve, ölőbbé
 Hogy legyen a zajkor s ha kivált a csendtelen ország
 Népfogyató harcát maga ellen vitte, siralmas

Megszakadás lévén (örök átkú sorsa magyarnak),
 Akkor nyíltta lett a két ház régi haragja,
 S eskü szerint fogadott vértor váltotta föl egymást.
 Akkor szüntelenül lobogott a fekete zászló,
 Szüntelenül új bajrahívás rémkürte rivalgott,
 S míg volt kar, míg bajviselőt tudá küldeni a vár,
 A rótt bántalmak lerovattanak : új ok, öröklő
 Gyűlölségre s bosszút nevelő szomszédi viszályra.
 Most a sor Sámsonra került. Egy hittelen éjjel,
 Míg fia Lászlóval vendég táborban időzött,
 Meglepték a káldoriak, s kiket a lemenő nap
 Élve hagyott, a várbeli nép, a visszajövőnek
 Nem látá örömét. Elesének az éji had által :
 Testeiket máglyán égette meg a fene Káldor,
 Hogy nyoma létöknek ne maradjon az isteni földön ;
 Szél hordá el hamvaikat. De buvában evődvén
 Még fennállt Tihamér s így szólt az egekbe tekintve :
 «Végtelen ég! ha üres nem vagy s ily tettek után is
 Isten az országló, hallj meg boldogtalan ifjút
 Engem, utósót a vérből, mely íme kipusztult.
 Hallj meg öröklétű s fogadott átkomra figyelmez :
 Úgy soha sem földön, sem síromban, sem azontúl,
 Úgy ne legyen nyugodalmam ; örök rengéssel alattam
 Ingjon az élő föld ; örömet soha rajta ne lássak
 És búnál egyebet ; ne legyen több birtokom abban,
 Mint a sír ; de az is keljen fel tagjaim ellen
 S vesse ki fáradt csontaimat ; lelkem pedig éljen,
 Míg élhet nyomorún, borzasztó gondolatoktól
 Úzött éjjeli rém bujdossék kínban örökké,
 S míg kín van, míg fájdalom él, ki ne fogyjon azokból ;
 S mindezek úgy legyenek rajtam s átkomra betelve,
 Mint én elmulatom megtorlani házam elestét :
 Testvérért testvér és házatya hulljon atyáért ;
 Szolgák szolgáláért pusztuljanak, és legyen, aki
 Felmarad a fajból, rabnőm a káldori lányzó :
 Lássam szép fiatalságát hervadni buvában
 Shallhassam panaszát, az enyémmel gyászban egyenlőt.
 S akkor is én se legyek boldog ; de keservben az éltet
 S búban emésszem meg, mint illik végivadéknak :

És legyek a házhoz, melynek nincs népe, hasonló.
 Mindezeket halld meg, te ki élsz, örök Isten, az égben!
 Káldorok ellen imádságát így végezi Sámson.»
 Így szólott gonosz átkokkal nehezítve meg éltét
 A boldogtalan, és eljött a vári falakról.
 Most még egyszer az elhagyatott teremekbe leszálla,
 Megjárá minden szögeit a sámsoni háznak,
 S hol mint gyermek örült, hol készüle harchoz az ifjú,
 Hol már mint győzöt atya és testvéri fogadták.
 A kedves helyeken szomorún andalgvá megállott.
 Máskor öröm s élet zengett a büszke falak közt
 S fegyverrel, kinccsel Sámsonnak háza jeles volt :
 Most megdöbentő csend és lelketlen üresség
 Környezték Tihamért s hitető emlékezet oltván
 A lángzó haragot, legelőször az ifju szivében
 Megszakadott a fájdalom és ontotta könnyűit.
 Majd tovament s hogy elért a titkos s szíve-jegyezte
 Osztályhoz, melyben laknék, hova vinni reméle
 Egykoron édes nőt, bájjal, szerelemmel igézöt,
 És hogy ez osztályt is fenekül megdúlva találá
 S felforgatva reményörömét : «Nem kölletek, úgymond
 Nagy keserűn, hiú készületek nem kölletek immár :
 Sámsonnak nemzetségét megemészti ez a bú,
 Tetteit a környék iszonyodván fogja beszélni.»
 S egyszersmind elvonta magát a belteremből
 És kezdett szomorú torhoz készülni magában.
 Ment legelőbb is alá s a máskor lélekadó bort,
 Mostan búnevelőt felhozta egy öblös üregből
 S a tágas palotába tevé. Majd ólaihöz ment :
 Ott tejelő barmok s számos paripái növének
 Sámsonnak, mint házához méltó vala, mostan
 Elvágott kötelek s jászlok töredéki mutatták
 A romlást ; de belől egy bús szegletben, aléltan,
 Mintha urával együtt érezné gyászra jutását,
 Állt egyedül dúlt széna között gyors hadviselő mén,
 Tér és völgy tapodója, fejét a földnek eresztvén
 S hóka fején szomorún szórt barna sörényi lelőgván.
 Mely, mikoron látá Tihamért, meg kezdé vidúlni,
 És bágyadt nyihogással urát s fejrázva köszönté.

De Tihamér búval teli bár, új fájdalom által
 Álla leverten az állat előtt s szemlélte sokáig
 Szótalanul; fölgerjedvén így szól vala hozzá
 Végre setét komoran s fájt, amit monda, szívének :
 «Hasztalanul hű szolga, vivőm, míg kelle, csatákon,
 S most egyedül társam, mindentől elmaradottnak,
 Hasztalanul örömed; nem hogy tápláljalak és nem
 Hogy gondot, gazdád, pihenő napjaidra viseljek,
 Mint rabló jövök én, lovagodból gyilkosod. Eddig
 Rettentő hadi munkákban, vérlepte mezőkön,
 Vigan együtt jártunk, rémültelen annyi halál közt.
 Bérc, völgy nem vala gát, nem térek távola, győztünk
 A hullámokon is s kedvez vala ifju szerencsénk :
 S ló rohanóbb nem volt, mint a gyors Fecske alattam
 És soha gyávának nem mondott engem is a hír :
 Most elzárta sorompóit, szűk térre szorítván
 Gyász hadi pályámat; de te is, sajnálatos állat,
 Hasztalanul neveléd buja fűn hizakodva erődet
 És kergetted örömfutamással az alkonyi szellőt,
 Karcsú száraidat s a rajtad ülőnek alakját
 Nem fogják harcjátékon megnézni leánykák,
 Nem hős ifjak irigyleni. Kegytelenül elhullat imez vas
 És fogod elkeserült uradat táplálni halálra.
 S jobb neked, így búsonga tovább, elhullnod előttem,
 Mint tolvaj Káldort szolgálnod uradra, vagy ólban
 Tengned útált szalmán s szomorú vénségre kinyujtva
 Életedet, húznod sanyarú gazdának igáját.»
 Így végzé s Fecskét a tér udvarra vezette.
 Ott még vérrel elegy porban látszottak az ádáz
 Küzdők lábnyomai, amint dulakodva vesződtek
 A feltúrt földnek színén s a messze fehérló
 Házfalakat haragos színnel jegyzette sötét vér.
 A remegő fénynél mindezt hogy látta, újabban
 Felbőszült Tihamér, s valamint hajdanta az ősek,
 Még krisztustagadók, halmoknál s kised ereknél
 Készültek loáldozatot bemutatni Hadúrnak,
 És fogadást magas eskü alatt fejekre fogadtak :
 Úgy, valamintha pogány szellem bírná, könyörögve
 Szólítá a holdat, az éjet, a csillagok ezrét

S a boszuálló Istent és illy szózatot ejte :
 «Éj, te sötétség anyja, komor birodalma homálynak ;
 Csillagok és te borongó hold, legyetek ma tanúim ;
 És te, boszuálló Isten, hallgass meg utószor
 Esdőt színed előtt : valamint e gyors hadi ménnek
 Vére folyand e helyt s azt a szomjú por elissza,
 Úgy a káldoriak vérét onthassa imez vas,
 És míg Káldor lesz, soha vér omlása ne szűnjék.
 Éj, s te boszuálló Isten, hallgasd meg ezen szót
 S nagy haragodban az árvának szenteld meg acélát.»
 Így szólván kivoná jó kardját oldala mellől
 És a ménbe döfé. Végső rohanással az állat
 Felszökkent, hogy ölöje vasát érzette szügyében
 S vére buzogva kitört ; a széllal versenyző láb
 Megrokkant hatalomtalanúl. Leterült az erős mén
 S ködbe borúlt szemeit még egyszer urához emelvén
 Lassú hörgés közt vonagolva bucsút veve tőle.
 De Tihamér haladék nélkül folytatta kegyetlen
 Munkáját (fogadott munkát nem végzene jobban),
 Megfejtvén darabokra szelé a véreveszett húst,
 Mint puszták hollója magát táplálni azonból
 És tort a megölött vérségnek hamvain ütni.
 Majd, istentelenül, amelyet elolta gonosz kéz,
 A góc házi tüzét fölgerjesztette s borongva
 Terjedezett az ijesztő láng a régi homályban.
 Már nagy volt az idő s holdnál és csillagi féynél
 Gyászviselő hölgyként virrasztott a rideg éjféli
 Emberek álma fölött ; Tihamért nem lepte meg álom
 Bús tornál ült gondjai közt, mint kárhozatos rém :
 És amelyet evék, keserű volt a falat íze ;
 És keserű, amellyet ívék, a kedvemelő bor :
 Gyászkönyük öntözték azokat s nem volt, ki vigasztó
 Szóval az elhagyatottnak oszolni segítse
 Bánatait, nem volt amin enyhülne keserve.
 Néma körül minden s mint a sír, pusztá ; kietlen
 Vissza s előre remény nélkül a szörnyű kilátás.
 Így lakozék Tihamér, szomorú vendége magának ;
 És amint lakozék és a bort itta, koronként
 A könyük orcáin hervasztva eláradozának.

Majd az atyát nevezé, majd két öccsére köszönte
 Bús poharat s folyvást sűrű köny hulla szeméből :
 «Ősz atya, így szólott zokogás közt, és ti szerettem
 Testvérek, kik akár a földben alusztok, akár a
 Föld színén szórt hamvatokat hordozza tűnő szél,
 És ti is, a háznak régen hű népe, vitézek,
 E poharat rátok Tihamér keseredve köszönti ;
 Nem sok időre alászálland közötökbe nyugonni,
 S számkiúzott egyedül nem lészen a puszta világon.»
 Szólt s a telt poharat legutolsó gyöngyig üríté.
 Ígyen tartta keserves tort Sámsonfi magának
 S véreinek, s gyakran gyüle még bú árja szemében,
 Sűrű sohajtásai hallattak az éjféli órák
 Lélekijesztő csendében mint erdei szellők,
 Melyeket a szigorú éjszak megtölte panasszal.
 Végre bor és bú megtörték ör lelke hatalmát
 És aluvék álom nélkül s nem tudva keservet :
 Holtak sírja fölött így alhatik a letörött szirt,
 Mellyet gyász szókkal hint meg faragója ; de benne
 Hallgat erő s élet nélkül a néma hidegség.
 Feljött a hajnal s Tihamér útjára megindult.
 Ifjú királyához, Lászlóhoz, megy vala, kúnhoz,
 Kún hölgyek szeretőjéhez, magyaroknak urához,
 S lelte Fehérvárott fénylő sok nagyja körében
 Országúl mulatót s így kezde beszélnie hozzá :
 «Felséges, hatalomra dicső, fejedelme magyarnak,
 Ha valahol Tihamér híven szolgálta hazáját,
 S volt valamerre vivéd, hadaidban nem legutósó,
 Hallgass meg most és nekem egy kérelmemet add meg :
 Épen hagytam el a házat, hol apámmal öcséim
 Éltek örömdúsan s tán óhajtoztak utánam,
 Messze kalandor után ; mostan pedig éktelen a ház
 S puszta örök, melynek komor éjszaka nyomja lakóit.
 Jól tudom, ámbátor nem hallám senki beszédét,
 A szomszéd Káldor szerzett nekem ennyi keservet ;
 Kérlek azért, törvény által büntetni ne hagyjad
 Őt, de megengedd, hogy viadalra kihíjam egyenként
 Vérem dúlóit s gyönyöröm lesz benne, ha vesznek.
 Aki pedig tán élve marad s engem megöl, annak

Bár gonoszat tett is, legyen érte bocsánat örökre.»
 Ezt mikoron mondá, minden bámulta s kesergék
 A csata hősei őt, mi különbet azon Tihamértól,
 Aki vidor fiatalságban, mint fényes acél kard,
 Tündöklött nem rég soraikban s szembetünő volt
 Termeti nagysággal; most ő megalázva keservtől
 S éktelenül állott könyörögve; de szánakozással
 Így szólott László, magyarok szép ifju királya:
 «Sámson, akarnám, hogy bíznád kezeimre boszúdat,
 Meglátná Káldor, mint voltál kedves előttem
 S érezné nyomorát, mellyet maga szerze magának.
 Ám ha szíved sürget s gyönyöröd van benne, vasaddal
 Vened igazságot, hírlőt küldött ki ezennel:
 Az Káldor népét viadalra kihíja egyenként,
 S ment legyen, aki megél; de ha cselet vet s víni egy ellen
 Gyáván s nemtelenül kettőt fog küldeni s többet,
 Rája, bizony mondom, országúl küldve leszen had,
 S tűz vas emészti meg őt, népét s jószágait egyben.»
 Így szólt s mind javalák fényes daliái beszédét,
 S tüstént gyors követét a közre hivatta, Kadártát,
 És bajítélokot rendelt a sági mezőre.
 Hős Tihamér pedig a vízhez tartotta irányát;
 Bús bikaként embert kikerülve megyen vala ingó
 Partjain a Sárnak, mely sással, rőt buzogánnyal
 És suhogó náddal koszorúzva tekerge, holottan
 Vándor lápok alatt feneketlen iszap vala s messze
 Csilloga, mint az arany, veszedelmes színnel az örvény,
 Ahova vad fiait a csörgő réce vezette
 És a könnyü bűvár s a szárcsa merengeni kedvelt.
 E helyeket Tihamér sokszor kémlelte vadászva,
 Most bujdosva öröm nélkül hágdosta s kihatván
 Csakhamar a dombot s megpusztult várat elére.

MÁSODIK ÉNEK.

Ságon azonközben poharak közt telt zajosabb éj:
 Káldor húsz küzdőt vendégele, régi segédeit
 Jó, rossz harcainak, más húszan az éji csatában
 Sámson előtt hullottanak el; néhányakat ártó

Seb köte, bajtársak részt nem vehetének örömben.
 Már lobogott a fáklyavilág s tág öblű teremben
 Görnyedezett nagy tálak alatt a hosszú cserasztal ;
 Körben egy-egy serleg pillog vala s szomjú kupákkal
 A párló tálak megkönyvékezve valának.
 Fenn pedig a falakat fegyver sokasága borítá ;
 Itt kard függe, amott villog vala hosszú hegyes tör
 S rézveretes száron dárdák mutatának ölésre
 Fent ragyogó ércet, mellettök fellegi foltként
 Domborodott aranyos szegetével az életovó pajzs
 És nyilak és kopják s a nyílnak szárnyat adó íj,
 Fügöttek tarkán s vegyesen ; réműletes örül,
 Mintha setét sírból szállt volna ki lelkök, ezek közt
 Négy sanyarú őznek volt füstös képe akasztva,
 És az egész háznak megbúsította alakját.
 Most a bajnoki nép kezdett gyűlöngni : kevélyen
 Jött maga Káldor elől, arcán a fényes örömben
 Hordozván jeleit ; de nem úgy érezve szívében.
 Már az idő első örömet megkezdte zavarni
 És vétkes dülási után bántotta maró gond
 És bántotta gyanú, hogy, bár titkolni remélte
 Tetteit, a hírnek mégis szárnyára kerülhet,
 S a már csendre jutott ország megtorlani eljön :
 Akkoron ő! — de ezen félelmet visszariasztá ;
 És tuda, mely nem volt, kiderültnek látszani kedve.
 Jött és elfoglalta helyét. Eljöttek utána
 Két elsőbb fiai, Petur és Ipoly, ifju tüzőkben
 Délcegek, a harcnak, bármilyen volna, örülök
 S több véres hadi munkákban rögzöttek eléggé.
 Mindkettő apjára ütött ; de szívökben ölö gond
 Nem fészkelte magát, vidosan lépének utána
 Káldornak s lobogott az erő vad lángja szemcikkben.
 Jött azután a méla Simon, halovány magas ifjú,
 Legkésőbb fia Káldornak. Most láta először
 Harcot s embervért, s úgy látszék, ifjui lelke
 Megborzadt förtelmeitől ; soha ötet azóta
 Nem készte mosolyodni öröm, nem kardot emelni
 És pengő idegen nyilakat szállatni szilaj kéj ;
 Hallgata és atyját titkon vádolta magában.

Két testvére után ő is helyt foglala. Jöttek
 Egyszersmind a vér szolgálai, kegyetlen erős nép,
 Súlyos kardjaikat csörtetvén a síma pallón,
 Jött a jász Sundó, legerősebb bajnoka Ságnak,
 Mint valamely oszlop zárván nagy termete a sort.
 Mindezek a bő asztalhoz járultanak és nagy
 Zúgás és recsegés közben helyeikre leültek.
 Már minden helynek meglőn vendége, uratlan
 Egy szék volt Káldor balján, bíborba borított
 S gyéren aranyhímes párnákkal. Rajta keresve
 Függett minden szem ; de leginkább nyugtalanul várt
 Káldor, s a kérdők s felelők közt zagyva zsbongás
 Támadván, zajjal betelék a tágas ebédlő.
 Ajtó nyílt azalatt s Káldor hajadonja belépett.
 Őtet csak ritkán láták a bajnokok ; atyja
 Óva külön nevelé s tilalom vala szólni előtte
 Harcai sorsáról ; a két ház régi haragját
 Csak sejté ; de harag nem fészkele tiszta kedében.
 Mint fenn tölgy sudarát a felhők lángfia tépi
 S fergetegek száguldoznak sűrű lombjain által,
 A völgyek violája pedig kijön a fa tövénél
 És nem tudja, hogy a szellő, mely illatit issza,
 Szélvész a fatetőn, nem tudja, hogy a ragyogó menny
 Kék szeme gyöngyeiben, zápor volt a fasudár közt,
 Villámtól forralt, zivatar-hullatta özönvíz :
 Így a gyenge leány felnőtt a férfi seregnél,
 S míg azokat harag és gyűlölség vitte, szelíden
 Ő bék és nyugalom karján növekedve kifejlett
 Gyermeki napjaiból ; megszokva szeretni s szeretve
 Lennie, testvérek s atya voltak öröme, gondja.
 Lelke szelíd érzelmekből és szent akarattól
 Volt gyönyörű összhang s hitták vala szép Enikőnek.
 Hogy kitűnék, mély csillapodás váltotta föl a zajt.
 Mindenik, amint ült, egy időre ez ámulat által
 Megmaradott leszegezve merőn s a marcona képek,
 Úgy látszott, vadságoktól megválni kívántak.
 Majd mozgás eredett s a tetszet hangja magában
 Értetlen szavakat mormolt. A könnyü leányka
 Jött s csak alig sejtett haladással előre helyéhez.

Káldor az eljöttet mosolyodva szelíden apolta
 S egy pillanattig elfeledé, hogy gondjai vannak.
 Felnézett Simon és beborultanak arcai. Káldor
 Szerte körülhordozta szemét és biztata szóval
 Mindeneket, maga példaadó, a víg lakozásra,
 S kezdődék az evés, majd víg poharakra kerülve
 A sor, erőt vőn a szilaj élet kedve s csapongóbb
 Mozgások s hevesebb szóváltás ébredé: minden
 Arc kiderült, csak az egy Simonén vesztegle borongás.
 Káldor látta s komor-feddőleg néz vala rája,
 Szólni, nehogy kedvet bontson, tiltotta okosság.
 Érté a haragos homloknak néma beszédét
 S félrevonula Simon; kivonúlt nem sokkal utána
 Szép Enikő s magok a harcnak szolgálai maradtak,
 Dísztelenül, mint a fa levél nélkül, mint felleg, ijesztőn,
 Melynek utósó fénysugarát elvette az alkony.
 S most Káldor — töltött kupa volt megemelve kezében —
 Fölkele és csendet kérvén ily szózatit ejté:
 «Társai sorsomnak, még eddig jónak, akarnám,
 Hogy nyugodalmasbnak legyetek látói ezentúl.
 Tudva van, a harcból diadallal tére be László
 S szent a béke megint: minket más tesz vala mentté,
 Harc és visszavonás s az erő törvénye azokban;
 Eskü azért, hogy senki, ha ránk vád jőne gyanúból,
 Sámson háza düléséről nem vallja tudását,
 Eskü, hogy a titkot kiki híven rejti halálig:
 Úgy legyen e várban boldog maradása s azonkép
 Válgék méreggá minden csepp, melyet iandó,
 Végtelen átok alatt, amint nem tartja meg eskét.»
 Szólt s kiki vad szavakat mormolt mély hangon utána,
 S a poharat, melyet tartott, szájához emelte.
 Még ittak, mikor a kapunál rézkürt szava hallott,
 S a kegyetlen dülők lakozását félbeszakasztá.
 Első volt Káldor, ki helyét elhagyta, utána
 Félig ürített kelyheiktől megválva kelének
 A felijedt eskvők, zavar és sokféle tünődés
 Lelkeikben; de azonban elért a kései vándor,
 Végig csörtete a márványpadú csarnokon és a
 Tág palotába nyitott. Talpig fegyverben, az ország

Címeivel paizsán, jól termett férfi, Kadárta,
 A bajhírlő volt s ily szózatot ejte belépven :
 «Lászlónak hírlője jövök Sámsonfi nevében,
 Hozzád s társaidhoz, Káldor, meghozni halálos
 Bajnak ajánlását. Méltók, hogy vesszetek el mind
 Vértörvény által ; mert úgy hiszi, hogy ti valátok,
 Akik az éjnek leple alatt gyilkoltatok, irtván
 Ártót, ártatlant, megrontván ötet örökre
 Bánattal, testvértelenül maradottat, atyátlant ;
 Mégis azért ötet meg nem nyúgatja haláltok
 Vak törvény által, maga hí fel bajra egyenként,
 És kárhozzatok el, ha lehulltok hős keze által ;
 Ha pedig őt a sors adná elveszni bajában,
 Ment legyen, aki megél, se az emberek ötet azontúl,
 Bűneiért, se az isteni kéz soha meg ne keresse.
 Ezt Sámson ; de ha cselt vettek, vagy ketten az egyre
 Gyáván s nemtelenül fognátok víni, királytól
 E törvényt hozom : országúl rád küldve leszen had,
 S véredet és magadat javaiddal tűz vas emészt meg.»
 Mint mikor éj idején felhő torlódik egekben
 S záporral viselős kebelét megnyitja futó fény
 S a puszták utazója veszélyt vél jőni s halállal
 Terhes villámot, a villám nem jön azonban,
 Fenn villog végig beborúlt pályája határin
 És az utat kideríti körül s az utasba reményt önt :
 Úgy Káldor, ki halálhírt félt és szörnyű kiírtást
 Tetteihez képest, hallván a bajra hívó szót,
 Megvigaszék a szóra s kevély mosolyodva imígy szólt :
 «Sajnáljuk, hogy az elkeserült ifjú szíve minket
 Vádol s bűnneveket hangoztat előre ; de várjuk
 Vádaiért számkérendők, s úgy hisszük, előbb lesz
 Színtelen árnyékká, mint rajtunk megbizonyítsa,
 Amit kínjában, nyomorú, elmonda felőlünk.
 Vidd meg, jó hírlő, e hírt neki s mondjad, ezentúl
 Éjjel vagy nappal vagy akár éjfélkor is, amint
 Választandja korát, jőjön s zörgesse kapunkat,
 Ellenségi csak a gonoszúl vesztünkre jövőnek,
 Ölni nem óhajtók, ha kívánja, baráti leendünk.»
 Monda s miként jött a hírlő, elhagyta veszélyes

Házát Káldornak. Huzamos lépései hosszan
 Hangzottak kifelé menetében, s ahogy enyésztek,
 Úgy a bennmaradottak gondja fogyott, mindnyájan örülvén
 Más végét várók, ha világra jövendne, hadóknak.
 S első volt Sundó, ki pohárt és szót veve, mondván :
 «E poharat Sámsonra iszom. Sámson fia halld meg,
 Sundó lesz, ki leküld, ha mozogsz, keseregni apádhoz.»
 Szóla s mohón a nagy poharat fenekéig ürité.
 Példáját minden követé, otromba fenytést
 És kacagást keverének iván Sámsonfi halálát.
 S hosszan húzódozott lakozások.

Azonban az éj ment
 Félénk tolvajként, elvitte magával az álmok
 Kincseit, a napnak hagyván sok gondot, ezernyi
 Bajt és fáradozást s ahhoz nem egyenletes osztályt
 A kívánt jóból, a földön vándor örömből.
 És az ölések napja beállt. Ébren vala Sámson
 Súlyával bánatjainak. Életjelit adván
 Megzendült a ház s ő fájó szíve azonnak,
 Réműletes dobogást keltett szomorú kebelében.
 Elcsüggedne ; de a boszu őt megtartja erőben,
 És harag a sárkány, mely őrt áll lelke tüzénél.
 Öltözik. A vértet karcsú testére csatolja :
 Fegyvere kard s buzogány ; paizsát eltördeli, szintúgy
 A kelevézt ; lobogót nem hagy tarkállni sisakján ;
 Dísz nélkül teszi föl, vaslapba szorítva sötétlő
 Fürteit és arcát. Mint bérc, mely nem mutat ékes
 Lombú rengeteget, tetejét nem hímzi virágszál,
 De komor és vad sziklával borzad föl az égre
 S villámot, zivatart nem fél elvárni ; azonkép
 Állott dísz nélkül Tihamér, deli termete súlyos
 Fegyverben, vastól feketén, készülve halálra
 Küzdeni s elleninek bizton felfogni csapásit.
 Ment s a Káldoriak veszedelmét vitte magával.

Még csend volt Ságon, mikor a zárt vaskapu táján
 Megjelenék Tihamér és azt buzogánnyal ütötte.
 Háromszorta nehéz buzogánnyal sujt vala hozzá,
 Annyiszor a kapu messzeható döngéssel ijesztvén
 A levegőt, a belvárnak fölverte lakóit.

Majd harsány szavait hallatta az ifju, kiáltván,
 Káldornak harsogta nevét s a káldori népnek
 Monda halálos bajra hívást, mindennek egyenként.
 S jött Káldor, ki legelső volt a várlakon ébren,
 S a kapuhoz jutván így szóla haragva: «Ki vagy te,
 Durva silány pompájában rossz fegyvereidnek,
 Békszavaró, ki vagy, aki reánk mint farkas üvöltesz
 S fölrázod, melytől rettegned kell, az oroszlánt?»
 Így szólott s azalatt népesb lett a síma várfok.
 Egymást érve Petur s Ipoly és szolgálai jövének
 Káldornak, de reájok, ölést óhajtvá, sötéten
 Nézett föl Tihamér s keserűn ily szózatot ejte:
 «Káldor, erősebben mint a vas, fáj nekem a szó,
 S szó soha már örömet nem fog hozhatni szivemre,
 Mert amit szereték, azt kínom volna nevezni,
 Míg te is élsz. De ha bátor vagy, jer, szállj le fokodról,
 S gyilkosságaidért, míg tart véredben, adózzál.»
 «Ösmerlek, te kevély még a bánatban is,» így szólt
 Káldor az ifjúhoz; «de ne légy az végedet érven;
 Szolgám fog hozzád viadalra leszállni s az öl meg.»
 Szólt s tovatért, Tihamér a síkon várta csatáját.
 Most Petur és Ipoly apjokkal szót váltani kezdtek,
 Mindketten vágycok Tihamért megvíni: de Káldor
 Tiltá a viadalt nekik és Sundónak adott jelt.
 Visszamenének mind; de Peturt nem ereszti haragja,
 Hátramaradt egyedül s ily szókat monda sietve:
 «Halld Sámson, ha megélsz, míg a hold feljön az égen,
 Látogatód leszek; a jelszó: életre halálra!»
 «Elvárlak», mondá mély hangon az elkeserült hős,
 És bevonula Petúr; de helyette Ipoly jöve sebtén
 És szeme, mint a láng, repesett föllelnie Sámson; s
 Majd hogy azont még a kapunál késdezve találá,
 Ott termett s ilyen szavakat mondott vala hozzá:
 «Sámson, igen bánám, ha egyébnek jutna halálod
 És nem ezen kar előtt szállnál porba; de várj el,
 Látogatód leszek a holdnál s életre, halálra
 (Ez legyen a jelszó) végharc fog lenni közöttünk.»
 Szól vala s hogy fegyvermozgásokat érte belünnen,
 Mint a könnyű hiúz, választ sem várva, beillant,

Harca felől hírszomja gyanút támasztani félvén.
 Hős Tihamért pedig aggodalom bántotta: tünődék,
 Nem csel-e, hogy ketten s tán többen fognak orozva
 S nemtelenül önvárában támadni fejére
 És mielőtt boszuját állná, bús napja leszálland?
 De nagy lelke hamar megvált e gondolatoktól:
 S «jöjenek a rablók, úgymond, bár jöjenek el mind;
 Egy hitem él: nem fog kezeiktől jőni halálom.»
 Ezt gondolva tovább állott s a sági lapályon
 Néze vívásra helyet, temetőt a Káldoriaknak.

Jött Sundó talpig vasban, nagy kardja fityegvén
 Balja felől; de szivos kopját pörget vala kettőt
 Egyszersmind s látszott, erejét hogy emelte ügyesség.
 Súlyos volt pedig és hosszú a kopja, hatalmas
 A vasat és vas alatt az eret megjárni hegyével.
 Ő ezeket játékképpen forgatta s közelge,
 Mint valamely vasvár, nyomván nagy teteme a tért.
 Fenn a Káldoriak menetét vigyázva kiálltak,
 Bizakodók Sámsont legutószor látni csatában.
 Távolb sátor alatt a harc bírói tanyáztván.
 Ő pedig a síkon folyvást haladott vala, és hogy
 Kopja vetésnyire ért, kiveté nagy könnyüden a balt,
 Mely Tihamérnak előtte lehullt; de azonban
 Harsány vad hangon szólt Sundó hős Tihamérhoz:
 «Dárdádon, tudom, a tikok ülnek, vagy megehülvén
 Nyársul forgattad s most nincs mit hozz viadalra;
 Vedd föl azért, mellyet küldék, víjunk meg egyenlőn;
 Mellyet küldendek, hiszem azt, fölvenni bajosb lesz:
 Megkeres önként is s nem fog megválni velődtől.»
 Szóla s kevély elbíztaban Tihamérra suhantá
 A kopját s egyenest sisakának ment az, ijesztő
 Éle hasítván a levegőt s szálfája süvöltvén.
 S nem fáradva elért a vas, hova szánta vetője,
 A sisakos főhöz: de hegyén koppanva meg éli,
 Félreszökött nagy rengés közt a földbe furódván.
 Érzé a sujtást Tihamér, hőkkenve fejével
 S hallá kárhozatos csengését; de hamar eszmélt
 Tompa nyugalmából és a két kopja után nyúlt.
 Háborodott Sundó kirepült kopjai lehulltán

S már készült inkább karddal közel állani harcot,
 Mint elvárnia két lövetét : de nem engede nyugtot
 Sámson az ádáznak, kopját vete rája legottan
 S a két kopja kiment, sebesebben, mint jöve, mint két
 Héja süvöltének törvén hatalommal urokra.
 Vas térdét éré legelőbb a kopja, befurván
 Gyűrűs kapcsa fölött s a fájó csontig eresztvén
 Szomjas acélvégét. Csikorogva hajol vala Sundó,
 Hogy kiragadja ; de íme suhant sebtében utána
 A másik gerely és behatolt nagy melle vasába,
 Mint valamely ártó növény nagy messze kiállván
 Rőt nyele, és mellét az acél vég töre szegezvén.
 Ezt látván megörült s harcát végezni sietve
 Jött az erős ifjú, gerjedt haragjában emésztőbb,
 Mint az emésztő láng s fenn villoga kardja kezében.
 S méregből s fájdalom miatt már nem nyöge Sundó,
 Ordított, mint a fenevad, szaladásnak eredten.
 Nagy bajjal vonszolta magát Tihamérnak előle,
 A két kopjával, hogy azont kiragadja, vesződvén ;
 Az pedig őt kegyelem nélkül pusztítani kezdé :
 Vállain és sisakán, mint a pőrölynek ütése,
 Hangzott a buzogány sűrű kopogása ; kiáltás
 Hallék a rémült Ságról s akaratlan ijedség
 Vonta be szíveiket ; maga Káldor gyászos időknek
 Látta jövendőjét s bús homloka ráncba szedődék.
 De Sundó kiszakasztván a kopjákat, omolni
 Hagyta sötét vérét s kardjában bízva kirántá
 A majd ölnyi vasat s égett ostromlani Sámson
 Súlyos ütésekkel. Hogy távortartsa magától
 S végre kifárasztván bizonyos rést leljen ölésre,
 Ösztöne súgta, de nem szűnt meg közelíteni Sámson.
 Mint sanyarú bányász, vagy mint a kincseket ásó,
 Tűr hevet és hideget, nyugalom nem tartja, sem álom,
 Hogy nyereséggel utóbb a hegy szívébe lejusson
 S a föld bálványát, az aranyt, fölemelje jutalmúl :
 Úgy vágyott Tihamér Sundónak jutni szívéhez,
 Semmi csapás nem volt őt távortartani képes.
 És már vérbe borúlt makacs ellensége ; kegyetlen
 Sundó rossz napját látá közeledni, de bizék

Még egy ütésével megfordíthatni csatáját
 S összefogott kézzel lecsapott bajtársa fejére.
 Terhes volt a csapás s mint a vágott fa esése
 Zúzó s rémületes; megtántorodának alatta
 Lábai Sámsonnak, feje lógott, mint az ütött gally,
 Széles válla között lehajolva; de önnön ütése
 És a vére-fogyott test súlya vevé le nehézkes
 Lábaikról Sundót. Lebukott térdére, felállni
 Nem képes, bármint ügyekeznek. Sámson időt nyert :
 Visszavevé erejét hős karja, kivonta sietve
 A ragyogó kardot s készült elvégezni harcát.
 Földbe meritett kardjával támasztva magát még
 Térden volt Sundó s ahogy közelíteni látta
 Öldöklő Tihamért, ily szókat mond vala durván :
 «Vajmi veszett voltam, kelevézt hogy hánytam elődbe
 Sámsonb! a nélkül most a vér-lepte mezőben
 Téged látnálak fetrengni előttem; azonban
 Jój és végezd el munkádat s tudd meg, ezen kar
 Ótta meg ősz Sámsont attól, hogy lásson, örökre.»
 «És téged» felelé Tihamér, «most olt el azon kar,
 Kárhozatos rabló, poklok fáklyája, örökre,
 Hogy soha rossz lelked honját ne találja s hazátlan
 Bujdossék s nyomorún a világok végtelenében.»
 Így szólván kinyitá vértét a roskadozónak
 S karddal barna fejét elválasztotta nyakától.
 Majd kardjára tűzé sisakostul a fejet és ment
 A vállára vetett karddal vér hullva nyomába :
 Rémületes látvány a néző Káldoriaknak
 És nem óhajtott vendég a házban, hova méne,
 Hol szomorú csend volt és nem vala, aki fogadja,
 Aki örömmel a győzőnek járuljon elébe.
 Ó mene s ellensége fejét kapujára kiszegzé.
 Még aznap kétszer harcolt a sági fenyéren
 S még Káldor két szolgának sínlette halálát,
 Akiket ők csendes gyásszal mély földbe takartak
 És lobogós kopját tűztek sírjaikra; de Sámson
 A leütött fejeket rémül kapujára kitűzte.
 Fenn vala már a hold s szomorún a puszta falak közt
 Ült vacsorájánál Tihamér, elmélve kiirtott

Nemzetségéről s várván a harcot. Azonban
 Mint bagoly odvából kisuhan, mikor a fedező éj
 Szőnyegeit kiterítve leszállt bércekre, mezőkre
 S messze ható szemeit gyilkos vágyalma vezérli :
 Úgy Ságból kijövének ölő szándékkal az ifjú
 Káldorok és egymást nem sejtve siettek elérni
 Úrhida dombjához. Petur első jött be, megállott
 A kapunál s nagy gondolatot forgatva eszében
 A kapu két szárnyát betevé s elzárta rudakkal ;
 Hogy, ha talán egyikök menekedni akarna, ne tudjon
 S a sorstól neki szánt ez helyt ma elérje halálát.
 Kába! oroszlánnak barlangját zárta magára
 S bízott a sorshoz, melyet maga sürgete dúlni.
 Jött azalatt Ipoly a túlsó kapun. A kapuzárót
 Láta s gyanítá szándékát ; de remegni tudatlan
 Lelke legott el lőn ugyan arra tökéelve, bezára
 A kaput ő is, előbb a térudvarra sietvén.
 És vakon a boszutól, mely dúla lobogva szivőkben,
 Testvér a testvért ellenségének alajtá.
 Mindkettő sietőn a térudvarra kijutván,
 Jelszavakat váltván, viadalmasan összerohantak.
 Mily hamar a tavakon két hullám megtöri egymást,
 Vagy mint két felhő, mely összejön a zajos égen
 S egymást szélvésszel s haragos villámmal emészti,
 Hullván megtépett kebeleikből a sűrű zápor :
 Úgy ezek a szélnél, a lángnál hirtelenebbül
 Elronták egymást. Leterült Petur öccse vasától,
 Megszegvén derekát a vékonyán általütött kard,
 Elhullott Ipoly is bátyjától véve halálos
 Szúratokat mellén. Dobaj és a fegyveri csengés
 Fölverték Tihamért, bámulva figyel vala s látá
 A kettős rohanást s a kardok villanatában
 Legdühödőbb harcot s sietett a térre kijutni.
 Már fekvéének azok. Kiderült a bujdokoló hold
 S áruló sugarát bágyadt szemeikre vetette.
 A megnyílt sisakon kitekinte utószor Ipoly még
 És kitekinte Petur s iszonyú vala kínja szivőknek
 Sámson lábainál egymást haldoklani látván.
 S nyögve Petur szólott: «Ipoly ! így kell válni? de váljunk.

Sors akará, hogy Sámson után a Káldor elessék,
 Isten hozzád a sírban.» — S még szólna ; de fáradt
 Nyelve megállt a halál révén. Vonagolva kinyujtvák
 Véres karjaikat, egymásra borultanak. Így ők
 Mondhatlan keserőséggel megváltak az élet
 Napjaitól, csak imént vad erőben féktelen ifjak,
 Most testeik halom a földön, lélektelen alkat.
 Bámult a harcon Tihamér és néma-merően
 Álla soká, majd a sisakot lecsatolva fejökről
 Halvány arcaikat vizsgálta kegyetlen örömmek
 Képzéseiével : ilyen volt arca Petőnek,
 (Öccse nevét mondá), ilyen volt fürge Gyulámé,
 S ily halovány az öreg Sámsonnak képe, midőn őt
 Éjjel az ádázok megüték véletlen az álnok
 Fáklya világánál és vére fiaira lehabzott,
 Akkor is óhajtván Tihamért hogy jőne segédül,
 Akkor is átkozván, bosszút ha nem állna ; de örvendj :
 Így képzelge tovább, örvendj boldogtalan árnyék :
 Ellenidet gonoszúl egymásra vezette szerencse,
 S lábam előtt a két Káldornak vére patakszik.
 Eljött a hajnal, szomorúság hajnala Ságon,
 Harcszerető fiait Káldor nem lelte ; de láta
 Vérbe borúlt fejeket kapuján a sámsoni várnak.
 S rémület és harag és bánat változva eszében,
 Elszánás nélkül fogyató kínokban evődött.
 Menne, hogy a gyilkost várában előlje, kívánná,
 Mint szomjú föld a záport, vérenek özönnel
 Látni elomlását ; de maradt mit veszteni ; éle
 A két gyermek még, még volt bizodalma körökben
 A más kettőnek gyászát elbírní, s reménye,
 Hogy Tihamér, mielőtt vérehez jutna, kifárad
 Harcaiban s elesik küzdő szolgálí kezétől.
 Ótet azonban az ifju soká nem hagyta tünődni,
 Eljött vérdíját megvennie s dőnge szünetlen
 Súlyos ütéseitől a vert kapu. Eljőve reggel,
 A delelő nappal s napesettel ; nem hagyta nyugtot,
 Nem bánatra időt. Káldor szolgálí esének
 Mint dér-vette levél, s minden nap a sági fenyéren
 Harc vala és temetés, s a halál félelme fölötte.

Sámson háza pedig rémségesen álla tetőjén,
 Csak kis időre s komor vendéget látva urában.
 Rettenetes kapuján kiaszott vércsók epedtek
 A nézőre s ijedve futott a vándor alóla.
 Ságot azonképpen kezdé mindenki kerülni :
 Bátrai elhullván, kiszökött a gyáva cselédség ;
 A betegek kórágyaikból sápadva kimásztak,
 Messze hagyák el a házat, hol mindennapi harcban
 Dúla halál s lebegett elfordíthatlan enyészet.

HARMADIK ÉNEK.

Gyermekivel maradt Káldor s már büszke reményi
 Elhagyták lelkét. Földben vala dísze hadának,
 S még épen Tihamér, őt is megvinni jövendő
 És elrontani a házat, mely századon által
 Hősökkel s deli szűzekkel gyarapodva virágzott.
 Mint fekete felhőt, látá fenyegetve halálnak
 Lengeni zászlóját, lélekben látta, de még nem
 Engede kétségbeesésnek ; erőt veve búján
 Még egyszer s elvonva Simont így szól vala hozzá :
 «Gyermek, igaz fajom a vérből, mely bajnok apákról
 Tisztán szálla reám, s mely újra, ha éltedet őrzöd,
 Mint serevény erdő, dúsan kivirúlhat utánad,
 Hallgass meg s nemzöd jó célú szavaira figyelmezz :
 Sors-e, vagy átok volt, vagy az égnek régi haragja,
 Sámson eleste után hogy Káldor háza romoljon,
 Nem tudom ; úgy látszik, végünk bús napja közelget,
 Annyira megnehezült Tihamér gyilkos keze rajtunk.
 És ha kivesztem után még élnetek alku lehetne,
 Elhúnynék örömet ; de ha engem elejte, reád jön
 A szörnyű s elemészt hamarább a déli mirigynél,
 Haj! igen is méltókat imily köszönetre ; azonban
 Mentségünk, ha akarsz engedni szavamnak, ez egy van
 (És hogy akarj, elesett bátyáid lelke kívánja) :
 Majd ha kiálltunk a véres pályára viandók
 Én s Tihamér, úgy intézem hátrálva csatánkat,
 Hogy közelessék e titkos járathoz, azonban
 Őt te az elrejtett helyből gyors nyíllal ütöd meg,
 Kettővel, ha nem ártana egy s a lankadozónak

Én az utó sujtást megadom, hogy örülve ne lássa
 Káldor háza belét, nyomorú Enikőnek utánunk
 A gyűlölt! hatalomszemmel ne kívánja szerelmét ;
 S míg mi alatt síron túl is tán kínban evődünk,
 Ó ne lakozhassék gyönyöreiben a káldori vérnek.»
 Szóla, haragnak szikráit forgatva szemében
 A végső szóknál és választ várva fiától.
 Az pedig ily nem várt szavakat mondott vala vissza :
 «Káldor, elég a gyász, súlyát ne nevelje gyalázat,
 Egyszer harcoltam nem méltó harcot, útáltat,
 Kárhozatost, ezután méltót keresek ki magamhoz ;
 Téged azonban, atyám, tartson meg hosszas időkig
 S mentse szegény Enikőt az igaz s könyörületes Isten.
 Én Tihamérra megyek ; váljék el sorsom előtted ;
 Vagy győzők vagy esem ; de orúl nem vívok ezentúl.»
 «Vessz el hát nyomorú! így szólt a dühölt atya, vessz el
 Elpártolt vér, majd ha atyád elhulla előtted,
 Majd ha vitézi fejét láttad lehanyatlani porba,
 Akkor, mert akarod, magad is bár vessz ki vasától.
 Ám addig mozdulni ne merj s megelőzni csatámat ;
 Mert ha gyanítandom szándéko-dat, e kezeimmel
 Téplek el és szórlak Tihamérnak elébe ; s te mennél
 Harcra, te árny, te nem is Káldor? légy veszteg, apádnak
 Nélküled is voltak diadalmai, s úgy hiszi, lesznek.»
 Szólt s elhagyta fiát s a fegyverházba rohanva
 Fegyvereit szedegette vadúl s illette magára
 S elbúsult keddel készült a harcra ; de a pört
 Hallván szép Enikő, sietett rémülve Simonhoz,
 A boldogtalan és ily kérdést tesz vala hozzá :
 «Ah Simon, ah szeretett bátyám, te reménye hitemnek,
 Még egyedül nyájas hozzám a szörnyű napokban,
 Szólj, az egekre, miért e pör teközötted, atyám közt,
 Kiknél nincs egyebem? Mért a bú Káldor evődő
 Lelke homályában? mért a mindennapi harcok
 Ságnak szép mezején, s melyet borzadva tekintek,
 Rajta sötét lobogós kopjából a komor erdő,
 Mely kivirítani haj! soha nem fog senki könnyétől!
 És Petur és Ipoly, ők nem térnek-e vissza körünkbe?
 S ily egyedül, ily mindentől megválva, fogunk-e
 Élni magunknak kín és bú, másoknak ijesztők?

Ah Simon, én iszonyút sejtek : kiderült vala lelkem,
 Mint a mennyalapú tószín ; most rémület és gyász
 Fogtak benne helyet s a halálnak enyészetes árnya.
 Mondd el, bátya, mi vége leend mindennek? elég-e
 Már amit vesztenk, vagy mely gyász várakozik még,
 Hogy tudjam, s ha jövend, készen s elszánva találjon? »
 Erre felelt, mély sóhajtás szakadozva szivéből,
 A keserült testvér s szomorú vala hangja szavának :
 «Vajha szerencsétlen ne születnél volna, vagy eddig
 Födne hideg sírbolt, és engem is, élete-untat
 Régen ez a tápláló föld vett volna ölébe,
 Hogy most, amiket elmém tud, kibeszélni ne kellne,
 S amit mondandok, neked azt meghallanod. Árva
 Elhagyatott Enikő! örömezt hallgatna tovább is.
 Mint hallgat vala testvéred, de bizonytalan óra
 Rejti sötét végét sorsának ; meglehet, eljő,
 Még mielőtt vélném s akkor nem tudni mi hasznod,
 Amit már sejtessz? Tudd hát : a sámsoni házért,
 Melynek erős népét éjenten Káldor előlte,
 Most a végivadék Tihamér jó venni boszúját,
 És ő az, ki naponként e hadat űzi mezőnkön
 S rettenetes keze műve után serdül föl az erdő
 Gyász kopiáinkból, kiknek maga tette alapját.
 És Petur és Ipoly, ők odavannak örökre. De még él
 Győzetlen Káldor, még bírom kardomat én is,
 S gyáván a gyilkost nem fogjuk várni fejünkre.
 Hagyd Enikő, hagyd a sírást, nem fogsz te maradni
 Védtelenül, soha Káldoriak vérébe gyalázat
 Sarja ne oltassék, s attól, ha magadra hagyatnál
 És látnál közeledni veszélyt, ójon meg ez a tört.»
 Így szólt egyszersmind a tört nyujtotta ; fagyott, forrt,
 Míglen bátyja beszélt, Enikőnek vére, s könnyeinek
 Rémület és búkín zavarák forrásait : a szív
 Benne patakként lőn, melynek magas ormozatokról
 Vad sziklák borzalmi közt fut völgybe panasszal
 Árja s nyugalmát a nagy uton nem tudja találni.
 Ily vala elszörnyedt Enikőnek szíve : meredten
 És irtózva fogá a tört hű bátyja kezéből,
 Melynek imént maga szép hüvelyét hímzette arannyal,
 S kedves ajándékot vélt adni Simonnak : azonban

Visszakerült vad célja szerint fenyegetni adóját
 A veszedelmes vas ; de az ártatlannak eszében
 Lassanként kiderült a vészes pálya ; elérté
 A szomorú intést, meg kezdett rajta nyugonni.
 Csókkal bátyja kezét s a törtö illette, s szelíden
 Elszánt lelke szerint ily szókra nyílának el ajkai :
 «Bátya, megértsem-e, ami balúl van rejtve szavaidban?
 Nemde te is, szeretett testvér, és Káldor, ölemből
 A megemésztő harc viharának mentek elébe,
 S legboldogtalanabb Enikő, ha ti elmaradátok,
 E törrel nyomorú lelkének nyissa meg útját?
 S ég, te bocsásd e bünt! én nem fogok élni. Mi volna
 Élnem örök kínban? mint fekszik rajtam ez is már,
 Mellyet adál, mellyetsorsunk, hogy mondj ki, parancsolt.
 Hárfa vagyok, melynek húrját megtépte szilaj kéz,
 Mely soha már meg nem zendül, hangatlan üres fa ;
 Még egy ütés kell s a zengőt nem fogja találni
 Sem tündér szerelem, sem öröm játszó keze többé.
 Ah nem lesz nekein a léttől megválni keserves :
 Tőled válni nehéz és válnom az édes atyától.
 S válnunk kell-e Simon? szemeidben, látom, erő küzd
 S kétség ; ám váljunk, nem örökre, ha kedvez imez vas
 És nem örökre talán, ha fog úgy kedvezni szerencséd,
 Mint Enikő érted nagy buzgósággal imádand.»
 Szólt s bátyjára borostyánként tapadának erőtlen
 Karjai és csüggött feje, mint a szelíd fa gyümölcse,
 Halvány vállai közt ; de vihar vala lelke Simonnak.
 Nincsen nyugta tovább, atyját megelőzni ohajtva
 Elszaggatja szelíd kötelét a bánakodásnak
 S öldöklő fegyvert s viadalt megy venni magára.
 Káldort, ahova megy, nyomban kíséri sötét gond
 És kétségbeesés, ha az elmúltakba tekintve
 A még vesztendőt sanyarún számlálja ; dühöngő
 Elszánás pedig és több mint embernyi gyűlölség
 Hajtja, ha ön erejét s Tihamért forgatja eszében.
 Ott vár a kapunál s mint a napenyészeti felhő,
 Mely záport s lobogó villámot forral ölében,
 Mindinkább komor és komorabb lesz lelke ; borúsan
 Néz befelé, majd nyugtalanúl a sági mezőre
 Változtatja szemét. De azonban szökve kijutván

Harcol már Simon és balsors-hajtotta fejétől
 Győző Sámsonnak rosszul téríti csapását.
 Küzd hevesen nagy erővesztéssel az ifju, csapongva
 Majd itt, majd meg amott, mint a láng, ostromot újít:
 S tettei hírre jutandók még, ha szerencse akarnál
 Hogy Tihamér kezeit kikerülje; de mint az utósó
 Napnak ítélete, jó elfordíthatlan ütések
 Súlyaival Tihamér; meg van számlálva csapása;
 S mindeniket bizonyos romlás kíséri; Simonnak
 Élete, mint felvert házban kincseknek uráé,
 Fegyveri közt biztos maradását nem leli többé.
 Egy vágás által ketté van szegve sisakja,
 Látszanak elnyiladó vértén a szörnyű rovasok,
 És keze, mely védné, pazarolt erejében alább száll
 A már-már elesendőnek még egyszer az élet
 Képe lízelkedik és ifjúság rózsaszínében
 A még nem látott napok állnak csalfa varázssal.
 Mint elhagyta tanácstalanul a várat, azonkép
 Fut mostan mentője felé s minden haladása,
 Minden egy-egy lépés hazugúl szaporítja reményét.
 Futna tovább, még tán atyjától nyerne segédet
 A nyomorú; de utána van a könyörületlen üző
 És egy ütéssel az elhaladót leteríti beérvén.
 Ottan öljöje szivét kezdé kérlelni az elhullt,
 S bágyadtan megemelve fejét, így szól vala hozzá:
 «Szüntesd meg, Tihamér, egy pillanatra csatádat,
 Egy pillanat után szükség már nem leszen arra.
 Éltem enyész, mint a párák játéka, miként a
 Délbáb a rónán, s méltó vagyok arra, hogy amint
 Véredben, noha még akaratlan, dúltam, azonkép
 Szenvedjem haragod súlyát. S nem is e rövid élet
 Már s ez örömtelen az, melyért esdeklem előtted,
 Irgalmatlan előtt; de ha van még emberi lelked
 S Isten képe alá nem rejtél farkasi szívet,
 És ha keresztyén vagy, ha bízol valahára, reménnyel
 Állani Isten előtt, könyörülj az erőtlen árván,
 Elhagyatott Enikőn, ki neked nem véthete, aki
 Senkinek a széles földön soha véteni nem fog,
 A boldogtalan ah, igen is büntetve miattunk,
 Hogy fiatal napjait gyász fogja fedezni halálig. —

Ah Tihamér, hideg a te vasad keblemben, előttem
 Köd terjeszkedik és az enyészet képe borúl rám :
 Úgy áldjon meg az ég, amint hozzája kegyes léssz.*
 Így szólott s tán szólna tovább ; de behamvadozának
 Tündöklő szemei : búcsúzó lelke szavaival
 S kívánságaival fölszáll vala hült ajakáról.
 És Sámson nem örült dölt ellensége halálán.
 Ifjúsága s szelíd szózatja szívére hatottak.
 Irtózáván véren tengődő lelke magától
 Teljesedése felé látszott gonosz átka sietni.
 A holton komoran nyugovék beborult szeme s így szólt
 Végre nehéz küzdéseiben vész-ülte kedének :
 *Téged ugyan, Káldor, nyugalomnak adott ma ezen kar,
 S melyet sürgettél, rád hozta időnek előtte
 A keserű véget ; de magam vagyok a nyomorúbbik
 Mind valamennyi között, kik elestének és az ölésben
 Nincs gyönyöröm többé : inkább irtózni magamtól,
 Díja csatámnak, azóta, hogy ifju szemeidnek
 Fénye lehányt s panaszos szavaid füleimbe hatottak.
 Látni fogom, mint véreimét, az erőtlen atyáét.
 Éjeimen halovány bús képedet, egy sereget fog
 Látni szemem, vadat és szomorút, vér-fonta hajakkal
 Rettenetest s beomolt szemmel szemeimbe tekintőt.
 Vajha ez életben ne találtuk volna föl egymást!
 Vagy te ne lennél káldori faj, vagy sámsoni vér én ;
 Békén, oh nyomorú, lakhattál volna körülém
 S vétkemből soha még szellő sem bántana : ám most
 Elhúnytál fogadásoni alatt, s még akire sor vár,
 El fog jutni hamar végéhez, vagy pedig engem
 Visz le megállhatlan folyamában az óra hatalma,
 S ahova szállandok, gond nem kísér el az áldott
 Földbe, hová te úton vagy már ; és aki fölötted
 Győztösen áll itt, a harcnak nem látja jutalmát :
 Szenved igájában ön-lázította bajának,
 S fáradságaiért nem adózik örömmel az élet.*
 Szóla s tűnődve megállt, tova menjen-e kezdeni új bajt,
 Vagy hazatérve nyugodjék meg? De közelgete Káldor
 S földobbant a föld siető lépteire. Falairól
 Látá haj! későn magzatja veszélyteli útját,
 Látta merész harcát a fenyéren s jött, harag és düh

Szárnyai lábának, s még messze kiált vala : «Sámson, Várd az atyát, az volt, ki megölte öcséidet, őtet Várd be, ha Istened él.» De siket pusztában enyészett Hangja beszédének ; Tihamér végezte csatáját. Most az atyát a legkeserűbb bú kínja fogá el ; ' Látta lerontott bálványát a csonka reménynek És nemzetségét betemetve ; megáll vala kissé, Mint kinek a földön már nincs mit tennie, váltva Néze halálszeggel öldöklőjére s fiára.

Két hatalom küzdött zúdult lelkében egyenlőn,
A bosszú és bánat ; de erőt vőn végre bossúja,
Az lőn az úr s egyedül annak hallgatja parancsát.
Már Tihamérnél van, fia véres alakja előtte,
S ő, mielőtt karját megemelné, ily szavakat mond :
«Sámson, vádoltam magamat, mikor álmai karján
Más nyugovék, titkon keserű vád gyilkola engem,
Hogy kegyelem nélkül, s a bosszúnak szörnyű határán
Túl jártam ; de te vad, fenevadnál rettenetesb vagy.
Akkor az éj pokol öltözetét burkolta magára,
Csillagi nem voltak, mikor én házadra ütöttem ;
Mámor közt töltém lelkennek régi haragját,
S hogy berekeszthessem munkámat, egy óra elég volt,
De te szünet nélkül csapdossz, mint kánya, szívemre
Cseppenként szívod el vérét s a vérnek ivása
Még szomjúbbá tesz. Jősz reggel, délben, az estve
Meg nem hűti dühöd lángját. A hosszú halálnak
Kínaival táplálsz, hidegen számolva bosszúdat,
Hogy végtére minél több szörnyűséggel előlhess.
Légy átkozva örökre, útált és gyűlöletes vér,
A kétségbeesés kísérjen sírba s dühétől
Megszabadulni ne tudj, míg a végetlen időben
Tartani fog. -- Mi gyönyör volt ez, melyféle vitézség,
A gyengét, nem harcra valót, verekedni tudatlant
Gyilkos acéloddal leteríteni? Annyi halállal
Nem teltél-e be még? Oh hogy kezeimbe legelső
Nem vettem vasamat! harcod végére jutottál
Volna legott s most ezt nem kellene látnom, atyának,
Nem hallnád istentelenül mosolyogva keservem
Szózatait ; de jer el, ha vitéz vagy, küzdj az atyával
S add meg kardjának rég gyűlölt véred adóját.»

Így szólott ; de legott Tihamér választ ada mondván :
 «Káldor, örülhetnék, ha öröm még volna világon
 Lelkemnek, s az egekbe ható hahotával örülnék,
 Mert nyomorún látlak, nyomorúbban szinte magamnál.
 És hallom panaszod hangját, háznépnek uráét
 Még nem sokkal előbb, most kínosan elszakadottét
 Mindentől, amit szerettél. S így kelle az élő
 Isten igazságát kardunk élére kitennünk,
 Hogy te is, én is, utósók a két házivadékból
 Harcolnánk egyaránt, s valahára ki lenne csatával
 Viva, ki a véres bűnök kezdője, kinek kell
 Végre halálával berekeszteni a haragoknak
 Kárhozatos napját ; és itt van, Káldor, ezen nap.
 Én nem vádollok ; gonoszabbat mint az üres vád
 S rettenetesbet tenni jövök. Vagy téged imez kard,
 Mint fogadásom van, megemészt most és soha Káldor
 Éjjeli dülással nem fog pusztítani Sámson,
 Vagy pedig én bukom el és nem lesz gondom azontúl.
 Jer neki! s el ne feledd, két háznak híre kezünkben :
 Sámson-e vagy Káldor : váljék el még ma örökre.»
 Szólt s megemelte vasát s a két ház régi dühével,
 Mintha egész erejét bírnák, vadán összerohantak
 A végső daliák. Hangzott szakadatlan ütéstől
 A vért testeiken, pengettek az összezapódott
 Kardok s tartott a bús harc sok időig egyenlőn.
 Sámsonnak sok ütésektől már rótt vala vérté
 S a mindennapi harc jeleit hordozta ; de még ép
 Karjai üzték a veszedelmet ; Káldor erős volt
 Bús dühödésében s bántatlan fegyveri által.
 S még nem volt az idő, hogy elessenek ; egy akarattal
 Fáradt karjaikat nyugtatni megálltak, azonban
 Alku lőn : «a várból kiki még ma csatára kijőjön
 S régi viszályoknak még ez nap vége szakadjon.»
 Káldor az elholtat temeté be keserve utósó
 Csöppjeivel s a gyászhelytől megválnia kín volt.

NEGYEDIK ÉNEK.

Visszavonult Tihamér, örömetlen, mint kire senki
 Nem várt a házban ; de nehéz gyötrelmei nyomván

Ment Káldor szomorú várához s rettegve látni
 A testvértelenül sínlődő lányka keservét.
 Ülve találá azt kifelé fordulva s merően
 És érzéktelenül a róna mezőbe kinézve.
 A kétségbeeső bánat nem omol vala könnyben
 Arcairól, enyhül kebelét nem emelte sohajtás.
 Arcai holt rózsák, szeme hulló csillag, alakja
 Mint szobor a síron, moztatlan, néma, hideg, bús.
 Atyja belépte után fölkelt ; de sem ő, sem az, egymást
 Szóra nem indíták, egy szemváltással elértevén
 Kínérzelmeiket s egyebet mit mondani nem volt.
 Káldor elébb mozdult és így szólt végre, kinyujtván
 Elkeseredve kezét s bú-törte fejéhez emelvén :
 «Engem az Istennek valamennyi csapása lesujtott!
 Szánakozás kísér a föld gyomrába halottat,
 S a hív fájdalom és emlékezet a lemenőnek
 Virraszt sírja fölött ; hajh! én már élve felejtett,
 Élve halottabb én, nem látom senki figyelmét.
 Századig éljek bár, nincs aki örülne, hogy élek,
 S engem az undok föld betemethet bizton, utánam
 Senki könyűt nem hint és senki sohajtani nem fog.»
 Szólt és székre vetette magát, könyökébe temetvén
 Vas környözte fejét ; de ijedve fölébredte a lány
 Andalgásaiból s Káldort elhagyta legottan.
 Nem sok időre bejött, kupa volt megemelve kezében
 És közelebb jutván leborúlt atyjának előtte
 S a poharat remegő kézzel felnyujtva imígy szólt :
 «Béke az elhúnytnak s üdvösség a nagy egekben
 Isten előtt ; áldás kísérje s szerencse az élőt
 S tartsa meg árvának nekem őt, az egyetlen utósót.»
 Meglágyla kemény Káldor szíve ; elfogadá a
 Felnyujtott poharat s kiürítvén könnyei hulltak ;
 Majdan térdeiről fölvonta magához az árvát
 S elfojtódottan nyugtatta sokáig ölében.
 Most a nagy bajjal gyűjtött kincs, a keresett hír,
 Dús hajlék, mind semmi becsük, szívének előtte
 Még ez az egy kincs van s értéke fölebb az aranynál,
 S most százszorta nagyobb, mint volt a boldog időben.
 Ehhez tartja magát, ehhez vagyon élete kötve.
 Némán tartja soká karjaiban, majd bizodalját

Véve csatájához fölemelni kívánja jövődö
 Jobb sors álmaival s így szól az ölébe simúlthoz :
 «Légy nyugodt Enikő, el voltam szánva halálra
 S halni kívánatosabb, mint élni örömtelen, ámde
 Értted fogok élni. Ne félj a szörnyü kezétől,
 Megfáradva vonúlt várához vissza s ha jó még,
 Veszni jövőd és tetteiért megadózik előttem.
 Élni fogunk s egymás gyászait enyhítve viselni,
 S nem sok időre marad pusztán a sági lak : a baj
 Napja után megnépesedik sok régi cseléddel
 És fogad új hadakat kebelébe : virágzani fognak
 Síkjai, gyászaiból feltündöklendik az ős ház
 S kedves vendégink jönnek meglátni határát.
 Végre komorságát nem fogja-e tája levetni,
 Nem jön-e még az idő, hogy búját enyhe tanácssal
 Váltja szelíd Eniköm és nászt hoz az árva tanyához?
 Ah Enikő! a káldori faj nem fogna kiveszni
 Nyomtalanul, mint a felhők árnyéka, miként a
 Pusztai kút, melynek kiapasztá nedveit a hő,
 És az atyának még oka volna, hogy élni óhajtson.*
 Így szólott, de hiú szavait fejcsüggve s keserves
 Kétséggel hallá s nem tud vala szólni leánya ;
 Terhes s kinteli volt az idő haladása közöttük,
 Mint a sánta vadé, ki sebet visz nyögve szügyében
 S a veszedelmek elől nagy fájdalommal iramlík.
 S másodszor kele irtó harc a sági fenyéren.
 Küzdöttek kegyelem nélkül a régi haragvók
 S véresen és dühvel sok időig tarta csatájok.
 És megtért Káldor, mint látszék épen, azonban
 Melle sebet rejtett s lassú vala karja ütéstől,
 Nem késett poharát áldozni a visszajövőnek
 A hü lány, fölnyujtá azt kideríteni vélvén
 A fáradt atya orcáját ; de borúlva maradt az
 S csak nehezen fejlék Enikő láttára ködéből.
 Elfogadá mégis poharát s az erőteli nedvet
 Itta gyönyör nélkül, lelkét nem emelte hatalma
 S már ajakán lebegett a sorsintézetű szózat,
 Mely Enikő lelkét elúzza ; de visszamarasztá
 A veszedelmes hírt s az utósó pillanatokra
 Hagyta kimondását ; az utósók voltak immár

S ő még csalta magát. Enikőt pedig, aki remegve
 Függe nyakában még, hogy rosszra ne lenne gyanúja,
 Elküldé eleségtárába, hogy ép eledellel
 A harcban törtet megvendégelje, ha megtér ;
 Azt ugyan ő inunár nem fogja ízelni ; de a lány
 Hailani atyjának megörült ilyféle parancsát,
 És úgy hitte szegény, hogy az élet vágya s reménye
 Hozta meg e gondot s dolgaihoz láta legottan.
 Káldor azonban kötöte sebet s legutószor az immár
 Puszta terenbe vonult, hol fegyveri függtek ; azokból
 Néze betörhetlent, tetemest s tagjaihoz is illöt.
 Búsán néztek alá az elődök képei, búsabb
 Káldor képeiket komoran mellőzte s tovább ment,
 Hol vérték s tarajos sisakok villogtak elébe.
 Végre megállt s újjal kezdé föl váltani kardját
 S minden fegyvereit. Meghorpadt vérté helyett vön
 Épet, romlatlant s talpig vala vasban ; elülről
 Nap ragyogott mellén, vállát két sárga oroszlán
 Födte kapocsképpen, sisakát jegyzette magas toll.
 Mindezeket hajdan Sámson hordozta csatáin ;
 S már régen nyugovók függöttek háza faláról ;
 Káldor az éjhadnál rablólag orozta magához
 S hitte menendőnek, ha magára kerítheti, éltét ;
 Mert finomúl vala s tartólag művelve acélból.
 Könnyebb a vasnál s jól vert szálakkal erősebb.
 Alkonyodék ; de homályt a hold nem hagy vala úrrá
 Lenni a tájon, kiderült kísérteti fénye
 S néma-jelentőleg két szomszédvárra lenézett :
 És ez időt választá el végharcra s elérvén,
 Ság kapuján Tihamér jelt ad vala hangos ütéssel.
 Hallá s megdöbönt Káldor ; de nyakában ül a sors.
 Mennie kell s csak az egy viadalban van menedéke.
 Indúl és Enikőt ígyen szólítja vigyázva :
 «Halld, Enikő, még egy harcom van hátra ; s magad léssz,
 Míg oda vívandok ; jer azért le s utánam erősen
 A kaput elzárjad s ki ne nyisd, míg fegyvereimben
 (Vigyázd meg jegyeit) engem közelíteni nem látsz.»
 És az atyát Enikő szomorún kísérte s utószor,
 A hideg ércekben megölelte, utána bezárván
 A kaput és remegő léptekkel visszaeredvén.

S a legrettentőbb harcot most kezdte, rohanván
 Vége felé Káldor. Bizton várá be csapásait
 Sámsonnak s azalatt ravaszúl rést néz vala ronlott
 Vérte nyílásai közt testéhez jutni. Födetlen
 Tomporait kezdé ostromlani s a csupasz oldalt
 Vérbe horítá el ; s mindinkább dúl vala vérért
 S a vér díjáért lángolva, s hiába esének
 Sámsonnak sűrű rohanásai ; őt az acélnű,
 Mint velhetetlen vár, távortartotta s nemi engedt
 A kard élének, rést nem nyita semmi csapásra.
 S már érzé sebeit Tihamér ; de csatája utóján
 Nem csüggedve vivott, s lassudván, őrzeni kezdé
 Védetlen tagait. Káldor, mint aki kaszával
 Vágni akar rendet s a kaszát nagy súllyal az ingó
 Fűnek ereszti, mohón úgy vágja ledönteni Sámson, s
 S oldalt fegyveriből pusztúlt derekához irányzott.
 Megrettent a készületet sejdítve s hiúzként
 Félreszökött Tihamér s a halált kikerülte ; utána
 Kardját másodszer megemelve siet vala Káldor,
 S hogy diadalra jutand, ébredt bizodalma ; de hónaltt
 A fölemelt kar alatt sérté meg Sámson az űzöt ;
 És sűrűen omlottak ütéseai ; mint az eső jég
 A vert ház tetején, hangzott szakadatlan az ő s kard
 Ellensége vasán s tagjait megtörte. Kifáradt
 S nem víva már Káldor ; sajtó jobbjobban az éles
 Kard hatalomtalanúl maradott s viadalmát
 Végzé a győző az acélt torkába merítvén.
 Elhullott Káldor s habozó hörgéssel akarván
 Átkos imádságot s kérelmet mondani, elhalt
 A gyászok szerzője s kinyúlt a sági fenyéren ;
 A győző pedig a véres kardot fölemelvén :
 «Hála boszúálló Isten, nagy hála nevednek !
 Ellenségeim elhaltak fene harcban előttem
 S most az utósónak vérét nyujtom föl ; imádlak,
 Hogy gyászáldozatúl feleim nyugtára fogadd el.»
 Így szólt a szörnyű s a vérnek csöpjei hulltak
 Kardvasa széléről ; de lehajlott most s az utósó
 Káldornak testét kezdé megfosztani : «Rabló,
 Halva se bírd, úgymond, mellyet nem kell vala bírnod
 Élve is, örökömet. S ahol vagy már neked a vért,

A sisak ótalmat nem adand ön férgeid ellen,
 Így pedig a hollók fognak verekedni fölötted,
 S kedvre hozand, melyet diadalmasan szerze, csatájok.
 Ezt mondván, leveté megromlott fegyvere súlyát,
 S visszarábolt örökét öltötte magára helyette.
 S amint végigment a sági fenyéren a holdnál,
 Vállai s napviselő sértetlen melle ragyogtak.

Legboldogtalanabb Enikő kínaggodalom közt
 Élt azalatt egyedül a roppant várban, eladva
 A könyörületlen sorstól kétségnek, ijesztő
 Képzelmeknek s egy hosszú lelki halálnak.
 A kezdett dolgot feledé s folytatni erőtlen,
 Éghez imádságot fölohajtani nem vala képes ;
 Benn a néma magány kísérteti csende riasztá,
 Künn iszonyú volt a küzdők zajgása, s az éjnek,
 Ahova ment, őt legborzasztóbb képe követte.
 Hasztalanúl váltotta helyét a gyenge hajóként,
 Mely lemerült s könnyű fáját nem tudva emelni,
 Bárhova forduljon, hullámmal telt marad öble :
 Úgy Enikő nem volt képes magválni bajától ;
 Künn és benn egyaránt kínos vala léte. Azonban
 A jeladó fegyver föltűnt a vár közelében.
 Lassan lépdele, gondolatok küzdődve agyában,
 Sámson elé s a zárt kapunál kis időre megállott.
 Kit látván Enikő, Káldornak véle s szívében
 Hosszu sohajtással szakadott meg a régi szorongás ;
 És csak alig vala sorsának megbírnia képes
 Jobbra derülését. Tántorgó léptei vitték
 A kapuhoz s kezei, hogy azont megnyitta, remegtek ;
 Majd kebelére omolt a némán vesztegelőnek
 És csókolta, könnyei hullván, a jéghideg ércet,
 S mint halovány bimbó csüggött vélt atyja nyakáról.
 Föllázadt Tihamér minden csepp vére ; de vontá
 Őt az öröm szárnyán a megcsalt lányka s menet közt
 Még sokszor karjára borúlt hév csókokat adván,
 S hogy kebelét a könny megtágította, imígy szólt :
 «Oh atya, kedves atyám, megjöttél, nem vagyok árva,
 Nem vagyok elhagyatott! Legyen áldott, aki megőta
 Éltedet, a kegyes ég. Enikőnek nincs oka immár,
 Hogy sírjába kívánkozzék : fog sírni az elhullt

Testvérek holtán ; de az élőt a szeretettel,
 Mellyet azok bírtak, buzgóbban fogja ölelni.»
 S még mindig némán mene Sámson s zaj vala lelkén
 S a vas alatt hangos dobogással nyúgtalanúl vert,
 Mintha erős kebelét föl akarná törnie, a szív.
 S szólt Enikő: «Atya, nincs-e szavad, mely visszafelelje
 Örvendéseimet s e vas fog-e fedni örökké,
 Mely hidegen fogad és fagya hév csókjaimra sem enged?
 Ah légy nyugton atyám : Ságón szent béke lesz ismét,
 A viadalmaktól elijedt nép visszakerülend
 S népes lesz s elevenséggel lakodalmas az ős ház.
 Kedvesim elhúnytak, sivatag van utánok eszemben ;
 Mert soha testvért már nem adand nekem a szigorú menyü;
 Őket azért soha nem fáradt bánattal utósó
 Napjaimig keseregni fogom ; de csak úgy legyek áldva,
 Mint élőt téged foglak tisztelve szeretni.
 Kincs leszen életed, azt híven őrizni, szerelmes
 Foglalatosságom s kedvessé tenni, szerencsém.»
 Ekközt a várnak belső tereméhez elértek.
 Ott feketű csészén pillog vala hamvadozó mécs
 S gyenge világa derüt kölcsönze az éji homálynak.
 Most Enikő leszakasztva magát követője nyakáról
 Ment, hogy vég poharát áldozza s ez ünnepi tettel,
 Hogy még élni fogand, noha inkább halna, jelentse.
 És szép volt a leány s őtet nem tette virító
 Kor, nem az ifjúság, tündérlő kelleme széppé,
 És nem a mennyei arc egyedül és a deli termet ;
 Bájló egy maradóbb szépségnek bélyegi által :
 Tűkör volt a test, a legszebb lélek alakja.
 A halovány bú csak vonzóbbá tette, varázsként
 Űlt az epedt arcon, szeme harmatgyöngyein, üldve
 A szívet és annak nyugodalmát lesve halálra.
 Fölrettent Tihamér s állt elszörnyedve magától
 Mint villántól vert, zivatartól megszakatott fa.
 A szépség könyvét kinyitá harc sorsa előtte
 S olvasa benne nyomort, borzasztó tettei bérét.
 A jelen és a mult harcoltak eszében, azoknak
 Lett vad honjává s szörnyű eszmélete kín volt,
 Kín, melynek végét be nem éré képzeletével.
 Jött Enikő elszánt fájdalommal az angyali arcon

S hozta be vég poharát. Tihamér, valamint ha halálnak
 Álmaiból ébredne, merőn felnyúla helyében,
 S mintha elég kint már nem nézett volna szivének,
 A sisakot fölütötte fején. Elhalva rogyott meg
 Szép Enikő e látványon: képtelen ijedség,
 Réműlet és, mely mint villám futa által idegjein.
 A szörnyű csalatás, megtörték teste hatalmát,
 Megrendült keze a poharat nem bírva kiejté,
 Lábai roskadtak, szeme, mint a hamvadozó tűz.
 Bújt pillái alá; ajultan hullá le, s kedves
 Arcaitól a vér látszott búcsúzni örökre.
 Sámson ijedve rohant az esőhöz s nem puha karján
 Mint kasza-vágta virág nyugodott a lányka fehéren.
 Őt a veszni menő ifjú kétségbeeséssel
 Nézte soká s képes nem volt mozdulni helyéből.
 Majd kerevetre tévé, s mint áll szentének előtte,
 Kit keresett bércezen, völgyön bujdosva zarándok,
 Úgy állott Tihamér vas térdit földre bocsátván
 A húnyt lányka előtt, s ha örökké élnie sorsa,
 Más helyet a széles földön nem venne magának.
 Most még egyszer az ajúlt lány kezdette emelni
 Szőke fejét, sóhajtás jött ajakára s erőtlen
 Szempillái alól a rejtett fény kitekintte.
 S úgy látszék, megszűnt félelme, merően epedtek
 A leborúltra szemei s már nem volt bánat azokban.
 Ajaka nyílt — gyász rózsák közt így nyildokol a sír —
 S «Meglátjuk, Tihamér, egymást!» így szól vala halkán,
 «Éjfélben s éjfélek után». És szózata megszűnt,
 Mint az ezüst húrnak pengése, ha megszakad és a
 Lant kebelét többé nem hangoztatja dalokhoz.
 Jött a szép hajnal s Enikőt meghűlve találá.
 Jött a dél ragyogó sugára: de színtelen a lány
 És hideg és halovány, mint völgyeken a fuvatag hó.
 Őt Tihamér a sági mezőn sírjába letette
 S mint az elégett ház, állt szörnyű tettei végén.
 Múlt a nap és eljött a csillagsátoros éjféli;
 Néma komoly csend volt körülötte s homálya ködében
 Réműletes sanyarú képek kápráztak ijesztőn.
 Mindennél sanyarúbb, mindennél sokkal ijesztőbb
 Űlt Tihamér Káldor várában, réme magának,

Réme az éjfélnak, s amint kitekintte merően
 S gondolatok nélkül, (csak fájdalom ég vala benne)
 Ím kinyílék halkan könnyű suhogással az ajtó
 S szép Enikő, a káldori ház hajadona, belépett.
 Termete lágy habból látszott alkotva lebegni,
 Két szeme bájtűz, mely egeket leidézne, aranylók,
 Mint az arany felhő, voltak hajfürtei, arcán
 A legszebb fiatalságnak rózsái virúltak.
 Szép volt a lány és fiatalságában igéző.

Ah de hamar kedves ragyogása hanyatlani kezdte :
 Bú foglalta helyét az imént tündökletes arcon,
 A szemek ép sugarát könny fárasztotta, lehulltak
 A ragyogó fürtök halovány mellére zavartan,
 Éktelenül hamvadt a kéjtől hajnalodott arc.
 S lassanként fiatal rózsái lehervadozának.

Végre halói sóhajtás jött a puszta kebelből
 S a gyönyörű termet hideg ájúlatra leomlott.
 Szörnyen tűnt e kép Tihamérnak, nem vala képes
 Állni tovább, arcúl a földre borúla előle
 S eszmélet nélkül gyötrődék végig az éjen.
 De valahányszor az éjfélt tűnt, mindannyiszor ifjan
 És gyönyörűn Enikő jött, hogy hervadjon előtte
 S mondhatlan nyomorúsággal töltötte be lelkét.
 Őt látá a róna mezőn, a vári falak közt,
 S mert élvén nyugtot nem lelt, maga ásta magának
 A lenyugasztó sírt s befeküdt megvárni halálát.
 És letűzé, mellyel boszuját töltötte, fejéhez
 A ragyogó kardot, buzogányát tette szívére,
 Hogy nehezen fekügyék, mint a sors átkai, rajta.
 Ott is az elszántat Enikő nem hagyta nyugonni,
 Jött fiatalságban mosolyogva, gyönyörre csaló kép,
 És ült a feküvő lábához, epedtek azonban
 Arcai már s Tihamér iszonyodva szökött ki helyéből
 S ment mint vad, melynek fekvét fölverte vadászeb,
 A vadon életnek ment bolygani tömkelegében
 És a sági vidék nem látá őtet azontúl.

A két vár pedig omladozott, bús fészke bagolynak,
 S a viharok zordon hárfája, hol a rohanó szél
 Nyílt kapuk és ajtók szárnyait verdeste falakhoz
 S messze süvöltő dalt zengett a puszta határnak.

TARTALOM.

	Lap
Cserhalom. Egy énekben. 1825	1
Tündérvölgy. Egy énekben. 1826	20
A délsziget. Töredék. 1826.....	45
Első ének	45
Második ének	61
Eger. Három énekben. 1827	69
Első ének	69
Második ének	87
Harmadik ének	111
Széplak. Egy énekben. 1828	141
Magyarvár. Töredék. 1830	153
A rom. Egy énekben. 1830	163
A két szomszédvár. Négy énekben. 1831	173
Első ének	173
Második ének	180
Harmadik ének	192
Negyedik ének	200

PH
3132
K5
köt.15

Kisfaludy-Társaság
Élő könyvek

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
